

СЕРГЕЙ ПАВЛОВ

ЛУННА ДЪГА II

ГЕКА • ГАЛАКТИКА •
ВЕКА • ГАЛАКТИКА •
БИВЪЛКО • БИВЪЛКО •
ТМКА • ТМКА •
МОТОН • МОТОН •

СЕРГЕЙ ПАВЛОВ ЛУННА ДЪГА II

Превод: Анастасия Цонева

chitanka.info

И в първата библиотека „Галактика“ №68, и във втората книга на дилогията авторът ни представя в увлекателна перспектива пилотируемата космонавтика и с присъщия си реалистичен маниер разкрива пред читателите живописни и широкообхватни панорами на усвояваните от хората луни и далечни планети.

ВТОРА КНИГА

МЕКИТЕ ОГЛЕДАЛА

— Измори ли се, детенцето ми? Да те взема ли на ръце?

— Не, не, татенце. Донеси ми, моля ти се, оттам една тайна.

— Защо ти е тайна?

— Че това е най-интересното нещо на света!

— Кой ти каза?

— Мама.

— Ти пък ѝ кажи, че най-интересното нещо на света е животът.

А тайната... тайната просто прави интересния живот още по-интересен.

ЧОВЕКЪТ БЕЗ ЛИЦЕ ВМЕСТО ПРОЛОГ

Навън беснееше виелицата. Снежните вихри кръжаха, свиреха разбойнически в непрогледната тъмнина и се удряха със сила в стъклата. В хола беше полутъмно, топло и уютно. Прозорецът като голямо черно огледало отразяваше трептенето на пламъците в камината. На дървената стена висеше часовник — обикновено цифрово табло, снабдено с механизъм, който имитираше тракане и ежечасно биене. Дървата в камината пращяха, миришеше на борова смола.

Албертас Грижас седеше в удобно широко кресло, покрито с мечка кожа, и се наслаждаваше на уюта. Протегнал крака в домашни чехли, той препрочиташе Гогол. Стъпалата му приятно туптяха. По време на ски-разходката вятърът бе издухал от главата му всички дневни грижи. А вечерта, след настройването на апаратурата за поредния сутрешен преглед, от нея се бяха изпарили и половината му грижи за следващото денонощие. Чувствуваше необикновена лекота в мислите си, но не искаше да разсъждава за чисто медицински работи. Пък и не беше необходимо. Тукашните юнаци, сякаш специално подбрани, бяха безнадеждно здрави — начело с шефа си Беломор. В сектор К медицината се бе превърнала в спорт: колоездене, ски, басейн, бокс... и тем подобни. В сектор П обстановката беше почти същата. В разговорите му с колегите от този сектор медицинската тема отдавна бе преминала в сферата на професионалните спомени. Така можеха и квалификацията си да загубят... Добре му е било на Гогол. Перо и хартия — нищо повече не му е било нужно за работа.

Познатата от детството, но позабравена в зрелите години повест „Вий“ го увеличаше сега не със сюжетните перипетии, а с музикалността на словесния ритъм. Това беше музика в проза — с „алегрото“ на емоционалното напрежение и „адажиото“ на спадовете. „Ковчегът се стовари с трясък сред черквата... Сърцето на философа туптеше силно, пот се лееше по лицето му; но окуражен от

кукуригането на петлите, той дочиташе бързо страниците, които трябваше да е прочел вече.“ Книгата беше стара, едно от последните издания на целулозна хартия, и Грижас с интерес разглеждаше при светлината на камината озвучените с примитивна техника еднопланови илюстрации: пейзажите, красивия и строен философ Хома, прелестната господарка вещица, „груповите портрети“ на някакви окултни същества — от преизпълнените с високомерие демони на мрака до мъртъвците-вампири с един ранг по-долу...

Над главата му блесна светлина.

— Разрешавам телепосещението — произнесе Грижас приетата фраза за автоматичната двустранна връзка.

Посетителят не се появи.

Грижас обгърна с очи слабо осветения от огъня в камината хол, погледна тавана: дървените греди, украсени с резба, сякаш потреперваха под напора на снежната буря. В края на краищата някой можеше да е сбъркал, като е избирал индекса на видеоабоната. Но в такива случаи телепосещението се отменяше със син светлинен сигнал, а сега нямаше нито посетител, нито синя светлина. Грижас погледна розовите цифри на часовниковото табло и със съжаление сложи настрана книгата — беше късно, почти полунощ. Хвана се за облегалките на креслото и вече се канеше да стане, но така и замря с отворена уста и вдигнати от учудване вежди. Пред него, направо от въздуха, изникна някакво едро, широкоплещесто привидение...

На пръв поглед това беше класически средновековен фантом, увит в нещо бяло от главата до петите. Нееднаквите (направени навярно набързо) отвори за очите разваляха донякъде общото впечатление.

— Добър вечер — проговори фантомът на английски. Гласът му беше глух и неприятно гъгнец — като при силна простуда.

— Добра полунощ — поправи го Грижас нарочно по руски и добави, забавлявайки се, — милорд.

Двуезичната реч задействува (изглежда за пръв път между тези стени) автоматичния експрес-преводач. Чуваше се как, шумолейки и вибрирайки, лингверсорът панически търси матрица, адекватна на простудно-гъгнивия глас на посетителя. Деликатният фантом (явно в разрез с обичаите на наглите англосаксонски призраци от замъците) бърбореше извинения:

— Моля да ме извините великодушно. В такъв късен час...

В този момент се чу имитираното часовниково биене: „Бам... бам... бам...“ Беше полунощ. Грижас с удоволствие почувствува, че се потапя в атмосферата на мил домашен телевизионен спектакъл.

— Нищо — каза той. — Вие се появихте дори малко по-рано от традиционния за мъртъвците-привидения час. Добре дошли в моя... хм... в моята ловна хижа. Заповядайте. Седнете там... ъ-ъ... у дома си — в пъкъла.

— Благодаря, ще постоя прав. Повярвайте ми, чувствавам се неловко...

— Но моля ви, господине! — Грижас се помъчи да смекчи ситуацията с безгрижно махване на ръка. — Мен като медик повече ме вълнува дефектът на вашата носоглътка. Надявам се, че няма простуден характер, нали?

— Да, няма нищо общо с медицината. Чисто и просто — стиснат с пръсти нос.

— Е, олекна ми, щом е тъй. — Грижас опипа с очи бялата фигура на гостенина и попита: — Робата ви, измайсторена от спално бельо, и всичко останало ме карат да мисля, че въпросите от типа „с кого имам честта?“ са излишни, нали?

— Съжалявам, но името ми ще остане в тайна. И нека моят английски не ви смущава. Принуден съм да маскирам речта си с език, който не ми е роден. Не искам да ме познаете по гласа.

Тройна предпазна мярка: изменен от „простуда“ чужд език в съчетание с превод. Остроумно, но не е ли твърде много за един домашен телевизионен спектакъл?...

Заинтригуваният Грижас чувствуваше, че посетителят има намерение до края да упорствува в тази игра. Още по-любопитно му бе затова да го познае. Среднощният куриер от отвъдния свят стоеше спокойно изправен — бял двуметров стълб. Кой имаше такъв ръст? Леонид Хабаров ли? Денис Лапин? Егор Бакланов? Михайленко? Или Круглов?... Тук почти всички или поне повече от половината бяха толкова високи. Рядко високи и стройни хора. И упорити на всичкото отгоре. Ах, тази прословута сибирска амбиция! Сибир, разбира се, е пътят на Земята. Ако не и пътят на Вселената.

— Интересно, господине, интересно... Ами ако успея все пак да ви позная?

— Надявам се, че няма да можете. Запазвайки своето инкогнито, аз се грижа за вашето спокойствие. — Грижас не можа да сдържи усмивката си, а гостенинът добави: — Не бива мимолетният ни контакт да се превърне за вас в нещо като сериозно произшествие с детективен характер...

В думите на посетителя Грижас долови намек. Смисълът на намека наистина остана неясен, но той, който знае защо, си спомни загадъчната история отпреди осем години с „чужденец“ на борда на „Лунна дъга“. Току го бодне тоя спомен като трънче в най-неподходящия момент и място. Безполезен като ланшния сняг, а го боде все в старата рана, неутоленото любопитство... дявол да го вземе!

— Ако идвате при мен по някаква работа, милорд, по-далновидно би било да се появите с вдигнат шлем.

— Не съм сигурен. — Посетителят пристъпи от крак на крак и гънките на екстравагантната му дреха се раздвижиха. — Моля ви, нещо повече — препоръчвам ви да приемете маскировката ми като наложителна. По този начин ще избегнете себе си от ненужен преразход на интелектуална енергия, а мен — от твърде вероятното мъмрене по служебна линия.

Това беше деликатен, но доста откровен натиск. Грижас присви очи:

— Всъщност на кого и на какво служите?

— На хората. На прогреса.

— Похвално! Аз също им служа. А на кой сектор, ако не е тайна?

— Тайна е. Моят сектор е Международното управление за космическа безопасност — Източният филиал.

— А, ето каква била работата!... — проточи Грижас, изменяйки тона на разговора.

— Много ми е неприятно, че нашите сектори влязоха в допир — изрази съжалението си посетителят. — Но ми е нужна консултация — по въпросите на физиолептиката^[1].

— На физиолептиката ли?... А по-конкретно?

— По-конкретно става дума за физиолептическа карта.□

— Пълната ФЛ-карта на вашия организъм се намира, както му е редът, във ФЛ-картотеката. И то доста далеч оттук — в отдела за контрол и диагностика на Международния център по космическа медицина. Би трябвало да знаете.

— Зная. Интересува ме чии ФЛ-карти са у вас. Тук, на място. Нали правите някакви наблюдения по време на профилактичните медицински прегледи.

— Това, с което разполагам, не може да се нарече ФЛ-карти. Имам само някои фрагменти — биоритмика, основни физиологически параметри... Тук просто не са необходими пълни ФЛ-карти — не сме нито клиника, нито курорт. Макар, честно казано, обстановката много да прилича на курортната.

— Ех, да имах вашия оптимизъм! — изгъгна тъжно гостенинът.

— Няма нищо по-просто от това! — подхвана незабавно Грижас. — Щом вашето настроение е пряко зависимо от такива дребни неща като обемната кардиоснимка или, да кажем, анализа на енцефалоритмиката, аз буквално за трийсет минути ще ви върна изгубения оптимизъм. За наше общо удоволствие.

Посетителят не отговори. „Службата за космическа безопасност е закъсала — реши Грижас, като гледеше неподвижните гънки на маскировъчното одеяние. — Мисли усилено какво да прави.“ Паузата се проточваше неприятно.

— В края на краищата аз съм професионален медик. Разбирате ли? В рамките на лекарската тайна винаги ще се намери място за лични и дори за ведомствени тайни.

— Не става въпрос за мен — отговори гостенинът. — Виждате ли, трябваше да получа самостоятелно, без чужда намеса, ФЛ-картата на един човек, който се намира под вашата опека. Тоест трябва ми всичките физиологически данни, отразяващи състоянието на организма му през последните две денонощия.

„Значи са подготвили тайна апаратура — помисли си Грижас. — Канал за регистриране, ФЛ-монитор... И не е станало нищо. Ама че самостоятелност!“

— Аха, шпионаж на биотоково равнище ли? — попита той, присвил очи. — Или на хормонално?

Гостенинът не прие шегата:

— Няма нищо противозаконно! Не е нарушен нито един параграф от Световната конституция.

— Нарушен е здравият разум. Трябваше да предвидите участието на специалист в работи, които за вас са твърде екзотични... Е добре, какво не ви излиза в „нелегалната“ физиолептика?

— ФЛ-мониторът ми отказа. Снощи го включих по инструкцията. Зеленият сигнал светна и всичко беше наред. Утре сутринта мониторът трябваше да се изключи автоматично. Но това е станало днес. Преди да си легна, отидох да видя сигналната светлина и вместо зелена видях червена. Ето накратко...

Грижас закима съчувствено:

— Инструкция, включил, дошъл, видял, зелена, червена. М-да... Изглежда, няма да мога да проверя монитора ви. Сигурно е скрит старателно в недрата на някаква друга апаратура и до него човек просто не може да припари. Прав ли съм?

— Абсолютно.

— Не остава нищо друго, освен да използваме моя монитор. Утре някъде следобед ще намеря време и ще съставя подробен „опис“ на физиологията на интересувания ви човек. При това ще го направя в достатъчна степен професионално и — отбележете! — легално.

— Следобед ще бъде късно.

— Защо?

— Следобед този човек няма да бъде вече тук.

— Сигурен ли сте? — позволи си Грижас да се усъмни.

— Да. Трябва да запишете неговата ФЛ-карта по време на сутрешния медицински преглед, не по-късно. И се постарайте да го направите така, че той да не забележи.

— Какъв е смисълът на такава презастраховка?

— Не трябва да го безпокоим. Предстои му сериозна работа.

— Така ли било... Но тогава вие просто сте длъжен да обсъдите тази предстояща работа с мен като с медик.

— Не, не съм длъжен. Разбирам тревогата ви, но, повярвайте ми, не е наша задача да обсъждаме аспектите на тази работа.

Грижас мълча една минута, обмисляйки ситуацията. Забавната среща с фантома неочаквано се превърна в твърде тревожна детективска история. Беше ясно, че „опитният заек“, избран за някакво секретно мероприятие, не беше обект на разследване от страна на службата за космическа безопасност. Мероприятието криеше в себе си безспорно риск за здравето, иначе нямаше защо субектът в бяло да се мъчи да получи физиологическите характеристики на „заека“ в навечерието на събитията. Замисълът беше прост: да се сравнят двете нови ФЛ-карти, записани преди и след събитията. Само едно не беше

ясно: кое бе накарало службата за космическа безопасност да замисли това дело без участието на медик?

Впрочем...

— Кой планира задачата ви? — попита Грижас. — Искам да знам дали в инструкторския състав е имало поне един медик?

— Имаше, разбира се, и то няколко.

— И още един въпрос. Човекът, комуто имате намерение да отредите ролята на опитен заек, дал ли си е съгласието?

— Вижте... Е, общо взето, не се вълнувайте за това. Никой няма намерение да го кара насила. За работата, която му предстои, той, естествено, знае, но не с всички подробности.

— Добре... Макар че не мирише на нищо добро. Да, в такава обстановка чувствавам, че ще е от полза да имате в ръцете си неговата нова ФЛ-карта...

— „От полза“ не е думата. Ние сме длъжни да я имаме.

— Между Впрочем — забеляза сухо Грижас — тук само един човек има право да ми заповядва: Ярослав Иванович Валаев.

— Безусловно. Аз само се опитвам да ви убедя. И мисля, че...

— Правилно мислите, ще направя всичко необходимо. Е, та кой е този мой... а едновременно и ваш подшефен.

След кратка пауза гостенинът отговори тихо:

— Андрей Тоболски.

Грижас онемя. Нужни му бяха няколко мимически движения, за да затвори полуотворената си уста и да възвърне нормалния израз на лицето си.

— Каквооо? — Той стана от креслото, мина през обемния образ на посетителя и се върна обратно. — Шегувате ли се?

— Щеше да е глупава шега — възрази призракът.

Грижас го погледна и завъртя каминната ръчка да регулира пламъка на пращящите цепеници.

— Извинете, господине, но... вие с ума ли сте си?

Гостенинът не отговори.

— Без да искам, започвам да се съмнявам: известно ли ви е кой е Андрей Василиевич Тоболски и каква роля изпълнява тук?

— Помощник е на Валаев. Второ по значение лице на кораба.

— Зависи как ще се погледне. В шахматната игра царицата също е втора по значение фигура. — Грижас пхна ръце в джобовете на

пижамата си. — Добре е замислено. Разигравайки някаква своя комбинация, вашето ведомство смята да направи рискован ход с нашата царица... Аз съм решително против участието на Тоболски в подобни авантюрни истории. Дори рискът да е минимален.

— Ето защо, Албертас Казиевич, предвиждайки вашата позиция, ние не искахме излишно да ви безпокоим. Но по моя вина нищо не излезе, извинете.

— Вие... ние... — намръщи се Грижас. — Като че ли не сме в един колектив. Като че ли аз трябва да бъда загрижен за нашата обща безопасност повече от вас, служителя по безопасността. Дори е странно... Разбирате ли? Странно!

— Но това няма да ви попречи да направите ФЛ-картата, нали? А за да не останете с впечатлението, че ви разиграваме и мамим, можете всеки момент да обсъдите с Ярослав Иванович подробностите на нашия разговор. — Посетителят раздвижи белите си дипли и добави учтиво: — По всяко време, когато ви е удобно.

— Не се безпокойте, няма, разбира се, да будя Валаев сега. Та казвате — той знае за вашия замисъл и Тоболски?

— В необходимия обем.

„Това донякъде променя нещата“ — помисли си Грижас.

— Разбира се, осъзнавам особената важност на секретните мероприятия на вашето ведомство — каза той, стараяйки се да придаде на гласа си добродушна интонация, но добродушието му стигна само за една фраза. — Още отсега ви предупреждавам обаче, че без специалното разпореждане на Валаев от мен няма да получите нито ФЛ-карта, нито нейно копие в какъвто и да е вид. А в този... — Грижас посочи одеянието му — още по-малко.

— Получателят на ФЛ-карта няма да бъда аз. На мен тя не ми е нужна. Важното е да се осигури наличието ѝ в натура. Позволете да ви пожелаая всичко хубаво.

— Със здраве!

Бялата фигура се стопи във въздуха.

— Много забавно — процеди през зъби Грижас, стискайки брадичката си. — Едно-двайсет, откъде беше преди малко телепосещението по моя канал за видеовръзка?

Твърдият глас на битовия автомат (чист и ясен за разлика от заваленото произношение на посетителя) отсече:

— Няма данни.

„Ама че чудеса! — помисли си Грижас. — Впрочем би трябвало да ги очаквам.“ За всеки случай попита:

— Паметта ти наред ли е?

— Паметта ми функционира нормално — каза ясно автоматът.

— Попитай паметта на видеовръзката от централния възел.

Възелът отговори с дълбок контраалт:

— По вашия канал преди малко не е имало телепосещение.

Чудесата продължаваха. Грижас изключи автоматите. Трябваше да признае, че въпреки небрежните отвори за очите фантомът все пак беше класически. Не бе оставил никакви следи. Всичко бе заличил... И ако не беше името на Андрей Тоболски, Грижас можеше да изръкопляска на майсторската конспирация и спокойно да отиде да си легне.

Той тръгна към стената, щракна с пръсти и мина през образувалата се пролука; електричеството светна и стената зад него се затвори безшумно. Нямаше какво да прави в приемния кабинет. Затъвайки до глезените в еластично меката килимена настилка, той пресече помещението и вече се канеше да мине направо в операторската зала, но неочаквано за самия себе си — почти инстинктивно се спря и замря, напрегнал слух. Нищо не се чуваше, освен едва доловимото дишане на вентилатора. Обаче... да, бе готов да се закълне, че го спря някакъв особен звук. Спря го и изчезна. Очите му трескаво огледаха кабинета — работните мебели, ребрестите стени, боядисани в спокоен жълт цвят, медицинската кушетка, масата с двата странични дисплея, прозрачните хранилища на фармакоотеката — и се спряха върху лъскавия капак на оползотворителя. Завършекът на тихото, монотонно мъркане се чуваше, разбира се, оттам. Оползотворителят имаше навика да мърка като сит котарак, щом някой хвърлеше нещо в него... Грижас намигна на лъскавия капак и надникна в бокса, където винаги държеше неголям запас бельо за медицинската кушетка. Липсваха два чаршафа и една калъфка за възглавница. Отворите за очите в калъфката чевръстият субект, разбира се, бе направил ей с тия ножици. Сега всичко беше ясно: и триковете с телепосещението по вътрешния канал, и загадъчният кретенизъм на автомата. И дори защо късният гост бе отказал да седне

по време на разговора: стопанинът можеше да познае собственото си кресло от кабинета.

— Едно-дванайсет, откъде беше телепосещението по вътрешната система на моя канал?

— От вашия кабинет.

— Кой го поиска?

— Един човек без лице.

— Без всякакви други белези ли? Я се порови в паметта си.

— Човекът беше с очи.

— О, пресвета Дево Марийо!... — простена Грижас. — Добре, край на връзката.

Отивайки към вратата на операторската, Грижас попита:

— Кой се е опитвал да влезе в операторската зала?

— Опитът на Дева Мария да влезе в операторската зала беше неуспешен.

Грижас дори не можа да разбере веднага за какво става дума. Постоя малко, озадачен.

— Изтрий от паметта си словосъчетанието „Дева Мария“. Вместо понятието „човек без лице“ употребявай „гостенин“.

— Задачата е приета.

— Кои цифри опита гостенинът? Покажи ми ги.

Автоматът освети върху ключалката комбинация от цифри. Грижас подсвирна тихичко — беше годината на раждането му. Една от най-популярните цифрови комбинации, с която глупаците кодират ключалките си.

— Поискана ли от теб някакви услуги гостенинът?

— Гостенинът поиска да избера и да дам на екрана изкопие на практическото ръководство по физиолептика.

— Така ли? А ти какво му муш... ъ-ъ предложи?

— Изкопие на монографията на А. М. Леонтиев „Физиолептика в клиничната практика“.

— Добре го даваш!... Колко време прекара гостенинът пред екрана?

— Трийсет и четири минути.

Доста време... Момчето, изглежда, беше волево, упорито. Повече от половин час се бе потило в ужасната си дреха над сложните текстове. Безумството на храбрите...

Грижас разкодира ключалката. Прекрачи прага на операторската, огледа по навик кръглата почти като топка зала. Отляво имаше пет контролно-диагностични кресла отдясно — толкова терапевтични. По стените бяха залепени плътно един до друг като пчелни пити кехлибареножълти петоъгълници. Започваха от пода, значително по-нисък от площадките с креслата, и стигаха до малкия виолетов таван, приличащ на капак на чайник. Стените-пити излъчваха неравномерна златиста светлина — ту в един, ту в друг сегмент блясваха ярки, ослепителни петна, в резултат на което тук винаги се създаваше много странно впечатление: сякаш си в сферичен пчелен кошер, където в ужасяваща тишина се роят милиарди светещи пчели от някаква особено мълчалива порода.

На централната площадка като на разтворена длан стоеше едно самотно кресло. Грижас седна. Пневматиката засъска, краищата на площадката почнаха да се издигат като доста широк пръстен — образува се подобие на бордюр. По протежението на бордюра премина вълна от металически шум и блясък: защитното покритие се разпадна някак много интересно на сърповидни пластини и се свлече надолу, разкривайки кръга на ротопулта² в цялото му многоцветно великолепиe. Движейки облегалката на креслото под ръката си като ръчка, Грижас повъртя замислен ротопулта на големи и малки обороти, макар да нямаше особен повод за размишления. Схемата бе пределно проста: монтирани в спалния диван на Андрей Тоболски датчици — канал за регистриране — ФЛ-монитор. По принцип това бе всичко. Службата за космическа безопасност чисто и просто се бе оплела като петел в кълчища. За нелегалния ФЛ-запис е логично да се включи само секретният ФЛ-монитор в канала за регистриране там, където е удобно. Най-вероятно бяха постъпили точно така — цялата работа е малко по-сложна от правенето на допълнителен кран във водопроводна тръба. Сега ставаше ясно, че „кранът“ им не работи. Вчера работел, а днес, виждате ли, не. Твърде странно... Оставаше да се провери „водопроводът“.

Грижас спря за малко ротопулта, придърпа нужната му секция и раздвижи по навик пръстите си като пианист над клавиатурата за сензорно-бутонно управление. Но щом погледът му се плъзна по многоцветната мозайка на светлинните сигнали, ръцете му се отпуснаха. Стана му смешно. Работата придобиваше анекдотичен

характер. Впрочем трябваше да се сети веднага... Днес в спалнята на Андрей Тоболски бе включен сънотронът и, естествено, каналът за регистриране бе задръстен с различни шумове. Дори на ФЛ-мониторите от висш клас едва ли бе по силите да филтрират толкова много шумове.

Грижас даде за проба команда на кардиорегистратора и включи панорамния екран. Стените-пити се покриха с лека мъгла, звънко ритмично чукане наруши тишината на залата. Мъглата се разпръсна и зад нея се показва зеленикаво пространство, така гъсто нашарено с импулси от сънотронен произход, че погледът трудно можеше да проникне през тях. Грижас включи филтъра — многоцветните импулси помътняха и в панорамното пространство се появи изображението на нещо голямо, което се движеше ритмично. В мътнозелената вода се мърдаше, опитвайки се да изплува, някакъв пъстър хипопотам... Изменяйки спектрозоналната окраска на изображението, Грижас огледа без особен интерес сърцето на Андрей Тоболски от всички страни. Аортната дъга. Белодробният ствол. Лявата камера. Дясната. Коронарният синус. Идеално здраво сърце. Не можеше да има никакви претенции към него. Едно само не му беше ясно: защо Тоболски бе включил сънотрона? Никога не прибягваше до услугите на сънотрониката, а днес — не беше ли това нагледно доказателство за неговата нервност?... От отделните щрихи се оформи някаква зловещо-детективска картина: службата за космическа безопасност, тайната на рискованото мероприятие, нелегалната физиолептика, Тоболски и накрая изкуственият сън.

Грижас се замисли озадачен.

---

[1] Така отбелязаните понятия са обяснени в приложението. ↑

I ЧАСТ

1. ДА УБИЕШ С МИЛОСЪРДИЕ

Загубиха се. Смешно беше да се загубят в алеите на дендрариума. Впрочем не чак толкова. Щяха да закъснеят за първия вечерен иглолет.

Алеята на манчжурските аралии свърши, изчезна в гъстия канадски тис. По-нататък, от оградата бамбукови стъбла, започваше пътека. Той се огледа и позна мястото. Наблизо трябваше да има изкуствено езеро.

— Не се ли измори, моето дете? Искаш ли да те понося?

— Не, татко, сама ще вървя! — Но изведнъж момиченцето клекна. — Гледай, намерих гъба! Виж колко е смешна! Синя!

— Не е гъба, а топка. Някой я е загубил. — Той вдигна топката от тревата и я тупна няколко пъти в земята. — „Моя топко, веселяк, накъде заскача пак?...“

— „Жълта, алена и синя, ти далеч пред мен отмина...“^[1] Татко, гледай! Лебеди! Ей там! — Детето разпери ръчичките си като крилца.

Да, това беше езерото, а в тъмната му вода плуваха бели лебеди. Наоколо се извисяваха стройни араукарии, кипариси като четки за рисуване, радиалните кълба на екзотичната ксантарейя... Беше красиво. Като декор. Над бялата пяна на цъфналите ендохордии се виждаше куполът на градинския павилион, залян от лъчите на ниското слънце... Беше вълшебно, неестествено красиво. Фризът на павилиона блестеше с нажежената си позлата.

— Днес здравата ще си изпатим от Ирина Леонтиевна — каза той.

— Няма да си изпатим — отвърна момиченцето. — Ирина Леонтиевна е добра, тя обича всички деца. И техните татковци и майки обича. Виж едно цветенце!... Дай ми го, искам да бъде мое.

— Не, детето ми, не може. То е живо, нека да си расте.

— Как се казва?

— Като теб.

— Лилия Тоболска ли?

— Не, просто лилия. Тоболска е фамилията ти.

— Ами на колко години е?

— По-скоро на дни... Не зная. Затуй пък знам, че онова дърво там, виждаш ли го, е на толкова години, на колкото си и ти. Е, може само мъничко да е по-голямо.

Той вдигна дъщеря си на рамо и ѝ показа сребристосинкавата рядка корона на едно младо дръвче.

— И то ли се казва като мен?

— Казва се кавказки студоустойчив евкалипт. Преди четири години го засади и отгледа тук майка ти — това е дипломната ѝ работа.

Дипломната работа на Валентина не растеше много добре.

Чу се рязък изстрел; прокънтялото над тъмната вода ехо го повтори. Андрей погледна планината, наметнала рунтава зелена пелерина, снежния връх с кулата на катапултера на местния иглодрум и видя проблясналата в небето продълговата искра. Беше се отдал на днешното безгрижие и този рязък изстрел съвсем не бе на място. По-добре би било да го нямаше.

Щяха да пътуват с втория вечерен иглолет за Сибир.

Оставаше по-малко от половин час, докато ги поканят да се качват, и нямаше смисъл да търсят детския сектор по етажите на многолюдния иглодрум. Лилия беше много доволна от това. Пред очите им се откриваше приятна гледка. Слънчевият диск вече бе докоснал нажежената линия на хоризонта, крилатите облаци пламтяха, небето почервяваше постепенно и в ниските долини се събираше тъмносива мъгла. Те гледаха залеза от остъклената веранда на експрес-бюфета „Изгрев“. Лилия изпи цяла чаша млечен кисел, а той — две чаши кумис. Залезът беше разкошен. После ескалаторът ги откара в една галерия с двуетажни перони; отвън през стъклата се чу прекъслечен вой „ау-ау-ау...“ и Лилия, без да поиска разрешение, се спусна от пешеходната пътека към обзорния прозорец.

В чашата на мястото за кацане пулсираха жълтите вълни на светлинните сигнали. Извън нея се виждаха осветените от прожекторите стръмни скали. В цепнатините им блестеше сняг, светваха фарове, а още по-нататък, високо в тъмното небе, се издигаха дисковидните секции на кулата на катапултера. Воят изчезна. Над изкопа за кацане блесна златистото дълго тяло на безкрил лайнер — рязък удар разтърси стъклата на галерията. Иглолетът се плъзна вертикално в пристанищния кладенец, откъдето с грохот изскочи стълб

пара; съобщиха, че е пристигнал иглолетът от Камчатка. Повече нямаше какво да се гледа.

— Змей Горянин — каза Лилия.

Думите ѝ привлякоха вниманието на околните, намери се и коментатор: „Вижте колко интересно интерпретира своите възприятия това дете!“ — и той се почувствува горд като баща. Обявиха качването. Той вдигна дъщеря си на ръце и заедно с всички забърза към перона, по чието протежение вече лъцяха като сапунени мехури кабините на асансьорите.

Последва стремително спускане; вагонът на тунелния пневмотранспорт; многоетажната чакалня с ярките оранжеви спирали около ескалаторните виадукти; квадратният тунел-подлез, където винаги миришеше на нагорещени метали, пластмаси и смазки; заленият с розова светлина люк на лайнера; стерилно белият салон, меките дълбоки противоположаващи кресла, които се полюляваха на осите си и тракаха при най-малкото движение. И най-последно — бръмченето на херметизаторите, прохладата от вентилацията, последните съвети на бордовия радиоговорител и първите тласъци на старт-люнетата² в пусковия канал на катапултера. Всичко това едва уловимо се плъзгаше покрай съзнанието му — той бе приятно загрижен само за едно — да е добре на детето. Дори при излитането все още не му се искаше да се разделя с чувството за безметежност, но характерният удар при изхода от канала, шумът на водородния двигател и леките претоварвания му дадоха добре да разбере, че днешният прекрасен ден е към своя край... Светна надпис: „Височина 105 км, пригответе се за безтегловност.“ Той разтвори противоположаващия пашкул на съседното кресло — Лилия моментално се премести в скута му. Както винаги след старта тя изглеждаше малко зашеметена. Обви ръце около врата му и легна на рамото му.

— Изплаши ли се, детето ми?

— Нне...

— Браво! Гледай: включиха обзорния екран. Виждаш ли колко ярки са звездите?...

Лилия погледна звездите така, както децата гледат развилнялата се виелица. Обърна се и притихна. Загорялото ѝ личице стана спокойно съсредоточено, очите ѝ се затваряха.

— Татко, утре ли заминаваш?

— Да, утре... Нали няма да тъгуваш без мен? Ще се постарая често да се срещаме по видеотектора.□

Неочаквано тя трепна, развълнувана от някаква мисъл:

— Тате!...

— Какво има?

— Може ли да ме вземеш и мен?

— Чуй, моето момиченце... Мама ще си дойде и няма да те завари. Хубаво ли ще е?

Тя кимна. Притисна се по-силно до гърдите му — отляво, там, където е сърцето.

След изминаването на маршовия участък от пътя двигателят млъкна. Настъпи безтегловността — иглолетът бе достигнал върха на балистичната траектория и сякаш спря да се движи. Увисна в пространството, обсипано с очите на звездите. Момиченцето спеше, над люлката му се бе склонила Вселената. „Бъди внимателна и ласкава, Звездна майко, на рамото ти спи една малка звездичка — твое детенце...“

Андрей отвори очите си в полумрака на спалното помещение-пещера. Лесно излезе от сънното състояние. Като че ли не бе спал изобщо. Глупости — спал беше. И то — благодарение на сънотрона — приятно. Сънотрониката била прекрасно нещо! Жалко, че преди не го знаеше... По време на лекциите бе усвоил механично принципите на сънотронните системи и след изпита не помнеше почти нищо освен основните начини за използване. Спомняше си, че аудиторията бе проявила интерес към неутрализирането на натрапчивите сънища: преди да се пренесеш в спящото царство на Морфей, трябва да натиснеш едно копче до възглавницата и да си мислиш за различни растения — най-добре за цветя. Тогава фантасмагоричният колаж от тежки, кошмарни сънища, след които понякога човек се събужда плувнал в студена пот, непременно се измества от реалиите на спокойните спомени. Спомени насън. Андрей никога не бе се ползвал от услугите на сънотронната техника, но предния ден след минутно колебание реши да опита. Не защото се страхуваше от нощния кошмар, а просто така... Не искаше да сънува Валентина. Натисна копчето до възглавницата си и започна да мисли за разни растения. О, ирония на

обстоятелствата! Мислейки за растения, той не можеше да не мисли за Валентина... Но сънотронът си свърши работата. Андрей не я сънува и за пръв път в живота си се радваше на това. Ето докъде бяха стигнали нещата...

Какво да се прави, значи и това трябваше да стане.

Горчива обида и гняв задушиха гърдите му. Стиснал зъби, Андрей се обърна настрани, отхвърли одеялото и си заповяда да се успокои. Чувствуваше как студеният въздух циркулира над леглото му. Навън, сред тайгата, се синееше горска поляна, огряна от луната. Поляната бе покрита със сняг. Снежни шапки бяха нависнали по голите клони на две стари брези, по тъмнеещите се зад тях ели и черната грамада на повалените от бурите дървета. Високите ели образуваха стена, но дори и тя не можеше да заслони богатирските върхове на кедрите. Към брезите се промъкваше рис. Андрей дълго го гледа. Снегът беше мек, рисът се придвижваше с усилие, оставяйки по преспите добре забележима бразда.

Будилникът иззвъня тънко и унило. Андрей се сви по навик като пружина, преди да скочи, но си спомни, че няма какъде да бърза. А трябваше да мине и медицинският преглед, което можеше да стане по-лесно в леглото.

Той прокара ръка по голите си гърди. Горчивината още не беше се утаила.

Нещо трябва да направим, Валентина. Но какво? Сам аз нищо няма да мога да реша. А ти, кой знае защо, не поиска да решим заедно. Как да си обясня нежеланието ти да се срещнем? И това твое бягство?... Не ме ли обичаш вече?... Ела и ми кажи откровено и ясно. За пет години си ме опознала добре и няма защо да се боиш, че ще ти направя неприятна сцена — ще обезумея от ярост или ще се просна в краката ти да моля и хленча. Знаела си, че нищо подобно няма да има, много добре си знаела. Значи не от моята, от своята слабост си се страхувала? Сигурно е така. Иначе би постъпила другояче, нали аз също те познавам добре... Е, размисли и анализирай. Имаш време до моето връщане. Ще мислим и анализираме поотделно, щом така искаш. Аз наистина нямам какво особено да анализирам. Обичам те и ужасно се страхувам да не те загубя. Разбираш ли? Ужасно!...

До най-малките подробности помня всичко, което ни е свързвало. Още от деня, когато бродех като лунатик по алеите на дендрариума и като гъба попивах ботаническите сведения, които ти с наивността на строга учителка се мъчеше да натикаш в черепните ни кутии — по равно на всички. За пръв път в живота си като теле в стадо преминах с екскурзионната група целия маршрут от началото до края. А когато групата се разотиде, веднага се включих в следващата, за да чувам отново твоя глас. Да ловя върху себе си внимателно-строгите погледи на кафявите ти, със зелени точици очи. Вълнувах се... Бях малко закъснял — ти вече се беше представила на екскурзиантите и аз поисках сам да отгатна името ти. Мислех, че ще е на хубаво. Прехвърлях в главата си десетки имена — обикновени, редки, екзотични — и кой знае защо, избрах Диана. За да се застраховам, помислих си, че ако не си Диана, то поне едно от имената, подсказани ми от интуицията, ще бъде твоето. Уви, сред тях нямаше Валентина... Гледах как слънцето пронизва листата на дърветата и светлите му петна променят загадъчно израза на твоето очарователно-строго лице, как трептят в тъмните ти коси и тези златисто-трепкащи шарки ми приличаха на някакъв тайнствен йероглиф на съдбата. В непретенциозната ти и мила прическа „Альонушка“, в малко студените ти (до рязкост) и красиво (страшно красиво!) удължени очи имаше нещо езическо...

А после — лунни лъчи в морето, едно малко островче и голи камъни, нагreti от слънцето през деня. Доплувахме до островчето направо, както си бяхме с дрехите, от нас течеше вода, сандалите ти стърчаха от джобовете ми, полукецовете си бях захвърлил в морето — бяхме като луди. Някъде бръмчеше катер, нечий гласове ни молеха да се връщаме обратно, ти не им отговори, аз те прегърнах силно, закрилящо, с благодарност и почувствах как бие сърцето ти, как се учести дишането ти. Мократа ти коса блестеше на лунната светлина, изглеждаше съвсем черна и миришеше на море; голите ти рамене бяха призрачно бели от лунния блясък и призрачно сияние заливаше отметнатото ти назад лице, устните ти, неочаквано полуотворени, топли и нежни...

— Добро утро — чу се откъм главата му. — Ако разрешите — дистанционен вариант на медицински преглед. — Гласът тихо

шумолеше и се плъзгаше като коприна. — Готов ли сте?

От медицинския бокс изпълзя дълга кутия, обърна се и изсипа съдържанието си върху леглото. Андрей напипа меката каска, обсипана с брадавиците на датчиците, и я сложи мълчешком на главата си. Чувствайки студа на метала, нахлузи доста стегнатите чорапи и ръкавици.

— Музика? Или новини? — изшумоля загрижено автоматът.

— Новини от космическото пространство. Мъжки глас. Без екран — Андрей впери очи в тавана. Под сводовете на спалнята-пещера не се виждаше нищо друго освен смътно блещукащите връхчета на сталактитите.

Космическото пространство беше пълно с новини. Андрей чу с половин ухо кои кораби от кои пристанища са стартирали, какво са карали и къде са финиширали. Със слаба усмивка реагира на съобщението за приближаването на „Байкал“ до лунната система на Сатурн — не стига, че новината закъсняваше, ами агенцията за космическа информация погрешно нарече лидерконтейнероносеца „Байкал“ балкер-трамп.□

Изслуша внимателно бюлетина за научно-космическите новини. Меркурианският филиал на НИИ по проучване физиката на Слънцето благоволяваше най-сетне да коментира резултатите от деветата слънчева експедиция. Капсанерите (специалните кораби за полети към Слънцето) „Иван Ефремов“ и „Владимир Шаталов“ бяха минали през Короната по така нареченото „гмуркащо се трасе“, благополучно се бяха върнали в орбиталното пристанище „Солитон МС-терминал“ и бяха доказали по такъв начин, че полетите на автоматичните хелиостанции по „дълбоки“ орбити са осъществими. Авторите на проекта „Кибер-Феникс“ можеха да тържествуват. Другото съобщение бе за загадъчния „сляп лъч“ на Венера — вече петият поред случай на внезапна (за щастие краткотрайна загуба на зрението у всички членове на екипажа на атмосферната станция „Екватор В-2“. Опитите да се свърже причината на „минислепотата“ с едни или други явления в атмосферата на Венера засега нямаха успех. Мда... Първата комплексна разузнавателна експедиция в системата на Плутон бе завършила основните си изследвания — рейдерът „Лунна дъга“ бе готов за обратен старт. Двойната планета с нищо особено не бе учудила експедицията (като че ли някой очакваше от Плутон нещо

особено!) — студен здрач, дълбоки снегове, елмазен лед с порести кухини. Особен бе сам по себе си рейдът-скок в Зоната на мрака — безпримерен по разстояние, новост и смелост.

В ефира се бе появила отново заглъхналата за известно време рубрика „Обектив на криминалиста“. Андрей изслуша съобщението на информационния отдел на Западния филиал на Международното управление за космическа безопасност и охрана на правовия ред (МУКБОПР): инспекторите на стартовия коридор за маршрутите Луна — Венера — Меркурий бяха отнели полетната виза на балкер-трампа „Голдън газел“ преди самото му излизане от аванпорта на орбиталния лунен терминал^α „Скайрафт“. Причината бе откритият на борда контрабанден товар конячен спирт. При специалното оглеждане на корабните трюмове бил ранен с изстрел в гърба сътрудникът на МУКБОПР Джордж Егул. „Бива си ги!...“ На мястото на събитията пристигнал „Агюмънт“ бързият крайцер на службата за космическа безопасност. В трюма, мястото на покушението, било намерено скривалище, а в него — импулсен лъчамет от системата палер^α и девет пакета халюциногенен препарат. Екипажът на кораба „Голдън газел“, възмутен от престъпното поведение на промъкналия се в неговите редици контрабандист, оказал доброволна помощ на следствието. Длъжностните лица от службата за космическа безопасност дали заповед за арестуването на младши шипшандлъра на терминала „Скайрафт“ Кал Хизн. Той се обвинява в незаконно закупуване и пазене на вредния за здравето на хората минерал „венерини сълзи“, който със съдействието на съответните органи на ООН бе иззет от всички бижутери. Хизн отрича да има нещо общо с драматичните събития в трюма на балкера. Следствието продължава. Ръководителят на следствената група отнася престъплението на борда на „Голдън газел“ към особено опасните и предупреждава Управлението на обединения космофлот на Системата (УОКС) за безусловната връзка между изстрела в трюма и контрабандните сделки в снабдителния сектор на терминала. С други думи, на директората на УОКС бе дадено да разбере, че нехайството на терминалната администрация ще струва скъпо на Управлението на космофлота... В крайна сметка контрабандистите ще бъдат изобличени и наказани, гнойникът ще бъде разрязан и почистен. Ще бъде развързан насила още един мръсен, заплетен възел на прекършени някъде, някога, от нещо или от някого

човешки съдби. По-скоро от нещо. Преднамерено да се прекърши съдбата на човека в условията на сегашното развитие на цивилизацията никак не е просто — носителите на социално вредни „таланти“ нямат особен простор за действие. И въпреки това контрабандният занаят съществува. Макар и хилав, дребномащабен, но съществува. Казват, че бил наследство от миналото. Миналото е параван, зад който е удобно да се струпа боклукът от най-острите неприятности на настоящето. Любовта и нежността между впрочем са също, така да се каже, наследство от миналото. Любовта и нежността към любимата, към синеоката Земя, към детето, животинчето, растението... Любовта към забогатяването — при това с оръжие в ръка — сигурно е разновидност на маниакалната психоза.

Втората половина на новините представляваше преглед на икономическия и културния живот в космическото пространство. Съобщението за положението на Меркурий както винаги приличаше на хвалебствена ода. Меркурий бе гордостта на Земята: там се намираше най-големият в Космоса металургичен комбинат и втасващият като тесто комфортен мегаполис Аркад с тристахилядно население. По обем на промишленото си производство жилищно-индустриалният плацдарм отдавна вече бе оставил „с пръст в устата“ плацдармите на Венера, Марс и Луната и там, естествено, всичко се въртеше около комбината... За положението на нещата във „Вулкан“, флагмана на меркурианските корабостроителници, се съобщаваше бегло: суперконтейнероносецът „полилей“ „Тобол“ и еднотипният му събрат „Лена“ (по-правилно би било да се каже еднотипната му сестра) ще започнат полетните изпитания в края на текущата година. И нито дума какво е попречило да бъдат завършени тези два суперкораба поне в резервните срокове. Затова пък в новините бе включена информация за гурманите: колективът на опитно-производственото обединение „Плод“ бе направил на корабостроителите на „Вулкан“ хубав подарък — нова реколта цитруси от местната плантация. Тъкмо с цитрусите се занимаваше Валентина на Меркурий...

Съобщение от Близкото космическо пространство: Луната се готви да отбележи юбилея на първия в историята на човечеството базов град, основан преди сто години на един равнинен участък в Морето на спокойствието. Град ли?... Става дума, изглежда, за двата града — Гагарин и Армстронг. Впрочем според „историята на

извънземната космодрумия“ още от момента на образуването им двете лунноекспедиционни градчета не са били напълно автономни, тъй като ги е обслужвал един космодрум и общ командно-телеметричен комплекс. А след четирийсет години обитаемият район в Морето на спокойствието се бе превърнал наистина в интернационална базова система на четири тясно свързани помежду си града: Гагарин, Армстронг, Леонов и Корольов. През последните години плацдарменият мегаполис ги бе погълнал и сега, загубили комуналната си самостоятелност на отделни градове, те образуваха нещо като четири района на не съвсем удачно планираната, но доста комфортна столица на Луната. В Гагарин се намираще щабът на космодесантните подразделения и разузнавателните експедиции на УОКС, в Леонов — секторът на летателния състав на обединения космофлот, Армстронг постепенно се бе превърнал в център за всестранно осигуряване на научноизследователските организации и групи за Далечното космическо пространство, а Корольов бе съсредоточил в себе си учрежденията, които координираха дейността на орбиталните и планетарните корабостроителници. Очевидно затова бившите градове все още ги наричаха „градове“ или дори „базис“ и новият им статут на главни райони на лунната столица не смущаваше никого. И така — на бабичката ѝ бяха чукнали сто лазарника... Директорът на Космическата информация се бе изморил да разказва за пристигащите делегации. Ако се съдеше по броя на гостите, в столицата имаха намерение да направят триумфално шествие или хотелска криза. Естествено, най-голяма делегация се очакваше от УОКС. Видни представители на Управлението на космофлота щяха да поставят мемориални плочи, да прерязват червени ленти, да ръкопляскаат, да се усмихват приятно и широко, а в кулоарите да изслушват (незабелязани от околните) докладите на специалните референти за хода на следствието по делото „Скайрафт“ и бързо, на място, буквално зад гърба на празнуващите, да вникнат в поредните свръхнеотложни задачи, които възникваха ежеминутно в това гигантско ведомство...

Андрей се отказа да слуша спортните новини от Космоса. В предаването от предния ден бе успял да види финалния мач на боксьорите от полутежка категория, а всичко останало малко го вълнуваше.

Извърна глава и потърси с поглед риса. Ловът беше успешен — животното носеше в зъбите си див петел. Отдалеч мъртвата птица приличаше на раздърпан черен чадър... Андрей си спомни студената нощ, когато поради собственото си недомислие закъса в тайгата и се страхуваше, че мечката-стръвница ще го намери, преди хората да дойдат. Нямаше още девет години, обаче можа да съобрази да не се отдалечава от счупената електрошейна и да не се опитва сам да се измъкне от снежните дебри, а участниците в нощното търсене (главно работници от фермата за диви животни) много го хвалиха за това: следите от шейната им бяха опростили задачата. Те още не знаеха какъв удар ги очакваше на сутринта: спасеният от тях малък безделник, синът на ръководителя на селекционната лаборатория във фермата, бе намерил начин да пусне на свобода Рубин — едва ли не единствения в света самур с изумително красива и скъпа тъмноалена козина. Веднага бе организирано издирване, но районът в тайгата, където той бе пуснал от багажника на шейната тази жива скъпоценност, бе обхванат от снежна буря и търсачите се върнаха с празни ръце... Решил да спаси своя любимец от пожизненото заточение в лабораторната клетка, той самонадеяно мислеше тогава, че логиката на добрите намерения притежава свойството да бъде неуязвима и че това вече му дава право да не се бои от застрашаващото го недоволство на възрастните. Бе издържал, не се бе изплашил.

По-късно, след седмица, от съседното лесничейство пристигна един снегоход и баща му го накара да влезе в заскрежената каросерия — да види последствията от добрите си намерения. Притъмня му пред очите, когато пипна мъртвото телце на Рубин, студено и твърдо като дърво... Роденият в клетка не знаеше какво да прави в зимната тайга и бе заплатил скъпо мига свобода, от която нямаше никакво понятие. Бяха откъснали зверчето от ситата хранилка и вместо нея му бяха дали свобода, от която то не се нуждаеше. „Свободата е за този, комуто е нужна — заяви бащата. — Запознаването ти с твоята бъдеща професия започва с грешка.“ Освободителят се завря в най-тъмния ъгъл на гаража и стоя там през цялата вечер. „Ти знаеше, че жестокостта е нещо много лошо — каза баща му. — Сега разбра, че и милосърдието може да убие...“. Да, той бе разбрал. Седеше в тъмното и сълзите капеха по ръцете му — горещи сълзи по замръзналите пръсти.

Плачеше и си представяше, че е вече ръководител на селекционна лаборатория на Луната: в красив бял скафандър с емблемата на биолозите, с блестящи жълти и пурпурни катофоти². Виждаше ясно превърнатия в оранжерия лунен циркус и уютната ферма за диви животни, сочната зеленина, черното небе и палецо-йодовите лъчи на слънцето, отслабено от светофилтровата защита. Миришеше на горски теменужки, не се чувствуваше никаква друга миризма от волиерите и клетките, всъщност нямаше клетки — червените самури се разхождаха сред непознати за него растения, сто рубинови самури, и той решаваше всичките да ги изпрати подарък на баща си. На всъдеход с много колела откарваха сребристия биоконтейнер към лунодрума, но по пътя някакво момче (също в бял скафандър) от жалост към пленниците ги пускаше на свобода в хълмистата равнина в Морето на спокойствието и те до един загиваха без въздух...

— Моля — чу Андрей над ухото си гласа на медицинския автомат, — направете пълно издишване в газоанализатора.

Той напипа тръбичката на газоанализатора и издиша — мембраните на апарата запукаха. Чувствуваше, че медицинският преглед се проточва повече от друг път. При първото му отиване Луната го бе поразила със своя ландшафт. Оказа се, че е съвсем обикновен, такъв, какъвто той си го бе представял като дете. Или почти такъв. Може би затова всеки път го изкушаваше мисълта да намери време и да поскита сам — в скафандър, изпъстрен с катофоти — по каменистата равнина далеч от столичния мегаполис. И всеки път, напускайки Луната, той съжеляваше, че пак не му се бе удал случай да осъществи тази всъщност дребна, но не много проста за изпълнение своя прищявка. Прищявка на турист. На туристите се предлагаша разкошни хотели в столичния център, а освен това и други — „блуждаещи“ извън пределите на мегаполиса; вили, хижи и бунгала в осигурени с въздух каньони, клисури, циркуси и тераси. И още — галерийни влакове, екскурзионни всъдеходи и катери. Всичко, каквото пожелаят — освен скафандри. Сврѣхмодерните скафандри — съвременни вакуум-лунни модели, бяха на специален отчет у контролните органи на службата за космическа безопасност и можеха да се ползват само от онези, на които се полагаха. Той не беше турист, но нямаше и пряко отношение към работите на лунната повърхност.

Не всички правила на лунния бит му харесваха. Ала сред тях нямаше нищо по-тягостно от трите денонощия „арест“ в зоната на специалната карантина СК-I. За членовете на косменските семейства, откъснати един от друг поради работа на различни обекти, администрацията на Съвета за усвояване на Космоса бе въвела така наречения „съвпадащ график на работния цикъл и отпуските“. Дума да не става — беше добър и удобен: гарантираше на съпрузите отпуска от три месеца и половина на Земята плюс около два месеца общо в лунната столица по „съвпадащия график“. Но понякога синхронът в пристигането и заминаването на двамата се нарушаваше и отлагането на срещите действуваше на нервите им. Обидно беше, разбира се. Излезеш, да кажем, от специалната карантина, а за половинката ти, току-що долетяла от Меркурий, започва първото мъчително денонощие в зоната на СК. Няма нищо по-тъжно от това... И не остава друго освен взаимните телепосещения. Може наистина да проникнеш в предзоната на СК и да видиш своята Жулиета през стъклената стена. А ако по време на срещата дадеш на медиците да разберат, че си готов да направиш на сол тази стена, може да пуснат при теб за някой и друг час твоята половинка в прозрачен медицински скафандър с влачеци се след нея вентилационни ръкави. Можеш да прегърнеш гладките ѝ топли рамене, покрити с тънкия полиетилен, да я целунеш по стъклената издатина на херметичния шлем — трижди проклет да е! Една такава среща им бе достатъчна, на него и на Валентина, за да не се безпокоят повече взаимно през останалите дни на карантината. Последния път всичко като че ли вървеше нормално. Поне той така си мислеше. След като се сбогува с дъщеря си в Ангарския интернат, той замина за Сулан-Херхе и посрещна утрото на Гобийския космодрум. Излезе вятър, въздухът почервеня от прах и сред заминаващите плъзна слух, че на земната лазекторна станция бригадата по изстрелването е покрила с калъф своята ВПЗ (батерия за външнопринудително засилване) и че стартът на лихтера „Метеор-27“ се отлага. Нищо подобно нямаше — „Метеор“ взе на борда си препълнения с пътници сектейнер и съвсем навреме го изведе в орбита. Затова пък там чакаха четири часа лунния тендер, от чийто борд съобщиха, че гобийският сектейнер ще бъде взет след сахарския и флоридския. Като допълнение трябваше да чакат още около половин час, докато орбиталната лазекторна станция-автомат заеме удобна позиция спрямо тендера.

Най-после започна засилването. По време на пътуването до Луната както винаги се мъчеха да развличат пътниците с музикална комедия. Филмът беше стар и глупав, никой нямаше желание да го гледа. Младата съпругеска двойка, която седеше отляво, спореше кой от сектейнерите има повече шансове да попадне пръв на лунния лихтер. Той мислеше за своите си работи и не им обръщаше внимание, но младоженците го заприказваха и в края на краищата се запозна с тях. Сватбеното пътешествие в Близкия космос бе станало нещо обикновено. Младите хора искаха да пипнат лунните скали със собствените си ръце. Веднъж като се почне...

„Съвпадащият им график“ бе разчетен почти идеално. Лайнерът „Молдавия“ бе пристигнал от Меркурий преди две денонощия и на Валентина ѝ оставаше да бъде в затвора на специалната карантина до следващия ден по обед. Той с мъка потисна желанието си да поиска незабавно телепосещение, нае тристаен луксозен апартамент в любимия ѝ хотел „Вега“ на традиционния за тях седми етаж, събщи лунния си индекс в информационното бюро на градския справочен център и като не знаеше какво друго да прави, тръгна за басейна. Но не можа да стигне до него. Имаше твърде много приятели и познати. „Здравей!“ „Здрасти!“ „Как си?“ „Отлично“. „Ще се отбиеш ли при нас?“ „Да изчакам Валентина, пък после ще видим“. „Кога заминаваш?“ „Току-що пристигнах“. „Значи имаш една седмица на разположение?“ „По-малко.“

Върна се в хотела, взе душ и преди да заспи, изслуша разсеяно вечерните новини. Нещо смътно го тревожеше и гнетеше. Не искаше да вижда никого освен жена си. Май че такава нещо му се случваше за пръв път... Пренебрегвайки условностите, той се свърза със зоната на СК и поиска телепосещение. Сега би го задоволил дори само един видеотекторен разговор, но за съжаление бе закъснял. Автоматът-информатор с дефект на буквата „р“ му даде следната справка: „Зона на СК-I, четвърти. Валентина Николаевна Тоболска (еди-кой си лунен индекс) си почива след вечерните физиопгоцедуги. Извинете, молим да не я безпокоите.“

В девет часа сутринта го събуди изщракването на телепощата. Дали не бе от Валентина?... Издърпа изокопието от апарата. Беше служебната му програма за лунната петдневка. Единствената му задача за днес бе срещата с Морозов и Леонов — твърде странна задача за

разлика от останалите в програмата... Трябваше да отиде, макар и да не му бе ясно за кой дявол... Знаеше само, че директорът на космическо-експертния отдел не организира лични срещи без причина. Още повече с човек, чиято работа нямаше отношение към поверения му сектор. Е, това бе добре дошло. Щеше да има с какво да запълни времето си до обед.

Върна се от Леонов в столичния център по друг маршрут — по радиално-пътническата артерия на скоростния пневмотранспорт. Така беше по-бързо. По двайсет и пет километровото разстояние имаше само четири спирки: Леонов, Зоопарка, „Вега“ и „Форум“. Той си представи как ще влезе в апартамента и веднага ще усети тънкия мирис на любимия ѝ парфюм „Жасмин“... А после ще се качат в ресторанта и по време на обета, шегувайки се и имитирайки гласа и жестовете на Морозов, ще ѝ разкаже за резултатите от посещението си в леоновския сектор. Наистина, като че ли някой си бе направил шега: докато се опомни, Морозов натовари него, страничния всъщност човек, със задълженията на експерт и му пхна документите на някакъв грохнал „кашалот“ от първобитната серия А. „Ще ви затрудни ли, драги? Работата е проста и, честно казано, формална. Няма да ви отнеме много време. Ще поставите обща диагноза, ще се разпишете — и хайде обратно вкъщи.“ „Извинете, но как ще погледнат на всичко това моите шефове?“ „Всичко е съгласувано, не се тревожете.“ Е, поне този товар му падна от раменете.

Валентина не беше в хотела. Той погледна часовника си и отново почувствува как го жегва предишната тревога. Кой знае защо се пхна под студения душ. После се зае да преглежда натрапените му от Морозов документи — бавно, дълго и много внимателно. Отказваше се от телепосещенията, но с готовност отговаряше на всяко повикване по видеотекторния канал. Търсеха го колеги, приятели — по работа или просто така. И пак чакаше — неизвестно какво. Накрая реши да отиде да обядва сам. На вратата го задържа плахо повикване... Обърна се и цяла минута гледа през рамо чистата плоскост на видеотекторния екран. Но на екрана нямаше картина и той не пожела да завърже разговор с пустотата.

Обядва в компанията на Герхард Хлопе, имуногенетик от лунния биоцентър, спокоен риж мъж с голям нос, връстник на Валентина.

Хлопе го попита нещо за нея и той му отговори доста разсеяно. От главата му не излизаше това странно видеотекторно повикване.

Без да се отбива в стаята си, слезе долу и отиде на площад „12 април“. За да не среща много познати, тръгна наляво, под стъклената колонада на Музея на космонавтиката, покрай залените в светлина витрини с експонати. Забеляза група идващи насреща му хора и зави под арката между витрините с „Луноход-I“ и „Луноход-II“. В дъното на изложбената зала се извисяваше един от първите тендери, летели до Луната; вратите на вакуумтрюма на основно ремонтирания лунен кораб бяха отворени. Към него водеше алея от изящно извити като шици на плезиозаври клинозахващащи държатели, в които лежах изпънени в естествена големина копия на орбиталните модули „Восток“, „Восход“, „Джемини“, „Союз“, „Салют“, „Скайлаб“, „Аполон“, „Сибир“, „Хермес“, „Заря“... Беше ги виждал много пъти, но за разлика от повечето посетители на музея не изпитваше благоговеен трепет пред старата техника. Тесни, примитивно оборудвани и практически незащитени бидони — ето какво бяха те, откровено казано. Той мислеше само за хората и всеки път, когато минаваше по алеите на орбиталната техника от миналото, биваше поразен от великата гордост и дързост на онези, които първи бяха започнали овладяването на Далечния космос. Истински герои! Дори в Близкото космическо пространство те можеха да се надяват само на себе си — нямаше отде да очакват помощ. Нямаше още нито служба за космическа безопасност, нито космодесантни групи, нито гувлети² за мобилно базиране, нито спасителни крайцери... — нищо, абсолютно нищо. И те „не със стени оградиха града, а с мъжеството на неговите жители“. Здрави нерви, сила, смелост, песни и вяра в успеха. Истинска „Илиада“!... Блазнеше го мисълта, че днешните пионери на Далечния космос са техни преки потомци.

На излизане от музея Андрей се отби във видеотекторната зала. Кабините бяха стилизирани като хермошлемове. В залата нямаше хора. Влезе, озъртайки се, сякаш се криеше от някого в една кабина, и седна припряно. Огледалната полусфера щракна и се затвори зад гърба му. Едва сега осъзна, че инстинктивно търси усамотение. Лампите светнаха, сигналът за връзка изписука и на екрана се появи тъмнокос момък с угрижено лице. Загорели твърди скули (на лявата — белег, спомен от Хималаите), на бузите — трапчинки, които така харесваха

на Валентина... Не остана доволен от вида си, оправи машинално прическата си — субектът от екрана повтори жеста му. Как си, Андрей Василиевич? Не ми харесваш днес нещо... Той повика информационното бюро „Справки“ — съобщи му, че индексът на В. В. Тоболска е регистриран в хотел „Денеб“. Това бе вече сериозно...

Трудно му беше да си спомни за какво мислеше по пътя за „Денеб“. Еднорелсовият вагон бе открит, вятърът духаше в лицето му. Сигурно за нищо хубаво не е могъл да мисли. Пред очите му се мяркаха плавно извити или пресечени под ъгъл стъклени повърхности, пронизани от слънчевите лъчи гигантски витражи, огледални арки; прелитаха дървета, храсти, цели острови тропическа зеленина, административни здания — „кристални вази“, „пчелни пити“, — фасади на многоетажни блокове в академичното градче, алеи на скулптурни ансамбли, покрити чаши на басейни, многоцветни прозрачни етажи на препълнени с хора делови квартали, надувни куполи на стадиони. Обзорното пространство край однорелсовия път ту се стесняваше до размерите на тунелните процепи, ту изведнъж се разгръщаше така нашироко, че се виждаха едва ли не всичките етажи на жилищните, промишлените и помощните нива на мегаполиса, пъстрите шарки на подвижните тротоарни ленти, исполинските свещи на надувните и блестящите върхове на металните опорни кули, светлите тръби на пътепроводите, изящните виадукти, увиснали над кратерите, грамадните стъпаловидни полидукти. А после се замяркаха разровените недра на обширни строителни райони, изкопи, запълнени с отряди строителни механизми, кариерни ями... — верен признак, че вагонът приближаваше Гагарин. Нишката на однорелсовия път описа дъга и влезе в един тунел; вагонът се понесе край тъмни скалисти склонове и внезапно изскочи на зелен градски проспект, притиснат плътно от двете страни с кристални високоетажни здания и губещи се сред тях куполи и хангари полуцилиндрични стари постройки. Хотел „Денеб“ бе единственото гъбообразно здание в Гагарин.

Стаята на Валентина изглеждаше необитаема — вътре нямаше никой... Но беше нейната стая: във въздуха се чувствуваше мирисът на жасмин. Той вдигна от пода до дивана смачканата и още влажна от сълзи носна кърпичка. Седна и стиснал в юмрука си тази пропита с мъка топчица, се замисли вцепенен. Стените на стаята бяха плътно облепени с прозрачно-тънки като пощенски марки ивички на

дистанционни радиоиндикатори с течни кристали. Те образуваха неярка дъга от проблясващи цифри. Лилавите означаваха дните в календара. Розовите — часовете, минутите и секундите. Червените — температурните показания, небесносините — налягането, сините — влажността... и така нататък. С такива прозрачни „радиомарки“ обикновено облепяха якетата си ловците, лесничите, геолозите, агрономите... с една дума, хората, чиято професия е свързана с работа на открито. Спомни си, че по време на последната отпуска, когато тримата се приготвиха за екскурзията до Соловецките острови, Лилия за ужас на Валентина бе облепила с радиоиндикатори всичките им дрехи... Блуждаейки с поглед по стените, Андрей беше уверен, че нито той, нито Валентина не можеха да не си спомнят тук за това. Дъхът му спря, стана рязко. Погледна часовника. Не му бе трудно да съобрази къде е Валентина. До заминаването на сектейнера за първия вечерен лихтер оставаха десет минути...

Хората отскачаха встрани да му направят път. Добре, че сред смелите космодесантчици това лудо бързане не смуцаваше никого — какво ли не бяха виждали. Мнозина го познаваха, подире му се носеха поздравя, шеги и подвиквания от рода: „Ама че форсира албатросът!“ Познаха го сигурно и дежурните от товаро-разпределителния сектор, защото никой не направи опит да го задържи, когато той едва ли не презглава се изтърколи по ескалатора на долното ниво, прескочи, без да спре, през лъскавите бариери в контейнерната зала и се понесе покрай подредените товари. Да бяха само опитали!... Навеждайки се, за да не разцепи главата си в манипулаторите на електротоварачите, той зави към перона и като видя зеления сигнал за тръгване, скочи моментално върху платформата на един празен вагон и се вкопчи в закрепващия бандаж. Успя! Внезапното, рязко тръгване беше ужасно; бандажът го амортизира, но въпреки това почувствува рязка болка в лявата си китка. Тунелът беше абсолютно тъмен: оглушителен грохот, вой на пронизващия до кости леден вятър, песъчинки-игли в лицето, тракане и скърцане, задух. Затова пък бе много по-бързо от пътническия пневмотранспорт. Рязко спиране с удар — отново остра болка в китката. Видя осветения перон, редиците товари в космодрумния товаро-разпределителен център. С мъка разтвори вкочанените си пръсти и скочи от вагона. Дежурният го гледаше зяпнал, с широко отворени от учудване очи. Хукна към асансьорната

кабина. Ескалаторите на гаровите етажи, галерия номер тринайсет. Перонът. Шареният като зебра сектейнер, оранжевите сигнали за минутна готовност за излизане в шлюза — двата люка бяха отворени...

Блъсна се в някого при задния люк и срещна внимателния поглед на диспечера, който му кимна и каза: „Да, тя е вътре. Мога да задържа излизането в шлюза за петнайсет секунди.“ Петнайсет... Бяха достатъчно, за да скочи в сектейнера и да види разширените ѝ от учудване очи...

Извади носната си кърпа и избърса окървавената си длан. „Благодаря, няма нужда.“ Постоя малко, изпращайки с поглед отдалечаващия се сектейнер. Кръглите крила на първата шлюзова врата се разтвориха. Зад втората се откриваше космодрумното поле... Изведнъж го прободде мъчително ясната и нетърпимо жестока мисъл: с глупавото си милосърдие той преди минута бе убил, счупил, обезобразил всичко, което го свързваше с Валентина. Вместо да я хване здраво за ръката и да я спре!...

Кръглите крила на вратата се затвориха. Той я пускаше. Пускаше я на свобода в равното Море на спокойствието...

Сдържайки стона си, Андрей помръдна глава — еластичният шлем се бе изкривил на една страна. Не, това не беше отчаяние. Нещо много по-просто и по-лошо. С отчаянието той веднага и твърде решително се бе справил — без особени размисли и сантименти го бе смачкал грубо, за да може... ако не да живее, поне да работи нормално. Твърде много неща зависеха от качеството на неговата работа — животът на стотици хора. Но имаше моменти (като този сега), когато му се струваше, че играта е съсредоточена само в едното поле и слабостта надделява над силата. Обида изгаряше мозъка му. Бе обиден на нея, на самия себе си... Някъде съвсем близо се чуваше самотното, тъничко и до вледеняващ ужас беззащитно гласче на дъщеря му: „Краставичке, краставичке, не ходи на онзи край. Там живее мишленцето, ще ти гризне опашленцето...“^[2] Андрей почувствува, че лицето му изтръпва.

Някой попита над главата му:

— Извинете, Тоболски... Безпокои ли ви нещо?

— Не — отвърна рязко Андрей. — Не можа да съобрази веднага, че не беше гласът на автомата. — Защо?

— Нищо особено, Андрей Василиевич, нищо... — продължи гласът на медика. — Аритмията на пулса ви ми се видя много интересна. Впрочем... Ето сега е почти нормален. Нямам никакви претенции към вас. Струва ми се, искахте да кажете нещо?

— Да. Вие неведнъж сте ни уверявали, че сънотронът е не само безвреден, но и полезен, дори приятен. Вчера ми хрумна да опитам вашите препоръки.

— Така ли? И какво?

— Ами ето какво, Албертас Казевич — почувствувах интереса на вашия сектор към моята съвсем обикновена в медицинско отношение особа. Почувствувах го с напълно обяснимо недоумение.

— Мое свято и приятно задължение е да разсейвам недоуменията. Причината не е сънотронът, а вашето предстоящо заминаване. Когато се върнете, ще трябва, уви, отново да пожертвувате за мен около половин час от личното си време. Доволен ли сте от отговора ми?

— Май че... да.

— Мога ли да ви бъда с още нещо полезен?

— Май че не.

— Всичко хубаво! Довиждане!

Андрей смъкна от себе си медицинската амуниция. Наметна на раменете си стария боксърски халат.

В хола беше по-светло, отколкото в спалнята: снежно-лунният ландшафт, който се виждаше от спалнята-пещера, тук беше два пъти по-просторен. Андрей отместил документите към края на масата и отвори кутията на портативния фотоблинкстер² — над огледалото на отражателя се заредуваха стоп-кадрите на стереоизображенията на Лилия. Ето я в бяло кожухче — прегръща пухкаво кученце. Ето я на шейна — лети надолу с главата в преспата!... На изпращането на руската зима: щастлива, със зачервени бузи, едва държи с двете си ръце шарена дървена черпалка във вид на Жар-птица — награда за смелостта ѝ (заедно с момчетата от старша възраст бе участвувала в превземането на снежна крепост под грохота на фойерверките). Валентина се страхуваше — трябваше да я успокоява, а тя не сваляше напрегнат поглед от дъщеря си и беше толкова красива, че той отново се влюби в нея — в ясно очертания ѝ профил, руменината, стиснатите от вълнение устни, в събраната на тила ѝ тъмна коса...

Проблесна сигналът за телепосещение. Андрей вдигна очи. В хола стоеше блондин в полетен костюм на координатор: жълти панталони, черен пуловер, сребриста емблема — импулсен зигзаг на фона на стилизиран цвят на магнолия. Андрей позна Копаев и се обърна. Превключи машинално фотоблинкстера появи се изображението на дъщеря му, която духаше едно глухарче. Той си спомни как пухът летеше и какво откритие бе това за нея, хлопна капака на уреда и го пхна в пътническата си чанта. Сложи и пълномощното от експертния отдел на УОКС и другите си документи. Не поглеждаше към Копаев. Когато на масата не остана нищо, тракна ключалката и захвърли чантата си на дебелия мъхест килим. Край за днес! Малко да се пораздвижи, да закуси и после — в басейна...

Сваляйки в движение халата си, той мина през Копаев (търпението на телепосетителя изглеждаше натрапчиво) и погледна подире си. Копаев вдигна ръка и замислено почеса бронзово загорялото си ухо. За миг Андрей се поколеба, но точно тогава посетителят изчезна. „Много добре“ — помисли си Андрей, отдръпвайки вратата на битовия отсек. Преди седмица този бронзовоух блондин му бе отровил радостта от спортната победа. В битовия отсек миришеше на горчиво-тръпчив боров екстракт, в тръбите се чуваше далечният пулс на водоразпределителния възел. Андрей хвърли халата в освежителя, сложи си боксьорските ръкавици и извика манекена-тренажор за спаринг.

Лъжливо нападение, удар и маневра. Твърде близко бе — да не пропусне отговора на манекена... Защитен финт, гмурване под ръкавицата. Удар!... Не, не успя — реакцията на машината бе великолепна. Размяна на удари. Серия удари. Форсинг!!! Прав в корпуса! Отлично!... Напоследък той все печелеше и никой не можеше да разбере защо. А всичко беше заради нея... Излизаше на ринга с такова чувство, сякаш тя беше сред зрителите, и водеше боя така настървено и агресивно, като че ли искаше да ѝ докаже нещо с него. А щом си спомнеше двата дена от зимната почивка предната година край Усурийск, ставаше още по-агресивен.

Нищо не ѝ харесваше там. Първия ден седеше в люлеещия се стол на откритата веранда на туристическата хижа, загърната в кожено наметало, и разглеждаше с непонятна тъга заснежените дървета;

вторият ден не беше по-добър. Той не знаеше как да се държи с нея и си помисли дали да не отиде някъде със ските сам. В края на краищата така и направи: тръгна по ски-пътеката покрай горския път зад хижата, покрай ловния кордон, през поляната с отрупаните в сняг купи сено и по-нататък към рекичката. Първо чу кучешки лай, после видя едно момче в твърде голямо, не за ръста му ловджийско яке, а до брега — в една дупка на леда — потъващ елен. Момчето (още почти дете, но вече със светъл мъх по брадата) се мъчеше безрезултатно да извади изпод снега един дебел клон. „Помогнете ми! — отчаяно, задъхано извика «брадатото момче». — Ако не ми помогнете, Льоха ще загине!...“ Не бяха нужни обяснения. И без това се виждаше, че Льоха загива: животното с последни сили удряше по ледените късове в черната вода и извиваше конвулсивно назад рогатата си глава. Андрей свали ските си и постоя така, преценявайки ситуацията. Нямаше нищо подходящо подръка. Ледът беше чуплив и тънък като стъкло, не можеше да допълзи по него... Съблече пуловера си. „Дръж!“ — пхна го в ръцете на слисаното момче, събу обувките си и се хвърли в ледената каша. Водата го опари като огън.

Малкият петнист елен беше красив, но бе много закъсал: на шията му имаше рана, задният му крак беше счупен. Животното лежеше върху снега и дори не се опитваше да стане. „Какво да правя? Ще умре! Олеле, какво да правя сега?“ — нареждаше в паника момчето. „Стига — каза му Андрей, като се обуваше. — Пуснал си брада, а не знаеш какво да правиш. Кой натири твоя Льоха на леда?“ „Росомахата.“ „А кучето ти къде се е дянало?“ „Изтича да извика баща ми.“ „Къде е баща ти?“ „Отиде на Еленовата сопка.“ „Далече ли е оттук?“ „На около два километра... Дрехите ви са замръзнали. Вземете якето ми.“ „Ще го взема. Как се казваш?“ „Валентин.“ „А баща ти?“ „Николай.“ „Много ми е приятно... Обличай пуловера ми, Валентин Николаевич, и запрашвай за ловната база. Дим да те няма! Имат ли там електрическа шейна?“ „Да! С ремарке!“ „Повикай ветеринарния лекар, вземи топло одеяло за рогатия си приятел и веднага тръгвай обратно.“ Валентин вкара ловко ботушите си в еластичните гнезда на юношеските пневмоски и изчезна в снежната вихрушка. Андрей погледна подире му, после нарами елена: „Спокойно, Льоха, спокойно!“ — и пристъпвайки неуверено с вдървените си крака, тръгна и той към склона.

Валентин не го подведе — двете трети от пътя до ловната база изминаха на товарен снегоход... Пристигналата със санитарната „палачинка“ ветеринарна лекарка — дребна жена с румени бузи на име Валентина Николаевна (колко е малък светът?) — прегледа Льоха, намръщи се и каза, че гарантира живота на „болния“ само в „болнични условия“. Андрей не видя кога откараха „болния“, защото в този момент се пареше във вълшебната баня, която бе набързо пригответил за него пристигналият навреме ловец, бащата на Валентин (казваше се между другото Николай Валентинович). Двата станаха големи приятели. И след известно време, вече на Луната, в своя сектор, той получи от Валентин и Николай радиograma: „Льоха оживя, оздравя, изпраща поздрави, благодарност, спасителя, присъединяваме, удоволствие, прегръщаме.“ Тъй като радиограмата беше без уточнението „лично“, енергичната администрация на сектора започна ходатайство за награждаването на Андрей Тоболски с медал „За спасяване на човек“ и той трябваше да даде обяснения... Но това стана по-късно. А тогава, след банята, той се върна при жена си и я завари в ултрамеланхолично настроение. С измъчена усмивка тя неочаквано му каза: „Приятелките ми се възхищават от теб и съм сигурна, че ми завиждат. Но те не знаят, че всъщност си съвсем обикновен... Ех, защо си толкова обикновен?... Може би професията те прави такъв?“ Хм... Какво ѝ е на професията му? Прекрасна професия! Не по-лоша от всяка друга.

Тогава още не се засягаше от странните нападки на Валентина. Професията му (не можеше и дума да става) беше от най-престижните след суперпрестижната професия на космодесантника. Реши, че тя повтаря, без много да мисли, нечийи чужди думи, учуди се, но не даде вид и скоро забрави всичко. И нямаше да си спомни никога, ако... Мда... Спомни си, за нещастие на своите съперници по бокс, в самото начало на тукашния шампионат и три срещи подред спечели с нокаут. Останалото зависеше от финалната среща с Копеев (бяха им изпратили този момък от резервите вместо излезлия в оставка координатор). Знаейки стила на Копеев да се придвижва бързо и да нанася прави, остри удари от разстояние, той замисли да победи съперника си в бой отблизо. Предчувствуваше как ще стане това. Първи рунд — разузнаване, втори — преминаване в защита с редки контраатаки, в началото на третия — приближаване, форсинг, преминаващ в

зашеметяващ спрут, избор на момент за лъжлив удар с лявата и с дясната — и къс, точен удар в корпуса. Беше добре замислено, но не стана бой от близко разстояние, а нещо като балет. Публиката се забавляваше. Те се въртяха по ринга като танцуваща двойка: Копаев правеше лъжливи маневри, извиваше се като смок, играеше си с ръкавиците и отстъпваше назад, изплъзвайки се лесно от файтинга. Изобщо не нанасяше остри удари и той, объркан от тези необичайни за бокса движения на съперника си, все не можеше да се съсредоточи за атаката и твърде късно загрея, че Копаев просто го разиграва. Жалко, че оставаха само пет минути преди финалния гонг. А когато му връчиха шампионския пояс, искаше да се откаже от него, но долови настроението на околните и реши да не го разваля. Настроението беше весело.

Андрей свърши с бръсненето и на излизане от банята така силно изсвири, че тънката преграда на гардеробното помещение се разтвори с трясък като парашут по цялата си дължина. Той обу сини панталони, отвори нов пакет с бели пуловери. На гърдите му блестеше златна емблема — стилизирана лилия и летящ над нея албатрос. Постоя пред огледалото, поиска връзка с диетолога и се разпореди да донесат закуската му в каютата. Погледна часовника си. Нямаше закъде да бърза — до стартирането на люгера оставаха повече от три и половина часа. Блазнеше го да излезе на ски-шанцата „да го продуха вятърът“. Не, Грижас няма да даде. Ще вдигне скандал и дори само веднъж няма да му разреши да мине по пистата, макар толкова да бяха я отъпкали, че беше противно да се кара по нея. Още вчера му бе казал: „Моля ви се, Андрей Василиевич, оставете организма си да се стабилизира след работното натоварване. За две денонощия ви забранявам каквито и да е силови тренировки. Басейн и само басейн. Но и във водата без спортни фокуси.“ Тъй да бъде — басейн. И това не е лошо. А колкото до „фокусите“ — Грижас ще трябва някак си да го преживее, не му е за пръв път.

Андрей наслага личните си принадлежности в гнездата на фиксаторите и излезе.

---

[1] С.Маршак. „Разноцветна книга“. ↑

[2] Руска народна приказка. ↑

2. ОРЛИТЕ НЕ ЛОВЯТ МУХИ

В неговото отсъствие автоматите-чистачи бяха свършили работата си: изкуственият мъх беше измит и вчесан акуратно, миришеше на здравец — свежо и чисто. Спалното бельо бе изчезнало. Работната маса и столът — също. В хола нямаше нищо друго освен чантата му — тя не влизаше в програмния регистър на чистачите.

— Тринайсет-девет — произнесе Андрей фразата за обръщение към битовия автомат. — Закуска.

Еднометровият участък от килима пред него се изду, замърда неприятно (сякаш нещо живо се мятеше там отдолу), мъхът се смъкна на пухкави гънки, пропусна навън една матова полусфера и пак се затвори около крака на подечника.

— Кресло — добави Андрей.

Неприятното размърдване на килима се повтори. Сядайки, Андрей почувствува последното трепване на креслото и си помисли: „Хармония между вещите и хората.“ Удари с пръст по ръба на полусферата и тя се разтвори като пъпка на водна лилия. Очакваше го приятен сюрприз: живо клонче разконсервиран люляк в кристална ваза. Не бе успял още да напълни чашата си с кумис и прозрачните като пролетни капки звуци на Хайдновия клавиър прогониха тишината под сводовете на пещерата. Закуската бе сервирана в кристални съдове с елмазен блясък. Отдавна трябваше да бъде така — металът му беше омръзнал... О, салата от омари!

— Тринайсет-девет, ако обичаш... прозорец.

(Кристалът, омарите и Хайдн го настройваха за изящни маниери.)

Лунният блясък на горската поляна угасна — пред пещерата се разтвори звездно-черната пропаст.

В стъкловидните, причудливо вдлъбнати масивни детайли на интериора на каютата потекоха ручей рубиновочервени светлини (в спалнята — меднооранжеви). Сякаш се намираще в огнената вътрешност-кухина на нажежен до блясък кварцов масив. А хладината

на въздуха като че ли идваше от отворената в звездния безкрай страна на тази кухня, която пропускаше вътре космическия студ.

Под прав ъгъл към траекторията на орбиталния радиус-полет не се виждаше нищо друго освен звезди, Андрей пиеше кумиса си и гледаше как елмазеният черпак на Голямата мечка бавно се обръща с дъното нагоре. Оста на това бавно, едва доловимо за окото преобръщане минаваше през крайната звезда на черпака — Дубхе (днес, както и вчера, тя се намираще в левия край на прозореца-екран). Колкото и да е парадоксално, космонавтите по-често имат работа именно с неподвижни звезди. По време на крайцерски полет практически пълната неподвижност на звездната сферокартината уморява младите стажант-пилоти повече от всичко друго — и те се опитват по всевъзможни начини да направят по-поносимо, по-приятно шестчасовото еднообразие на вахтите. Той гледаше да не им се меси. Трябваше сами да свикнат — нямаше друг начин. Освен един: нито за миг да не губят чувството за скорост. Но за това човек трябва да се роди пилот.

На него лично му бе провървяло да се потопи в романтиката на полетите в твърде ранна детска възраст, когато всичко се възприема свежо и остро. Прекрасно време беше. И мястото беше прекрасно — наричаше се Еланя гар.

И до днес помнеше индекса на базата на горската служба в тайгата: АДО-15-ЗАТОН. Олег Попов, патрулиращ пилот от десантния отряд на горската противопожарна охрана (ГПО), обичаше да прави различни шеговити тълкувания на този индекс и в първите дни на тяхното запознанство предложи следното: „Андрей — Дългокрак Овен — на Петнайсет години — на Запалянкото Андрей Тоболски му Отрязаха Носа.“ Той не се обиди. Никой не го смяташе за Овен, запалянко — също, по ръст и телосложение приличаше на Олег, а че Олег бе прибавил една година повече към възрастта му, го ласкаеше. В действителност индексът АДО-15-ЗАТОН означаваше: петнайсети авиодесантен отряд, Западноангарски териториален окръг за наблюдение. Базата на отряда се намираще на север от фермата за диви животни. На високия бряг на бързоструйната рекичка Каменка (в слънчево време над водата ѝ скачаха пъстърви) се издигаше високото, приличащо на островърхо яйце, синьо-бяло здание на главния корпус на базата; по-нататък се виждаха бели къщички, овалният турбодрум,

хангарите, авиотехниката по пероните, а над върховете на боровете — чашата на антената за връзка със спътниците от серията „Тайга“. Когато ходеше в Еланя гар, баща му взимаше и него със себе си и се радваше, че Андрей проявява любопитство към охраната на горското стопанство (та нали трябваше с нещо да заинтригува момчето, което след драматичната смърт на Рубин упорито избягваше да ходи във фермата). През лятото на бащата не му беше до Еланя гар и синът започна често да идва в базата сам. Привличаше го не Горската служба и не охраната на горското стопанство само по себе си, а турболетите[□] на десантчиците. Не изпитваше особено влечение към малките „ластовички“ на лесничиците и „ястребчетата“ на биолозите. Въображението му бе изцяло във властта на мощните огненочервени „мечки“ на десантчиците от ГПО с издадени напред блистери[□] на кабините и четири прикачени бомбоцистерни. Преди беше виждал такива машини само в небето — местните жители заради характерната им форма ги бяха кръстили „контрабаси“ — и сега бе щастлив, когато го взимаха в патрулен полет. А това се случваше често. Вече бе пътувал на реактивни авиолайнери високо в небето, но не му беше интересно: летящи киносалони — нищо особено (качиш се в Братск, гледаш филма, слезеш в Крим — толкова). Друго нещо бяха турболетите. Дъхът му секна от изненада и възторг, когато за пръв път видя при остър завой как се преобърна хоризонтът, как отдясно се разтвори синята небесна пропаст, а отляво изведнъж се изправи като стена необозримият, пухкав, целият в зеленовлакнести хълмчета и гънки величествен килим на тайгата и започна да се върти бавно, тромаво, а после — все по-бързо и по-бързо — и се понесоха с невероятен наклон белите къщички, синьобялото яйце на главния корпус, поляните с малинажа на Еланя гар, блесналият на слънцето завой на Каменка... Олег набра височина и насочи машината по курса, усмихна се весело (носът му като копче, очите — хитро присвити, веждите — сламени), фиксира дясната ръчка на управлението и с думите: „Е как е?“ — го потупа по шлема и посочи надолу, където се виждаха постройките на фермата. „Нормално“ отговори той сдържано, макар че вътре в него всичко звънтеше, смееше се и пееше в един глас със свистенето на моторите и тътена на въздуха, който обтичаше блистера на кабината. От минутата, когато му облякоха огнеупорния комбинезон на десантчик от ГПО (блестящ и хлъзгав като живак, с

емблема „меча глава“ на ръкава), когато му сложиха шлема с инициалите на АДО на слепоочията и го накараха да седне в креслото на втория пилот, той се почувствува голям мъж и вече нямаше намерение да предава завоюваните в света на възрастните позиции. „Ей, момче, какво се умълча? Не искаш ли да покараш турболета?“ Той погледна недоверчиво Олег: „А може ли?“ Потапов отсече: „Разбира се, че не може. «Мечката» не е учебна машина. Но виж какво... по време на полета ще ти позволявам да държиш леко ръчките на дублиращото управление — да свикваш по малко. Все едно че аз съм инструктор, а ти стажант по превозни полети. Разбра ли?“ „Да, командире“ — отговори той с глух от вълнение глас, плъзна ръцете си в ръкавиците напред по жлебовете на облегалките и почувствува как под пръстите му задишаха дифузориите и лостовете на дублираното управление... „Дръж по-здраво. Трябва да чувствуваш всичко, което правя, и да го съпоставяш с динамиката на инерционните сили при маньовъра и с поведението на машината. Поглеждай от време на време уредите. Между другото... практикантката-микробиоложка Ольга Тоболска... сестра ли ти е?“ „Братовчедка. Защо?“ „А, братовчедка, значи... Така, нищо. Внимание, стажанте: ето го нашия район за патрулиране. Започваме хоризонтален зигзагообразен полет за патрулиране наблюдение в поверения ни квадрат. Донабираме нужната височина... Как се казва това в летателната практика? Да, правилно — «свещ». Разбра ли къде потънаха лостовете? Браво! Дозавиваме още на трийсет градуса. Почувствува ли? Прекрасно! Ехе, ще потръгне работата ни!“ И наистина потръгна. Лятото се случи горещо, сухо и напрегнато за десантниците от ГПО — имаха много полети. От съседния окръг идваха тревожни радио-съобщения. „Нашият участък също е като барутен погреб — мърмореше Олег при патрулиране, оглеждайки отвисоко горските масиви. — Достатъчна е една светкавица и гората ще лумне, да му се не види макар! Няма да успеем и дъх да си поемем!“ Зает с наблюденията, пилотът все по-често доверяваше на стажанта в съвместния полет сам „да тегли триона“. Той го „теглеше“ и все по-рядко чуваше от командира си: „Ей, фокуснико, на завои с малки ъгли не прави големи наклони!“ или „Отстрани надлъжния наклон, авиохоризонтът е пред носа ти.“ За един месец във въздуха той усвои техниката на патрулирането и страшно съжаляваше, че няма земен тренажор. Наистина, за тренажор понякога

използуваше самия турболет на перона (ако успяваше да се вмъкне крадешком в кабината му под противослънчевото покривало), но нали там нямаше никакви учебни средства освен „Ръководството по експлоатация на турболети“ и собственото му въображение. От ръчките на управлението фантазията му го отнасяше в стратосферата, където започваше пътят към звездите... В края на краищата той стигна дотам, че започна да обмисля и изпълнява фигурите на висшия пилотаж насън. Веднъж Олег го завари в кабината на „тренажора“, погледна го внимателно и каза: „Я остави тези работи, момче. Хайде марш за малини! Върви да се къпеш, да ловиш пъстърва!“ Аха, за малини... Миналия път му набра, а Олег ги занесе на Олга и тя излапа целия буркан с приятелките си, пък после се оплакваше, че от малините я боли главата. И какво толкова е намерил командирът в тая важнотия?

Случайно чутият разговор между двама десантници изясни много неща. Единият — Аркаша (подвижен, гъвкав момък, с мустачки) казваше за Олег на другия — Гоша (неповратлив като бъчва): „Напразно взима Олга на прицела си. С тоя негов нос като копче!... Вчера танцувам с нея в бара, а той ме дърпа настрани и ме пита с лицемерно съчувствие: «Аркаша, защо са написали фамилията ти на таблото за заповеди?» И докато отида да видя, той се лепнал да я изпраща... Не зная как да постъпя. Да ѝ направя предложение така отведнъж е опасно. Иля ме предупреждава: «На трима — вика — тя вече отказа, току-виж и в теб по инерция запрати някоя тиква.» А ти, приятелю Гоша, какво ще ме посъветваш?“ Приятелят Гоша изгрухтя нещо неопределено, а Аркаша се разбърза за някъде. Не, след толкова доказателства за загадъчната популярност на братовчедка му в Еланя гар той не можеше повече да наблюдава безучастно как командирът му се измъчва. Отиде в главния корпус, намери Олга в сектора на микробиолозите и учтиво я помоли да се омъжи за Олег Потапов (така учтиво с нея той още не бе разговарял). Тя вдигна черните си („самурени“ според думите на механика Федя) вежди и го попита много ласкаво: „Да не би слънцето да ти е напекло главичката?“ „Не, не ми я е напекло. Той те обича“. „И какво... изпрати те да ме сватосваш ли?“ „Сам дойдох.“ „Повози те, значи, на «контрабаса» си и ти се разтопи от умиление. Ох, котенцето ми то!“ „Хич не съм се разтопил. Да знаеш само какъв човек е Олег Потапов!...“ „Какъв?“

„Такъв... надежден, силен, издръжлив.“ „Издържлив — на опън, натиск или усукване?“ „Недей да го извърташ, ами си кажи направо съгласна ли си да се омъжиш за Потапов, или не?“ „Представи си — не съм съгласна. Дори за Потапов.“ „Много се надуваш, Оленце... Добре, брой си микробите в епруветката. Олег лесно ще си намери друга жена.“ Зелените ѝ очи още повече позеленяха от яд. Той си отиде с празни ръце. А на другия ден Олег неочаквано замина да патрулира сам. Бившият стажант разбра всичко и се потътри към рекичката. Дълго седя на камъните и разглежда белезникавото небе във водата. Олег дойде по обед, когато му свърши смяната, седна мълком до него и започна да хвърля камъни във водата. После му каза: „Напрасно си мислил всичко това, момче. Ние с Олга сами ще се оправим. Помощници не ни трябва... И тя не е някоя фукла, а красиво, умно, гордо момиче. Добро и мило... Разбра ли?“ „Разбрах. Добро... Все гледаше да ме шибне с коприва.“ „Е, копривата ние с тебе сме си я заслужили, да му се не види... Добре, стажанте, оправяй наклона! Къпане, обяд, почивка! В петнайсет и трийсет — с предстартова екипировка.“

Точно в шестнайсет нула-нула излетяха и по препоръка на синоптиците поеха в северозападна посока. Отначало видимостта беше прекрасна — както казват авиаторите, в небето имаше две слънца. После се появи ниска двуслойна облачност. Той водеше самолета под линията на горния слой и току закачаше с блистера сивите валма пара, а долу се носеха малки облаци с цвят на олово. Машината потреперваше от време на време. Когато долните облаци станаха по-големи и по-гъсти, Олег измърмори: „Сложно положенийце!...“, пое управлението и включи екрана с автокартата на синхронно-маршрутното съпровождане. „Стажанте, внимавай, отваряй си хубаво очите!“ Стажантът си отваряше добре очите и пръв забеляза вдясно от курса между двата облачни слоя нещо като издатина на трети слой — пелена от възбяла мъгла. Олег насочи машината в процепа между облаци и заобиколи мътната стена на дъжда. На дъното на половинкилометровата пропаст се разстилаше мрачната тайга, а отпреде им, към облаци се издигаше добре забележимият в това царство на тъмнозелени, синкави и оловносиви краски бял стълб дим. „Пожар, командире!“ — викна изплашено той. Олег не му отговори. Заобиколиха мястото на пожара по елипса на малка височина. През

кълбата дим се виждаха червени петна. Тук-таме проблясваше задимената лента на рекичката. Те се спуснаха над нея и заобиколиха пламтящия бряг — от него във водата летяха горящи клони. „Всичко е ясно, стажанте. Ще блокираме главната посока на огъня и югозападните му контури.“ Той не успя да вникне в думите на командира — претоварването го притисна в амортизаторите на креслото. Стремително набиране на височина, боен заход направо от дъгата на завоя, прицелно пикиране, изхвърляне на бомбоцистерната (машината потрепера), великолепен маньовър на отход пред димната завеса с кос лупинг. Турболетът зае хоризонтално положение. „Е, как е, стажанте?“ „Отлично, командире!“ „Погледни надолу, надолу погледни!“ Той погледна към мястото, където бе полетяла бомбоцистерната с щръкналите стабилизатори. Там се издуваше гигантски белоснежен октопод и протягаше грапаво-бели пипала по посока на удара; от всяко пипало се пръскаха ветрилообразно парцали белопенеста маса, разцъфваха като пищни хризантеми и всичко това мърдаше и се издуваше... Последваха още две атаки и два нови „октопода“, родени от взрива на касетъчните пенозаряди, покриха голям участък от пожара. Олег изпрати последната бомбоцистерна в центъра на огнището (димът веднага намаля), покръжи известно време да направи видеоснимки и издигна машината над облаците.

Под тях ослепително се белееше огряна от слънцето обширна облачна равнина, далече на изток се виждаха хълмообразните купесто-дъждовни облаци на отминаващата буря. Олег извика базата, предаде координатите на пожара и видеозаписа с резултатите от бомбардирането. Базата благодари на екипажа на „седморката“ за оперативността му и съобщи, че изпраща в района на пожара дежурната ескадрила „мечки“ с група десантчици. „Е, стажанте, десантът ще довърши останалото и край на цялата работа. Чувствува ли колко лека стана нашата «седморка»? Ами да!... Бомбите са половината от полетното тегло. А сега, ако искаш, изписвай фигури от висшия пилотаж. Няма ли да те е страх да направиш лупинг?“ „Несторовски лупинг ли? Ако имам разрешението ви, ще го направя.“ „Значи въпросът е само в разрешението?! — засмя се Олег. — Е, сетиш ли се името и презимето на Несторов — така да бъде, ще ти разреша.“ „Няма какво да си спомням, никога не съм го забравял: Пьотър Николаевич се е казвал.“ „Виж го ти!... Е, хайде, опитвай!“ „Ще има

ли някакви инструкции, командире?“ — попита той, колкото да спечели малко време и да потисне внезапното вълнение. „Лупинг не се прави по инструкция — каза му Олег. — Гледай горе да не попаднеш в режим на срыв, а долу — да не пропаднеш в облаците — ето ти я инструкцията. — И добави на шега: — А ако започнеш да пропадаш, не допускай да е повече от хиляда и петстотин метра, иначе това ще бъде вече кацане. Разбра ли?“ „Да, командире!“ — отговори сериозно той, погледна авиохоризонта и накара машината да се издигне стремително по дъга. Лупингът стана (нямаше нито сривове, нито пропадане). Олег май не му повярва: „Хайде, дай още веднъж! Лупинг, излизане в свещ и завой през крило!“ Той направи успешно и това. „Да се побъркаш...“ — каза Олег и през целия път до базата си подсвиркуваше. А докато се преобличаха в екипировъчната зала, неочаквано заяви: „Комплексът на висшия пилотаж се изпълнява обикновено в края на втората година на специалното обучение. Ти си истински феномен... Ти, момчето ми, си направо за космофлота. Там такива като теб ги обожават. Виж как му блеснаха очите!... Искаш ли?!“ „И още как! Само че нищо няма да излезе...“ „И таз добра! Откъде са тия съмнения?“ „Докато порасна и се науча, там вече вместо пилоти ще има само автоматика.“ „Кой ти каза?“ „Бях чел някъде.“ „Аа... за това почнаха да пишат още преди Юрий Гагарин да прелети над планетата. Разбра ли?“ „Да.“ „В случая можеш да се съмняваш единствено в себе си. Не всеки ще има смелост да полети в Далечния космос. На мен например там би ми било неуютно. Цели месеци в кораба... като в желязна бъчва. Дори и прозорците не са истински. Звездно-черен ужас без начало и без край, искрици на ненормално далечни светове, до които (сам знаеш по-добре от всички останали) на никакви кораби и за сто години не можеш се добра... На мен ми дай вятър, а не въздушно течение от вентилацията. Дъжд, а не душ. Светло небе, трева, дървета... Е, не ти ли се изпари желанието да постъпиш в междупланетния?“ „Не, командире.“ „Добре. Смятай, че този разговор не се е състоял. А за междупланетния ще ти помогна.“

Обещанието на командира мина покрай ушите му почти без да се задържи. Той беше сигурен, че след три години ще постъпи в междупланетния — Иркутския авиационноинженерен вуз по космонавтика, и му се виждаше странно, че за това ще е нужна нечия чужда помощ. Но още в средата на август на турбодрума се приземи

смайващо красива машина. Цялото население на базата хукна да види лъскавосинкавото остроносо чудо — космодесантния катер „Буран“ (самите космодесантчици впрочем наричат катерите си дракари²), новото произведение на Красноярския комбинат за космическа техника. Потресен, той не можеше да откъсне погледа си от дракара. Имаше в „Буран“ нещо от благородната осанка на тъмносивия гълъб и от стремителните линии на стратосферния свръхзвук самолет. Пилотът на „Буран“ (без хермошлем, но все още в костюма за височинни полети) се усмихваше и разговаряше за нещо с Олег. Олег видя стажанта си, направи му знак да се приближи, но той не разбра, че е за него, и стоеше като истукан, докато зрителите не се отдръпнаха пред него в две редици. „Да те запозная: Борис Аркадиевич Фролов — пилот-инструктор от Иркутския вуз по космонавтика.“ Фролов — здрав, набит човек с кръгло лице (масивна раздвоена брадичка, червеникави вежди, масивни клепачи, които макар и присвити, не можеха да скрият язвителния поглед на рисите му очи), стисна ръката на Андрей и го попита учтиво: „Желаете ли, момко, да огледате кабината?“ И още как — иска ли питане! „Нищо не трябва да пипам там, нали?“ „Пипайте колкото си искате, запознавайте се, включвайте които си щете системи... всичко ви е разрешено, само да не излитате — без мен нищо няма да стане.“

По молба на Олег, изпратена до ректора на Иркутския вуз по космонавтика, Фролов бе пристигнал при тях на своя „Буран“ с малко фантастичната, но съвсем конкретна задача: „Да се осигури петдневна програма за превозни полети на специалния кандидат-студент А. В. Тоболски. Отчетът да се представи по форма СК-МГ.“ И още на следващия ден доста смутеният кандидат-студент бе опакован в костюм за височинни полети и настанен в кабината на дракара. Фролов му бе разказал вече за свойствата на новата машина, за особеностите на пилотирането, но преди старта като че ли всичко се бе изпарило от главата му. В нея нямаше нищо друго освен напътствията, които развълнуваният Олег му шепнеше в екипировъчната зала. „Фролов така и не ми каза каква е програмата ви за днес. На теб каза ли ти?“ „Не, командире.“ „Крие нещо... Е, какво толкова може да измисли? Ще се издигне на около три километра и ще те накара да се повъртиш в кръг около базата. Много е просто. Утре, естествено, ще измисли нещо по-сложно, но ти не се страхувай. Принципът на пилотиране е почти

същият. Лошото е само, че не си запознат с моторите за реверс... Но Фролов ще ти подскаже. Той е инструктор, какъвто трудно можеш намери... Впрочем по време на полета ще наричаш Фролов Втори, а той тебе — Първи. Желая просторно небе, Първи, свръхзвукови скорости и успех!“

На сто километра северно от базата Андрей чу командата на Борис Аркадиевич: „Първи, затвори хермошлема, провери кислородната маска.“ Той затвори, провери, доложи. „Прието. Отиваме в нашия коридор.“ Фролов дръпна катера почти вертикално с такова ускорение, че на Първи дъхът му спря. Дали не са на свръхзвукова?! Охо, това вече е нещо!... Скоростта растеше стремително. Хоризонтът се разширяваше, на изток в потъмнялото небе ярко пламтеше слънчевият диск. Просторът беше необятен, а в тялото му — сякаш олово бяха излели... Претоварването изчезна внезапно. В шлемофона се чу деловият глас на Фролов: „Работната ни височина е трийсет и пет километра. Първи, поemi управлението, доложи параметрите на полета!“ — с учудващо за самия него спокойствие той хвана ръчките, плъзна поглед по индикаторите и улови главното, което трябваше да доложи. „Прието, Първи! Започвайте произволен полет.“

Той просто не разбра разпореждането. Погледна неподвижните ръце на Фролов и самотните ръчки на дублиращото управление: „Не разбрах, Втори. Какво да правя?“ „Каквото искате. — Лицето на инструктора не се виждаше от отблясъците по стъклото на хермошлема. — Ето ви небето, ето ви машината, правете каквото искате. Мен все едно че ме няма тук! По-ниско от двайсет километра не се спускайте. Таванът е четирийсет. Не ви ограничавам в скоростта и маньоврите.“

Произволен полет... Разкош, който не му се позволяваше на „мечката“. Да прави каквото си иска!... А какво иска? Първо — да вземе позволения „таван“ с форсиране, така ли? Ще почакаш малко... — упрекна се сам и се опита, като намали скоростта, да маневрира с моторите за реверс. Лошо... Машината криволичеше, накланяше се и не бе възможно да я удържи от плъзгането. Докато я изравняваше, загуби един километър височина. Хайде още веднъж!... При деветия опит да усвои моторите за реверс той обаче нещичко разбра. При десетия „Буран“, потрепервайки и клатушкайки се, му позволи най-после да изпълни зависване. Въодушевен от първия си успех, той

набра нужната височина и се опита да направи завой през крило. Нещо не стана обаче както трябва: натоварването рязко нарастна и в положение „нагоре с корема“ машината влезе в режим на срив. Той инстинктивно задържа за няколко секунди двата лоста, докато съобрази какво да прави. Не измисли нищо разумно и дръпна лостовете към себе си. „Буран“ потрепера и започна да се върти самопроизволно около надлъжната си ос. Само това липсваше!... Дръпна лостовете към себе си, в обратна посока, ръчките — надясно, наляво — никакъв ефект. Продължавайки да се върти, катерът забиваше все по-надолу носа си и губеше скорост. Зави му се свят. Нищо не разбираше: машината изглеждаше неуправляема, а инструкторът сякаш бе заспал... Внезапно нещо го осени: моторите за реверс! Достатъчно бе да постави системите на хоризонталното и вертикалното управление по-близо до „неутралното“ и да поработи малко с моторите за реверс — „Буран“ престана да се върти и влезе в режим на устойчиво спускане. Скоростта растеше. Точно това му трябваше! Придърпа отново лостовете... Машината му се подчини. Той изведе катера в хоризонтален полет, отпусна се малко да си откъдне. След това без особена трудност изпълни фигура от висшия пилотаж — вертикално тоно, полетя към разрешения от инструктора таван и без да има време да се учуди на собствената си наглост, направи три прави лупинга подред. По време на завоя се полюбува на равните „обръчи“ на инверсионните следи, вкара машината в свредел, спря въртенето с моторите за реверс и в изблик на емоции изведе дракара от пикирането с такъв рязък завой, че в очите му притъмня. Свещ, спирала, полулупинг, кос лупинг... Той се гмуркаше в небето като в море, увеличаваше силата и скоростта на въздушните „премятания“ и вече не мислеше по време на маневрирането — ръцете му сами действаха. Променливото свистене на моторите му звучеше като музика. Прекрасна машина! Бърза, маневрена!... И изведнъж чу: „Достатъчно, Първи! Определете местонахождението си. Курс — към базата!“

След кацането Фролов му помогна да се освободи от хермошлема, прободете го с погледа на рисите си очи и се осведоми вежливо: „Желаете ли, момко, да постъпите в нашия вуз?“ „Разбира се, само да завърша училище и веднага...“ „Е, три години не значи веднага... Какво ще кажете, ако още сега, на първи септември?“

„Може ли?...“ „Общо взето — не, но при специални случаи може.“ При специални. Той не вярваше на ушите си. Едва сега осъзна значението на странната дума — „специален кандидат-студент“.

Докато се събличаше в екипировъчната зала, чу характерното свистене на родната му „седморка“. „Потапов пристига“ — обясни той на Фролов. Инструкторът го погледна, без да продума. Олег се втурна вътре, сваляйки в движение шлема си, и направо от прага попита: „Как е първият полет?“ „Последният — отговори Фролов. — Исках една седмица да се погмуркам тук, във вашата Каменка — нищо не стана.“ Лицето на Потапов се удължи. Фролов добави: „Прав си, трябва да го вземем.“ Олег засия: „Ех, Андрюха!... Аз какво ти казах?! Такъв талант!“ „Стоп! Не му пълни главата с подобни хвалби! Знаеш ли колко таланти като него имам в младшата група на началния курс?“ „Трябва да се радваш.“ „Че аз се радвам, и най-вече преди срещата с родителите на всеки такъв талант.“ „Обличай, Боря, парадната си униформа и тръгвай. Ти си официално лице и няма да посмеят да те бият.“ „Благодаря, хубаво ме успокои. Да, между другото... Повече не го взимай със себе си в полети. Забранявам! После ще е много сложно да го уча наново.“ Фролов метна хавлиената кърпа през рамо, пхна плавниците под мишницата си и като стигна до вратата, подхвърли на виновника на разговора: „Довиждане, курсанте!“ Виновникът, леко зашеметен от случилото се, изтърси: „Довиждане, Втори!“ Олег рязко разкопча комбинезона си. „Виж какво, моето момче... Наричай го командир. Той ти е вече командирът.“ „Ще го наричам Борис Аркадиевич.“ „Слушай, аз още не съм Отело, а ти не си вече Дездемона. Разбра ли?“

Същата вечер на улица „Садовая“ в селището на фермата, в дома на семейство Тоболски цареше тиха паника. След всяка фраза на Фролов бащата скачаше от креслото, ходеше нервно из гостната й току повтаряше: „Само не се вълнувай, Татьяна, ние ще имаме последната дума.“ Майката седеше неестествено изправена и без да забелязва, че любимият й бял оренбургски шал се свлича на пода, мълчаливо местеше напрегнат поглед от бащата към Борис Аркадиевич и обратно. Фролов беше великолепен в светлата си парадна униформа на пилот: на ръкава с главата на орел и с емблемата на УОКС отляво на гърдите (в центъра на небесносин петоъгълник — петолъчка със златно слънце, в чиито лъчи се рее албатрос). Борис Аркадиевич беше

поставил касета в апарата на стереотелевизионната стена, пиеше компот и поясняваше кадрите от живота на Иркутския авиационноинженерен вуз. Животът на прославения вуз беше многостранен. На язвителните реплики на бащата Фролов отвърщаше с обезоръжаващо мека усмивка, съгласяваше се с него: „Разбира се, съдбата на сина ви е във вашите ръце!“ — и продължаваше да прокарва своята си линия. А щом в репликите му почнеха да се промъкват агресивни нотки, сменяше изкусно темата. Интересуваше се най-вече от проблемите на развъждането на животни с ценна кожа, като показваше рядка за един авиатор ерудиция (не напразно цели три часа бе разпитвал подшефния си за професиите на родителите му). Не мина обаче без конфузия: посочвайки с глава препарираната ондатра, Борис Аркадиевич направи свенливо признание, че от ранно детство обожава бобрите. „Впрочем... — опита се той да маневрира, като забеляза отрицателния сигнал на подшефния си, — Впрочем, тъ, аз съм без очила. Струва ми се, че това е видра, нали? — И окончателно опропасти удобната тема с допълнението: — Великолепен екземпляр на фауната с ценна кожа!“ Бащата видя сигнализацията в огледалото и предложи на сигналиста „да се поразходи в градината, докато възрастните си поговорят“.

Когато си тръгваше с разкошния електромобил, взет под наем от началника на базата, Борис Аркадиевич му каза: „Мисля, че всичко ще бъде наред.“ „И аз така мисля. Познавам родителите си...“ Фролов го погледна, захвърли подарената му ондатра на задната седалка и седна зад кормилото. Поставката на препарираното животно бе „украсена“ с отровназелен надпис: „На познавача на «фауната» с ценна кожа — за спомен.“ „Това не е нищо! — каза Фролов. — При аналогични обстоятелства веднъж ми натрапиха като подарък един роботронен бюфет-самоход. Където и да отидех, проклетият сандък постоянно се мъкнеше подире ми... Реших да го удавя. Хвърлих го в Ангара — отплава по течението. А след време имахме пикник малко по-надолу край реката. Отидох в гората да събера сухи дърва за огъня и изведнъж гледам — моят «удавник»! Краката му обрасли с мъх, сандъкът — с отровни гъби. «Здравей — казвам му, — блатен таласъме!» Той позна гласа ми, зарадва се, че като ме погна, дрънчейки със съдовете... Тъй че заради такива като теб неведнъж съм попадал в затруднено положение, и то по-сериозно от днешното. Нямам претенции, само да е

от полза. Е... Ще се видим в Иркутск, нали?“ „Да!“ „Довиждане, курсанте!“ „Довиждане, Борис Аркадиевич!“

Да, той познаваше родителите си и на разширения семеен съвет не се вълнуваше особено. Чичо Степан, братът на баща му, инженер-генетик, недоумяваше: „Нищо не разбирам. В рода ни, доколкото мога да си спомня, не е имало авиатори!...“ Леля Аня, жената на чичо Степан и сестра на майка му, специалистка по битова роботроника, разбираше всичко освен едно: „Не ми е ясно само кой позволява на Иркутския вуз да експлоатира потенциала на детската романтика!“ Майка му мълчеше. На нея, учителката, всичко ѝ беше ясно от самото начало: синът напускаше родителския дом... „Не го спъвайте — горещеше се Олга. — Нека върви по своя си път. Ако го отклоните от него, ще намрази всичко и всички, помнете ми думата. От любов към авиацията той дори мен, родната си братовчедка, за малко не ме омъжи за чипоносия Потапов!“ „Щеше да бъде прекрасна партия — каза чичо Степан, но веднага отстъпи под Олгиния поглед. — Е, добре, Оленка, добре. Ти си вече голяма, самостоятелна.“ „А ти, Андрей — попита го баща му, — също ли се смяташ голям и самостоятелен?“ „Не още...“ „Мислиш ли, че трябва да се подчиниш на семейния съвет?“ „Да, но не мисля, че трябва да смятам неправилното решение за правилно.“ „Къде е логиката?“ „Татко, ти си ми разказвал, че нашите прадеди са тоболски казаци. Помниш ли?“ „Да. И какво от това?“ „Ами казаците от деца са се учили да яздят кон, от малки са си служили добре с оръжие, гребла, ветроходи.“ „Сега времената са други. Момчетата на твоята възраст трябва най-напред да усвоят нужните знания.“ „Канят ме да усвоявам знания в авиационноинженерен вуз.“ „Не е ли рано?“ „Да усвоявам знания ли?“ „Мисля — не си ли избрал рано професията си?“ „Спомни си своето детство, за което си ми разказвал...“ „Знаеш ли... детските ми игри с животните са нещо съвсем друго от сегашните ми професионални занимания. Пък ти си само на четиринайсет години, а вече караш турболети?“ „Кой ти е казал, татко, че бъдещата ми професия ще е да «карам турболети?» «Не те разбрах...» «Аз ще пилотирам космически кораби!»

За цял живот запомни той този ден. «Чу ли, Таня, отговора на сина си?» — попита бащата. «Отговор не на момче, а на мъж...» — каза майката и заплака неочаквано. Всички онемяха — никога не я бяха виждали да плаче. Той се спусна към нея, прегърна я, но не

можеше да каже нито дума — гърлото му беше свито. «Няма нищо, Андрюша, аз просто така... — Майка му се усмихна през сълзи. — Ти порасна изведнъж. Не успяхме с баща ти да се подготвим за това, извинявай...» «Таня, не прекаляваш ли? — Бащата вдигна едната си вежда. — Трябва ли да се извиняваме ние, които сме му дали живот?» «Трябва. И заради себе си, и заради всички, които дават живот, а съдят за него като за предмет. Но той е явление, Вася!» Баща му замря — с вдигнатата си вежда. Майка му стана и машинално оправи белия шал на рамото си. «Драги мъжо... В къщичката за скворци е израсло орле; ние не сме го забелязали и му предлагаме да лови мушички около фермата. А то е вече в небето.» «Излиза, Танечка, че сега не смеем вече нищо да му предлагаме?» «Орлите не ловят мухи, Вася!»

Както от памтивека е прието в Русия, родителите благословиха юнака за богатирски дела. Изпращаха го така, сякаш не му предстоеше път до Иркутск, а някъде накрай света. После той толкова често си идваше вкъщи (през ваканциите, по празници, в отпуск), че на родителите му и през ум не минаваше да се оплакват от своята родителска съдба. От време на време те също го навестяваха в Иркутск. Навестяваше го и Олег Потапов, но всеки път бившият стажант научаваше с огорчение, че при Олег и Олга няма промени — всичко е както преди. След три години Олег не издържа и отиде пилот на Камчатка в отряда на вулканолозите. Но най-неочаквано, като гръм от ясно небе дойде съобщение, че Олег е загинал. Не можеше да повярва. Помоли в деканата да му дадат тридневен отпуск и отлетя за Петропавловск-Камчатски. Направи справки. Във фойето на болницата видя Олга и по израза на лицето ѝ разбра: Бяха изтръгнали Олег от лапите на клиническата смърт, но положението му не бе добро. «Оля, как е той?» «Зле, Андрюша. Най-страшното мина, но отравянето е много силно, има изгаряния. Лицето, очите му...» «Как е станало?» «Той и още един вулканолог... не успели да излетят навреме. Попаднали сред нажежени газове, изригнали от някакъв страничен процеп...» Не им разрешиха да видят Олег. «Когато го приготвим за срещата — заповядайте — каза им главният лекар. — Ще му възстановим зрението, ще направим лицето му по-красиво отпреди. Ще бъде като новичък. А сега си вървете вкъщи, младежи, вървете си. Единственият начин да му помогнете е да не ни пречите.» Той се върна в Иркутск, а Олга остана. Завинаги.

Поканиха го на сватбата си през пролетта. Беше най-напрегнатото време в института... Той не можа да отиде — не му дадоха отпуск. Когато, поздравявайки младата съпругеска двойка по видеотектора, видя лицето на Олег в едър план, той направи усилие да не издаде обърканите си чувства и тайно се радваше, че не му бяха дали отпуск. Не, лицето на Олег не бе уродливо — медиците се бяха постарали. Но това беше друг човек. Дори гласът му... Дикцията му се бе изменила. Само по жестовете си «новият» Потапов приличаше на предишния. «Ех, курсанте, какво нещо е това човешката природа — оплакваше му се Олег, когато по-късно се срещнаха. — Цял живот бях мечтал за такъв профил, а като се сдобих с него, щом се погледнах в огледалото и се нахвърлих срещу медиците: „Махайте всичко! Направете ми старата чипоноса физиономия!“ Разбира се, извикаха Олга на помощ. Тя, като ме видя, че като ревна!» «Не трябва — казва, — Олежек, нищо да се оправя. Аз теб и такъв красавец цял живот ще те обичам. Ще ти родя син — чипоноско!» Виждам, че ѝ е много тежко и категорично се отказвам от любовта ѝ. Глупак! Стигнах дотам, че исках да си сложа край на живота. А Оля — не отстъпва нито крачка, държи на своето си. Благодарение на нея се примирих с тази нова фасада и вече свиквам.» Като слушаше Олег, той си мислеше колко малко всъщност познава братовчедката си. Велико чудо е руската жена...

Три къси сигнала. Андрей погледна часовниковото табло: беше девет сутринта по корабно време — смяна на орбиталните вахти.

— Тринайсет-девет. Пилотската кабина. Без обратна видеовръзка.

Чашата в ръката му заискри като дъга — пред масата се появи яркото стереоизображение на двама стажант-пилоти. В тежката си екипировка (със златистите ризници на противоположенварващите костюми и шлемовете) момчетата приличаха на раци, нагнездили се в малахитовия кальф на двойното кресло. Позите и изразът на лицата им бяха еднакви, очите им гледаха с любопитство, устните им бяха полуотворени. Андрей се усмихна: Титан беше направил на младежите силно впечатление. По лицата, шлемовете и ризниците им се плъзгаха пурпурни отблясъци. Да, яркият лик на Титан бе способен да потресе

всекиго. Още повече на сфероекрана в пилотската кабина, която сякаш бе отворена в пространството.

— Вахта, връзка.

Очите на дежурните се извъртяха, търсейки изображението на говорещия. Блеснаха наклонените цилиндри на амортизаторите и двойното кресло моментално направи пълен кръг за обзор. Последва секундно объркване. Свикнали с видеовръзката, младежите се посмутиха:

— Пилотската кабина на „Байкал“, вахта на радиус полета...

— Кой е на вахта?

Познаха гласа му и почти в хор отговориха:

— Първи пилот-стажант курсант Алексей Медведев!

— Втори пилот-стажант курсант Олег Казаков!

Той се постара да придаде на гласа си твърдост и строгост:

— Първи, доложи параметрите на орбиталния полет.

Видя как стажантите търсят с очи по стереоекрана и преравят подвижните редове на цифрово-буквените данни на полетната експрес-информация. Медведев докладваше високо, с удоволствие и, общо взето, грамотно.

— Добре — похвали го Андрей. — Но е много. Да предположим, че радиационната обстановка в момента не е наша грижа, ще я предоставим на координаторите. Казаков, каква е скоростта на намаляване дистанцията между „Байкал“ и орбиталната база?

— Пет хилядни от метъра в секунда. Около двацет метра в час.

— А допустимата?

— Не повече от един...

— Защо в рапорта ви няма нито дума за това?

Медведев наведе очи... и изведнъж каза със скрита надежда:

— Разрешете да сваля блокировката от двигателите за корекция.

— Не! Корекцията е след три часа и половина — след акостирането и старта на люгера.

— Тогава наистина няма смисъл... — съгласи се Медведев.

— Ще направите корекцията под ръководството на втори пилот Денис Фьодорович Лапин. Аз напускам борда на „Байкал“.

Младежите се погледаха. Медведев каза:

— Командире, не ви питаме къде и с каква цел...

— Правилно постъпвате.

— Но има ли надежда, че няма да сте някъде много далеч?

— Повтарям: вместо мен с вас засега ще бъде Лапин. Точно в десет, както обикновено, е капитанският час, вахтената проверка. Да докладвате грамотно и да не се изложите пред капитана. В общи линии всичко е както при вахтите на крайцерския полет... Освен екипировката. Разбирам, че ви се нравят блестящите доспехи, но се страхувам, че другите наши пилоти-професионалисти няма да разберат това. По време на орбитално дежурство противоположната екипировка изглежда малко... екстравагантно.

По лицата на стажантите се изписа състояние, близко до паническото.

— Командире, искате да кажете, че...

— Разрешавам ви да изтичате поотделно в екипировъчната зала преди капитанския час. Не можете да си представите колко ви отиват и на двамата полетните костюми. Довиждане, курсанти! Край на връзката!

— Довиждане, командире! Край на връзката!

Андрей постави чашата сред останалите кристални съдове, доля си кумис и започна да се храни. Погледна черпака на Голямата мечка в екранния прозорец и каза:

— Тринайсет-девет. Преден обзор.

Цялата ширина на обзорното поле се запълни от димящото кълбо на пурпурната атмосфера на Титан. Червеникавооранжевия цвят на плътната (като земната) газова шуба създаваше илюзия, от която сърцето му се свиваше неволно в тревога-илюзия за всеобщ космически пожар. Струваше му се, че „Байкал“ прави радиус-полет над планета, където неочаквано е избухнала унищожителна война. Най-големият спътник на Сатурн, променяйки бавно панорамата на едва различимите пурпурнодимни уплътнения в глъбините на газовата — почти азотна — обвивка, бавно се обръщаше към орбиталното движение на кораба. Сякаш демонстрираше глобалността на огромния вътрешноатмосферен пожар, а едновременно с това и своята планетарно-тромава необхватност. Живописна противоположност на това царство на пурпурните краски беше красиво преливащата се в горния разреден слой на атмосферата ултра-маринова коприна на фотохимичната мъгла: на места с небесносин оттенък, на места — с

виолетов и тъмносин като пауново перо. Едновременно с движението на кораба сините и виолетовите пера ту прерастваха в широки, но бързо стапящи се ефимерни арки, ту се превръщаха в гигантски също тъй ефимерни трицветни петна. Тук-там през мъглата се виждаха най-ярките звезди. Право по курса на „Байкал“ с аванс половин километър се движеше спътниковият комплекс „Титан-главен“ — флагманът на орбиталните бази в лунната система на Сатурн, или просто ФОБ на езика на сатурнолозите. Андрей си спомни как предната сутрин, след корекцията на сближаването, щурманът на „Байкал“ Иван Ермаков пусна по адрес на ФОБ: „Чини ми се, че това чудо е избягало от духов оркестър.“ А някой добави: „И по пътя си е разрушило някакъв склад за продукти. Иначе откъде ще има по себе си толкова много бидони, бутилки, кренвирши, салами и консервени кутии!...“ Шегата се оказа заразителна — вече и на него му се струваше, че безекторът[□] на ФОБ „страшно прилича на ненормално голям корнет“, обкръжен с четирите бидонообразни грамади на страничните корпуси, обкичен с най-чудновати по форма пристройки, които разваляха вакуумархитектурната композиция на този внушителен космотехнически комплекс.

Слънцето огряваше горната част на спътника и тя блестеше непоносимо, а десният му (най-близкият до „Байкал“) корпус, където не достигаха преките слънчеви лъчи, бе залян от светлината на фаровете, софитните табла и фойержекторите, които не хвърляха сянка. Сред разноцветните светлинни сигнали се виждаха добре вакуумстворовете[□], лацпортовете[□], оголените вакуумпалуби с ребрата на параваните[□] и пристанищните фиксатори, квадратните отвори на трюмните шлюзове, приличащите на октоподи механизми на разтоварващите шиплойдери[□], двуетажните апарели[□] с лихтери, тендер-лодки и катери в стартовите жлебове, прозрачните колби и валяци на диспечерските рендели[□], кълбата на кабинките за вакуумно обслужване. ФОБ се готвеше за дистанционно прехвърляне на докарания от „Байкал“ товар. С Титан сигурно нямаше да бъде сложно, но за колко време щяха да се справят със совалковото разтоварване при Диона и Рея, трудно можеше да се каже. Щяха да имат работа за седмица-две... Ако не и за три.

Андрей дъвчеше бавно и разглеждаше щедро илюминирания ФОБ, отбелязвайки си какво се бе изменило на него за една година.

Много неща се бяха изменили. Блестеше на слънцето крилото на нова антена за ДВ (далечна връзка). По допълнителните пристройки, каквито преди нямаше, като гъби бяха изникнали различни приспособления. Навсякъде бяха набучени щанги и мачти, чаши на лазерни локатори (лидарис), странно блещукащи сини кълба върху тубусни удължители, гроздове кристалоподобни блокове на някакви уреди и други всевъзможни стърчащи неща. ФОБ бе изцяло загубил силуета си на кораб...

Преди седем години този космотехнически монстр не беше ФОБ, а експериментален кораб „Дунав“ — първият от клас СМКК-ДК (скоростен многокорпусен контейнероносец за Далечния космос). Проектът на СМКК предизвика ожесточени спорове: скептиците се опасяваха от вибрации на страничните му корпуси. И както показаха полетните изпитания на „Дунав“, имаше защо да се опасяват — вибрациите надвишиха два пъти допустимите. Дори самите скептици не се радваха, че излязоха прави — в края на краищата на Земята не й беше нужна правотата на неуспеха, а рентабилен космически транспорт за сигурна връзка с базите в Далечния космос. Рентабилен означаваше по-бърз и по-товаровместим. Тоест ставаше дума за построяването на многокорпусни свръхкораби от типа „полилей“. Но резултатът от изпитанията на „Дунав“ подействува на някои хора като леден душ.

Възелът на противоречията около проекта на СМКК-ДК все повече се затягаше. От една страна, предимствата на лайнерите от типа „полилей“ бяха икономически съблазнителни в сравнение с еднокорпусните лайнери тип „моно“. Нечуваната простота на товаро-разтоварителните операции също беше от значение. Да приемеш в товарната орбита на Луната предварително натоварените с контейнери корпуси, да се съединиш веднага с тях в компактен „полилей“, да ги доставиш бързо по предназначение и все така бързо да се освободиш от тях — какво по-просто от това? От друга страна, „Дунав“ претърпя фиаско. Колкото повече увеличавах коравината на конструкцията, толкова по-силно „полилеят“ се разтърсваше от вибрации. Стигна се дотам, че някои признати авторитети в областта на космическото корабостроене се отрекоха публично от идеята за свръх-кораби „полилей“. С една дума, идеята бе изпреварила своето време. Стереотипна ситуация, известна от баснята за лисицата и гроздето...

По същото време — за кой ли път! — пламна поредният интерес към експериментите с пренасяне на материални обекти през хиперпространството (от космическата станция „Зенит“ до космическата лаборатория „Дипстар“), макар че енергоразходите за килограм полезна маса при такъв начин на транспортиране надхвърляха всякакво въображение. Хиперпространственото грозде беше също полезно. Независимо от това буреносният облак продължаваше да се сгъстява над проекта на СМКК-ДК. Комитетът за усвояване на Далечния космос бе принуден да забави финансирането на проекта. Обаче Сибирското отделение на Главното конструкторско бюро на УОКС се възпротиви решително. След като проведе полетни изпитания на „Дунав“, то обяви, че се заема с цялостната програма на новия проект и с подготовката за построяването на кораби-„полилеи“. Финансовите бариери бяха моментално вдигнати. Първо, на сибиряците по традиция им вярваха, и второ, а сигурно това бе най-важното, Земята беше свикнала да влага средства там, където надделяваше правотата на успеха.

И успехът дойде. Причината за вибрациите бе отстранена твърде просто: отказаха се изобщо от коравата конструкция. В резултат новият експериментален СМКК „Енисей“ с неговото полуеластично каскадно сглобяване на трите концентрични палуби породил сред пилотите тъжно объркване — те буквално бягаха като попарени от предложенията да участвуват в полетните изпитания на новородения свръхкораб. „Аз да карам това тресящо се чудо?! За нищо на света!“ „Извинете, но аз не умея да летя на театрални полилеи.“ „Моля да ме извините, но сте сбъркали адреса: ние с Алик не сме циркаджии. Нали, Алик? Ние сме професионални пилоти. И никога не сме мечтали да стартираме в плетена кошница, голяма колкото стадион. Кажете му, Алик. Кажете на всички, че няма да летим в суперкошници.“ Не всеки можеше да преодолее психологическата бариера и в това нямаше нищо осъдително. Първ я преодоля Валаев. Трябваше да види човек лицето му една минута преди старта. Скулите му бяха набраздени от опънатите мускули, очите — присвити, а студеният поглед на остриите му като гвоздеи зеници смразяваше. На двайсетата секунда от обявяването на готовността те с Валаев, полулежейки в двойното пилотско кресло, извърнаха главите си и се спогледаха. Валаев каза: „Глупости дрънкат, Андрюша! Ще я научим тази грамада да лети. И

самите ние също ще се научим.“ Той му отвърна кратко: „Ще се научим!“ А пет секунди преди нулата добави: „Орлите не ловят мухи.“

Валаев беше прав: трябваше да се научат да летят на СМКК — „полилеи“. И най-обикновените маневри (например корекцията в картинна плоскост), които не изискваха никакви усилия при конструктивно нееластичен малък кораб, тук караха пилотите на полуеластичната грамада сто пъти да се изпотяват. „Енисей“ беше сякаш играчка на инерционните сили и изглеждаше немислимо да се управлява променливо-еластичната му архитектура — при всеки маньовър пилотът се чувствуваше като в чиния с желирано ястие. А при пълното спиране, когато гигантският „полилей“ бавно обръщаше наопаки трите си палуби, се пораждаше чувството едва ли не за катастрофа. После свикнаха, натрупаха опит. Достатъчно бе да добият сръчност да „огъват“ кривите на допустимите траектории в зададените участъци на полета и веднага се почувствуваха крале на пространството — никой още не бе се движил с такива скорости. С удоволствие навъртяха на „Енисей“ дванайсет астрономически единици и добиха навици и дипломи за пилоти на „полилеи“. Скоро Валаев бе назначен капитан на „Байкал“ — първия от серийните контейнероносци-„полилеи“. Серията бе продължена в корабостроителницата „Вулкан“ със създаването на цяла флотилия СМКК-ДК: „Лена“, „Тобол“, „Иртиш“, „Вилюй“, „Ангара“ — сибиряците удържаха на думата си. „Енисей“ стана собственост на учебно-тренировъчното депо на УОКС, а горкият „Дунав“, който геройски понесе на изпитателните полигони всичко, което трябваше да понесе един експериментален модел, беше предаден на комплексната експедиция на сатурнолозите като експериментална база: за неописуема радост на зажаднелите за комфорт учени. Героичното минало на „Дунав“ ни най-малко не бе ги трогнало — за това свидетелствуваше новото име на бившия кораб. Име на куче — Фобчо-Бобчо... По време на предишния рейс, когато трябваше да помогнат на сатурнолозите да демонтират групата на главния двигател на „Дунав“, за да освободят безектора за складове и работилници, целият екипаж на „Байкал“ се чувствуваше като на погребение. Дори бе добре, че силуетът на сегашния ФОБ съвсем малко приличаше на „Дунав“. Патриархът на корабите-„полилеи“ бе умрял — да живее кралят на орбиталните бази!...

Сиянието в горноатмосферния слой на Титан угасна. Андрей огледа гълъбовосивата ивица на показалия се отпред терминатор, премести погледа си върху правата и тънка като острие на шпага зеленикавобисерна вертикална линия над пепелната граница на хоризонта. Острието се издигаше бавно, застрашително в черното небе към зенита. Все по-високо и по-високо... Накрая, ка то позлати нежно хоризонта, изплува и скъпоценната „дръжка“ на шпагата. Излъчвайки златисто сияние, „дръжката“ се превърна постепенно в двойноизпъкнала леща (очевидно за сметка на отражението в средните слоеве на атмосферата на Титан). А когато на това продължаващо да се издува лещоподобно образуване му стана тясно в собствения обем, то пусна по хоризонта от двете си страни великолепни дълги светлооранжеви „мустаци“ и изтласка над побронзовялата зона на терминатора огромен, нашироко разпрострял се златистожълт хълм. Хълмът растеше бързо. И сякаш като потвърждение на това, че в Природата няма мащаби, които да не могат да бъдат преодоленни, исполинският хълм се превърна постепенно в грандиозна кръгла планина, заслания едва ли не половината титанианско небе, набраздена вертикално от меки, пухкави дипли и снопове гълъбов, мътножълт, мътнозелен и кафянокафяв дим. Това беше негово Супервеличество Сатурн!... Отпивайки от кумиса, Андрей с интерес (макар че неведнъж го бе виждал) дочака пълното изгряване на раирано-пухкавата грамада. Не искаше да изпусне „ефекта на изплуването“, което винаги правеше силно впечатление. На тези, които са виждали само изгревите на Луната над Земята (или дори на Земята над Луната), този ефект не е известен поради миниатюрността на нощното светило. А при изгряването на Юпитер или Сатурн се създава илюзията, че планетата-гигант, едва показала се над хоризонта на който и да е свой достатъчно близък спътник, гледа да пропълзи ниско над главата ти. Картината бе фантазмагорична — неизразимо зрелище, два огромни свята, изправени един срещу друг. Истинска награда за онези, които летяха!

Веднага щом „Байкал“ попадна в сянката на планетоида, Андрей премести погледа си върху повърхността на Титан. Осветена от Сатурн, тя както и преди имаше сивоопушен вид, но сега, лишена от богатството на пламтящите краски, напомняше донякъде много стар, излиян и силно протрит килим. В гълбинните слоеве на атмосферата

проблясваха виолетови светкавици. Той потърси с очи луциферидата (без особена впрочем надежда да я открие). Казваха, че това явление не е чак толкова рядко, но миналия път не можа да го види. Може би днес?

Блесна малиновочервена светлина — лично телеизвикване на Беломор.

— Разрешавам телепосещението — каза бързо Андрей и стана: — Здравей, капитане!

Валаев седеше отсреща му.

— Седни — каза капитанът. — Здравей!

Валаев имаше руса коса, едри черти на лицето, големи ръце с невероятна сила и шафранова загоряла кожа. В контраст с белия пуловер и светлата коса кожата му изглеждаше по-тъмна, отколкото беше в действителност.

— Сега ли си станал от сън? — попита Валаев (изглежда, бе го учудила тази късна закуска).

— Не — отговори Андрей. — Но май няма къде да бързам.

Замълчаха. Валаев въртеше между пръстите си нещо, което приличаше на голяма бронзова монета с дупка в средата. Размишлявайки, той винаги въртеше или мачкаше нещо в дясната си ръка — всички отдавна бяха свикнали с това. Прякорът Беломор капитанът дължеше също на дясната си ръка. Разпространеното мнение, че прякорът е свързан с родното място на капитана, бе погрешно — той водеше потеклото си от потомствени дървари край Енисей, а Бяло море бе видял за пръв път преди пет години по време на отпуска и не обичаше да си спомня за това, защото спортният преход на пневмоски от ледения Колски полуостров до Канин нос завърши лошо за него: санитарната „палачинка“ го откара на материка. Наистина, от трасето отстраниха и останалите. Андрей, участник в прехода и очевидец на „беломорския инцидент“, разбира се, никому нищо не бе разказвал, но шило в торба стои ли? Прякорът Беломор се лепна за Валаев, и то така, че и в Космоса не можа да се отърве от него.

— Пет минути срок — каза Валаев и изчезна. С това също всички отдавна бяха свикнали: „да получиш петак“, означаваше да имаш максимум време, което капитанът даваше на подчинените си за пълна готовност преди делово общуване.

... Когато откарвах Валаев на материка, Наталия Мешалкина, филмов оператор на спортния преход по ледовете, се обливаше в сълзи и се оплакваше на всички, че никога не ѝ върви и че „винаги си има само «неприятности»“. Това никой не го отричаше. Заради нея експедицията треска я тресеше още от първия ден. Да започнем с това, че двама младежи (и двамата Вадимовци) се бяха включили в похода съвсем не от желание да видят белия свят и себе си да му покажат и не от любов към пневмоски-спорта. Белият свят за тях се отъждествяваше с Мешалкина; младежите се гледаха на кръв (това за съжаление стана ясно твърде късно) и изпаднаха в паника, когато Наталия, търсейки „изумителни кадри“, се загуби сред живописните ледени блокове. Две денонощия никой в лагера не мигна, докато не събраха отново неспокойната тройца заедно. Мешалкина бе изгубила пневмоските си, а след това бе успяла да счупи и резервния комплект. Всеки ден тя все нещо губеше по време на преходите или през почивките, вечно нещо ѝ се късаше и чупеше, постоянно ѝ се разваляха моторите на пневмоските, радиогривните, отоплението на палатката. Безотказно работеше само видеокамерата ѝ. Опитвах се да я вземат под колективно шефство, обаче се натъкнаха на злъчната съпротива на влюбените Вадимовци и се отказаха. Но след като и тримата се бухнаха до шия в една размразена дупка в леда, на Валаев бе възложено да поеме шефство над Мешалкина. Ярослав изгледа от горе до долу влюбените младежи. Те не възразяваха. Работите на Мешалкина потръгнаха и няколко дни групата диша спокойно. До срещата с бялата мечка. Никой не бе забелязал как тази много опасна гостенка се бе приближила до бивака. Никой освен неуморната търсачка на „изумителни кадри“. Звярът ѝ оказва нужното внимание и викът на новоизпечената фото-видео-Артемида разбуди Арктика...

Андрей помнеше до най-малките подробности как с два скока догони Вадимовците, които си дърпаха от ръцете една карабина. Чукна челата им едно о друго, повали ги на леда и им измъкна карабината, защото вече беше късно да стрелят: мечката не се виждаше зад широкия колкото вратата на служебен люк гръб на бягащия отпред Валаев. На вика му: „Лягай!“ Ярослав не реагира, но затуй пък падна Мешалкина; Валаев я прескочи и без никакво оръжие се озова лице срещу лице с мечката. Никой освен Андрей не видя отблизо

валаевския удар. Така можеше да се удари само с тежък ръчен чук! Ако Андрей не бе видял със собствените си очи, никога не би повярвал, че на Земята има човек, способен да убие най-големия хищник на сушата с гол юмрук!... Изглежда, не можа да повярва на това и самият Валаев — когато звярът се свлече и падна бавно на едната си страна, лицето на Ярослав бе неузнаваемо учудено. Той обгърна дотичалите си другари с виновен поглед — сиреч виждате ли колко лошо стана... — и накуцвайки (мечката все пак бе успяла да одере бедрото му с нокти), тръгна бавно встрани. Стана наистина лошо и нямаше как да се оправдаят пред инспектора на спортно-туристическото обединение „Северно сияние“. Инструкцията беше нарушена, групата — изостанала от графика, случили се бяха опасни за живота на хората произшествия, беше ранен човек, мечката умря, не бяха успели да използват оръжието със сънотворно действие. Официалното резюме гласеше: „Предвид слабата подготовка за ледения преход спортно-туристическата група трябва да прекъсне прехода, а инвентарът да се оползотвори.“ Инспекторът добави неофициално: „Недейте да вдигате шум, протестите няма да ви помогнат. Пречукали сте мечката? Пречукали сте я! Изпратили сте виновника на материка — там ще го наградят с медал «За спасяване на човек», но това... (Андрей улови върху себе си погледа на небесносините му очи), но това още не е гаранция за безопасността на арктическата фауна в нашия район. Всичко хубаво! Желаящите да участвуват в самолетната екскурзия до Северния полюс моля да дойдат при мен.“ Андрей не пожела да лети на Северния полюс. Без Ярослав не му се ходеше никъде. Замина за Шойна и отиде в почти празната болница, където Валаев скучаеше. Времето беше рядко лошо (вилнееше страшна виелица) и Валаев, за да не развали изцяло и без това недобре започналата отпуска на приятеля си, го прогони към Черно море. Андрей отлетя за Кавказ в отвратително настроение. Но всичко се промени, щом се запозна с Валентина... А после в Кавказ пристигна и Ярослав. Не беше сам. Тя се казваше Александра Ивановна (във валаевска интерпретация — Ася). Беше много висока млада особа (орлите наистина не ловят мухи), малко предизвикателна, но безкрайно добродушна. Добродушието ѝ обезоръжи далеч по-необщителната Валентина. Без сам да си вярва, Валаев бе измислил легендата, че именно Ася, специалист-диетоложката от шойнинския здравен пункт, бе успяла за

едноседмичен срок да заличи „арктическата му драскотина“. Стрелата на Амур се забива по-дълбоко от мечите нокти... Ярослав едва бе успял да понапече беломорския белег на черноморските плажове, а от УОКС дойде бързо съобщение: „За Валаев и Тоболски първи и втори пилот на балкера «Фомалхаут». Заминете за Калуга да участвувате в работата на колегията на авиаторския сектор в Източния филиал на Управлението на обединения космофлот на Системата.“

Като гръм от ясно небе! А щом гръмът бе паднал от върха на административния Олимп, на първия и втория пилот не им оставаше нищо друго, освен да прекъснат най-хубавата в живота си отпуска и да кажат на любимите си: „Прости!“ По време на прощалната вечеря Валаев отначало измъчи всички, декламирайки скръбни стихотворения (най-жизнерадостното нещо в репертоара му беше елегията на Пушкин „Угасналата радост на безумните години...“), а след това неочаквано се засмя и сподели идеята си за едновременни сватби в самото начало на зимната отпуска. Идеята бе възприета с ентузиазъм. Да, щеше да бъде великолепно — две сватби едновременно, през зимата, на тройки със звънчета и с бели коне, от които се вдига пара; и да бъде шумно и весело, да има приятели от всички континенти на планетата, килими върху снега, огньове, юнашки игри!...

Нищо не излезе от тези планове. Сватбите станаха по-рано — през есента, защото за зимна отпуска не можеше и дума да става: в Калуга Валаев даде съгласието си да сформира и оглави екипаж за полетните изпитания на експерименталния „Енисей“ и след две седмици тридесетина елитни момчета (в това число и бъдещият първи пилот на „Енисей“ Тоболски) бяха командирани на Урал в Центъра на АПЛС „Виталий Севастянов“ — най-академичния от всички съществуващи центрове за авиационна подготовка на летателния състав на УОКС. Отначало подготовката вървеше много трудно. От запознаването с основните технически системи на експерименталния „полилей“ курсантите получиха нещо като световъртеж. После свикнаха, стана им по-леко и през септември семействата на мнозина от тях се преселиха близо до територията на Центъра — в едно градче с живописно название Новая Ляля. Впрочем живописно и ярко тук беше всичко: и леката, въздушна архитектура на градските здания, забавно изрисуваните вагончета на старинния еднорелсов влак, пурпурночервените есенни брегове на рекичката

Ляля, сините куполи на Двореца на космонавтите, белите — на Центъра, синкавата вертикална кула на катапултера на местния иглодром. Новая Ляля очарова Валентина и Ася — взето бе решение тържеството по случай бракосъчетаването на двете двойки да се състои тук. Оттогава... да, изминаха повече от пет години. Казват, че бракът помага на човек да намери онова, което му е нужно. Може би е вярно, ако търсенето е започнало много преди брака. Ярослав бе намерил всичко, което му бе нужно, и беше щастлив. Имаше любима работа, Ася, двама сина-близнаци и нито един семеен проблем...

Андрей погледна часовника, захвърли салфетката на масата и заповяда на автомата да прибере съдовете. Килимът не бе успял още да се успокои и Валаев се материализира във въздуха.

— Как е самочувствието ти? — полюбопитствува той, продължавайки да разглежда монетата с дупката.

— Самочувствието ли? — попита Андрей. Капитанът се размърда в креслото си — върху белия му пуловер блесна златиста емблема: стилизирана лилия и буквата К. — Самочувствието ми е великолепно, благодаря. А вашето?

— Можеш да не ми говориш на ви, не сме на вахта. Как е настроението?

Андрей погледна капитана в лицето.

— За какъв дявол ти е моето настроение?

— Когато първият ми пилот отбягва телепосещението на координатора, това не може да не ме заинтригува.

— Той ли... ти се оплака?

— Трябва да го приемеш.

— Това вече зависи от моето желание — каза Андрей. — Още повече че от тази сутрин аз не само не съм първи пилот, а изобщо не съм пилот. Минимум за една седмица.

— Кой ме наказва така — да командувам сибирски екипаж? — помисли на глас Валаев.

— Много съжалявам, но от днес сутринта аз съм всичко на всичко представител на експертния отдел на УОКС.

— А аз съм всичко на всичко представител на снабдяването. Цяла сутрин се мъча да втъпя на стопанската служба на „Титан“, че порестата пластмаса се пени по-бързо от компактната и че технолозите

от базовите строежи ще бъдат във възторг. — Капитанът подхвърли на дланта си пробития диск. — А координаторът Аверян Копаяев е всичко на всичко представител на МУКБОПР...

— Така ли? — Андрей вдигна едната си вежда. — С какво съм разпалил любопитството на службата за космическа безопасност?

— Сигурно той сам ще ти каже.

— Ти не знаеш ли?

— За съжаление.

— Не се ли досещаш?

— Според мен — във връзка с твоите експертни задачи.

— На танкера ли?! Ама че глупост!... Кому е нужен този допотопен „кашалот“?

— На сатурнолозите. За орбитална база.

— Благодаря за информацията.

— Да ти е сладко! — Валаев гледаше някъде встрани.

— Аз не иронизирам — поясни Андрей.

— Преден обзор ли имаш на прозореца?

— Да. Защо? — Андрей погледна към прозореца. В океана на йодовокафявата от сиянието на Сатурн мъгла като призрачен остров изплуваше грамаден, нежно светец мехур.

— Гледай! Луциферида!... — каза капитанът.

Светлинната сигнализация на паралелите на ФОб замига уплашено; от стартовите му жлеbove се откъснаха две живачни капки, изхвърлиха пред себе си паралелни тънки струи лилав пламък и се устремиха косо надолу, в атмосферата на Титан.

— Безпилотчици — определи Валаев. — Отидоха на мехура.

— Късничко е — каза Андрей. — Ще изгубят много време за реверс-манювѐра. А в атмосферата — още повече.

— Ще успеят. Големите луцифериди понякога светят дълго. Всичко зависи от височината и мощността на стълбовидния вътрешноатмосферен фонтан, на върха на който, както предполагат, се образува нещо като хемилуминесцентна зона.

— Излиза май, че нищо не знаят?

— Което не знаят днес, утре ще узнаят. А за да го узнаят по-бързо и по-добре, аз съм готов да им карам тук когото и каквото поискат. Учени, специалисти и десантчици, дрехи и плодове, нефт за хранителните синтезатори, нови филми, цветя и консерви. Всякакво

оборудване, всевъзможни материали — и порести, и компактни, с дупки и без дупки. Заради това си струва да летим, нали?

Андрей не сваляше поглед от лицето на капитана. За Ярослав тази реч беше уникално-патетична.

— Ние затова и летим — отбеляза Андрей.

— Добре, лети. Няма да те пусна повече да бъдеш експерт. За пръв и последен път да ти е. Не е за теб работа. Още по-малко, ако в нея е замесено МУКБОПР. Ти си роден за пилот на „полилей“, гений си на скоростния пилотаж. Не случайно колегията те готви за капитан на „Лена“ или „Тобол“ — избраник си, братле... Ти ме познаваш — не обичам да сипя комплименти, но твоят маньовър на дълбоко спиране с излизане към Титан е истинска приказка за всеки пилот. Сякаш се спускаш с шейничка по надолнище...

— Познавам те добре — прекъсна го Андрей. — И разбирам кого от двама ни успокояваш сега. Да внесе ли и аз своята лепта в това дело? Или ще минеш някак си без мен?

Няколко секунди двамата събеседници се разглеждаха един друг мълчаливо. Валаев стана. След него се надигна и Андрей.

— Добре — каза капитанът. — Орлите не ловят мухи. Видя луциферидата — ще считаме, че е хубаво предзнаменование... Какво да предам?

— На Копаяев ли? Нека дойде — Андрей погледна часовника. — Ще трябва да пожертвувам басейна.

— Не са нужни жертви. Всички са заети с подготовката за разтоварването и във водата няма да има никой друг освен вас, моите гълъбчета. Ще дойдеш ли при мен да се сбогуваме?

— Да. Непременно.

— Довиждане!

— Довиждане, капитане!

3. НОКДАУН

Андрей нареди на битовия автомат да препрати чантата му на пътническата вакуумпалуба, излезе от каютата в огледалното преддверие и инстинктивно замижа, преди още крилата на отсрещната врата да се разтворят.

Навън искреше огряно от слънцето огромно водно пространство — Байкалска панорама. Вятърът духаше право в лицето му, на хоризонта се синееха планините на източния бряг. На отделни места, там, където вятърът докосваше водата, тя се набръчкваше и потъмняваше. Андрей тръгна покрай забележимо извитата анфилада на обърнатите към езерото пещери с високи сводове и за пръв път си помисли, че без панорамата на Байкал прекомерно високите коридори на тороидните палуби на кораба сигурно биха правили странно впечатление. На еднокорпусните кораби хората бяха свикнали с по-икономични пропорции на интериора. Анфиладата полузалени от слънцето пещери свърши, Андрей влезе в сумрачното пространство на рендела². Постоя до комингса в шахтата за намалена гравитация, за да свикнат очите му; плочките на настилката около гърлото на шахтата блещукаха със сини искри, отвътре по стените пробягваха виолетови светлинки и той, кой знае защо, си спомни „Фомалхаут“, където шахтите-атриуми за междупалубните връзки винаги бяха ярко осветени. Наистина, атриумите на „Фомалхаут“ не бяха толкова дълбоки. Той погледна часовника си и разбра, че несъзнателно протака времето. Не искаше да бъде в залата с басейна преди Копаев.

Автоматиката, обърквана от неподвижността на човека, даде „прозорец“ по целия купол на рендела. Сивоопушеното полукълбо на Титан засланиеше като стена цялото обзорно поле; горният край на атмосферата му нежно розовееше. Точно над главата на Андрей висеше изпъстреният със светлинни сигнали ФОБ — като прилеп под сводовете на звездна пещера. Той изви очи наляво — към устремения нагоре, — илюминиран с алени и сини светлини безектор на „Байкал“ — и си помисли, че след шегите на щурмана тази „индустриална“ грамада, покрита с призрачно блестящ защитен слой стъкловиден

керамлит, наистина много прилича на връзка многорегистрови саксофони. Призрачните облаци на Титан хармонираха с тази чудновато-призрачна конструкция в призрачната светлина на Сатурн... След слънчевите пещери му бе нужна някоя и друга минута, за да постави всичко на мястото му — да върне на всичките тези „призраци“ правото на вещественост и, обратно, да осъзнае, че ефектната панорама на Байкал е илюзия, стопроцентова измама. Но прегърнал илюзията, човек стои по-здро̀во на краката си.

Андрей скочи в атриума. Падайки, чу как въздухът долу зашумя.

В карпона^а на средната палуба въздушният вихър го отнесе право на последната площадка. Тук също беше безлюдно. В „прозореца“ на страничния обзор се виждаха порозовелите в титанианското утро висящи цилиндри на контейнероносните и танкерните корпуси (на жаргона на техниците-екзоператори^а — „минарета“). Танкерното „минаре“ номер 18 беше протекло: предната му муфа се бе откъснала заедно с импулсния фар и сред мръснозелените следи от облицовката се жълтееше натрупана замръзнала пяна. Изглежда, товарът беше химически. Андрей си представи какво им е на каскадните системи при засилване и спиране и му стана жал за екзоператорите. Пилотите и екзоператорите добре се разбират. Имат общ враг — претоварванията. По време на маньовър, когато пилотът не бива да използва всички средства на противопретоварващата защита (иначе просто не може да почувствува динамиката на корабните маси), екзоператорите изпълняват функцията на асистенти и често също се оказват незащитени. А след маньовърта, горките, на всичко отгоре трябва да пълзят по „полилея“ и да разчистват бойното поле. Пилот, за когото екзоператорите казват „нашия пилот“, може да се счита професионалист от висша класа.

Андрей погледна отново часовника си. Сигурно Копаев бе вече на мястото на срещата. Тогава да тръгва.

Полегат пандус водеше навътре в карпона към светещите отвори на ветротунелите. Засилване по наклона, скок с главата напред в гофрираната тръба на тунел номер десет, усещане за безтегловност и солиден удар на плътните въздушни струи в гърба. Принудителен ветрополет.

Тунелът се разшири, скоростта забележимо намаля. Андрей летеше по правоъгълен коридор с прозрачен под и стена отляво.

Отгоре и отдясно го съпровождаха ярки витражи — композиция на спортни теми. През светлите петна на пода се виждаха четири етажа ветротранспортни коридори — на най-долния плуваше в обратна посока фигурка в оранжев комбинезон. В спортните зали отляво нямаше никой. Екипажът бе зает с работа по авралната програма, пътниците бяха напуснали борда още вчера.

На последната площадка блещукаха сини звезди. Андрей пробяга известно разстояние по инерция и чувствувайки, че с всяка крачка в полето на изкуствената гравитация теглото му се увеличава, зави към тунела с кинематичните витражи: тумбести каравели се клатеха като патици сред високи вълни и високочели делфини прелитаха тромаво над тях по стръмни траектории. В края на тунела светеше широк овал. Приближавайки се към него, Андрей по навик примижа. Овалът се разтвори — в очите му блесна слънцето...

Той тръгна по пътеката под лъскавозелените листа на изкуствените банани. Късата пътека го изведе на друга, изпъстрена от сенките на решетестия навес. Отдясно видя дървените жалози на аерария, отляво — редица ниски палми. По стволите им се червенееха снопчета груби като меча козина власинки и твърди ветрилообразни листа. Благодарение на Валентина той се беше научил криво-ляво да разпознава различните видове палми и сега всеки път си припомняше, че тези се наричаха „нискорасли хамеропси“. Изкуствените листа на бананите изглеждаха живи и сочни, а естествените хамеропси, обратно, като щампирани от пластмаса. Не бяха особено красиви. Най-голямото им предимство беше безразличието им към претоварванията (важното бе корените им да не изхвъркнат от сандъчетата).

Андрей плъзна поглед по празните легла и шезлонги в аерария, влезе в гардеробното помещение и бързо се съблече. Решетестият таван пропускаше светлина и топлина, миришеше на нагрятото дърво. От жалозите полъхваше хлад — усещаше го по голите си крака. Идваше откъм басейна. Температурата на водата сигурно бе под нормалната. Чудесно! Стягайки колана на банските си гащета, той погледна през пролуките на жалозите. Под прозрачната вода се жълтееше дъното. Противоположната стена на басейна не се виждаше — блясъкът на естествената вода се сливаше с блясъка на илюзорната лагуна на някакъв атол; по кръглата пясъчна коса стърчаха високи

палми. В басейна беше непривично тихо — не се чуваше никакъв плисък.

Той се изкачи по витата стълба на трамплина и едва сега видя Копаев. Представителят на МУКБОПР лежеше по корем на парапета, облечен, подпрял с юмрук главата си, загледан във водата. Андрей неволно премести погледа си към предишното място на плажа. И не повярва на очите си. Вчера (веднага след корекцията на орбитата) той сам бе видял как три свободни от вахта момчета, действайки весело с пневмохоботите на монитора, насипваха гранулирана пластмаса по плажното корито; когато той, загубил търпение, скочи в още ненапълнения догоре с вода басейн, те се търкаляха и преобръщаха един друг в купищата пластмасов грах, голи, по бански, и крещяха с все сила — „грахът“, докаран от долния бункер, не бе успял още да се стопли и беше студен като лед. А днес пластмасовата настилка бе изчезнала някъде.

Копаев го видя и му махна с ръка. Облеченият Копаев и оголеният, сякаш ограбен плаж го ядосаха. Той се залюля на трамплина. Силен тласък. Тройно задно салто, плясък. Водата беше ледена като в река през зимата. Ядът му изчезна.

— Здравей! — каза Копаев. — Добро утро!

— Здравей! — Андрей се хвана за перилата на трапа и изскочи от водата. Приблужи се до Аверян Копаев, оставяйки по парапета мокри отпечатъци от краката си, ронейки капки вода. Видя чантата му — обикновена пътническа чанта — и си помисли: „Дали пък няма да си имам спътник? Или може би компаньон?“ Седна и го попита: — За какво ще говорим?

— Голият на облечения не вярва — пошегува се без усмивка Копаев и почна да се разсъблича. — Още по-малко мокрият — на сухия. — Скочи във водата. Заплува шумно към стълбата, излезе. Андрей го наблюдаваше. Копаев обърса с длан капките от лицето си и каза: — Ей сега идвам... — Дошляпа, пръхтейки, седна до него и, кой знае защо, приглади мократа си светла коса. — Има ли нужда да се представям?

— Не — отвърна Андрей.

— Водата е ледена, няма кой да я стопли... Май че трябва да ти се извиня.

— За студената вода ли?

— За твърде ранното телепосещение. Тук съм нов човек и... С една дума, всички тънкости на корабния етикет още не ми са...

— Добре, стига и ти.

Андрей гледаше илюзорния ландшафт. Изкуственият вятър мърдаше листата на изкуствените палми. Изкуственото слънце отстъпваше по яркост на истинското, но се справяше добре със задълженията си, правеше хубав загар. До него седеше загорелият Копаев, който се справяше добре с чуждите задължения (щурманът смяташе Аверян за един от най-добрите координатори). Андрей трябваше да признае, че службата за космическа безопасност солидно подготвя и конспирира хората си.

— До старта на люгера има два и половина часа — каза Копаев.
— Хайде да обмислим кой ще лети на Япет.

Андрей вдигна вежди и отговори сухо:

— Ще полети този, комуто е възложена работата на експерт.

— Андрей, на теб са ти възложили моята работа.

„Жалко — помисли си Андрей. Той се беше настроил да се види с капитана на «Анарда». — Интересно е обаче с какво е привлякъл вниманието им старият танкер?“

— Нали разбираш — експертизата на танкера никому не е притрябвала — добави Копаев. — От ясно по-ясно е, че „кашалотът“ отдавна е остарял и трябва да се отпише.

— Мда. Е какво... Всъщност няма да преча на функционерите на космическата безопасност — Андрей стана. — Приятен полет, желая ти синхронна безекция². Предай сърдечни поздравии на капитана и на орбиталния екипаж.

Преди да скочи във водата, той помасажира мускулите на раменете и гърдите си. Копаев го гледаше от долу на горе.

— А, документите! — сети се Андрей. — Да ти ги дам ли?

— Седни, моля ти се. Трябва да поговорим.

— За какво? Нали ти казах: нямам намерение да ти преча.

— Да. Ами да помогнеш?

— Да помогна ли? — Андрей погледна събеседника си. — В какъв смисъл? На кого?

— В прекия смисъл. На мен, на себе си, на децата си. На човечеството.

— Остави ти човечеството. Предлагаш ми да бъда твой асистент ли?

— Не. Казах, че са ти възложили моята работа — буквално така е.

— Почакай моля ти се... Морозов знаеше ли?

— Не. Но те утвърди за експерт по наша молба.

Андрей седна, без да каже дума.

— Наистина, това съвсем не значи, че сме те притиснали и няма накъде да мърдаш — продължаваше Копаев. — Ти не си сътрудник на МУКБОПР и, както се казва, твоя си работа — можеш да постъпиш както си искаш. Ще ти кажа откровенено, че не съм във възторг от перспективата да ти отстъпя работното си място и бих се радвал на твоето несъгласие. Но ръководството на оперативно-следствения отдел смята, че на танкера аз имам по-малко шансове да постигна нужния резултат, отколкото Андрей Тоболски.

„Това се казва маневра!...“ — помисли си Андрей, разглеждайки събеседника си в упор. Видът на Копаев наистина не беше весел.

— Остана да разбере — добави Копаев — как гледа на мнението на нашето ведомство самият Тоболски.

Андрей мълчеше. Аверян седеше неподвижно, забил поглед във водата. Лицето му беше съвсем безизразно.

— Сериозно ведомство — проговори Андрей. — Изглежда, няма да ни направи чест, ако не се вслушаме в мнението на неговото ръководство... Но отбележи си — аз поставям едно условие. Пълна откровеност от твоя страна, пределна яснота. Никога не съм замислял истории зад гърба на някого и не мога да търпя, когато правят това зад моя собствен гръб.

Очите на Копаев се впериха някъде в далечината.

— Длъжен съм да те предупредя — каза той. — Възможно е работата да бъде тежка за теб.

— Риск ли има?

— Не мисля. Едва ли. Макар че и това не е изключено. Но аз имах предвид сложност от друго естество. Пилотите от УОКС обикновено не си представят много добре нашата работа.

— Кой е виновен в случая? Всичко при вас е под ключ, секретно. Аз например никога не съм държал в ръцете си истински палер.

— Разбирам те — кимна Аверян. — Главата ти е пълна с детективска каша. Тъмни коридори в стария танкер, палер под мишница, преследване, стрелба... Само че няма с кого да се сражаваш там. На борда на „Анарда“ има само един човек и той е капитанът.

— Ти... сериозно ли говориш? Само Мъф Аган ли е на танкера?

— Да, по данните на сектора за орбитална експлоатация.

— Да не би в този сектор да са се побъркали?! — избухна Андрей.
— Какво, дявол да го вземе, гледа МУКБОПР?

— Не викай — помоли го Копаев и се огледа. — Ревеш като мамонт.

— Плюя на вашите секрети! — изсъска Андрей. — Захвърлили човека сам-самичък на орбитално закотвяне! Я теб да те оставят на някоя ръждива, мръсна бъчва, на борда ѝ да няма никой и до най-близката база да са милион километри?!

— Ами направи му компания. Ако имаш късмет, ще разбереш причините за доброволното му усамотяване.

— Доброволно ли? — попита недоверчиво Андрей. — Глупости! Позволи ми да не ти повярвам.

— Не, ти ми позволи аз да не ти позволя. Това са факти.

— Какви факти? Откъде?

— От чекмеджетата на родния ти УОКС. Как ги искаш — разбъркано или подред?

— Добре... давай подред.

— Свивай пръстите си и отбелязвай. Преди една година „Анарда“ е снета от юпитерианската линия и изпратена тук — на котва до Япет. Екипажът според вашите ритуали се сбогува с кораба, пролива оскъдни мъжки сълзи и преминава на борда на „Сойма“...

— Случвало ли ти се е да се сбогуваш с кораб?

— Понякога с корабите се сбогуват много по-сентиментално, отколкото с хората... Та сред тези, които се върнали със „Сойма“ в Леонов, липсвал капитанът на „Анарда“. На вашата администрация, която имала намерение да изпрати тържествено на заслужен отдих ветерана от Далечния космос, не ѝ оставало нищо друго, освен да вдигне рамене. Свий първия си пръст.

— Ами администрацията на системата на Сатурн?

— Нищо. „Титан-главен“ с известно закъснение съобщил на Луната, че Аган започнал на своя глава комплекс подготвителни

работи на „Анарда“. Без да дочака актовете за снемането и предаването на кораба, правел почистване на танковете, стерилизация и полуконсервация на каютите, демонтаж на полетното оборудване, ремонт на някои малки уреди...

— И всичко това сам? Без участието на орбиталния екипаж?

— Отказал се най-вежливо от услугите му. Свий втория си пръст. Нещо повече, Аган обещал до идването на монтажниците-строители да завърши подготвителните работи почти в пълен обем.

— Но нали „Титан“ е длъжен...

— Какво „Титан“? Това е добре дошло за тях. Затънали са до гуша в строежи — монтират едновременно две стационарни бази и шест орбитални. Канят се да разширяват базата на космодесантчиците „Снежният барс“, на ред е изследователската станция „Фермоар“ в Пръстена. Освен проблемите и грижите останалото все не им достига: време, работилници, оборудване, материали. Днес бях свидетел на разговора между Валаев и стопанските ръководители на „Титан-главен“. Валаев им сложи документите на масата — сиреч радвайте се, земляци, докарали сме ви със сибирския обоз планина от стоки. Те се запознаха с документацията и му казаха: „Малко са. За системата на Сатурн това е капка в морето. Трябват ни сто пъти повече стоки. Системата ни е богата, ще си върнем дълговете с лихва.“ Един от тях огледа капитанския салон и започна да цъка: „Брей в какъв разкош живеете! А при нас учените от Пръстена спят където намерят. Половината от тях спят в условията на безтегловност, не вярвате ли? В банята, срам ме е да кажа, ей такъв списък виси. С каква цел ли? Ако искаш да се изкъпеш — напиши фамилията си и чакай ред. Не можем да направим отсек с баня за уважаваните хора. Няма метал, няма керамлит, монтажниците са заети. Двайсет тона най-обикновена пластмаса са проблем!“ Валаев седеше пред тях като на тръни. Всичко, което можа, им даде от корабните запаси. Ето дори настилката от плажното корито изгребаха...

Андрей чувствуваше върху себе си изучаващия поглед на Аверян и това го дразнеше.

— В общи линии ми е ясно — прекъсна го той. — Няма да дойде скоро ред на „Анарда“.

— Андрей, пръв от всички ни това е разбрал Аган.

— Да допуснем. Е, и?

— Ами свивай пръсти де! В резултат ще се получи среден пръст, какъвто Аган показва на УОКС в отговор на предложението да излезе в оставка. Той надхитри цялата ви администрация и постигна желаното от него усамотение, без да излиза в оставка. И сега е насаме с милиардите звезди и на милиони, както ти вече имаше случай да отбележиш, километри от най-близката база. Благоволете да го видите — Диоген от Далечния космос. Имаш ли някакви възражения? Какво ще кажеш?

— Имам — рече Андрей. — Преди година и половина в Леонов, на занятията по преподавателска подготовка често се виждах с Аган. Понякога разговаряхме. Веднъж, обсъждайки някаква професионална тема, се заседяхме в хола на хотел „Вега“ почти до сутринта. Не забелязах никакви признаци на мизантропия... За колегите си се изказваше с уважение и топлота, приятно ми беше да общувам с него.

— Думите ти биха учудили екипажа на „Анарда“.

— Не може да бъде. Аган е много компетентен специалист, екипажът се отнася с почит към своя капитан.

— Да, но всички до един смятат, че е саможив.

— Може би възрастта си казва думата...

— Изглежда ли стар?

— Нне... Отначало дори си помислих, че е връстник на Валаев. Обаче Аган е по-стар от мен и теб с около петнайсет години, нали?

— С двайсет. Той е на петдесет и три.

— На тази възраст, казват, че човек има желание понякога да бъде сам.

— Понякога, но не цели десет години.

— Не зная, не зная... С мен той беше общителен и приветлив, искрено се радваше, че можем да си поговорим за това-онова.

— Само с теб. През последните десет години — само с теб.

— Защо? — учуди се Андрей.

Аверян не му отговори. Гледаше встрани. Поизсъхналата му коса стърчеше като четина.

„Всъщност между нас не можах да се зародят особено приятелски отношения — недоумяваше Андрей, припомняйки си срещите с Аган. — С него съм общувал много по-рядко, отколкото с когото и да е от приятелите ми...“

— Е — каза той, — сега поне ми е ясно защо сте решили мен... Но за какъв дявол МУКБОПР се е лепнал за Аган? Саможивостта, разбира се, е тежка черта, но...

— Преди минута ти едва ли не с юмруци искаше...

— Не бях прав, извинявай.

— Не, беше прав. Нашата служба отдавна трябваше да се заинтересува от Аган. Още тогава... преди години... Или поне, когато „Сойма“ замина за Луната без него. Трябваше незабавно да си изясним защо този отшелник е обул сандалите на отчуждението и се е запътил към вакуумната пустиня. И на кой бог се моли той в своя орбитален манастир...

Андрей почти със страх гледаше Аверян в лицето. Представителят на МУКБОПР целият бе настръхнал като таралеж, лицето му бе станало сурово до неузнаваемост, очите му се бяха свили неприятно. „Май че ненавижда Аган!... — внезапно направи за себе си откритие Андрей и дори се смути донякъде от своята догадка. — Не, при подобна ситуация тъкмо аз трябва да излетя за Япет.“

— Ще се топнем ли още веднъж? — попита той. — Горещо е.

Кобаев присви мълчешком крака и буквално от място изхвъркна нагоре като отпусната пружина. Влезе във водата след двойно салто с винт.

„Готов цирков номер — помисли си Андрей. — Великолепно ги тренират в тяхното МУКБОПР.“ Потисна желанието си да повтори скока на Аверян (чувствуваше, че без подготовка ще се изложи) и се отдели от парапета с прозаичната „ластовичка“.

Преплува в кръг по дъното, изучавайки решетката на отточния канал. Водата беше много студена и прозрачна — светложълтото дъно се виждаше надалеч. Мускулестото тяло на Кобаев се плъзна гъвкаво по посока към стълбата. Чу се подводният тътен на стъпалата и перилата, Кобаев изчезна. Виждаха се само краката му по-надолу от коленете и трепкащите кръгове на пречупената светлина.

— Не мога — каза виновно Аверян, правейки място на Андрей до себе си на трапа. — Не е за мен тази работа — да откривам плувния сезон в Ледовития океан. — Цялото му тяло беше настръхнало.

— А пък уж си сибиряк...

— Този южен ландшафт ме обърква — Аверян гледаше към лагуната. — Аз съм много впечатлителен.

— Може и сибирският ти произход да е легенда?
— Не. Земяци сме.
— В системата на Сатурн всички сме земляци.
— Аз съм от Ангарск. С теб сме родени дори в един и същ главен район на източносибирския мегаполис.
— Така ли?
— Защо ще те лъжа?
— Е, малко ли... — Андрей потърси сухо място на стъпалата на трапа. — Професията ти е такава.
— Зле познаваш професията ми.
— На ринга ме лъжеше най-безсрамно, без да те мъчи съвестта. Кобаев присви очи.
— Трябваше да предпазя себе си и теб от нокдауна.
— Нали и аз това казвам — професията ти е такава — отвърна Андрей.
— Ами ти какво всъщност искаше? Да заминеш за Япет с изкривен на една страна нос ли?
— Кой знае дали щеше да го бъде.
— Освен това благоприличието на собствената ми физиономия също не ми е безразлично. Десният ти удар е... Бик можеш да повалиш. Побеждаваш главно със страшната си сила и ако ме улучеше... Внимателно гледах всичките ти мачове. И разбрах, че напразно се забърках в този шампионат. В живота си не бях виждал такъв агресивен боксьор.
— Така ли? А за какъв дявол въобще се захвана?
— Характерът ми е спортен.
— Плюс специалната подготовка.
— Разбрах намека ти. — Аверян му кимна разсеяно. — Кумут-заза, тренирани реакции и прочее. Но защо тогава допуснахте да участвуват в шампионата и пътниците? Та сред тях имаше много космодесантчици — също хора със специална подготовка. Колкото до тренираните реакции и вие, пилотите, не падате по-долу от другите. Специалната подготовка е едно, боксът — съвсем друго.
— Кумут-заза пък е трето, свършено различно — добави Андрей. — Много странни за бокса са тези движения на тялото. Не боксьор виждаш насреща си, а...

— Ти видя слаба сянка на една от хватките. От онези, с които отвличат вниманието на противника. — Копаев удари с ръба на дланта си по перилата. Трапът закънтя. — Е, извинявай, имам го този грях: отвлякох те от...

— Между другото откъде го взехте това чудо? От Изтока ли? Май е нещо близко на каратето, а?

— Не улучи. Как изглежда каратето в условията на безтегловност? Противно ти е да гледаш. Кумут-заза е... Но защо си решил, че непременно е от Изток?

— Названието е странно. Йога, ната, сан-чин-до, джиу-джицо, джудо... е и съответно кумут-заза.

— Ето ти я славянската разшифровчица: комплекс универсални методи за управляване на тялото при задържане и захващане.

— При задържане... — каза бавно Андрей.

— Какво? Помръкна ли романтичният ореол? Правилно. Каква ти романтика, щом като трябва да задържиш някого си... Но кумут-заза наистина се е появил на Изток — разработен е на основата на самбото от специалистите на Източния филиал на МУКБОПР. Западните ни колеги са много доволни. Неотдавна взеха един комплекс за проба и веднага помолиха да им изпратим наши инструктори.

— Като слуша човек новините от Космоса, започва да му се струва... Няма ли да се обидиш?

— Не.

— ...Че дейността на цялото ваше ведомство лежи главно върху рамената на Западния филиал.

— Така е, ако имаш предвид охраната на правовия ред. Проблемите на космическата безопасност като цяло са друго нещо. Тук, както точно се изрази един мой западен колега, и двата филиала имат работа до над шапките. Често се налага да се обединяваме и да работим заедно. Наричай се както искаш — Изток или Запад, а проблемите все още са общи. Например „неутринно-слънчевите синдроми“ на Меркурий поваляха хората, без да ги подбират. В огницата на „синята лудост“ и марсианския „гумен паралич“ падаше всеки четвърти. Сега в закритите зони за специално лечение имаме едва ли не пълен интернационал. Ами трагедията на разузнавачите на меркурианското плато Огнените змии? В семействата им се раждат мъртви деца. А загадъчно високият процент деца-близнаци в

семействата на работещите в Космоса? Малко ли е?... С всяка изминала година проблемите стават един от друг по-сериозни.

— И цялата тази космическа каша трябва да я сърба само МУКБОПР ли? — полюбопитствува Андрей.

— Ще я сърба целият свят — процеди през зъби Аверян. — Но най-голямата лъжица за целта е връчена, естествено, на нашето ведомство. По принцип ние трябва да осигуряваме безопасност на работещите в Космоса. А на практика МУКБОПР се превръща в щаб на общочовешката отбрана.

— В какъв смисъл?

— В смисъл на повсеместна и, най-главното, сигурна отбрана на хомо сапиенс от отрицателните фактори на Космоса.

— С всеки изминал ден хомо сапиенс извоюва нови територии от Космоса, всеки път новините са пълни с победни релации...

— А пък аз съм взел да говоря за повсеместна отбрана ли? — Лицето на Копаев помръкна. — Андрей, на мнозина и през ум не им минава, че ние започваме трескаво да се защитаваме от неприятностите на Космоса вече на собствена територия — на Земята. Казвам това във връзка с въпроса за победните релации. А що се отнася до състоянието на нещата на отбранителния фронт, мога да доложа следното — не сме в състояние да организираме нито повсеместна, нито що-годе сигурна отбрана. Поне засега...

— С помощта на космонавтиката нашите деди са отворили прозорец в космическото пространство и ние винаги сме смятали, че това е голямо постижение...

— Отворили са го за нуждите на космическата мисия на човечеството — напомни му Копаев. Взе от перилата на трапа забравените от някого слънчеви очила и продължи: — А не за да влизат през него в нашите земни домове всевъзможно опасни космически изненади.

Без да сваля поглед от Аверян, Андрей се облегна на перилата и попита:

— На всяка цена ли искаш да ме изплашиш?

— Задачата ми е много по-скромна: да ти дам възможност да почувствуваш обстановката. — Аверян въздъхна продължително, после подуха по стъклата на очилата.

— Недей да въздишаш. Не аз започнах разговора. Да беше казал направо: така и така — нашето ведомство има намерение да сложи прът в колелото на изключително трудното усвояване на Космоса.

— Аз не съм член на обединения директорат на МУКБОПР.

— Нямах ли собствено мнение?

— Мисля, че не сме в състояние да спрем маховика на космическата икономика. — Копаяев си сложи очилата и Андрей видя своето отражение в тъмните стъкла. — Аз засега не закачам другите маховици на нашата свръх-припряна цивилизация. На дадения етап.

— На дадения... А какво ще стане по-нататък?

— През последното десетилетие, Андрей, Космосът ни даде много ясно да разберем, че с него шега не бива. Имаме основание сериозно да се безпокоим за запазването на природната същност на човека въобще. Какво и как ще бъде по-нататък, никой не знае.

— Като те слуша човек... на Земята са се свършили умовете.

— Веднъж ми се случи да присъствувам на научен съвет в Института по генетика — каза вяло, сякаш без желание Копаяев. — Имаше един интересен доклад. Двама имуногенетици изразиха мнение, че човечеството не постъпва предвидливо, като разширява колонизацията на Меркурий и Венера. Особено на Меркурий...

Андрей се втренчи в събеседника си.

— От какво се опасяваме?

— Доколкото разбрах, нашето слънчице е такова нещо, до което ние, хората, в никакъв случай не трябва да стоим по-близо от радиуса на земната орбита — поясни Аверян. — За да избегнем...

— Мутациите ли?

— Да. Въздействието на всякакъв род изучени и неизучени излъчвания... Сиреч темповете на меркурианските мутации са с една степен по-високи от земните. А това неминуемо ще даде отражение върху поколенията на потомците ни. Но аз исках друго да кажа. В научния съвет се намериха и такива, които се опитаха да освиркат доклада. Разбираш ли?

— Ами ако докладчиците наистина са пресилили нещата?

— Контравъпрос: ами ако не са?

— Тогава е нужен арбитраж.

Аверян кимна:

— Тоест трета група умове трябва да реши спора между първите две. Така и правим. Не са се свършили умовете на Земята. По всеки въпрос на безопасността в Близкия космос създаваме научни съвети, комисии, подкомисии, комитети, агенции. Трудно е дори да се изброят колко такива института работят под егидата на МУКБОПР: международни и регионални. Специални, функционални, експертни, координационни — всякакви. Натрупваме един върху друг етажи от умове и авторитети. И въпреки всичко „сюрпризите“ на Далечния космос ни притискат сега до стената. Какво да правим? Можем ли да разчитаме на неизчерпаемите интелектуални ресурси на родната ни планета?

— Значи така стоят нещата... — промърмори Андрей.

— Да — каза Аверян. — Истинска лавина. Сега основната ни грижа е да запазим природната същност на хората изобщо. Наистина малко са средствата, които имаме за тази цел... И знанията.

— Струва ми се, че колкото повече знания за Космоса придобиваме, толкова по-подозрително се отнасяме към него.

— Някой от древните умове е казал: „Във всяка мъдрост има много печал, тъй като знанията умножават скръбта.“ Не са ли предусетени в този стар, брадат афоризъм сегашните ни затруднения с Космоса?

„Да го чуеше Ярослав“ — помисли Андрей, като си спомни патетичната реч на Валаев.

— Ако трябва да говорим сериозно — продължаваше Аверян, — въпросът не е в количеството знания, а в тяхната дълбочина. Ние плуваме на плитко.

„А защо не плувате на по-дълбоко? — ядоса се Андрей. — Нас например никой не може да ни упрекне, че летим ниско.“ Напомни му сухо:

— Отклонихме се от темата на нашия разговор.

— Така ли?

Андрей го стрелна с поглед. Лицето на Аверян бе все така мрачно. В тъмните стъкла на очилата се отразяваше палмовата ограда на илюзорната лагуна. Андрей поясни:

— Имам предвид „Анарда“ и Мъф Аган.

— Мислиш ли, че аз говоря за нещо друго?

— Искаш да кажеш...

— Да. Аган е един от най-тревожните „сюрпризи“ на Далечния космос.

Андрей стана. Потърка набраздения отпечатък от перилата по лакътя си и каза:

— Значи не току-тъй ми се стори, че го ненавиждаш.

Палмовата ограда в стъклата на Аверяновите очила моментално бе изместена от главата на събеседника му.

— Сторило ти се е. Нима можеш да ненавиждаш стената, в която си ударил челото си в тъмното?

Андрей не отговори.

— Разбирам, че Аган ти е направил приятно впечатление. Прекрасно! Там, на „Анарда“, трябва постоянно да поддържаш пламъчето на „приятното впечатление“.

— Няма да ми бъде трудно.

— Грещиш — каза тихо Аверян. — Именно в това е сложността на твоята мисия.

— Нищо не разбирам — призна му Андрей.

— Аган по някакъв непостижим начин усеща физически и най-малката неприязън към него. Та затова теб... вместо мен.

— Така ли? А ти какво...

Кобаев разбра въпроса от половин дума:

— Ами аз никога не съм разговарял приятно с него. Никога не съм го и виждал. Както предполагат нашите психолози, няма да ми се удаде да имитирам положителни емоции. Те смятат, че за теб ще бъде по-лесно.

— Вярно. Аз няма да почувствувам към Аган ни най-малка неприязън. И не мисля, че там...

— Е, ще има поводи — обеща му загадъчно Кобаев. — Впрочем за какво говорихте чак до сутринта в хотел „Вега“?

— Вече ти казах. На професионални теми. Спомнихме си, естествено, нашата алма матер. Мъф също е учил в Иркутския вуз.

— Спомена ли ти Аган за рейдера „Лунна дъга“?

— За „Лунна дъга“ ли?... Не. Има ли значение?

— В разговора си на професионални теми с първия пилот на „Байкал“ бившият първи пилот на „Лунна дъга“ не е казал нито дума за рейдера, на който е летял дълги години, а е имало за какво да си поговорите. Само рейдът до Уран колко струва...

— Не, за системата на Уран той изобщо нищо не спомена.

Аверян поклати глава:

— Пропуснал е. Струва ли си да споменава за някакви си дреболии, свързани с Оберон. Като че ли е много важно търсенето на изчезналия рейдер „Леопард“, катастрофата на Оберон, гибелта на шестимата членове от екипажа на „Лунна дъга“. Чудо голямо!...

— Излиза, че Аган е участвувал в тия събития?

— Професионалният разговор на Аган с теб е бил рядко съдържателен. — Аверян свали очилата и ги окачи на перилата. — Помниш ли поне нещо за оберонската епопея отпреди десет години?

Андрей се извърна и се загледа в искрящата вода на лагуната. Тогава той летеше като пилот-стажант по марсианската линия на танкера „Айгул“. Екипажът скърбеше за тайнственото изчезване на „Леопард“. По време на вахтите всяко съобщение от борда на „Лунна дъга“ се обсъждаше. Вестта за гибелта на началника на рейда Николай Асеев потресе пилот-стажанта... На лунния ринг този великан бе един от най-забележителните боксьори тежка категория и като магнит привличаше спортуващите младежи.

Андрей си спомни кадри от филма за оберонския смерч. Десантчиците на „Лунна дъга“ бяха в разноцветни скафандри. Изглежда, се разпознаваха един друг само по цвета, но тогава той лесно позна Асеев. Веднага му направи впечатление десантникът в лилав скафандър с лилави искрящи катофоти, защото този скафандър беше по-голям от останалите...

— Аз познавах Асеев — каза Андрей.

— Кого познаваше още от загиналите на Оберон? Ще ти припомня имената им: Мстислав Бакулин, Аб Накаяма, Леонид Михайлов, Ремонт Джанела и командира на групата десантници Юс Елдер.

— Никого. Бях още съвсем млад и неопитен курсант.

— Ами другите, които се измъкнаха от оберонския капан?

— Виждаш ли... — Андрей се почувствува неудобно. — Вестта за гибелта на Асеев така ме...

— Разбирам. Добре. Познаваш Аган. Ами Тимур Кизимов? Дейвид Нортън? Едуард Йонге? Жан Лоре?

— Жан Лоре... Не помня такъв. Останалите ги познавам. Че кой не ги познава — все известни космодесантчици.

— След събитията на Оберон Лоре веднага излезе в оставка — поясни Аверян. — Впрочем Нортън, Йонге и Кизимов също проявиха нервност и се опитваха да си подадат предсрочно оставката. Обаче след като УОКС ги премести от Далечния космос в десантния отряд на Меркурий, мирясаха. Какво им е пречило да работят в системите на външните планети, — не е ясно. Поведението на Аган беше друго. Далечният космос и сега не го плаши. По-скоро обратното...

— Но нали Кизимов, Нортън и Йонге сега са в оставка?

— Сега — да. Външно у тях всичко изглежда благополучно: ветераните от Космоса заслужено си почиват. Живеят усамотено и тихо. Нортън и Йонге в Америка, Лоре в Европа, Кизимов в Азия. Само Аган, кой знае защо, се засели в системата на Сатурн, недалеч от Япет...

— Какво си се хванал с Аган! Е, да кажем, че характерът му не е като на другите.

— Да, да кажем, че на всичките характерите им са по-особени — не беше ясно дали възразява, или се съгласява Копаев. — Но кое е странното: и петимата имат една обща черта — необщителност.

— С други думи, в МУКБОПР смятат, че необщителността на петорката е космическа „придобивка“. Но аз вече се бях досетил за това.

— А беше ли се досетил, че преди катастрофата на Оберон никой от тях не е проявявал склонност към усамотяване?

— Ама вие какво искате? — попита Андрей. — След драмата на Оберон всичко при тях да е както преди ли?

— Труден въпрос. Но най-малкото, което можем да искаме от тази екзотична петорка е всеки от тях да бъде човек.

— Най-малкото ли?

— Да. Те не са хора, Андрей.

— Какво?

— Не са хора — подчертано ясно каза Аверян. — И там е цялата работа. — Той пусна с трясък перилото на стълбата, скочи на парапета и тръгна към дрехите си.

Андрей улови машинално падащите очила и постоя известно време, опитвайки се да определи отношението си към думите на Аверян. Разбираше, естествено, че по логиката на тези мигове той трябваше да бъде зашеметен, смаян или поне объркан. Но не

чувствуваше нищо подобно. Нищо освен собствената си безпомощност — като на кръстопът в непознатата степ. Не можеше да се застави да се усъмни в човешкото естество на Аган. Но глупаво бе и да смята Копаев за идиот. Във всеки случай положението беше сложно. Щеше да му се наложи да промени своето отдавна утвърдило се мнение за МУКБОПР. Андрей окачи очилата на предишното им място и се загледа в представителя на МУКБОПР, който обуваше жълтите си панталони.

Копаев се върна при него и Андрей видя съвсем отблизо зениците на сивите му внимателни очи. Копаев стоеше и гледаше събеседника си право в очите. В ръцете си държеше чантата, черният пуловер бе праметнат през загорялото му рамо като плажна кърпа.

— Е — промърмори Андрей, — какво си се втренчил в мен?

— Просто така... Стори ми се, че този информационен удар те потресе.

— Гледаш дали наистина съм в пълен нокдаун? Не си забравил да броиш резултата май?

— Взимам реванш за загубата си във финала — Аверян кимна към аерария. — Да отидем там, трябва да ти покажа нещо. Тук е твърде светло.

Вече като вървяха, той му съобщи доверително:

— Всеки един от тази петорка нехора все още има в себе си ред чисто човешки качества. И то не само на думи. Някои постъпки и... Общо взето, в нашата система пред понятието „нечовек“ ние засега предпочитаме кодовото название „екзот“.

Андрей почувствува облекчение.

4. ПРИНЦЪТ ВЪРХУ ГРАХОВОТО ЗЪРНО

В аерария Копаяев се огледа внимателно и тръгна мълчешком към гардеробното помещение.

Андрей затвори след себе си бамбуковата врата и видя, че Копаяев разглежда дрехите на окачалката.

— Моите са — поясни Андрей.

— Предполагам — измърмори Копаяев. Вдигна нагоре глава и по лицето му се отпечатаха сенките на таванската решетка. Целият стана раиран като зебра. — Къде е... автоматичното управление с устна команда? Все не мога да свикна.

„Продължава да се прави на ударен“ — помисли си Андрей и заповяда на автомата:

— Четирийсет-петнайсет, горните светофилтри.

Решетката потъмня — цялото помещение стана изумрудено. Блясъкът на водата, който се виждаше през жалузите, сега, кой знае защо, имаше като че ли розов оттенък. Андрей седна на твърдия диван, погледна чантата в ръката на моментално позеленелия Аверян и добави:

— Маса.

Изпод настилката на пода се показва пластмасова цветна пъпка, разтвори се като палачинка и се превърна в плот на маса. Представителят на МУКБОПР промърмори одобрително под носа си: „Обожавам тези скрити мебели!“ Седна, порови в чантата си и сложи на масата кутията на фотоблинкстера. Понечи да я отвори, но Андрей го хвана за ръката:

— Чакай. Все пак... какви са те? Нехора? Или екзоти?

— Мога да ти дам колкото си искаш наименования...

— Не ме баламосвай, говори направо.

— Жаден си за подробности ли?... Много е сложно.

— Нищо. Ще се помъча да те разбера.

— Добре, помъчи се. Още повече че дори там, в специалните отдели на МУКБОПР, много неща за тези екзоти не са им ясни.

Андрей гледаше Копаяев, а той се бавеше, обмисляше нещо.

— Виждаш ли... Сътрудниците на Западния филиал са успели да преснемат необикновено важен документ — дневника на бившия десантчик-„обероновец“ Дейвид Нортън. Документът ни накара да направим два като че ли на пръв поглед взаимно изключващи се извода. Първият е успокоителен...

— Какъв по-точно? — попита го бързо Андрей.

— Вече ти споменах — засяга чисто човешките качества. Анализът на ръкописа... пък и на постъпките на Нортън обективно свидетелствува, че съзнанието и нравствените критерии на бившия „обероновец“ не излизат много от рамките на общочовешките норми. Що се отнася до втория извод... Знаеш ли, ние и до този момент вдигаме рамене в пълно недоумение. След събитията на Оберон природната същност на Нортън поразително се е изменила. Тя не е адекватна на биологическата същност на земляните.

— Така ли? А в какво се изразява?

— Първо, в това, че физиологията на Нортън се базира, изглежда, върху енергетика от небиологичен произход. Организмът му е способен да акумулира енергия по някакъв странен, несвойствен за човешкия организъм начин. Второ, не само да акумулира, но и да я изразходва много ефективно. Ефектите от „изразходването“ са твърде екзотични и често тяхната специфика е непонятна дори за самия Нортън и не се поддава на контрол. В повечето случаи той просто не разбира какво точно става с него. Странностите на своята физиология... по-точно квазифизиология, бившият десантчик понася изключително тежко. Но най-много от всичко се страхува от „мъртвата тишина“. Какво кодира Нортън в дневника си под словосъчетанието „мъртва тишина“, не знаем. Впрочем не всичко ни е ясно и за особеностите му, които са описани в дневника...

— Какви особености?

— Буквално нечовешки.

— По-конкретно?

— По-конкретно ли... Виж какво, трудно е с човешки език да разказваш за нечовешки способности... Добре, представи си за момент, че изведнъж без никаква причина откриваш, че можеш дълго да не дишаш, да живееш продължително време без сън, да виждаш в пълна тъмнина — дори през здраво стиснати клепачи. Че можеш да чуваш, виждаш и миришеш ултразвука, радиовълните, пулсацията на

незабележимите за нормалния човек електромагнитни полета, да ги чувствуваш...

— Но това е голяма сила! — прекъсна го Андрей. — Аз с удоволствие бих...

— Не бързай — възрази му Аверян. — Нечовешката свръхчувствителност е съмнително удоволствие за човека. Пъхни ръката си в купчина готварска сол — какво ще почувствуваш? Нищо особено нали? Нечувствителен за солта те прави твоята нормална, здрава сибирска кожа. Но ако тя е обелена на две-три места? Май ще завиеш от болка.

— Добре, схванах солта на аналогията.

— Не, помъчи се сериозно да влезеш в кожата на Нортън. Опитай се поне мислено да се потопиш в хаоса на недостъпните за нормалния човек звуци, миризми, излъчвания от всякакъв род. В това число и биоизлъчвания. Прибави към тях и биоизлъчванията на собственото си тяло и си представи, че можеш с болезнена острота да чувствуваш как кръвта тече в артериите ти и как работят жлезите ти... По време на магнитна буря ти се вие свят, губиш ориентировка в пространството, а при гръмотевици страшна мигрена разцепва главата ти. Без особени последствия за тялото си можеш да се гмурнеш едва ли не във вряла вода, но достатъчно е да поплуваш малко в леден басейн или да измръзнеш силно, от всичките пори на кожата ти започва да избива някаква гадост — нещо подобно на блестяща живачна пот. А има моменти, когато в тялото ти започва да действа някакъв свръхзагадъчен механизъм и ти, вледенявайки се от ужас, изведнъж загубваш физическото си тегло. И то на Земята! Денем и нощем не ти дава мира неутолимата жажда за движение, за мускулно натоварване. Затова възприемаш като висше благо умората и съня, които те спохождат само веднъж на три-четири денонощия... Не, лично на мен такъв живот не би ми доставял удоволствие.

— Да полудее човек... — прошепна Андрей.

— Точно така — съгласи се Копаев. — Разказах ти за усещанията на Нортън. Обаче има данни, че по подобен род усещания Нортън, Лоре, Кизимов и Йонге са абсолютни аналози. Братя по страдание — екзоти...

— Случайно ли не спомена за Аган?

— Не — Копаев се размърда на мястото си. — Тук има една тънкост... Но недей много да се обнадяждаваш.

Андрей го попита:

— С нищо ли не може да им се помогне?

— Те страдат вече десет години, но никой от тях не е помолил за помощ. Нещо повече, екзотите категорично не търсят контакт с нас. И много се стараят да скрият своята извънземна уродливост.

— Как така?

— Този въпрос ни тревожи най-много. От две злини нормалните хора обикновено избират по-малката. Най-голямата загадка е защо на нашите екзоти страданията далеч от другите им се струват по-малко зло. Опитай се да определиш кое съзнание е по-силно у тях. На хората или на нехората?

— А медиците нищо ли не са забелязали? — усъмни се Андрей.

— Преди медицинския преглед екзотите умеят временно да се освободят от „неземния заряд“ — започна търпеливо да му обяснява Аверян. — И физиологическите им характеристики за известно време влизат в нормата. Наистина това все още е в областта на нашите догадки... Природата на „неземния заряд“ и механизмът на неговата неутрализация засега си остава пълна тайна за нас. Но сам по себе си методът на неутрализация е смешно прост. Екзотът пипа с дланта си някой действащ сингулхроматичен екран[□] и „неземният заряд“ сякаш изтича върху стъклото. Разбираш ли?

— Да. Продължавай.

— Структурата на кварцолитовата повърхност на екрана някак си странно се видоизменя — кварцолитът губи прозрачността си на онова място, където е пипнал екзотът. Върху екрана остава антрацитночерен отпечатък на дланта му. Ние регистрираме тези отпечатъци под кодовото название „черни следи“. Именно те първи ни дадоха повод да се заинтересуваме от десантниците екзоти.

— Аган има ли някакво отношение към...

— Може ли да продължа? — прекъсна го учтиво Копаев. — Та за феномена „черните следи“... Трудно е да се повярва, но на Международното управление за космическа безопасност „черните следи“ са известни само по показанията на очевидци, и то в повечето случаи случайни. Само на един щатен сътрудник на Западния филиал му се е удало да види с очите си този тайнствен феномен. Но само да

го види! Специалистите от МУКБОПР са разявени, че все още не могат да пипнат с ръка „черна следа“. Разбира се, виновни сме ние, оперативните работници. Но нищо не можем да направим в случая, защото екзотите, скривайки „следите си“, унищожават екраните. Тоест чисто и просто ги правят на сол. А след „екранната диверсия“ никога не забравят да приберат кварцолитовия боклук и всичко при тях е скрито-покрито... Ще си направиш ли сам извода?

— Май че за вас „черната следа“ играе роля на решаващ фактор... На фактор, който...

— Който ни позволява безпогрешно да отделим екзота от пълноценните хора — подсказа му Аверян. — Вярно е. Андрей Василиевич, защо не преминете на работа в МУКБОПР?

— А, така ли? Ами защо вие, Аверян Михайлович, не си останете координатор? Разправят, че имате големи успехи.

Копаяев оголи в усмивка равните си изумрудени зъби.

— Тукашният ринг е твърде тесен за нас двамата.

— Знаеш ли — каза Андрей, — засега не изключвам вероятността целият космос да ни стане тесен.

Усмивката на Копаяев угасна.

— При какви условия? — осведоми се той.

— Само при едно: ако ми стане ясно, че Аган въпреки твоите уверения е пълноценен човек.

— Да не би да си от тия, дето никому не прощават грешките?

Андрей не отговори. Копаяев въздъхна и каза:

— Е, добре. Тогава, както са казвали програмистите от миналия век, перфокартите на масата... Наистина нашето ведомство засега няма основания да зачисли Аган към компанията на онези, които оставят „черни следи“. Нямаме преки улики — никой не го е виждал да оставя отпечатъци от рода на „черните следи“ на Кизимов, Нортън, Йонге и Лоре. Обаче има една косвена улика — неговата необщителност. Лично мен тази улика напълно ме убеждава, че Аган е в един бранш с останалите екзоти. А ако вземем предвид неговото странно влечение към безлюдните простори в Далечния космос, който е заседнал като кост в гърлото на другите екзоти, аз без особен риск бих нарекъл Аган суперекзот.

— Чак толкова ли!... А къде се дяна вашата знаменита „презумпция на невинността“?

— Никъде не се е дянала. Остава си в сила, докато не бъде доказано обратното. А ние се надяваме да го докажем с твоя помощ. Така или иначе Аган е под подозрение. Веригата „черни следи“ се влачи след всеки от „оберонците-екзоти“. Защо да не се влачи и след „оберонеца“ Аган? Отдавна са минали времената, когато от заподозрените са взимали насила отпечатъци от пръстите, и никой не съжاليا за тези времена. Но в дадената ситуация лично аз съм склонен да изпитвам носталгия... Общо взето, засега мисли каквото си искаш, но най-вероятното е, че Аган е абсолютен суперекзот.

Отвореният капак на фотоблинкстера тракна. Копаев включи управлението — от страничната стена на уреда излезе метален лост с бяло топче на края. После представителят на МУКБОПР натисна клавишите за избиране на кадрите, погледна умълчалия се събеседник и хвана топчето. В пространството над огледалото на светлинния рефлектор се появи обемният портрет на Мъф Аган — жълторуса, прошарена с бели коси глава в натурална големина. Умните тюркоазеносини очи на абсолютния (по всяка вероятност!) суперекзот гледаха доверчиво, доброжелателно и малко тъжно.

— Е, това не е интересно — промърмори Аверян. — Аган го познаваш. Йонге, Кизимов, Симич, Нортън — също... Ето ги Жан Лоре и Марко Винезе.

Андрей погледна портретите на Лоре и Винезе, спомни си, че тях също бе виждал някога в Леонов или Гагарин и попита тихо:

— Значи и Золтан Симич, и Марко Винезе също?...

— Да-потвърди Аверян — и те са от същата компания „оберонци-екзоти“. Знаеш, че след оберонския смерч се спасиха седем души. Но за Винезе и Симич не стана дума, защото и двамата по-късно изчезнаха безследно. Винезе — при разузнаването на пещерите в Лабиринта на съмненията на Меркурий, Симич — в южната зона на Горещите скали на Венера.

— Но аз видях Симич тази година в Гагарин!

— Той загина малко преди старта на „Байкал“. По-точно — изчезна безследно. Принудени сме да казваме така, защото никой не е видял труповете на Симич и Винезе. Но по-вероятното е и двамата наистина да са загинали. Живи сега са само тези петимата — Аган, Лоре, Кизимов, Нортън и Йонге.

— Мда — каза Андрей, — весела историйка.

— По-нататък ще бъде още по-весела — мрачно му обеща Аверян. — Следват портретите на загиналите на Оберон десантчици. Как си със зрителната памет?

— Не се оплаквам.

— Гледай и се помъчи да ги запомниш.

— С каква цел?

Копаяев се намръщи:

— Нали се заемаш с работата? Правилно ли съм те разбрал?

Андрей го погледна внимателно и каза:

— Правилно си ме разбрал. Дявол да го вземе, ако проумявам нещо!

Копаяев не извърна поглед.

— Давам ти — каза той — много подробна информация. И няма да крия, че засега само сме приготвили тигана. А рибата — сам знаеш къде е. При Япет. За какво проумяване може да става дума?

„Все пак крие нещо“ — реши Андрей, но премълча. Стана му тревожно и неприятно. Защото не можеше да си обясни и от това неприятното чувство още повече нарасна. Чу как представителят на МУКБОПР превключи нещо на малкия пулт на фотоблинкстера и едва не трепна, когато видя изображението на Николай Асеев. Широко масивно лице, сплеснати уши, леко сплеснат нос. Лявата му вежда беше пресечена от светлата чертичка на белег. Това бе най-уязвимото място на Асеев в боксьорските мачове. Заради тази лява вежда той за малко не претърпя поражение в полуфиналите на шампионата за Лунната купа и загуби в сравнително лекия финален бой. Засмя се, като забеляза съчувствения поглед на Андрей, а после в съблекалнята свали халата си и му го подари с думите: „Вземи, Андрюша, за спомен. Искам този халат да бъде на раменете ти в деня на финалите, когато ти ще победиш...“ Аверян кимна към портрета:

— Началникът на рейда на „Лунна дъга“ към Уран...

— Няма нужда — каза Андрей. — Познавам го.

— С група десантчици от „Лунна дъга“ — продължаваше невъзмутимо Аверян — Асеев участва в кацането на Оберон. Командирът на групата Юс Елдер беше сигурен в безопасността на десанта. Тази сигурност му струва собствения живот и живота на още петима души. Асеев загина, засланяйки със себе си, с тялото си... Впрочем ти сигурно помниш филма за оберонския смърч?

Андрей не отговори. Пред очите му изникна лилавия скафандър с лилавите катофоти. Гибелта на Асеев беше в последните кадри на този филм, но на тях вече нищо не можеше да се разбере: бавно, като насън придвижване на гигантски сенки, чудновато деформирани, зелени мълнии, кълба снежен и леден прах, безсилни пред тях лъчи на фарове с трептящи мътножълти ореоли, очертани от полукръгове на неярки дъги... Не, той не бе успял да улови момента на гибелта на Асеев, а след това вече не искаше да си изяснява детайлите. Не беше негова работа, а на специалистите. На него му беше достатъчно да знае, че Николай Асеев — човекът и боецът, уважаван и обичан от цялата летяща младеж на УОКС, там, в ледените планини на Космоса, не бе трепнал и спасявайки другарите си, се бе разпоредил със себе си, с живота си така, както подобава на истински воин, на човек.

— Рамон Джанела — каза Копаев и Андрей видя над огледалото на рефлектора червенокоса, късо подстригана (както у всички десантчици) глава на непознат за него човек. Жълто-зелените очи на Джанела го гледаха весело и лукаво — сякаш десантчикът едва сдържаше усмивката си. В лицето му се чувствуваха някои черти, присъщи на аборигените на Латиноамериканския континент, но не можеше да бъде отнесен категорично към хората от южен тип.

— Мстислав Бакулин.

В лице Мстислав приличаше на Валаев. Вярно, устата му имаше друга форма: очертанятията ѝ бяха прекалено правилни (красиви, но някак си математически точни), устните му — сурово стиснати. Косата — руса, очите — хипнотично втрещени, светлосиви, почти безцветни. Андрей с учудване откри, че устата и очите на Мстислав са му познати. Познати са му и дяволски му харесват. Изведнъж той си помисли, че този човек е имал твърд нрав и сигурно е бил способен на дръзки постъпки. Да, безспорно той го бе виждал някога. Мимоходом. Много отдавна. Преди около десет-дванайсет години. Къде и при какви обстоятелства? В Леонов ли? Или в Гагарин?... Не, в Корольов. Беше под прозрачния като въздух керамлитов похлупак на наблюдателната площадка на полигона за изпитания на малкотонажни флаинг-машини^а — лунната корабостроителница „Перун 2“ демонстрираше новото си произведение: дванайсетместния космодесантен катер „Циклон“. Бяха дошли да гледат предимно професионалисти, свързани с работата в Далечния космос, тъй като „Циклон“ бе специално

създаден с оглед работните условия в лунните системи на далечните планети. Бяха дошли десантчици, баражиращи пилоти, рейдови пилоти, орбитни монтажници и дори пилоти на кораби за далечни рейсове — „циклон“ бе разпалил любопитството им. Новото странно произведение не приличаше на никоя космодесантска флаинг-машина от онзи период. Четирикракият подвижен „Казаранг“, остроносият „Буран“, капковидният „Сироко“ и куфарообразният „Блицард“ по форма нямаха нищо общо с новия дракар. Черна пирамида с изпъкнали стени (сякаш отвътре я издуваше напъхано в нея кълбо), по ръбовете ѝ — хълмистообразни шлюзови преддверия и вдлъбнати вакуумлюкове, роторно-струйни мотори с двойни блестящи пръстени. „Няма да излети! — шегуваха се полугласно помежду си младите пилоти. — Ако излети, веднага ще започне да се превърта около всичките си оси!“ „Бърлога на диви котки!“ — даде своята лепта Андрей. Огледа се много доволен от собственото си остроумие и изведнъж замря, както се случва в момент на сериозна опасност: главите на двамата намиращи се наблизо непознати десантчици се извърнаха бавно към него и той видя два чифта очи: едните — стоманени на мускулесто сурово лице и другите — хипнотично втречени, безцветни. Десантчиците огледаха остроумния, а с него и всичките „младоци“, обърнаха се и отново замръзнаха като изваяния със скръстени на гърдите ръце. Нищо не се случи, но всеки от „младоците“ се почувствува така, сякаш го бяха хванали вежливо за яката и здравата разтърсили. Жалко зрелище: купчина „млади петлета“, до които бяха замрели две „диви котки“ (на ръкавите си десантчиците имаха емблеми с муцуни на кугуари). По-късно той разбра, че човекът със скулестото лице и стоманените очи е Дейвид Нортън — често го срещаше в лунната столица. Ала „човека с безцветните очи“ му се случи да срещне отново едва сега. Значи това беше Мстислав Бакулин...

— Леонид Михайлов.

Пълна противоположност на Бакулин, Леонид правеше впечатление на човек, който винаги си има нещо наум — спокоен, внимателен, но явно склонен към иронично светосъзерцание. Тъмна коса. Правилни, приятни черти.

— И последният — каза Аверян. — Аб Накаяма.

Типично азиатско лице. Широки скули, тесни очи с точни зеници на снайперист, силно извити вежди. Нищо особено, ако не се смята твърде дългата за професионалист-десантчик лъскавочерна коса.

— Ето ти и... цялата портретна галерия на загиналите на Оберон — Аверян подръпна два-три пъти косата на темето си.

— На петимата загинали — възрази му Андрей. — Доколкото помня, шестият трябваше да бъде командирът на групата десантчици от „Лунна дъга“ Юс Елдер.

— Между другото Юс беше най-близкият приятел на Мъф Аган. Андрей улови върху себе си погледа на Копаев и попита:

— Е, и?

Копаев сведе очи.

— Споменавал ли ти е Аган за Елдер по време на вашите разговори?

— Не — Андрей почувствува раздражение.

— Струва ми се, че ти недоумяваше защо през последните десет години Аган е имал един-единствен приятел — Андрей Тоболски...

— А на мен ми се струва, че ти знаеш защо.

— Зная.

— В такива случаи е по-уместно да се казва „досещам се“.

— Виж сам.

Андрей погледна фотоблинкстера, видя своя портрет и премести погледа си върху Копаев.

— Не, погледни внимателно.

Андрей погледна по-внимателно и се намръщи.

— Какво ще кажеш сега?

— Това не съм аз — отвърна Андрей. — Прилича на мен... Много. Но не съм аз.

— Така е, не си ти. Юс Елдер е. Загиналият на Оберон приятел на Мъф Аган.

Аверян изключи фотоблинкстера. Няколко секунди Андрей следеше как загорелите пръсти на Копаев затварят закопчалките на чантата. Опомни се и каза:

— Почакай, Аверян... защо преди...

— Никой не е обърнал внимание на вашето необичайно сходство с Елдер ли? — Копаев облече пуловера си, издърпа ръкавите надолу. — Много просто. Портретът на Елдер е направен преди около дванайсет

години — тогава, когато командирът на десантчиците е бил на четирийсет години. За да почне да бие на очи твоята прилика с Елдер, е трябвало ти... ее... малко да възмъжееш. През последните години това е станало. Но от друга страна, и броят на очите, които биха могли да отбележат тази възмъжала прилика с отдавна загиналия десантчик, е намалял чувствително. Някои вече ги няма, други са далече... В оставка например. Пък най-сетне кому ще се обърне езикът да ти заяви направо: така и така, Андрей Василиевич, вие приличате на един мъртвец. Това не е комплимент, нали?

Андрей гледаше някъде покрай Копаев. В главата му беше истинска каша. Въпросите, които имаше намерение да зададе на Аверян, се бяха изпарили до един. Всичките ги беше забравил. Като че ли след запознаването му с външността на Елдер всичко останало се бе изместило, бе се плъзнало в други плоскости на усещанията.

В последно време много неща в живота му бяха започнали да се изместват, да се изплъзват — за него, човека с твърдата крачка, бе настъпила истинска поледица. И най-вече в отношенията му с Валентина. На пръв поглед нищо свръхособено не се бе случило: е, нямала е настроение да се срещнат и толкова. Но нали веднага нещо се плъзна нанякъде, нещо рязко се измести. И после — Валаев... Първо Ярослав, без да извести приятеля си (може да се каже и члена на командния съвет на кораба), дава съгласието си неговият главен пилот да бъде въввлечен в подозрителната идея с експертизата на танкера. После съжалява, разкайва се — извини ме, не знаех, за пръв и последен път ще ми бъде, макар че още в кабинета на Морозов двойственият смисъл на експертизата му е бил ясен. Добре, в името на дружбата им ще трябва и това да преглътне. В края на краищата орлите не ловят мухи. Ярослав е отстъпил под натиска на МУКБОПР — нищо особено на пръв поглед. Но върху старата им дружба бе паднала сянка, нещо едва доловимо се бе изместило... Сега пък — историята с Мъф Аган. Тоболски не е бил нужен на Мъф просто така. Нужен му е бил в образа на Елдер. Мда... Жена. Другар. Приятел... Андрей почувствува, че не е седнал удобно: сякаш трън се бе забил в бедрото му. Напипа под себе си нещо твърдо и бодливо. Беше пластмасово „грахово зърно“ — грапава частичка от плажната настилка.

— Принцът върху граховото зърно — изкоментира Аверян. — Впрочем за последен път в този рейс си принц. Тия дни колегията на

УОКС трябва да те утвърди за капитан на „полилея“ — въпросът е решен. Андрей Тоболски — капитан от Далечния космос... Добре звучи...

„Звучи — помисли си Андрей. — Жена, другар, приятел. Другар, приятел, жена...“

Хвърли „граховото зърно“ зад гърба си, стана, заповяда на автоматата да прибере светофилтрите. Приблужи се до закачалката с дрехите.

— Искях да те попитам нещо, но забравих какво беше?... А, да! Какво всъщност трябва да правя на борда на „Анарда“?

Примижавайки от нахлулата светлина, Копаев отвърна:

— Зависи за чии интереси...

— За вашите, естествено. На вашето ведомство.

— Нищо.

— Тоест, как така нищо?

— Нищо в абсолютния смисъл на тази дума. — Копаев вдигна рамене. — От една страна, на борда на „кашалота“ ти си официален гост — технически експерт. От друга — приятел на Аган. Тъй че занимавай се по малко с работата си, прави компания на приятеля си. Закъде да бързаш, има време. Цели две седмици. „Байкал“ няма да замине без теб.

— Ни най-малко не се съмнявам.

— Като се върнеш обратно, не забравяй да споделиш с мен впечатленията си.

— Това ли е всичко?

— Общо взето — да.

Андрей пъкна главата си през отвора на пуловера и погледна Копаев:

— А по-конкретно?

— По-конкретно... — Аверян впери очи в златната емблема на пилота, сякаш я виждаше за пръв път. — По-конкретно, предполагам, че Аган ще се радва да бъдете заедно. Но ако неочаквано забележиш, че по някаква... дори и да е необяснима причина присъствието ти започне да му дотяга — веднага се махай оттам. Незабавно! Остави приятеля си на мира. Поне за известно време.

— По друг начин аз не постъпвам.

— Е, знаеш ли... всичко става...

Копаев седеше неподвижно, видът му беше уморен и като че ли малко виновен. Андрей обу обувките си, без да откъсва поглед от представителя на МУКБОПР.

— „Байкал“ има връзка с „Анарда“ веднъж в денонощие — продължаваше с уморен глас Аверян. — Ако за едно денонощие не си забелязал на борда на танкера нещо такова... хм... странно, ще завършиш с фразата: „Поздрави на момчетата — на целия корабен екипаж.“ В противен случай условната фраза в края на връзката е: „Поздрави на всички.“ Ако ли пък там, на танкера, стане съвсем непоносимо за теб, ще ми съобщиш за това с думите: „Тъгувам, много тъгувам за вас.“ Запомни ли?

— Езикът на лицемерието е прост, не е трудно да се запомни.

— Езикът на разузнаването. И ако все пак „затъгуваш“...

— Стига, разбрах — ти ще долетиш и ще ме смениш. Диванът изскърца, Копаев стана. — Добре — каза Андрей. — Ще се опитам сам да се оправя.

— И така, да чакам ли връзката?

Андрей стисна протегнатата ръка на представителя на МУКБОПР.

— Да.

— Желая ти всичко най-хубаво! — вече някак си много искрено и топло изрече Копаев.

Андрей отвори леката бамбукова врата. В нашарения от сенките аерарий беше безлюдно както преди.

— Виж, има още нещо... — рече подире му Копаев.

— Какво? — Андрей с гърба си почувствува нещо недобро.

— Опитай се само да ме разбереш правилно и... да не ми задаваш безполезни въпроси — все едно няма да мога да ти отговоря. Аз не те лъжа, като казвам, че на танкера няма никой освен Аган. Това е истина.

— Вярвам ти — каза през рамо Андрей.

— Но ако на борда на „Анарда“ ти се случи да видиш... с една дума, не само Аган, не придавай твърде голямо значение — отмени и се направи, че нищо не си забелязал. Трудно е в такива обстоятелства да демонстрираш хладнокръвие, но се опитай. Друг съвет не мога да ти дам.

Андрей се обърна назад. Копаев, с ръце в джобовете, гледаше през жалюзите блестящата на слънцето вода. Черният пуловер на гърба му бе обтегнат — ясно се четеше сребърният надпис „Байкал“. Андрей така затръшна вратата след себе си, че решетестата преградка избумтя.

На няколко метра от павилиона той забави крачка. Спря. Вълната от ярост се бе отдръпнала от него. Погледна под краката си, наведе се и вдигна едно пластмасово „грахово зърно“. Може би същото, което бе хвърлил зад гърба си, когато седеше на дивана. Потъркаля грапавото топче в дланта си. Всъщност защо само Копаев трябваше да си бие главата за цялото човечество? Защо онова, от което бе разтревожен функционерът на МУКБОПР, не трябва да тревожи в същата степен всеки, който и да е член на световната общност на хората? Да кажем, и Андрей Тоболски? На какво основание Тоболски си позволява да живее наготово? Като принц. Принц върху грахово зърно...

Той погледна затворената врата. Върна се, дръпна я и направо от прага каза на неподвижния черен гръб със сребърен надпис:

— Хората са твърде много заети, Аверян. Със своите си работи, със себе си. Извинявай, и аз не бях изключение.

— А сега?

— Сега в мен се появи желание да гледам другояче на всичко. С една дума, земяк, не се тревожи много за мен.

Аверян се размърда, блесна среброто на гърба му, ръцете му бавно се измъкнаха от джобовете.

— Благодаря ти, Андрей.

— Всичко е наред.

Оставаше му много малко време. Трябваше да се сбогува с Валаев и да отиде на пристана. Интересно кой ли пилотира днес люгера? Добре ще бъде да е Ян Сип. Феноменално мълчалив момък. Щяха да пътуват до Япет с гаранция, че няма да има никакви въпроси.

Мъртвец под саван — така наричат пилотите от УОКС Япет. С един такъв лек хумор. Впрочем много по-важно е, че Япет е бил баща на Атлант и Прометей.

5. ПАСАЖ, ИЗПЪЛНЕН НА ЧЕТИРИ РЪЦЕ

Разходката в новоялинския парк им хареса. Местността беше живописна. Имаше много стари дървета, покрити с мъх, но не миришеше на гнило, парцелите бяха грижливо поддържани. В букета на леките горски мириси бе успял вече да се промъкне ароматът на есента, тук-там проблясваха жълтите визитни картички на листопада — първите през втората половина на необикновено топлия август.

Жълтите листа явно заинтригуваха Валентина. Тя ги разглеждаше внимателно, с професионален (Андрей го чувствуваше) интерес. Искаше да я попита по какво се отличава увяхващият лист на уралското дърво от своя кавказки събрат, но се отказа. Веднъж някакъв негов банален въпрос по време на разходка в крайморския парк вдъхнови Валентина да му изложи всичките си знания, придобити от науката за семейство реликтови, кажи-речи, през последните петстотин години. Лекцията беше толкова дълга, а нощта — толкова лунна... Той си взе бележка: в присъствието на Валентина лириката за него, колкото и да е странно, е несъвместима с ботаниката. Или едното, или другото.

Надвечер небето над лесопарка се проясни съвсем и тукашната нощ също обещавахе да бъде лунна. Залезът ги настигна на просеката, която отделяше гората от градския парк с алеите и цветните лехи. Беше приятно да вървят: камъчетата хрускаха под краката им, те гледаха небето и чувствуваха мириса на стъпканите листа. А когато Валентина го попита: „За какво сте се замислили, ваше величество?“ — той внезапно осъзна, че мисли за „Енисей“, и кой знае защо, му беше съвестно да ѝ признае. Неголяма скулптурна група елени от полиран до огледален блясък метал привлече вниманието на Валентина. Триото елени — самка, самец и малкото им, ефектно отразяваше пламъците на залязващото слънце и около скулптурата се тълпяха хора. Той видя един свой състудент (беше с медичката от Центъра), кимна им за поздрав и се загледа в елените. Главата на майката току се накланяше към малкото, което едва се крепеше на тънките си крачка, и като че казваше: „Всичко наред ли е, мъничкото ми?“, а високо вдигнатата

глава на бащата се извъръщаше от една страна на друга, сякаш ги дебнеше някаква опасност, и по металните му рога пламваха пурпурни отблясъци. Хората гледаха мълчаливо. Някакъв особено осведомен познавач на монументалното изкуство боботеше нещо за „сполучливата композиция“, за „динамиката на изобразителните средства“ и за това, че Нова Ляля сега има „прекрасен образец на кинематична метална скулптура“. Образецът наистина беше прекрасен, трудно можеше човек да не се съгласи с това, но гласът беше неприятен и им пречеше да гледат. Когато си отиваха, познавачът хвалеше „позицията“ на „местните майстори на светлинната пластика“ и „художниците имажинисти“. Тази кошмарна дума — „имажинисти“ — разсмя много Валентина.

Свърнаха към една алея. Залезът догаряше, вечерният здрач се бе сгъстил и редиците на дърветата потъмняха, заприличаха на стени на клисура. Смъртно фосфоресцираха раковините на пейките в парка и светлинните шарки по плочите на килима-тротоар; слабите отблясъци между клоните напомняха за продълговатите балони на лампионите, които в този сектор бездействаха загадъчно, докато „право по курса“ — зад високата тънкоствола борова горичка, един голям участък от парка (вероятно централният) вече блестеше от множество светлини.

Той беше ужасно гладен. Вече се канеше да предложи на Валентина да вървят по-бързо...

— Виж, Андрей, светулка!

— Сторило ти се е. Може ли тук да има све...

Светулката прелетя пред носа му и пулсирайки със слабата си светлинка, изчезна зад тъмните храсти.

— Гледай още една! Ето още... пълно е!

— Да се чудиш! — Светещи буболечки той бе виждал преди само в субтропиците. — Южна фауна в Северното Зауралие?...

— „Там горски дух се появява — издекламира Валентина, — русалка там на клон седи...“^[1] Уморена съм малко. — Хвана го под ръка.

— Хайде да се опитаме да ускорим крачката. В центъра на парка сигурно има ресторант или кафе-сладкарница. Ще вечеряме, ще потанцуваме... Кой ли е измислил да ги докара тук и да ги пусне на сигурна смърт?

— Никой не ги е докарал. Разбираш ли... те са местно изделие.

— О, майсторите на светлинната пластика! — Той се засмя. — Художниците имагинисти!

Смеейки се на ефекта на „южната фауна“ и собственото си лекомислие, те тръгнаха по-бързо. Роякът „светулки“ изчезна.

Високите борове бяха още доста далеч. Валентина каза:

— Колко е тихо!... И безлюдно. Гладна съм, луната я няма. Скоро ще дойде есента...

— Луната ще изгрее по-късно. Ей такаава!

Разпервайки ръце да ѝ покаже колко голяма ще бъде луната, той почувствува в сгвката на лакътя си как се напрегнаха пръстите ѝ. Валентина спря. Той погледна напред. От слабата светеща лента на килима-тротоар към храстите се плъзна опашата сянка.

— Не се бой — каза той уверено, високо (спомняйки си с тревога обаче, че бе чувал как миналата година един рис от тайгата се бил озовал в парка близо до Двореца на космонавтите). — Обикновена котка.

— Голяма колкото блатен дух — добави Валентина.

— До този момент предполагам, че с духовете се познаваш задочно.

— Затова пък много добре познавам един пилот, който вече е успял да забрави как изглежда силуетът на леопарда.

„Ако ще хиляди леопарди да са — помисли си той, гледайки към мястото, където бе изчезнала сянката, — само да не е рис...“ Беше склонен да се отнася с безразличие към новолялинските леопарди.

Не, той не вярваше, че заблудилият се рис може да нападне хората — това не беше характерно за животното. Но в тъмното... кой знае...

В храстите изпраця суха клонка. Чу се сърдито пръхтене. Пак нещо изпраця и се размърда... Андрей се поуспокои. Рисът не е слон, промъква се внимателно, тихо, не дава възможност да го забележат: в туй му е силата.

Някъде съвсем наблизко закрещя пронизително (като в тропическа гора) и гръмко запляска с криле някаква птица. Сякаш в отговор в далечината прозвуча нисък, внушителен рев.

— Не се бой! — Той прегърна Валентина през раменете. — Не обръщай внимание!

— Напротив. Интересно ми е да послушам ръмженето на местните художници имажинисти.

От храстите се отдели опашата антрацитночерна сянка. Лениво, без да се крие, дойде до средата на алеята. Легна. Очите ѝ блеснаха като изумруди. Угаснаха. Отново светнаха... Голямо животно. Валентина беше права: силуетът бе на леопард. По-точно — на черна пантера.

Листата отзад зашумяха. Той се огледа. Още един чифт светещи очи...

— Ще минем! — каза весело Валентина. — Пази тиловете, следи фланговете, а аз се заемам с фронталния пробив.

— По-добре да седнем, мой стратего! Имажинистите са се амбицирали и няма да ни пуснат така лесно оттук.

Раковината на пейката приятно пружинираше — беше им много удобно в нея. И щеше да им е дори уютно, ако ги нямаше в полумрака тези горящи — отдысно и отляво — два чифта зелени очи.

Отгоре им попадаха листа. Неизвестната птица отново закрепця с „тропическия“ си глас и пляскайки шумно като кокошка с крила, се приземи тежко (по-точно, се плъосна) точно пред пейката. Заситни по размазаните светлинни шарки, като изменяше безпорядъчно посоката и влачеше дългата си опашка, изразявайки с гръмки крясъци своето недоволство.

— Индонезия — каза той. Поглади смътно белеещия се до пейката ствол на една бреза. — Римба^а Калимантана. Пантери, пауни, боа...

— Къде виждаш боа?

— Никъде. И не бих искал. — Той стисна Валентина в прегръдките си и веднага намери устните ѝ в тъмнината. Миришеше сладко на жасмин.

— Мм... почакай! Гледат ни.

— Кой смее?! А... стара позната.

Една ярко луминесцираща боа ги гледаше с розовите си очикопчета. Библейската рептилия, навила се акуратно по ствола на брезата като лимонена спирала, въртеше неприлично опашката си. От отворената ѝ уста се показваше голям портокал.

Той потърси да хвърли нещо по змийската глава, но не намери. Валентина го попита:

— Помниш ли кой пръв от нас спомена за боата?

— Добре, че не успях да спомена кралската кобра... Дланта на Валентина побърза да му затвори устата. Той с удоволствие я целуна.
— Виноват, аз бях първият.

— Е, тогава си длъжен да я развличаш.

— Не, не съм длъжен. Не умея да развличам рептилии. И не желая. Умея и желая да развличам теб. Нека се навива обратно. Да изчезва по дяволите. Като някакъв таласъм се домъкна при нас, а ние дори истинското ѝ име не знаем. Луцифер ли е? Велзевул? Израил! Или сатана? Я да извадя аз портокала от устата ѝ и да я попитам.

— Ами извади го и я попитай.

— Размислих. Освобождаването на змийските уста от плодови запушалки е женска привилегия.

— Май че се е задавила?

— Да. И вика без глас за помощ. Такива неща са се случвали с нея и преди.

— Но къде е казано, че дългоопашатият приятел на Ева е бил албинос?

— Избелял е. Сменил е кожата си. Това му е присъщо. И името си е сменил. Имената си мени по-често, отколкото кожата. Размножил се е в края на краищата и се е разселил нашироко — сега може да се срещне във всички паркове на планетата. Виждал съм този библейски червей по брези, кестени, секвои, палми. Навсякъде. Дори по евкалипти и кактуси. На него му е все едно около какво дърво ще се обвие — вечнозелено, широколистно, иглолистно, с бодли или без бодли. Какво гледа парковата администрация?

Валентина се закани с пръст на луминесцентната боа:

— Няма да можеш да ни изкушиш! Изчезвай!

Боата помига с розовите си очи, сви се и изгасна. Птицата, чийто силует приличаше на паун, престана да крещи, разпери опашката си като ветрило — по перата ѝ плъзнаха езичетата на лъчисти пламъци. Чу се мек женски смях и глас:

— Добър вечер, младежи!

— Вечерта е добра — отговори Валентина.

Примижал, той с удоволствие разглеждаше пламтящото произведение на майсторите на светлинната техника. Или на светлинната пластика — не разбираше много от тези неща. От Жар-

птица като от огън лъхаше топлина, от перата ѝ се сипеха искри. Тя имаше големи сини очи и благодушно-солидна походка, като тая на добряка Ван-Ванич — преподавателя по теория на опорните траектории. Стъпвайки чинно, синеокото произведение на светлинната пластика им обеща с нежен глас:

— Ех, младежи, как ще ви повеселя, как ще ви позабавлявам!...

Андрей и Валентина се спогледаха.

— Госпожо — обърна се към птицата Валентина, — извинете, но съм принудена да ви помоля да пуснете завесата.

— Да — потвърди той смутено. — Извинете ни, бързаме.

Огненоперото чудо замря на един крак и престана да сипе искри.

— Изключи Феникса, Митя — изгъгна някакъв унил тенор под пейката. — Клиентът ни е... само ни разстройва. Едно не му е по вкуса, друго му омръзнало, сега пък бърза. Нека да върви по... където си иска.

— Ама че си се вкиснал, Едик! — каза жизнерадостно Митя (гласът му идеше някъде отгоре). — Е, разкритикуваха малко твоя червей — напълно заслужено! Сами си знаем слабостите. Без такива маньоври! Шедьоври трябва да създаваме, шедьоври!

— Не мога да работя с такива хора — упорствуваше тенорът под пейката. — Трябва да внимавам за пластиката, а те се занимават с полемика. Писна ми дясното ухо от тях. И лявото също.

— Намери време да се оплакваш — каза със съжаление Митя. — Тъкмо се канех да им изсипя целия сандък на баба Серафима...

Андрей и Валентина вдигнаха глави нагоре. Жар-птицата изгасна и се чу как Митя въздъхна там някъде в тъмната брезова корона. После изведнъж додаде с тиха насмешка:

— Ама хубаво се хванаха на светулките и пантерите!

— Момчета — рече Валентина, — всичко беше интересно. Освен боата. Топлинната Жар-птица е чудесна, нямам думи за похвали! С удоволствие бихме погледали изкуството ви, но уви, ужасно сме гладни. Гладна мечка хоро не играе. Ще ви имаме предвид за в бъдеще.

— За пръв път ли сте в градината на изненадите? — полюбопитствува гласът на Митя.

— За пръв път сме в този парк. И изобщо в Новая Ляля.

— Аха, значи сте от Центъра!... Едик, дошли са ни на гости небесни жители. На родените да летят ти предложи родената да пълзи.

С какво ще заповядаш да загладим вината си?

— Дмитрий, престани! Хората са гладни, а до „Уют“ има почти километър.

— Лозето не ще молитва, а... кажете, беше ли ви удобно на тази пейка...

— Да — отговори Валентина. — Починахме си и сега ще вървим много бързо.

— Не, вие ще пътувате! — Митя изсвири страшно и повика: — Зара! Бара!

Пантерите му отвърнаха с рев. Антрацитночерните силуети и двата чифта зелени светещи очи изникнаха пред скамейката. Той почувствува как по краката му меко се плъзна тежка опашка и за всеки случай ги повдигна.

— Как го правите? — попита Андрей.

— Секрет на фирмата — отвърна небрежно Митя. — Препоръчваме ви да посетите резервата на фантасмагориите и къта на Бажов — цяла седмица няма да можете да дойдете на себе си... И така, довиждане! Не-не, засега не трябва да ставате, аз се каня да изрека магическите думи на ужасни заклинания. — С престорен глас на вълшебник Митя каза: — По заповед на щуката да стане във минутата... Зара, Бара, бзис бой!^[2]

Раковината на пейката внезапно се заклати под тях и смело се плъзна след пантерите в средата на клима-тротоар. Разнесе се смехът и жизнерадостният вик на Митя:

— Желая ви синхронна безекция! И приятен апетит!

— Благодарим! — сети се да извика Валентина.

Антрацитночерните коне-вихрогони бягаха в тръст, местейки краката си синхронно като автомати. Пулсиращи припламвания от двете страни на алеята съпровождаха химеричния впряг и в трепкащата светлина на блицламките се виждаше как мускулите на аспидно-лъскавите гърбове на леопардорикшите се издуваха и спадаха под кожата. Разхождащите се редки двойки се отдръпваха към края на алеята, но никоя от тях не поглеждаше чудноватия транспорт. Валентина оправяше обърканите си от вятъра коси и се смееше неудържимо. Той ѝ се радваше. По време на внезапния старт забеляза, че тя се притеснява за нещо, но сега настроението ѝ бе много весело. Звънливият ѝ буен смях бе цяло откровение за него.

По-късно, когато, приятно възбудени от забавното пътуване, вечеряха в павилиона на наистина уютната кафе-сладкарница „Уют“, той съзря в очите на Валентина закачливо лукавство и си помисли, че такъв безгрижен ден май още не бяха имали. От тази мисъл му стана неизразимо приятно. Разбра, че е влюбен в тази жена до уши и завинаги. Ниско висящите над масата лампиони излъчваха мека светлина, върху осветения отдолу овал на площадката за танци падаха безтегловни разноцветни балони и зелени искри. През решетестите стени току проникваха отблясъците на пламтящата някъде в парка феерия от светлинно-технически чудеса и в тези мигове по стъклените детайли на интериора избухваха милиарди пъстри огньове. Музикалната машина гърмеше без прекъсване — публиката беше доволна от най-новите мелодии на модния ритъм „конта-модерн“. Почти всички танцуваха. Той изчакваше кога Валентина ще поиска да танцуват и ѝ предложи да пийне шампанско. Тя му отказа с усмивка, но много решително. Не трябвало да пие. Да, преди можело, но сега не. Не, дори половин чаша, дори глътка. Има причина — преди да замине за тук тя се консултирала с лекарите. Не, не трябва да се тревожи, абсолютно здрава е. Работата е съвсем друга... Той се досети: „О, велики небеса! Ти... Истина ли е?“ Тя кимна: „Ще си имаме дъщеря.“ „И ми го казваш така... прозаично!“ „Нима? А как трябва? В стихове ли?“ „Ние ще си имаме дъщеря! Без такива маньоври! Нека слушат и знаят всички! Шедьоври!...“ „Андрей, не върши глупости! От съседните маси вече ни гледат.“ Той вдигна чашата си: „Пия за теб! За нас тримата!“ Не почувствува вкуса на виното. Не му се пиеше. Беше пиан и без шампанското. Машинално отпи още. Калинке-малинке, моя Валентинке!... В главата му цареше пъстър безпорядък. После всичко мина. Той се почувствува баща, глава на семейството. До него седеше жена му, майката на неговото бъдещо дете и това бъдеще трябваше да се осмисля трезво. Музиката му пречеше. Хайде, майко, да си тръгваме. Ще се качим в еднорелсовия вагон и след десет минути ще сме си у дома. Жалко, че не можем да се придвижим направо, тъй както седим на тая маса. Зара, Бара, бзис бой!

Широките прозорци на техния първи семеен дом светеха на територията на Центъра. Кръглото седеметажно здание приличаше на разкошна сватбена торта. Над него висеше леко нащърбената луна. По пътя за вкъщи той водеше внимателно Валентина под ръка. Тя гледаше

луната и се усмихваше разсеяно. Къде ще живеят за в бъдеще? Валентина каза, че е съгласна да живее, където той пожелае, и да работи там, където ще им е по-удобно — ако ще и на Луната да е. А какво ще стане с аспирантурата ѝ? Ще я завърши, без да напуска работата си. Що се отнася до името на бъдещата им дъщеря, тя вече е направила избора си и го моли да одобри името, тъй като то много ѝ харесва. Така ли? А кое е това име, което така много ѝ харесва? Валентина му го каза. Името е красиво, но защо точно Лилия? За да носи щастие. Виждала била емблема лилия върху униформата на най-уважаваните хора в космофлота. Тъй че ботаниката тук се преплита с космонавтиката. Тя иска името на дъщеря им да не бъде само име, а да носи в себе си смислов заряд, способен да възбуди у бащата поне малко славолюбие. Капчица славолюбие няма да навреди на бъдещия татко. Между другото, какво е конкретното предназначение на лилията в емблемата? Той ѝ обясни: лилията в космофлота е знак за отличие на постоянния член на командния корабен съвет. Емблематичните проучвания на Валентина изглеждаха забавни. „Тогава бих искала да те видя в командния състав“ — каза тя. Той премълча. Валентина не го беше още виждала в новата униформа. Този ден и тази вечер бяха безкрайно, безумно щастливи. И такива дни имаха много... Наистина, понякога той чувствуваше как Валентина от време на време я избива да се присмее на „безнадеждната му обикновеност“, но и през ум не му минаваше, че не е шега, а нещо сериозно. Той не можеше и да предполага, че независимо дали иска, или не иска, именно в това щеше да му се наложи да заподозре причината за техния семеен катаклизъм. Така и стана... Други причини като че ли нямаше... Но всъщност коя „обикновеност“ в него я гнетеше? Външната ли? Не. Той знаеше, че се харесва на жените. „Обикновеността“ на интелектуалната организация на двете му мозъчни полукълба ли? Да, той нямаше научни степени, да — не чувствуваше влечение да се катери по административния Олимп. Но какво от това? Да не би да е по-срамно да си господар на междупланетните трасета, отколкото да си властелин на реторти и епруветки? Каква глупост!

Бе избрал професията си по призвание и нямаше намерение да бяга и да криволичи като заек. Обичаше си професията, усъвършенствуваше професионалното си майсторство и се гордееше с него. Да смята всичко това за „безнадеждна обикновеност“ беше най-

малко несправедливо от нейна страна. А най-много — тя да се бе увлякла сериозно по някого. Вероятно този човек бе наистина необикновена личност... И ако се окажеше, че Валентина е направила вече избора си, той... нищо не можеше да измени... Оставаше му да стисне зъби и да не мисли повече за това.

Ударът в гърба беше неочакван и силен: Андрей размаха ръце, удари гърдите си в лоста на захващащото устройство, здравата „перна“ носа си в стъклото на хермошлема и изпусна заваръчния пистолет. Успя да забележи плъзналия се встрани яркозелен отблясък. Ама че работа!... Той постоя малко объркан, без да вижда нищо в мрака. Най-после се опомни, включи фаровете на раменете си и се обърна — толкова бързо и рязко, колкото му позволяваше скафандърът със залепналите за палубата гекоринги на подметките. Светлината на фаровете лизна по пътя си един от крачещите механизми на „Казаранг“ и изчезна в правоъгълната пропаст. Отзад нямаше нищо подозрително. Отзад изобщо нямаше нищо освен отворения хоризонтално-тесен изход на вакуумствора, през който се виждаше черното като африканска нощ правоъгълно парче Космос с невзрачното съзвездие Дева. Най-ярката точка на съзвездието бе светлосинята, почти бяла Спика — звездата на навигаторите...

Андрей повървя малко, осветявайки надлъж и нашир помещението на вакуумствора: порядъчно смачканото метално покритие на палубата, изподраните стени, тръбопроводите на пневмокомуникациите, телескопичните щанги на двата манипулатора на захващащото устройство, овалния корпус на дракара с висока кърма. Краката на дракара бяха свити като на паяк — с коленните шарнири нагоре. Не, каква беше тази глупост наистина — този ритник в гърба му и този отблясък!... Странен отблясък — сякаш пред носа ти са мръднали огледална врата със зелени катофоти.

Андрей включи фаровете и се наведе малко напред, имитирайки предишната си поза. Искаше да експериментира. Почака малко. Изстиващият шев върху лоста на захващащото устройство догаряше в тъмнината. Експериментът му нямаше резултат: наоколо бе абсолютно тъмно и спокойно. Никакви удари в гърба, никакви отблясъци... „Е, добре — помисли си Андрей, — отблясъкът ми се е привидял. Очите често лъжат. Но да ме излъже гърбът?...“

— Как си, шкип? — попита в шлемофона гласът на Аган.

Продължавайки да осмисля ситуацията, Андрей отвърна:

— Всичко е наред. Видът на съзвездието Дева е великолепен.

Пътем проведем наблюдение на Спика.

— Случило ли се е нещо? — настояваше Мъф.

— В тъмното човек винаги се бои да не се случи нещо.

— Изпробва ли лампите?

— Можеш ли да си спомниш кога са светили за последен път?

Шлемофонът не отговори. Андрей си представи как Аган стои там пред пулта и изтрива с ароматизирана салфетка луничавите си ръце — целите в синини, драскотини и ожулени места.

— Хайде да се възползуваме от фаровете на „Казаранг“ — предложи Мъф. — Все едно ще трябва да ти го показвам как препуска.

Андрей освети „Казаранг“. Мда... Конче-вихрогонче. С грацията на машината на Уат. Или на локомотива на Черепанов. Мина му през ума слабо подозрение... Огледа носовата част на скиобразно извитото нагоре дъно, кръглите копита на краката с четината на гекорингите и с приборите в жлебовете куки на ноктите, блестящосивата сфера на керамлитовия блистер на кабината. Задържа погледа си върху отвора на носовата част със стърчащия от него край на някакво пипало, намиращо се в корпуса на гъвкав манипулатор.

— Мъф, включено ли е нещо друго освен осветлението на борда на катера?

— Не. Катерът е полуконсервиран. Дай да включим маркучите за зареждане и кабела за дистанционния контрол. Ще провериш между другото и как действуват вакуумгифите^а.

— Действуват оперативно. Кабелът на заваръчния агрегат през цялото време беше опънат, а като изпуснах пистолета, повече не го видях.

— Изхвъркнала е пружината на фиксатора... Какво заваряваше?

— Ограничителя на лоста на захващащото устройство.

Полуцилиндърът му едва се държеше.

— Благодаря ти — каза тихо Аган.

— Кой са номерата на маркучите и на кабела за дракара?

— От осми до десети включително.

— Разбрах. Очаквай да ти се обадя.

Андрей закрета към носа на „Казаранг“. Вървеше предпазливо, нащрек. Странното чувство, че ритникът в гърба всеки миг ще се повтори, не го напускаше, макар да му бе ясно, че катерът нямаше нищо общо с всичко това. Остарелите флаинг-машини от този тип му бяха познати още от времето на курсантската летателна практика и при среща с тях не изпитваше нищо друго освен жалост. Нямаше никакви основания да подозира „Казаранг“ в способност за самопроизволни действия. Беше абсурдно! Все едно да се страхуваш от ритника на кухненски хладилник. Впрочем тукашните хладилници също си имаха греховце...

Лъчите на фаровете осветиха участък от стената, целия набучен с късите хоботи на вакуумгифите. На един от хоботите висеше изчезналият заваръчен пистолет. Андрей намери нужните номера на гифите и дръпна към себе си краищата на маркучите и кабелите, като предварително ги събра в един сноп за удобство. Откъсвайки с икономично усилие гекорингите от металната настилка, поклащайки се и ругаейки наум безтегловността, с рязък наклон на тялото напред той повлече маркучите и кабелите към дракара. Приличаше на волжките бурлаци от поразителната картина на Иля Ефимович Репин.

— Готово, кеп! — съобщи той на Мъф и колкото за лице подръпна подпорните муфи на щепселното съединение. — Твоят „Казаранг“ е вързан. Аз ще се отдръпна малко встрани, а ти накарай този музеен експонат да изпълне краката си.

— Разбрах, шкип. След зареждането ще дадеш звукова парола за контакт. Ти ще командуваш катера.

Андрей се запъти клатешком към външния край на палубата при изхода от вакуумствора. Тук палубата свършваше в звездно-черната пустота. Бяха се запазили две секции от перилата на релинга[□] (някога във вакуумстворовете са правили перила!). Беше се запазил и надписът по края на медното занитване: „Анарда“. Танкерът бе от клас „далечен — АН“, последният от танкерите-ветерани от знаменитата венерианска флотилия... Решението да бъде свален от транспланетните линии бе закъсняло с около десет години.

Гледайки звездите, Андрей внезапно намери обяснение на удара в гърба си: газов метеорит! Простотата на обяснението го порази неприятно. Бавно съобразяваме, шкип, всички данни за догадката ти, може да се каже, ти бяха подръка. А най-главното, беше ти „подръка“

правоъгълната хищна уста на вакуумствора, зейнала в ледената тъма. Буците втвърдил се газ със сложни траектории на скоростни миграции не са рядкост в лунните системи на Далечния космос.

Долу (ако се гледаше от края на палубата) звездно-черната пропаст преминаваше рязко в антрацитночерна, абсолютно беззвездна бездна. Бездна в бездънния свят на звездите, овеществен образ на самата Безкрайност... Човек трудно осъзнава, че в действителност е точно обратното: пред очите му е само един голям щит — нощното полукълбо на ледения Япет, който на всичко отгоре е в конуса от сянката на Сатурн. Не току-тъй философски настроеният персонаж от „Махабхарата“ Мену казва: „Отвъдпределното, Онова, Самосъществуващото няма образ.“ Жалко! Илюзията за овеществения образ на Безкрайността е едно от най-редките и внушителните.

Направи мах с крака между вертикалните опори на перилата — от палубния ключоз се плъзна и разгъна като змия осигурителното въже. Андрей хвана крайната кука-ключалка, изгаси фаровете, закачи я на колана си, с плавен тласък катапултира навън от вакуумствора; сви неволно глава в раменете си, зашеметен от многогласния пукот в шлемофона.

Зелената бордова светлина го заслепяваше, облицовката на борда едва-едва се виждаше в мрака, а шлемофонът му се пръскаше от пронизително напевно цвърчене — сборен хор на най-малко милиардна армия насекоми-жътвари. Той се опита да разбере откъде тук, в задния двор на системата на Сатурн, може да се носи в ефира такъв мощен радиопукот. Сви рамене, доколкото му позволяваше скафандърът. Многогласният хор бе по-скоро забавен, отколкото неприятен.

Зелената бордна светлина и процепът на вакуумствора се изместиха нагоре и той разбра, че остатъчното ускорение, което тялото му бе получило от дърпането на въжето, бавно го отнася под корема на танкера. Погледна Япет. Пустинният и практически недокоснат още от хората спътник на Сатурн бе покрит с плътен мрак — не се виждаше никаква светлинка. Но постепенно изострилото му се зрение започна да улавя в недрата на тъмнината червеникави петна. Започна да му се струва, че петната нарастват в рошави валма, че тъмнината става слоеста и се разпада на смътни, непонятни за окото отделни части...

Почувствува, че бедрото му ще се удари в борда на танкера и с лакът се предпази. Ръката му напипа някакъв жлеб по грапавата, покрита със защитен слой повърхност и разбра, че се бе блъснал в капака на отходния люк. По-нататък по борда, чак до трегерите на опашката, трябваше да има още двайсет капака, очертани с лилави габаритни светлини. Неугледната на вид „Анарда“ носеше в търбуха си четирийсет цистерни и два балкер-трюма. Андрей се усмихна, като си спомни колко се учуди, когато откри, че двата трюма бяха пълни буквално догоре с гранулирана пластмаса.

В това време свършваше цикълът на затъмнението на нощната страна на Сатурн от Япет. Иззад планетоида бавно изплуваше тесният пурпурен сърп на гигантската планета, пресечен от Пръстена. В средата на сърпа пламтеше скъпоценен камък — приказен червен рубин. Това бяха лъчите на малкото, различно от земното, зло Слънце, които вече проникваха през горния слой на атмосферата на Сатурн.

— Щом се пробуди Зора розовопръста, родена из здрача... — измърмори Андрей, припомняйки си полузабравените редове.

— Достатъчно! — спря го гласът на Мъф.

— Какво има? — не разбра Андрей.

— Нали те бях помолил да дадеш звукова парола на борда на „Казаранг“.

— А, Омир в ролята на контактен импулс!

— Че какво от това?

— Ами нищо. Твърде голям разкош за „Казаранг“.

— Няма значение. Катерът трябва да запомни гласа ти и толкова...

— Какъв е този пукот при теб? Откъде са радиосмущенията?

— Не знам. Не са от мен.

С помощта на въжето Андрей се придърпа до перилата на вакуумствора. Увисна край входа и пак погледна зашеметяващо пламтящия сърп на обкръжения с пръстен гигант. Помисли си: „Заради това си струва да летиш“ и съжали хората, на които не им бе съдено с очите си да видят съкровищата на Далечния космос.

Откопчавайки въжето, той упорито търсеше с поглед далечната Рея. Сякаш се надяваше да види на нейния орбитален рейд „Байкал“. Полумесецът на Титан се носеше като пурпурен резен сред звездите, нежно блестеше тъничкото сърпче на Тefия. Рея не се виждаше.

Вътре във вакуумствора трепкаха лилавите, червените и небесносини светлинни сигнали на оживелия катер. Андрей почувствува по подметките си слабото сътресение на палубата и тръгна към дракара. Една крачка навътре му бе достатъчна да млъкнат изведнъж радиосмущенията. В шлемофона му беше тихо. Чу гласа на Мъф:

— Прекрасно, шкип, сега при теб е тихо. Изтривам Омир и ти разрешавам да си спомниш нещо от Омар Хайям.

— Зара, Бара, бзис бой! — спомни си Андрей. — Впрочем това няма никакво отношение към Хайям.

— Няма значение. Паролата ти е приета на борда, можеш да командуваш катера. Между другото аз съм го заредил догоре с течна атмосфера. За всеки случай, ако поискаш...

— Няма да поискам — прекъсна го Андрей. Разбираше, че идеята на Мъф той да изведе катера на летателни изпитания трябва да бъде задушена още в зародиша ѝ. Докато не е късно. Ако попадне в аварийна ситуация с това старо желязо за музея, ще има да бере срам. Ще стане за смях на целия космофлот. — Кеп, фаровете му работят ли?

Светлините от фаровете го удариха в очите. Андрей не успя да примигне — светозащитният филтър-поляроид в стъклото на хермошлема задействува. На ярката светлина старото, изпоръфано оборудване на вакуумствора правеше угнетяващо впечатление.

— Внимавай, шкип! — неочаквано прогърмя гласът на Мъф. — Издърпвам маркучите на пневмозахранването.

— Добре. И махни, моля ти се, излишната илюминация.

Предните и кърмовите фарове на дракара угаснаха. Андрей видя как на левия борд двата маркуча се извиха като виолетово-черни змии, изпуснаха облак снежен прах и се вмъкнаха ловко в хоботите на вакуумгифите.

— КА-девет — извика той. — Контакт. Приблужи се.

Катерът смени сините си светлини със зелени, обърна към човека мидите на лазерните си локатори и започна да се приближава, равномерно и плавно премествайки дългите си крака. Палубата леко се тресеше.

— Стоп! — заповяда тихо Андрей.

„Казаранг“ спря послушно.

— Вдигни предните си крака!

„Казаранг“ се отдръпна назад и като кон застана на задните си крака.

— Добре, свали ги.

Андрей потупа с ръка машината по коленните шарнири. „Още ще има да скача — помисли си той. — Наистина старо желязо е, но още ще поскача.“

— Доволен ли си? — Гласът на Мъф издаваше скрито тържество.

— От какво?

— Общо взето... От поведението му.

— Да, има добра реакция на гласа ми... Дори гекорингите на краката му са в изправност. И ако летателните му качества не са лоши...

— Машината е сигурна, шкип. Може да съм малко старомоден, но смятам, че „Казаранг“ е най-сполучливият модел на малък катер.

Андрей облиза изсъхналите си от кислорода устни. Този „малко“ старомоден рибар знае къде да хвърли въдицата. Чувствува до каква степен е омръзнало на експерта да тъпче две седмици на едно място сред орбиталните вехтории и му предлага разходка на съвсем не „леко“ старомодния дракар. Сериозна съблазън, дявол да я вземе... Мускулите му, следвайки въображението, се напрегнаха от само себе си и с професионален автоматизъм „изпълниха на празен ход“ типовата динамика на излитането от орбита и на форсиран реверсманьовър за завой над планетоида без кацане. Експерту експертово, пилоту пилотово. Желанието му да влезе в кабината на дракара беше толкова силно, че трябваше за минута да стисне здраво очите си.

Добре, ще потърпи. Тринайсет денонощия е търпял. На борда на „Байкал“ всичко ще се оправи. Още някакви си три денонощия трябва да потърпи... А на „Байкал“ — да изтърпи разговора с Кобаев. От този специален разговор с функционера на МУКБОПР, естествено, нямаше къде да се дене. По-точно, с функционерите, защото работата нямаше да свърши дотук. Сега дори на него, наивния експерт, му беше ясно, че Международното управление за космическа безопасност не току-тъй се бе захванало с „Анарда“ и нейния капитан...

Каква наивност: за единайсетте дни спокойна работа рамо до рамо с Аган бе успял да свикне с мисълта, че мрачните сведения на Аверян Кобаев са резултат от някакви сериозни грешки на уважаваното ведомство. Мъф не бе от компанията на легендарните

екзоти. Беше човек като човек. С добри маниери, вежлив, любезен, уравновесен. С една дума, такъв, какъвто винаги е бил. В тесните и до крайна степен занемарени помещения на „Анарда“ Андрей не откри нищо особено: нито „черни следи“, нито счупени екрани. Нито пък предполагаеми призраци, с оскъдната информация за които Аверян го бе ударил на сбогуване сякаш с камък по гърба.

Да, той бе повярвал на Копаев и първите дни, аклиматизирайки се към обстановката на борда на „Анарда“, бе наивно озадачен от факта, че на танкера няма нищо екзотично. После свикна с отмерения ритъм на денонощията и нервното напрежение започна да отслабва. Работа, почивка, сън, храна. Проверка на документите. Преглед на остарялото оборудване в прашната и задушна утроба на ужасно износения „кашалот“. Вечер — седенкуване край електрокамината в салона (единственото място освен каютите, където Мъф успяваше да поддържа чистота), бавни разговори по време на вечерята. Впрочем за Оберон и за „Лунна дъга“ Мъф както и преди не бе продумал нито дума. Никога не се заседяваха до сутринта, точно един час преди полунощ си пожелаваха приятни сънища и се разотиваха по каютите си. Следваха леглото, тишината и всякакви мисли. Тъга по „Байкал“... Приспан от десетте денонощия еднообразие, завчера сутринта той внезапно осъзна, че натрапената му разузнаваческа мисия бе претърпяла пълен крах. Помисли си за това почти равнодушно, без удоволствие и без сянка от злорадство. Но затуй пък се почувствува така, сякаш се бе измъкнал на пряка тяга след изнурителна контраметеоритна маневра. От друга страна, малко го беше яд на неговия земляк. По вина на някои безделници от оперативно-следствените отдели на МУКБОПР Аверян се бе насадил на пачи яйца и за малко не подреди така и него, доверчивия пилот. Най-опасната разновидност паника е паниката, която плъзва от отделите на службата за безопасност... През деня той още по-остро почувствува, че всичко наоколо му бе омръзнало до смърт. Надвечер, наистина, имаха малък празник — „Титан-главен“ ретранслира на борда на „Анарда“ съобщение от УОКС: колегията на летателния сектор бе утвърдила Андрей Василиевич Тоболски на първо място за длъжността капитан на суперконтейнероносеца „Лена“. Мъф осъществи видеовръзка с „Байкал“: то бяха усмивки на колегите, поздравления, шеги. Ярослав поръча на Мъф Аган като на най-стар капитан в Далечния космос да

поеме задълженията на „регент“ и да присъди на „принц Андрей“ званието „шкипер“ (един традиционен в космофлота забавно-поздравителен ритуал). По време на вечерята новоизпечените „рег“ и „шкип“ изпиха по чаша шампанско и гледаха заедно видеозаписа от юбилейното тържество, преминало с голям шум в лунната столица. Като видеха на екрана някого от общите си познати, оживено коментираха събитията. Обаче два часа преди полунощ Мъф започна да се държи странно: взе да се ослушва, взе да гримасничи нервно, заговори не на място (с виновен поглед!), накрая много разсеяно пожела на кандидата приятни сънища и напусна салона. Обезкураженият кандидат гледаше подире му, опитвайки се да разбере каква муха бе ухапала любезния и деликатен до този момент капитан.

Сънят му не бе приятен. Такива странни сънища никога не беше сънувал. Събуди се и дълго блещи очите си в тъмнината. Границата между съня и действителността беше неестествено подвижна, колеблива. Дори светещите розови цифри на часовниковото табло му приличаха на достоверен детайл от кошмарния сън. Беше дванайсет без двайсет... Той се зави презглава с одеялото, заспа и отново се събуди разтревожен. Сънуваше все едно и също: до кревата му стоят двама души и с мълчаливо упорство на каменни идоли го гледат как спи. Той не ги вижда в тъмното, но чувства студа на масивните им фигури и неподвижността на зениците им. Уморен от странния сън, той запали разноцветния фонтан на нощната лампа. Походи малко из каютата, спря се до вратата. Какво става? Нервите му май не са наред?... Без да прибъгва до услугите на пневматиката, напрягайки мускулите на ръцете си, той разтвори крилата на вратата. След полунощ в коридора цареше полумрак — до сутринта тук светеха само сините ивици по краищата на пътеката (контурите на зоната на изкуствената гравитация) и червеното дърво на стените изглеждаше лъскаво черно. Андрей обърна главата си надясно и замря: на коридорната стена, осветена през отворената врата на капитанската каюта се гърчеше сянката на многорък пианист... Пневматиката изсъска — вратата на капитанската каюта се затвори. Настъпи потискаща тишина. Потискаща тишина... и мъртвешка синева на пътеката...

Определението „многорък пианист“ му дойде наум малко по-късно, а в онзи момент той просто нищо не разбра. В каютата на

капитана на „Анарда“ бе влязъл Някой (макар че кой друг освен Аган можеше да влезе в нея?!). Сянката на стената (а силуетът на ниската набита фигура се открояваше достатъчно ясно) можеше да принадлежи само на Аган, ако не... ако не беше една зашеметяващо-фантастична особеност: фигурата имаше четири ръце. Разперени встрани, те се извиваха и потрепваха конвулсивно... Всъщност това бе всичко, което видя. Един епизод от някакво непонятно среднощно действие, беззвучно бурен пасаж, изпълнен на четири ръце на невидимо пиано... Андрей се приближи до вратата на капитанската каюта и вече бе решил да натисне звънеца, но си спомни наставленията на Кобаев: „Отмени и се престори, че нищо особено не си забелязал.“ Нямаше пред кого да се преструва. С пресъхнала уста той тръгна обратно по коридора — покрай своята каюта и каютите на отсъстващия екипаж, отвори вратата на кухненския отсек и прекрачвайки прага, стъпи в някаква студена локвичка. Осветлението задействува. Огледалната стена отрази загорелия торс на експерта в небесносини бански гащета сред белоснежното кухненско оборудване. Видът му беше неугледен — косата разрошена, изразът на недоумение и погнуса още не бе изчезнал от лицето му.

Отпивайки от ледения брезов сок, Андрей се загледа в локвата до един от хладилните боксове. Натисна копчето — уплътнителят на съединителния жлеб щракна и вратата се плъзна встрани. Чашата с брезовия сок за малко не падна от ръката му: най-долу в хладилника стояха обувките на Аган... Андрей огледа снежната шуба на стените, заскрежените „лапи“ на бездействащите фиксатори и отново вперил очи в капитанските обувки. Здрави, солидни, но с кошмарна разцветка: оранжева горна част, червена с бял кант подметка, златисти катарамии. Обувки в хладилник — това беше абсолютна безсмислица, но още по-невероятно изглеждаха редом с тях на гладкия сняг размразилите се отпечатъци на нечии боси крака. А по заснежените стени — отпечатъците от длани... Той се оципа за ухото. Почопли с пръст съединителния жлеб: стори му се, че там се бе залепил някакъв блестящ парцал. Но не беше парцал, а... Дявол знае какво беше? Това нещо се проточи след пръста му — блестящо, лепкаво и почти неосезаемо като паяжина!... С внезапността на мълния го обзе озарение: в апокалиптичния списък на свойствата на екзотите Кобаев беше споменал за някаква живачно-блестяща субстанция, която кожата

на екзота отделя под въздействието на ниските температури. „Достатъчно е да поплуват малко в ледена вода или да измръзнат силно...“ Като че ли логическата връзка беше налице: хладилникът — следите от босите крака по снега — лепкавият блясък...

Той изми ръцете си под душа и ги дезинфекцира. По пръста му нямаше блясък, но като си спомни продължителния медицински преглед, с който Грижас го учуди преди заминаването му, се изкъпа целият и изпробва върху себе си всички налични антисептични средства. Мисълта, че МУКБОПР е постъпило с него просто безсъвестно, не породя нужните емоции — той разсъждаваше хладнокръвно и спокойно. По-важно беше друго: Копаев се оказа прав — Аган бе екзот. Но към коя от същностните категории ще заповяда да бъде отнесен многоръкият „пианист“?... Наистина, Копаев бе споменал за вероятността от появата на призраци, но за външния им вид не бе обелил нито дума. Дали беше скрил, или не знаеше? По-вероятно бе последното. Изглежда, функционерите на МУКБОПР не си представяха добре детайлите на цялата тази история, иначе едва ли биха изпратили на разузнаване лошо подготвен експерт. На първия кръстопът разузнаването здравата се изложи. На разузнавача му бе ясно само едно: следите върху снега в хладилника не бяха обикновени следи, а следи на „ярколунното“ минало на Мъф Аган. А за „пианиста“ човек можеше да си мисли каквото си ще...

Остатъкът от нощта мина за него в размисли. На сутринта той криво-ляво задряма. Присъни му се Аган с два чифта горни крайници, събуди се в студена пот. Отлагаше колкото можеше отиването си на закуска. Но нямаше как, ще или не ще — трябваше да отиде... Дълго стоя пред вратата на салона. Дланите му бяха влажни. „Ти си аферист, Копаев — мислеше Андрей, мъчейки се да успокои силното си сърцебиене. — Защо ме изпрати тук сам?!...“ Влезе в салона и почувствува слабост в краката си от огромното облекчение. Аган изглеждаше както обикновено: червено-син комбинезон, червено-бели-оранжеви обувки, нормални ръце, старателно избръснато, нормално лице. Небесносините му очи го гледаха приветливо: „Здравей, шкип! Как е настроението? Видът ти... не е много весел.“ „Здравей, капитане! Значи, казваш, не е много...?“ Той рухна в креслото, погледна още веднъж обувките на Аган и се разсмя. Не можа да се удържи. Това беше вид реакция. Аган го гледаше с интерес. Цяла

сутрин те се вглеждаха един в друг внимателно и с интерес — и двамата бяха ужасно любезни. А после той цял ден се мъчеше да бъде по-настрани от Аган — измисли да прави експертиза на вакуумоборудването на пристанищната палуба (в скафандъра, кой знае защо, се чувствуваше по-сигурно). Естествено, отби се в кухненския отсек (за да му е чиста съвестта и за да няма Кобаев основание да гледа на разузнавача с презрение и досада). Можеше и да не се отбива: следите бяха акуратно изтрети... Неспокойната нощ го бе изморила, той си легна рано и спа като мъртъв дванайсет часа. През това време на борда на „Анарда“ можеха да станат колкото си щат екзотични събития — беше му абсолютно безразлично. Танкерът бе изцяло на разположение на Аган и призраците — да правят каквото си искат. Нека да се покриват със скреж в хладилниците или да се пържат в стелаторите, щом им харесва. Само да не вдигат много шум. Той е твърде много изморен и наистина всичко му е безразлично. На сутринта обаче нервното напрежение отново се появи и Андрей както предишния ден предпочете да се шляе в скафандъра сред музейните експонати на вакуумоборудването. Страхуваше се недоверието му към Аган да не прерасне в неуправляема враждебност. Или в непреодолимо отвращение, в сляпа ненавист, а току-виж и в страх. Нямаше нито желание да се вижда с него, нито твърда вяра в непоколебимостта на собственото си самообладание. От друга страна обаче, беше глупаво и уничително да стои пасивно в бронираната черупка на скафандъра си. Трябваше да вземе някакво решение. Дали да не премине към активните методи на разузнаване? Добре, да предположим, че премине. Но какво представляват тези „активни методи“? Как всъщност се прилагат? Освен това МУКБОПР едва ли ще одобри активната му самодейност. В наставленията си Аверян го предпазваше разумно от намеса. „Отмини...“ По дяволите Кобаев и наставленията му! Освен Кобаев и МУКБОПР съществува и земна цивилизация, в чийто интерес е жизнено важно да разбере доколко е опасен за нея суперекзотът под маската на благовидния капитан на грохналия „кашалот“.

— Кеп, чуваш ли ме? — каза Андрей.

— Да, прекрасно.

— Връщам се. Затваряй вакуумствора.

— Внимание! — с капитански глас изкомандува Мъф. — Не стой в створа на вакуумпалубата!

Андрей почувствува ледени тръпки по гърба си, като си представи колко гръмогласно и нелепо повтаря шпикерът командата в утаилата се тишина на отсеците, каютите, коридорите на този всъщност мъртъв кораб. Илюминацията на „Казаранг“ угасна. Палубата потрепера, беззвучните челюсти на вакуумствора се затвориха. Андрей включи фаровете на скафандъра и тръгна към тъмния отвор на люка в шлюзовото преддверие.

— Прекъсвам връзката — предупреди го Мъф.

Андрей машинално му издаде „квитанция“:

— Разбрах, край на връзката, край... — Той стоеше до входа в преддверието и разглеждаше стената.

Самата стена не представляваше нищо особено — монолитен участък от вътрешния корпус, изработен от модифициран метал. Наистина, мръсничък участък, но работата беше другаде: плъзгайки се по протежението на този монолит, светлината на фаровете изскубна от тъмнината ивица, по-точно верига огледално блестящи петна...

Петната блестяха като току-що измити огледала. Абсолютно огледални капки! Размерите им бяха малко по-големи от човешка длан. Веригата им пресичаше стената малко косо във вид на пунктир. На едно място (на равнището на гърдите му) в пунктираната верига липсваха две петна и Андрей моментално съобрази къде бяха недостигащите „брънки“... Простата и ясна версия за газовия метеорит неочаквано се усложняваше. Поточно — отиваше по дяволите, защото новопоявилото се стенно украшение пораждаше други асоциации. Например такива: някой (да предположим, за развлечение) бе облял десния борд на танкера със струя от импулсен пожарогасител-разпръсквач, зареден с живак; струята бе влязла в отворения вакуумствор и по пътя си го бе ударила силно по гърба на скафандъра... Но откъде, дявол я взел, ще дойде тази струя? Та нали на десния траверс космическото пространство беше чисто? Нямаше нищо подозрително. Нищо по-подозрително от съзвездието Дева.

Той пипна предпазливо най-близкото петно. Огледалната повърхност не се огъна под натиска на пръстите му и дори не се набръчка, макар че огледалото беше странно меко на пипане. Натисна по-силно — една трета от дебелината на китката му, преодолявайки

бавно съпротивлението, потъна в огледалото. Това го порази. Сякаш покриващият обратната страна на огледалото метал бе загубил твърдостта си!... Така току-виж на шега ръката му стигне през стената в скафандровия отсек... Впрочем той съзнаваше, че това е някаква необикновена илюзия. Дръпна обратно ръката си. Отскочи разтревожен назад, но не можа да измъкне дланта си от лепкавия капан: блестящата субстанция беше леплива като гъста смола. На ти теб „илюзия“!

Той погледна зашеметен металното покритие на ръкавиците си. Нямаше никакви повреди. И никакви следи от блестящото вещество. Тайнствената „безследност“ на лепкавия блясък му напомни „парцала“, залепнал за вратата на хладилния бокс...

Със закъснял страх Андрей отстъпи от стената, вдигна ръката си до стъклото на хермошлема и погледна светлинния сигнал на радиометъра, монтиран в ръкава му. Нивото на радиация беше нормално (естествен фон за тукашните условия). Едновременно погледна и часовника си. Отново впери очи в „меките огледала“, без да знае какво да предприеме. И едва сега забеляза, че петната постепенно се стопяваха. Всяко „огледало“ сега бе по-малко от дланта му. Сигурно тази блестяща гадост скоро съвсем щеше да изчезне... Той се запъти бързешком към противоположния край на палубата и освободи осигуряващото въже.

— Мъф, връзка!

Мъф мълчеше. Той повтори извикването си и хвана крайната кука-закопчалка. Чу гласа на Аган:

— Още ли си в отсека?

— Не. Отвори ми вакуумствора. Впрочем... — Той се бавеше, съобразявайки какво да прави. Помисли си: „Който иска с един куршум два заека...“ Запрати куката-закопчалка и каза: — Впрочем няма нужда.

Разбира се, по-разумно беше да се помъчи да хвърли един поглед на гърба на скафандъра.

---

[1] А.С.Пушкин — „Руслан и Людмила“. ↑

[2] Зара, бара, бзис бой — от абхазки: „Обичам те!“, използвано тук като магическо заклинание. ↑

6. ПЕТНОТО НА ЯПЕТ

В шлюзовото преддверие осветлението също бездействуваше. Светлинните сигнали на радиационния и газо-химическия контрол мигаха лениво, беше тясно и мрачно. Андрей не включи фаровете — не искаше да вижда мръсните стени. Овалните люкове бяха очертани по краищата на капаците си със светещи контури — червен и жълт; двата люка бяха херметически затворени, обаче оранжевото око на автомата, който отговаряше за херметизацията, не бързаше да се покаже — сякаш нарочно. Най-последно изплува като луна — мъждиво, зацапано с нещо.

Отгоре заедно с въздушните струи нахлу залп снежен прах. Фунията на въздухоотделителя започна да се покрива със скреж и бързо да побелява; скрежът се спускаше на огромни езици по стените. На капака на люка с жълтия контур светна надпис с яркосини букви: „Барично равновесие. Изходът е отворен.“ Андрей вече знаеше, че тукашните надписи са предназначени предимно за оптимисти, и чакаше търпеливо. Съдейки по състоянието на бордовите обслужващи системи, на „Анарда“ отдавна и грижливо бяха култивирали идеята за стоическия аскетизъм.

Капакът на люка се отмести с отчаяно скърцане, светлият овал се покри с кълба пара. Андрей прекрачи през комингса като сляп. Влажният въздух и неоправдано дългото пропускане през шлюза бяха превърнали скафандъра му в подобие на айсберг, а в топлия отсек всичко това се разтопи и сега, за да види нещо през водната ципа, забулила стъклото на хермошлема, трябваше да има очи на риба. Наистина идеята за тукашния аскетизъм би пострадала много, ако някой намереше свободно време и направеше преддверието влагопоглъщач... Наложил му се едва ли не пипнешком да се добере до своята скафандрова ниша в гардеробното помещение.

Скафандровият фиксатор в нишата действуваше нормално (невероятно, но факт!). „Може би ще успее?“ — помислил си Андрей, натискайки надолу ръчката до бедрото си. Хермовратичката на гърба му щракна и се отвори. Той измъкна ръцете си от полутвърдите

ръкави, изключи бързо съединителите на вътрешните електро- и пневмокомуникации, хвана се за мокрия ръб на люка, измъкна се с гръб от скафандъра и извади краката си. Превъртя се, увисна с главата надолу над скафандъра и успя да види на тилната страна на хермовратичката две изгасващи искри огледален блясък... Знаейки от опит, че е по-добре да не ги пипа с пръсти, той хвана края на електрокабела, включен към бедрото на ТБСК (термо- и баростабилизиращия костюм) и мушна няколко пъти с щепсела местата, където преди секунда догаряха искрите. Металното покритие на вратичката беше твърдо. Това го успокои. Изглежда, „меките огледала“, каквото и да представляваха, не повреждаха облицовъчния материал. И все пак — да вървят по дяволите!...

Когато остана само по гащета, той прелетя до вратата на междинното коридорче (тази врата с квадратен илюминатор по средата му действуваше на нервите: нагоре се вдигаше лениво, а зад гърба му падаше като гилотина — току-виж отсякла му петите). Всичко беше възможно...

Андрей отвори люка на камерата за санитарна обработка. Вътре беше тясно и задушно. Той притисна до устните си респиратора (ледена свежест със сладникав мирис на медикаменти парна белите му дробове), натисна копчето и зажумя силно. Люкът се затвори над главата му, от всички страни го зашибаха пробождащи струи. После нещо звънна (той почувствува, че цилиндърът на камерата леко изменя положението си в пространството), започна да влиза топъл въздух — люкът се отвори и въздушният поток го изтласка нагоре.

В междинното коридорче се синееше тесният екран на аварийното оповестяване, зелените бутони на комплекса за стерилизация на скафандровия отсек светеха и на Андрей за пръв път в живота му се удаде да ги включи всичките, до един. Като видя през квадратния илюминатор, че в отсека се появиха кълба жълта мъгла и яростно светнаха бактерицидните излъчители, той се отблъсна с ръка от екрана и се гмурна в карпона² (втората врата действуваше учудващо плавно).

Ветротунелите на „кашалотите“ са оборудвани с мощни въздушни компресори — след стремителния полет трябваше да финишира, едва ли не премятайки се през глава. Андрей полежа малко на синята гравитационна пътека, за да свикне с появилото се отново

телесно тегло, кихна (откъде ли имаше толкова много прах?) и тръгна към банята. Изми се старателно още веднъж с антисептични средства, макар да чувствуваше, че скърца от чистота. За трети път през последните две денонощия вдишваше медицинските миризми, от които му се гадеше, и много се надяваше, че това ще даде нужните резултати. Тревожеше го подозрението, че блестящият „парцал“ на вратата на хладилника и „меките огледала“ са от едно и също естество: не само си приличаха по блестенето, но и се стопяваха поразително еднакво — без да оставят никакви следи. Наистина имаше и една разлика: „парцалът“ се провлачваше лепкаво след пръста му, а „меките огледала“ се мъчеха да всмучат ръката му, без да се мърдат от мястото си.

Той дълго рови пакетите в гардеробното помещение, докато намери костюм по своя мярка (ако се съдеше по емблемата, беше от бившите запаси на втория пилот на „Анарда“). Облече го с погнуса. Материята беше избелялолилава, панталоните — къси, с лоша кройка, куртката — тясна в раменете. Ни в клин, ни в ръкав си помисли, че никога няма да се съгласи да работи на такъв „кашалот“. Но веднага му стана съвестно — сякаш бе оскърбил, без да иска, всички пилоти на космически танкери. Виж го ти какъв сноб бил! Ще се съгласиш, къде ще се денеш. Не само на „кашалот“, но и на люгер дори ще се радваш, само и само да имаш възможност да летиш. Като ти чукнат петдесетте, че и отгоре — ще се радваш и на най-обикновения тендер. Ако имаш късмет със здравето, ще караш до шейсетте в орбиталните превози или в транспортното обслужване на космическите станции, корабостроителниците и терминалите. А после — както и да го въртиш — идва почтената старост на дъното на атмосферата. Но какво представлява тя? Вила? Риболов, който след една седмица ще ти омръзне до смърт? Празни приказки край огъня в компанията на млади и невъзможно самонадеяни покорители на Космоса? В най-добрия случай ще преравяш старите документи в архивите на УОКС или ще поемеш шефство над младите пилоти и всички в хор ще те уверяват, че вършиш много полезна работа, а младоците, след като изчерпят целия запас от мъдрите ти наставления, при първото си излизане в начална орбита ще почнат да съчиняват вицове за теб, за да смъкнат от себе си напрежението преди стартирането на кораби от такава класа, тип и категория, за каквито ти навремето не си могъл и да мечтаеш.

Андрей се отби в кухненския отсек, постоя, гледайки се в огледалото, и изведнъж осъзна, че не мисли за себе си. Старостта беше някъде много далеч, зад гори и планини — защо да мисли за нея? По-скоро той размишляваше за екзотичната тайна на Мъф Аган. Опитваше се да отключи един от сложните ѝ катинари с обикновен житейски ключ. За пръв път бе предприел подобен опит в разговора с Копаев, но тогава Копаев почти успя да го убеди, че капитанът на „Анарда“ е най-зловещата фигура сред „оберонците“-екзоти. Суперекзот от висша класа. Като довод функционерът на МУКБОПР с право използваше действително странното обстоятелство, че Аган с упоритостта на маниак жадуваше да се усамоти в някое безлюдно кътче на Далечния космос, който, според думите на Копаев, бе заседнал като кост в гърлото на другите екзоти. А между редовете Копаев му каза много повече: в своя орбитален манастир Аган е свързан с нещо враждебно на хората и на Земята. Да, глупаво би било да се изпуска предвид такава вероятност, но ултрамаксимализмът в предположенията винаги поражда желание да се спори. Разбира се, не е достатъчно само желанието, нужни са и аргументи. Но моля, заповядайте! На Кизимов, Нортън, Йонге и Лоре психологически им е по-лесно да се откажат от Космоса, отколкото на стария капитан. Аган е селенген — роден на Луната. Аган е посветил на Космоса целия си живот. Аган е сам — няма нито семейство, нито роднини. И накрая, Аган е с десет години по-стар от другите „оберонци“-екзоти. Иначе казано, оставката буквално автоматически обричаше бившия капитан на бившия танкер да изпълнява ролята на „почтен старец“. Аган бе разчел вярно: повече нямаше да му позволят да лети и единственият начин да отдалечи заплахата от „почтената старост“ е да се вкопчи здраво, до смърт в „Анарда“ и с всички позволени и непозволени средства да получи длъжността комендант на орбитална база. Някой от древните със злорадство, а може би и с вътрешна болка е съчинил афоризма: „Човече, вземи всичко, което желаеш, но заплати за него истинската цена!“ И Аган, изглежда, беше решил до дъно да изпие пълната чаша на някаква си блестяща гадост — приемлива за него цена. Онова, което бе накарало другите екзоти да се отвърнат с отвращение от Космоса, той бе приел. И ето — пие си чашата мълком и тайно... Защо това да не е една от версиите? В битов план поне тя изглежда много по-рационална от апокалиптичната версия на МУКБОПР. „За великите

неща ни помагат да си съставим представа малките неща и ни посочват пътищата за тяхното постигане...“ — така бе писал навремето си май Лукреций.

Впрочем максимализмът на функционерите на МУКБОПР е пряк резултат от тяхната постоянна готовност за най-лошото. „А на мен? — мислеше тъжно Андрей. — Каква степен готовност ще ми заповядайте да имам?... Дори няма с кого да се посъветвам.“

Начука на клавиатурата на кухненския автомат „дежурен обед“. Изгълта машинално храната, без да усеща какво яде, взе една пластмасова бутилка с брезов сок и тръгна по коридора. Минаваше край облицовани с червено дърво стени, край запечатани врати на необитаеми каюти. Лампите над главата му образуваха бледи кръгове. Печатите на вратите представляваха залепящи се прозрачни оранжеви триъгълници с надпис „УОКС — «Анарда»“, с бял дългокрил албатрос (главния елемент на космофлотската хералдика) и черен тъпонос кораб (впрочем именно за тази особеност пилотите бяха нарекли танкерите „кашалоти“). Аган бе консервирал каютите по всички правила, вложил бе много старание. Пиши, експерте, похвални отзиви в заключителния акт! Добре, да кажем, че ги е написал. На кого са нужни? На УОКС ли? Най-малко на него. Там не са вчерашни — сигурно са разбрали, че МУКБОПР е взело под своя опека Аган, и знаят, че при такава ситуация „Анарда“ ще получи статут на орбитална база на куково лято.

Андрей държеше в ръката си хлъзгавата и студена бутилка. Неочаквано забеляза, че избягва да пъха ръцете си в джобовете на неприятния костюм — погнусата му не бе изчезнала. Отби се в каютата си, отвори последния пакет дрехи, които беше взел от „Байкал“, и се преоблече, вдъшвайки с удоволствие ароматната свежест на белия пуловер. Докато се преобличаше, мислеше за срещата си с Аган. Ненадейно пред очите му изникна една картина от миналото: затъналият в размразената дупка в реката елен... Да, с елена всичко беше по-просто. Но дявол да го вземе, къде трябва да скочи, за да спаси Аган от бедата?... Впрочем не беше ли вече късно да го спасява? Колко от истинския Аган бе останало в този екзот? Може би това вече не бе Аган?... Помещението на командната кабина е слято илюзорно с космическото пространство: вдлъбнатият таван и стените представляваха екран. Подът също е повърхност на екран (с изключение на белите плашери² на въртящите се кръгове на двойката

кресла). Танкерът висеше над сгряната от слънцето страна на Япет. Над главата му беше сърпът на Сатурн, обкръжен от пръстена. Модернизацията на пилотажното и навигационното оборудване на „Анарда“ правеше командната кабина твърде съвременна. Отпред бяха вдвоените кресла за първия и втория пилот, по средата — двете кресла за капитана и щурмана (Аган вече трябваше да му ги е демонстрирал, но, изглежда, му бе трудно да се реши). От двете страни на капитанското и на щурманското кресло изпод подовата настилка се подаваха сегментите на ротопултовете, които приличаха на колесни задвижващи механизми в старинен параход. На плашера, близо до щурманския ротопулт, се бе разположило като розово облаче едно необичайно за тази обстановка надуваемо кресло. В него седеше Аган. В краката му бяха разхвърляни в безпорядък демонтажни инструменти, през меката облегалка за ръката висеше праметнат кабел с пистолет-резач на края. Кабелът, навит на колелца като змия, изчезваше зад вратата на координаторската кабина. Андрей надникна през отворената врата. Преградката между координаторската и съседната кабина беше безмилостно унищожена: грубо нарязаните метални плочи с разтопени от плазмената температура краища стояха изправени покрай стените заедно с измъкнатите от контактните процепи тънки като крехък лед блокове на апаратурата. Орбиталните монтажници винаги разширяват твърде тесните кабинни за сметка на ненужното в орбиталната база помещение на координаторите и на потенциалния комендант не му оставаше нищо друго, освен да спазва това правило — днес той доста се бе потрудил. Сякаш обезкуражен от извършения разгром, той седеше неподвижно, подпрял с юмрук жълторусата си глава, ръкавът на червено-синия му комбинезон бе изгорен малко над лакътя. От координаторската кабина се носеше мирис на изгоряло, чуваше се шумоленето на включената на пълна мощност вентилация.

Андрей се отпусна в щурманското кресло. Погледна потъналия в мислите си капитан и едва сега видя на сфероекрана зад гърба му носещия се в пространството вдясно от борда „Лемур“. Фаровете на вакуумния кибер-монтъор бяха изгасени, манипулаторите — прибрани, но обективът на видеомонитора му беше отворен. Андрей веднага разбра защо е станало нужда Аган да извежда навън „Лемура“, но реши засега да се въздържа от въпроси (макар да му бе интересно дали

киберът бе успял да свали огледалните петна). Отвори бутилката. Аган го гледаше. Задълбочено-замислено, без да мига. Гледаше го не в лицето, а сякаш го разглеждаше в общ план. Така разглеждат обикновено непознат предмет. Андрей премести погледа си към хоризонта на Япет и отпи от бутилката. Чувствуваше, че капитанът не сваля очи от него.

— Защо си тук? — каза тихо Аган. — Бих предпочел да видя на „Анарда“ друг експерт.

„Многообещаващо начало“ — помисли си Андрей.

— Не ти ли харесва моя милост?

Последва дълга пауза.

— Винаги съм се възхищавал на умниците от експертния отдел — рече Аган. — Познавам почерка им. На Морозов ли е идеята?

— Да. Защо?

— Там много обичат да вадят кестените от огъня с чужди ръце. И най-страшното е, че лесно намират за тази работа наивни момчета.

Андрей не каза нищо.

— Виж какво — добави Аган. — Това място е отвратително. Дори не подозираш колко е проклето...

— За моите подозрения сигурно е по-лесно да съдя аз самият.

— Те не струват нищо, щом като все още си в състояние на еуфорично благодущие.

— Така ли? А твоята цел е да ми вдигнеш нервите ли?

— Ако това можеше да осигури безопасността ти... Не трябва да оставаш тук. Поне днес.

Андрей го погледна в очите.

— Затова ли ми предлагаше разходка с „Казаранг“?

Аган не отговори — продължаваше да разглежда събеседника си задълбочено замислен, без да мига.

— Ето каква била работата... Тогава си отбележи: предложението ти закъсня. И между другото грижата за безопасността на ближния не се проявява в такава неуверена и необосновано деликатна форма. Аз просто не те разбрах във вакуумствора.

— Да, аз съм старо магаре — каза Аган и по лицето му релефно, както никога преди, се очертаха скулите и жилите. — Вярно, деликатничех. А трябваше още първия ден да те изгоня оттук. Да те

отпратя обратно на същия люгер, с който долетя. По дяволите моята деликатност!

— Капитане, не ми харесва тонът на разговора ни.

— А аз съжалявам сега, че не взех този тон от самото начало и че не те изхвърлих зад борда заедно с твоето пълномощно. Това би избавило и двамата ни от... — Аган не каза от какво, само се намръщи. — Преди да получиш пълномощното от Морозов, трябваше да поискаш връзка с мен и да ме помолиш за съвет. Бих те посъветвал...

— Случва се сам да решавам как да постъпя.

— Извинявай, но има едно полезно правило: кандидатурите на експертите да се обсъждат с капитаните. А аз все още съм капитан.

— Никому не е дошло наум, че моята кандидатура няма да ти е по вкуса. Да си призная, и аз, получавайки пълномощното, свято вярвах в твоето дружелюбие.

— Има различни ситуации. Едно нещо са нашите контакти в хотел „Вега“, а друго — на борда на мъртъв кораб в условията на Далечния космос.

— Дружелюбието не е ситуация. То е, бих казал, особена категория човешки отношения — Андрей отпи от бутилката. — Човешки. — Той не гледаше към капитана.

— Ще си философствуваш вкъщи, на „Байкал“ — рече Аган. — Тук аз отговарям за твоята безопасност. Ясно ли ти е?

— Не съвсем. Пред кого отговаряш?

— Пред собствената си съвест. Това достатъчно ли е?

— Интересно как би постъпила съвестта ти, ако експерт на „Анарда“ беше някой друг?

Изглежда, капитанът нямаше отговор на този въпрос. Ресниците му трепнаха за пръв път по време на разговора.

— Нямах ли нещо по-принципно от това „ако“ по мой адрес?

— Че то е принципно повече, отколкото трябва — рече Андрей и попита: — А защо твоята съвест е мълчала толкова дълго?

— Тоест?

— Тоест десет години след Оберон се е спотайвала.

Аган размърда светлите си вежди и измърмори мрачно:

— Хм... Това вече е друг разговор.

— Не — каза Андрей. — Все същият е, само че на друг тон.

Още в банята, обливайки се с антисептичните средства, той предчувствуваше, че този път разговорът ще отиде твърде далеч. Играта на безсловесен космически детектив свърши, дявол да я вземе. Не той беше започнал този разговор, но щом като бе сложено началото, щеше да го доведе докрай. Каквото и да му струваше. Сега вече не изпитваше никакви сантименталности. Имаше чувството, че му предстои логически двубой с абсолютно чужд човек. Или може би с нечовек. Дори на нормалния облик на Аган той вече не вярваше.

— Не те разбирам — каза Аган — какво експертираш: танкера или нравствеността на капитана му?

— Едното не изключва другото. Танкерът е бъдеща орбитална база, а ти — нейният потенциален комендант.

— Ти си упорито момче, умно... но неопитно.

— Зависи в какво.

— В опипването на нервните възли на човешкото нещастие. Сигурно защото в живота ти всичко е било гладко.

„На човешкото...“ — помисли си Андрей и му отговори:

— На мен ми е простено, още съм млад, животът е пред мен. — Кимна към екрана и изображението на „Лемур“:

— Работникът по ремонта завари ли огледалните петна?

— Ти видя ли ги? — попита рязко Аган.

Тонът на въпроса, лицето и очите на капитана в този момент още по-малко се харесаха на Андрей.

— Две от тях финишираха по гърба ми — поясни той, вглеждайки се тревожно в обезпокоения екзот. — Ако не бях с твърд скафандър, сигурно щяха да ми счупят гръбнака.

— Гръбнака — измърмори Аган и натисна на ротопулта клавиша за връщане: „Лемур“ политна и заплава сред звездите към приемния бункер — плъзна се като привидение покрай борда и изчезна зад овала на входната врата. — Чудно ми е как изобщо си оцелял.

— Какво беше това?

— Дяволщина!

— По-точно? Стори ми се, че беше струя тежко като живак вещество.

— Видя ли зелено припламване?

— Припламване ли? — Андрей си спомни зеления отблясък, който му се мярна веднага след удара.

— Дяволщина!... — повтори Аган с някакво ожесточение и попита внезапно, гледайки много внимателно събеседника си:

— Как се чувствуваш?

Изтръпвайки от ужас, Андрей се опита да анализира състоянието си. С мъка успя да отпусне парализираните си от страх мускули.

Като че ли нямаше нищо подозрително... Никакви особени усещания... Постепенно това го успокои.

— Чувствувам се нормално.

— Напълно ли? — усъмни се Аган.

— Всичко ми е наред.

— Нямах ли някакви непривични за теб усещания?

— Абсолютно никакви. Всичко е нормално.

— Странно. Най-малкото е загадъчно...

— Дори и за теб ли?

Аган му обърна гръб.

— Е, какво трябваше да почувствувам?

— Какво ли? — на свой ред попита разсеяно капитанът, като поглеждаше към вратата на координаторската кабина. — А... Първо — един такъв неприятен... отровно-железен вкус на езика. Още повече че лъчът, според думите ти, те е улучил право в гърба.

— Лъч ли е било?... Откъде?

— Не зная. Не се наемам да гадая.

Андрей отпи от бутилката и задържа глътката в устата си. Обикновен вкус на брезов сок. Нищо, което да напомня за „отровно-железен вкус“... „Този път се отървах — помисли си Андрей, изпразвайки бутилката до дъно. — Пийте витаминизирания брезов сок и можете да не се страхувате от никаква блестяща гадост!“ Капитанът, изглежда, забеляза промяната в настроението му и го предупреди: — Недей много да се успокояваш. Най-интересното сигурно тепърва те чака.

— Кога ще е това „тепърва“?

— След известно време.

— Мда... И ти си един предсказател, колкото аз — зоотехник.

— Въпреки това рискувах да предскажа бъдещето ти — възрази равнодушно Аган. — По линията на гърба ти...

Погледът му беше разсеян, очите му блуждаеха. Ясно беше, че губи безвъзвратно интерес към разговора. Или че вече го бе загубил.

— А аз проумях твоето настояще в хладилника. По отпечатъците на дланите и босите ти крака.

Хвърляйки в изгасващия огън на разговора това смолисто и сухо дърво, Андрей се бе приготвил за изостряне на отношенията. Капитанът стана, но не гледаше към експерта, а към вратата на координаторската кабина и явно се ослушваше за нещо. Андрей неволно също се ослуша, ала не долови нищо освен шумоленето на вентилацията.

Капитанът мина мълчешком зад креслото и се втурна в координаторската кабина. Объркан, Андрей почти с инстинктивно движение на ръчката обърна двойката кресла на четвърт окръжност вляво и го съпроводи с поглед. Без да се задържа в координаторската кабина, Аган влезе през току-що направения отвор в кабината за връзка и изчезна от погледа му. След секунда Андрей чу оттам неясни гласове на фона на вече познатото му цвърчене на радиосмущенията. Последва гръмкият глас на Аган:

— Танкерът „Анарда“ за радиоабонатите от системата на Сатурн, приемам!

„Извънреден сеанс ли е? — помисли Андрей с досада. Погледна часовника си. — Съвсем не навреме!“

— „Анарда“ слуша! Приемам!

Пак неясни гласове и цвърчене... По дееспособност автоматите на радиофилтрите с нищо не се отличаваха от останалата автоматика на танкера. Логическият блок на автосистемата РФ толкова дълго изработва програмата за отстраняване на смущенията, че Андрей успя десет пъти да съжали бъдещите орбитални свързочници на тази развалина. Най-после цвърченето изчезна. Но все едно, на такова разстояние не можеше да се долови за какво си бърбореха радиогласовете.

— Ало, шкип! — извика Аган. — Включи си тонфоните.

Андрей изви поглед след отлетялото към пилотските кресла надувно кресло на Аган, върна двойката кресла в изходното им положение и натисна копчето за многостранна връзка.

„... Минус две хилядни“ — каза ясно нечий женски глас.

„Диона, пак съм аз — Енцелад — нежно изблея някакъв лиричен тенор. — Повторете резултата си.“

„Енцелад, не ми пречете! Не говоря с вас, а с орбиталния Титан. Максим Петрович, защо ми пречи той?“

„Затуй защото! — взмути се лиричният тенор. — При нас резултатите не съвпадат! Вашето алbedo на Петното е искряща белота, почти метанов сняг, а нашето е с четирийсет на сто по-ниско!“

„Почакайте де, не всичките наведнъж — каза страдалчески някакъв млад баритон (очевидно Титан-орбитален). — Ние вече десет минути се мотаем с елементарните характеристики на Петното и правим проблем от това. Кира, коя таблица използвате!“

„Втората на Шепел — отговори Кира-Диона. — Защо?“

„Така — Титан-орбитален въздъхна тежко. — Ако изключим само едно нерадостно обстоятелство, че Шепел въобще не е чувал за нашата сингул-хромотронна оптика. Вземете таблицата на Шчеглов. Смятам, че практиката на аспирантите трябва да преминава на съвременно професионално равнище.“

— Фъгив ми фор интъраптинг ю!...^[1] — вклини се нов глас.

„Кой е пък сега? Айм сори, бат ай хев ноу тайм.“^[2]

„Титан! Титан! Пак съм аз — Енцелад. Макс, ние вече успяхме всичко да изчислим. Знаеш ли, излиза, че е мъгла!“

„Когато се вдигне, ще поговорим.“

„Чуй ме! Петното на Япет не е нито ледена кора, нито снежно поле. Откъде ще се вземат само за девет часа, и то в равнината Атлант! И диаметърът му веднага да стане двайсет и пет километра!... Идеално кръгла форма!...“

„По-спокойно, Володя, не се горещи, аз съм напълно съгласен с теб.“

„Но ако не е сняг, нито лед, значи е мъгла. Лещовидно натрупване на гъста мъгла. Оттам е и тази невероятна форма. Първото предположение е, че е газов гейзер или, ако използваме термина на Доброволски, газер. Но аз имам друга хипотеза...“

„Фог ин Джапет?! Чарминг новлти!“^[3]

„Аз пък имам киселини в стомаха, Володя, от вашите хипотези. Знаеш ли, вече досещам се каква хипотеза за фог-обекта обременява мозъчните ти гънки. Засега си мълчи. Нека да е газер.“

„Нещо не мога да те разбера...“

„А ти задействувай мисленето си поне с половин капацитет“.

„За да не тревожа нашата общественост ли?... Разбрах.“

В радиоефира избухнаха негодуващите възгласи на разноезични абонати.

„Ти-хо! — извика на срички Титан-орбитален. — Ай бег йо паадн, разбира се, ферцайхен зи битте^[4], но ви моля да освободите ефира. Ех, Володенка, злато мое... Аз съм Титан, аз съм Титан-орбитален! Япет — «Анарда», търся връзка!... Продължават да мълчат. Не ви чувам, «Анарда», не ви чувам. Да не са заспали? Диона, вие също ли не чувате тези «лелящи холандци»?... Ето ти теб — и Диона изчезна...”

„Сюзерен“ — произнесе някой тихо, със сарказъм.

„Не разбрах. Какъв сюзерен?“

„Такъв — обикновен. Със сърмени ширити.“

„Всички се разприказвали. Имай съвест — дай на Кира да си поплаче спокойно. Да не й се надяваш, заради някаква си воняща питка дим на някакъв си крастав Япет!...”

Настъпи всеобщо петминутно объркване. После се чу реплика на Енцелад:

„До радиоанонима от Диона: не се пъхайте в неща, от които разбирате колкото осмоного от парфюмерия. И си го имайте за обещание: не позволяваме да обиждат ръководителите ни.“

Отговор не последва. В настъпилата тишина се чувствуваше обща неловкост. И не се чуваше нищо друго освен акустичните пакети на електроизпразвания в пръстените на Сатурн.

Неловката тишина бе нарушена много навреме от женски, възсук дикторски глас от административния СЦ (съобщителен център):

„Напомням: администрацията на системата на Сатурн много моли радиоабонатите, които нямат отношение към дейността на селенолозите, да не заемат диапазона, предназначен за връзка с Япет — «Анарда». Диапазонът е изключително на разположение на селенолозите от отряда на Максим Лазарев. Благодаря за вниманието.“

„Благодаря за такава връзка — пророни скръбно Максим. — Не се преструвайте, че без фотонен предавател ние сега не сме като без ръце.“

„Дори и на неспециалистите е ясно, че в момента в района на Япет има зона на пълно радиомълчание — подхвана Енцелад. — Не се ли срамувате, специалисти?“ „Съчувствувам ви, селенолози, но не мога да ви помогна — реагира бързо на справедливия упрек на

Енцелад познат силен и много красив, плътен глас (той често звучеше по време на сеансите за връзка при приближаването на Андрей до Сатурн). — По график имам Ф-връзка с пръстенолозите от «Фермоар». И с танкера «Аелита» — първи сеанс. Няма нужда да обяснявам на някого какво значи първи сеанс, нали? Съветвам ви да се свържете с «Анарда» чрез «Байкал» — Рея скоро излиза на пряка връзка с Япет. А засега обяснете на «Байкал» с радиосредствата си какво става. Желая ви успех!»

Разговорите в радиодиапазона на „Анарда“ приключиха.

Аган се върна. Вдигна креслото и го закрепил до ротопулта на плашера на пилотските кресла. Сядайки, той каза:

— Нашият Ф-сигнал за „Байкал“ се дава от автоматиката.

Андрей не му отговори. Той гледаше Петното.

От полемиката между Титан и Енцелад му стана ясно, че Петното лежи в равнината Атлант. Андрей не можеше веднага да определи визуално този район на планетоида, макар в курсантския период на живота си да бе изучавал обща и приложна селенография (където, естествено, влизаше и приложната япетография). Само най-големият чудак можеше да се осмели да си представи, че „равнината Атлант“ е наистина равнина. От орбитата се виждаха добре ледените пропасти, „младите“ структури на лъкатушни гребени и жлеbove, покритите с мрежа от черни пукнатини участъци „слонска кожа“, силно набраздените с гънки хълмове(сякаш вълнообразни ламарини) и, разбира се, вездесъщите черни белези от едра шарка — взривните и ударно-взривните кратери, обкръжени с малки светли насипи. До западния регион на тази, с ваше позволение, равнина, кръстена на името на поддържащия небето митичен герой, се намираще басейнът на Плейона — голяма, немного дълбока падина с характерните за басейните от ударен тип концентрични пукнатини и гребени. Западният край на Петното опираше в издатината на външния гребен на Плейона.

Петното се виждаше добре: изображението му пълзеше бавно, със скоростта на охлюв по невидимо-вдлъбнатата повърхност на сфероекрана — малко вляво от бялата ивица на настилката, която съединяваше плашерите на пилотското и щурманското кресло. Освен удивително кръглият контур на това новообразуване нямаше нищо друго, което да поражда погледа: огромен пудинг от светлосив дим,

леко набразден в центъра. Или мъгла, ако можеше да се вярва на прозорливостта на селенолозите на Енцелад.

Дебелината на „пудинга“ беше сравнително малка. Около три километра на око. Най-много четири. Трудно бе да си представи човек, че раждането на мъглявината-диск с диаметър двайсет и пет километра не е било съпроводено с изригване от съответен мащаб. И само за девет часа този колосален газов пискюл бе успял да се слегне върху равнината като геометрично правилен слой?... Беше крайно съмнително. А за хипотезата за спокойна миграция на газовете — от пукнатините към повърхността — формата на Петното съвсем не подходеше. Един участък с пукнатини може да бъде кръгъл, но не до такава степен!... Да, именно формата на Петното вълнуваше въображението и караше Андрей да се губи в догадки. Пудингообразният диск беше неправдоподобно, неестествено кръгъл... Добре, че поне доста определено се виждаше отдалече мъгливата му плът, облакоподобните „корнизи“ и „срутвания“ на увисналите му (къде повече, къде по-малко), а на места и разлети като кисел краища. Иначе щеше да му бъде трудно да удържи фантазията си от изкушението да се потопи в света на ирационалните догадки, а ръцете си — от желанието силно да си оципе ухото. Сега можеше вече да разбере объркването на селенолозите.

Изображението на Петното малко по малко изчезваше под плашера на щурманското кресло. Андрей премести погледа си върху светлата ивица на хоризонта. Тя беше несравнимо по-ярка от всички други, осветени от Слънцето детайли на релефа на тъмносивата, предимно ледена повърхност на водещото полушарие на Япет. Светлата ивица принадлежеше на другото полушарие, което вероятно в резултат от сблъскването с някакъв астероид беше много позаскрежено: истински мъртвец под саван... Две смесени по състав (космодесантчици и учени) изследователски експедиции бяха извършили десант на Япет. И двете бяха направили извода, че тази луна, обезобразена съвсем нормално в миналото от сеизмичната активност на недрата ѝ и от метеоритните бомбардировки, сега е мъртва като камък. Скърбящият Космос бе загърнал вкочанените ѝ останки със снежен саван. А сега излизаше, че мъртвецът се бе размърдал...

— Тук „Байкал“! — изреваха внезапно тонфоните. — „Анарда“, чувам сигналите ви! Кой приема?

Аган намали силата на звука и погледна Андрей.

— „Анарда“ за „Байкал“ — каза Андрей. — Приема Тоболски. Здравей, капитане!

— Здравей, шкип! — гласът на Валаев стана по-топъл. — Страшно се радвам да те чуя!

— Взаимно е, Ярослав, взаимно! Как върви разтоварването?

— Горещо-долу. Нали ги знаеш тукашните клиенти. С една дума — провинция. — Валаев въздъхна. — Но след два дни предаваме „полилея“ в ръцете на експераторите, а ти си добре дошъл на „Байкал“. Масацентровката ще я направят под твое ръководство. Домъчня ли ти за нас?

От Андрей за малко не се изтръгна чистосърдечното „да, много“, но си спомни за Кобаев и навреме спря езика си:

— Ами... как да ти кажа? Тук не ми остава време за емоции.

— Какво става с вашата радиовръзка? В ефира е истинска паника: всички до един са разтревожени от мълчанието ви. Разправят, че при вас се появило някакво ненормално петно, вярно ли е?

— Белезникава мъгла във вид на облак. Един такъв кръгъл... Не е идеално кръгъл, защото краищата му тук-там са деформирани — разлети, но все пак е твърде кръгъл. Мисля, че той влияе на радиовръзката.

— Ние го хванахме с телефотерното увеличение. Това чудо ми прилича на кръгъл леден блок.

— А на мен — на пудинг. Грандиозен пудинг с определена форма. Ще стигне за всички ни. За цялото човечество, както би казал един мой познат.

— Какво само не измисля майката-природа... Впрочем за човечеството. Специалистите по луните тук са страшно развълнувани, горят от желание да вземат интервю от вас. Един едва го успокоихме — нервите му не издържаха. Заради това Петно, казва, дисертацията ми отива по дяволите. Да го съжалиш — свестен човек, млад и вече, разбираш ли, с компрометирана дисертация... Е, до скоро виждане, нали? Поздрави Аган. Предавам канала на селенолозите. Всичко хубаво!

— Поздрави всички — прецеди през зъби Андрей вместо обикновеното „Всичко хубаво!“ — А Аверян — специално.

— Титан-орбитален за Япет. Ние също ви поздравяваме, Андрей Василиевич! Вас и капитана на „Анарда“ Аган. Ако нямате нищо против, бихме искали да влезем в контакт с вас по повод фог-обекта, известен и като дим-диск, грандпудинг или Петно на Япет.

Не беше гласът на Максим и това много не хареса на Андрей. Под сироп на снизходителната вежливост се чувствуваше твърдост в интонациите.

— „Анарда“ за Титан. С кого имам честта?...

— Постоянният член на научния съвет на системата на Сатурн Март Аркадиевич Фролов е на вашите услуги. С вас сме почти връстници и предлагам да се обръщаме по име.

— Съгласен съм. Борис Аркадиевич Фролов да не ви е случайно роднина?

— Много е възможно — имам безброй роднини.

Андрей се слиса.

— Познавах брат ви... Ако е той... и ако това поне малко ви...

— Андрей, ако нямате нищо против, сега много повече ме вълнува Петното.

— Нямам нищо против, макар че не мога съвсем да съобразя какво се иска от мен.

— Впечатления. Като резултат от вашите визуални наблюдения.

„Упорито момче“ — помисли си Андрей, погледна часовника и добросъвестно му изложи наблюденията си. Резултатите — сам разбираше — бяха скромни и не можеха да задоволят постоянния член на научния съвет на системата на Сатурн.

— Това е всичко. Сигурно много малко съм добавил към наблюдаваното от вас на екраните на телефотерите.

— Уви, да — съгласи се постоянният член. — Но не се смущавайте. Ще ви дадем няколко полезни указания, които ще помогнат на групата ви да събере допълнителна информация за Петното.

За момент Андрей онемя.

— Чуйте, Март!... За каква група става дума?

— Ами предполагам, че не сте сам на танкера.

„По-добре да бях сам!“ — помисли си Андрей, разглеждайки остроносия профил на Аган. Екзотът тъжно шареше с очи във всички посоки и мръщейки се страдалчески, току разтриваше тила си — сякаш перспективата да получи ценни указания бе предизвикала у него пристъп на главоболие.

По проточилата се пауза Март, изглежда, разбра, че бе взел неверен тон и добави:

— Да, възможностите ви са ограничени. Обаче съгласете се, че бездействието е недопустимо. Хайде да обсъдим заедно какво да правим.

— По-благоразумно е да се командирова тук специалисти, които са по-сведущи от мен и Аган по въпросите на проблемната селенология.

— Безусловно. Готви се да стартира люгерът „Вивера“ с десантчици и селенолози на борда. Но има ли гаранция, че до идването му Петното няма да изчезне така внезапно, както се появи? Аз например съвсем не съм уверен в неговата стабилност. А люгерът в най-добрия случай ще пристигне при вас след едно денонощие.

— Съчувствувам ви.

— Трогнат съм. Впрочем съчувствието като всеки благороден метал може да се излее в конкретна форма.

Едва сега Андрей осъзна мащаба на сблъсъка на интересите на учените и функционерите от МУКБОПР.

С идването на люгер неприкосновено-тихата обител на неприкосновено-екзотичните тайни моментално щеше да се превърне в орбитално-десантно общежитие. И никакви забрани на МУКБОПР нямаше да помогнат...

— Март, как си представяте тази конкретна форма?

— Като сума от технически средства, каквито имате при себе си на борда и които е необходимо да задействуват за целите на оперативното разузнаване на Петното.

— За да избегнем възможните недоразумения, ще ви подсказа какво нямаме на борда. Нямаме разузнавателни флаинг-станции с автономно действие, нямаме флаинг-сонди. Нямаме дори специализирани програми за многозонална локация. Не говоря за пълното отсъствие на всякакво присъствие на изследователски навици у мен и у Аган.

— Имате дракар.

„Разбира се — помисли си Андрей, — моментално припкам на Япет заради теб...“ Забеляза, че все още държи в ръцете си празната бутилка, захвърли я на седалката на капитанското кресло и каза:

— Ето с това трябваше да започнете — с уговорките да наруша всички писани и неписани правила на десантните разузнавателни операции.

— Поемам цялата отговорност върху себе си.

— Вървете с всичката си отговорност на... — намеси се изведнъж Аган. — Като че ли не разбирате на какво мирише проклетото търкало на Япет.

— Не, защо... — възрази Март. — Обмисляме някои предположения. Впрочем именно това ни кара...

Аган не го слушаше:

— Малко ли ви е един Оберон? Искате и втори ли? Довиждане. — Ставайки от креслото, той пътем изключи автоматиката на Ф-връзката и обгърна с поглед внезапно онемелия сфероекранен простор на системата на Сатурн.

— Оберонския смерч ли имаше предвид? — попита го смаяно Андрей. — Петното на Япет смерч ли е?

— Не, прелюдия към смерча.

— Откъде го измисли?

— Чувствувам го. Как ли? Ти не можеш да разбереш.

Аган се приближи до щурманското кресло и сякаш не знаейки къде да дене неспокойните си ръце, ги пхна в джобовете си. Андрей видя отблизо измъчените му очи.

— След време ще разбереш.

— Но лъчът, който ме удари по гърба, не можеше да идва от Петното. В този момент то беше някъде отвъд хоризонта.

— Да, това е странно... Впрочем какво значение има откъде е? — Полуобърнат, капитанът погледна през рамо бялата ивица на хоризонта. — Виж го този мъртвец под саван...

— Защо изключи връзката?

— Не исках да те уговарят. Не се пъхай в Петното, не си десантчик.

— Опасно ли е?

— Не зная.

— Ти знаеш какво представлява смерчът.

— Да, зная какво представлява смерчът, но за Петното нямам никаква представа. Чувствувам само, че този кръгъл облак е зародишът на бъдеща буря. Мъглата на Япет е първият стадий... на някакъв подготвителен процес, който, ако се съди по Оберон, в края на краищата завършва със серия смерчове.

— Колко време може да продължава този процес?

— Кой знае... Години? Месеци? Дни? Изглежда дотогава, докато не изчезне мъглата. Така беше на Оберон. Във всеки случай загиналият по време на предпоследния смерч екипаж на „Леопард“ не бе заварил там никаква мъгла. И ние не видяхме нещо, което да прилича на тукашния пудинг. Нито в района на Ледената плешивина, където после почна да действа капанът, нито в който и да е друг район на повърхността на планетоида. Наистина, ние не търсихме специално мъгливи петна, но не бихме могли да пропуснем дори и най-малкото. Търсейки останките на „Леопард“, телефотерите на „Лунна дъга“ опипаха на Оберон всеки квадратен метър. И в този, и в другия смисъл планетоидът беше девствено чист. Разбираш ли? Абсолютно чист!...

Андрей гледаше ръцете на говорещия. Те през цялото време бяха в движение. Екзотът, изглежда, не забелязваше колко неспокойни бяха ръцете му по време на разговора. Пъхаше ги нервно дълбоко в джобовете, изваждаше ги, слагаше ги зад гърба, вдигаше глава, пипаше шията, тила си или трескаво ги кръстосваше на гърдите си. А когато, жестикулирайки припряно, ги разперваше встрани, пред очите на Андрей едва ли не с физическа яснота изникваше нощното видение — сянката на многоръкия „пианист“... И краката на Аган не стояха на едно място — потрепваха, пристъпваха, сякаш нещо пареше стъпалата му. Всичко у него мърдаше — краката, ръцете, раменете... Накрая Аган погледна лицето на събеседника си и млъкна смутен, странната му жестикулация изчезна.

— Излиза, че селенолозите не без причина са разтревожени — каза Андрей, за да даде време и на себе си, и на него да се опомнят.

— Сега ще полазят по Петното като мравки по бонбон — измърмори екзотът, правейки нервни гримаси. — Ще започнат десанти, суетене, ажиотаж...

„И десантчици — допълни мислено Андрей. — И над някого от тях надвисва заплахата да заприлича на сегашния Аган. Втори

Оберон... Навярно трябва да се забранят десантите. Но ще успее ли Копаев поне нещо да предприеме в случая?... Ама че ситуация, дявол я взел...“

Той размишлява около една минута.

— Кеп, какво още друго полезно за смерча можеш да ми съобщиш накрая?

Продължавайки да гримасничи, Аган втренчи продължително очи в него.

— Според мен вече всичко е казано.

— Ясно — Андрей набра на клавишите на ротопулта командата за автоматична връзка. Екзотът повече не го интересуваше.

Чу гласа на Фролов:

„... Всичко, каквото поискате. Освен плоски шеги. «Байкал», дръжте ме на лъча, докато условията позволяват.“

— „Анарда“ за Титан — намеси се Андрей. — Март, искам връзка. Скоро ще излезете от прекия лъч, затова — на въпроса. Приемам предложението ви за разузнаване чрез десант, при условие, че ще ми обещаете твърдо вие да се разправяте с УОКС. УОКС, който знае защо, ужасно не обича самодейците-десантчици, а на мен, който знае защо, хич не ми се иска да загубя служебната си виза.

— Гарантирам ви, че няма да имате никакви недоразумения с администрацията на УОКС. Но истината да си говорим, Андрей: рискувате не визата, а главата си! Обмислете хубаво, докато не е късно. Моралното право е на ваша страна — вие не сте десантчик.

Андрей попита:

— Мога ли да разчитам поне на минимум полезни сведения за смерча?

— Кога планирате старта?

— Готов съм веднага да стартирам.

— Много ви е старо катерчето... Ще издържи ли?

— Хайде да се разберем: всеки да си гледа своята работа.

— И общата, ако позволите — добави Март. — Андрей, имаме работа с уникално явление. Изглежда, догадката на Аган е вярна: Петното на Япет е кръвен роднина на оберонския смерч. А това никак не е радостно — чуйте причината. Ареалът на нашата цивилизация е изучен достатъчно добре, за да кажем с твърда увереност, че в миналото не са открити никакви следи от действието... хмм... на

смерча-феномен. Тук понятието „в миналото“ обхваща цялата еволюция на Слънчевата система до наши дни. Смерчът-феномен е някаква принципно нова и, няма да крия, много странна производна на сложния живот в нашия Космос. И без да искаш, започваш да мислиш с тревога за бъдещето. Ако смерчът-феномен е бил способен да отгризе солидно парче от Оберон, къде е гаранцията, че няма да може да направи същото с Япет или Луната? Със Земята, ако щете, с Юпитер, със Слънцето?... Гризачът с лунномащабен апетит трябва да се изследва незабавно, и то подробно. С всички достъпни средства.

— Март, по-нататък всичко ми е ясно: беззащитното човечество, съдбата на света и прочие.

— Вярно. А достъпните ни средства през идващото денонощие са един стар катер, примитивната му апаратура и вашето лично мъжество. И то когато нямате нито партньор, нито: изследователска сръчност, нито опит в десантни операции и нямате надежда за радиовръзка. На всичкото отгоре от двадесетината спасителни гулети с автономно базиране, намиращи се в системата на Сатурн, точно на Япет и в околностите му няма нито един. По наша вина. А освен това не сме в състояние да ви предложим достатъчно рационална схема за контактно разузнаване на смерча-феномен.

— Контактно ли? — попита Андрей, ясно осъзнавайки сега какво точно очакват от него. Разходката до Петното с остарялата флаинг-машина сама по себе си е твърде рискована в чисто технически план. Без връзка тя е абсолютно безобразие, някъде на границата на безочливия аферизъм. Но и това е малко — предстои му да се гмурне целият в проклетата мъгла...

— С една дума, действайте според уредите и обстоятелствата и ако едните и другите позволяват, се опитайте да проникнете по-навътре в мъгливото тяло на Петното някъде по краищата му. Разбира се, нас повече ни интересува централната област, но там най-напред ще изпратим автомати. Ако успеем, естествено. Още не знаем каква каша се е забъркала в този котел.

— Съвпада ли геометричният център на Петното с някой забележим детайл от релефа на равнината Атлант?

— По-добре е да се каже хипоцентърът на Петното. Всъщност за какво ви е всичко това?

— В такава мъгла човек лесно може да се заблуди дори и по краищата на Петното. Естествено, няма да имам автокарта на синхронномаршрутно съпровождане, ще трябва да изобразя контурите на Петното върху обикновена карта.

— Разбрах. Според нашите разчети хипоцентърът може да се отъждестви с малко кратерче, чийто диаметър не е повече от стотина метра. В Лунния кадастър — раздел „Япет“, подраздел „Епигени на водещото полушарие“, кратерчето е отбелязано под номер 666. Абсолютно банален ориентир!

— И на това съм благодарен. Имате ли още нещо да ми кажете?

— Е, Андрей, желая ви успех!... На вас ви се падна тази рискована, сложна, но много важна за родната планета мисия. От друга страна, руският човек е свикнал да носи на плещите си съдбата на света. Ще чакаме с нетърпение завръщането ви. Надяваме се, че капитанът на „Анарда“ ще поддържа периодично Ф-връзка с нас, нали?... А смерчът във фазата на истински смерч за вас според мен не е много опасен. Първо, едва ли механизмът му ще бъде готов да задействува в близкото денонощие. Второ, казват, че вие сте отличен пилот с превъзходна реакция. Смерчът е опасен само с внезапността си и е резонно да предполагаме, че след трагедията на Оберон елементът внезапност не съществува. Довиждане! Край на връзката.

„Хм, ако знаеше само с какво е опасен смерчът“ — помисли си Андрей, наблюдавайки как Аган напразно се мъчи да потисне в себе си дяволските позиви за гримасничене и конвулсивна жестикулация.

— „Байкал“, кой е на пулта за връзка?

— Инженер-свързочникът Андрей Круглов — отвърна услужливо-бързо и явно изплашено операторът.

Странната уплаха на Круглов прободe болезнено Андрей. „Да не би там да ме оплакват вече предварително?“ — помисли си той със свито сърце, но каза с бодър глас:

— Здравей, едноименнико! Трябва да се отлъча оттук по неотложни задачи и... Бих искал да предам известен обем информация за съхранение на борда на „Байкал“. Включи звукозаписа.

— По разпореждане на капитана звукозапис се прави непрекъснато.

„Нима би могло да бъде иначе“ — мина му през главата и той изложи кратко и сухо детайлите на своя неволен контакт с „меките

огледала“ във вакуумствора. На Круглов каза, имайки предвид Копаев:

— Предай на всички: много ми е мъчно за вас. Много. Край на връзката! Довиждане.

Аган не трябва да се оставя без наблюдение. Дори само едно денонощие неконтролирана самота близо до Япет е твърде много за загадъчно възбуждения супер-екзот... Копаев изглежда съобразителен момък — трябва да се досети какво иска да му каже, има достатъчно материал за обобщение. Ако се досети — Ярослав ще бъде принуден да стартира незабавно за Япет във форсажен режим. Дано поне успеят да балансират както трябва „полилея“ по време на предстартова тревога...

Андрей стана. Постоя мълчаливо, разглеждайки заскреженото полушарие на Япет (сега на траверса то не изглеждаше така бяло както на хоризонта, а по-скоро белезникаво — приличаше на смачкан светъл картон, изпъстрен с черни йероглифи). Не знаеше какво да каже на екзота на раздяла.

— Е, шкип, желая ти меко кацане — пръв заговори Аган. — Само не минавай над центъра на Петното и... избягай не се пъхай в централната му част. Фролов е прав — един дявол знае каква каша се вари там.

— Благодаря ти, кеп. Тръгвам... — На излизане Андрей се забави до вратата. — Трябва да настаниш удобно гостите. Щещ не щещ, ти сега си комендант. — Чувствайки погледа на новоизпечения комендант в гърба си, той се обърна назад и замря: Аган се зъбеше в поредната си гримаса с два реда огледално блестящи зъби!...

— По-добре да беше помислил за себе си — каза екзотът с блестящата си уста. — Не вярвам в пришълците от другите звезди въпреки дяволски отчетливата геометрия на този кръгъл облак... Но ако се случи чудо и ги срещнеш там — предай им моето проклятие. Моето и на всички онези, които те убиха на Оберон. А заедно с това и своето...

Вратата се затвори.

---

[1] Извинете, че ви прекъсвам! (англ.) ↑

[2] Съжалявам, но нямам време! (англ.) ↑

[3] Мъгла на Япет ли? Очарователна новост! (англ.) ↑

[4] Извинения на английски и немски език. ↑

7. СТРАШНИЯТ ОБЛАК

Андрей вървеше бавно по коридора. Краката му бяха като от памук, движеше се без да мисли, сякаш насън. В главата му се раждаха откъслечи от странно неосезаеми мисли — върху нито една от тях не можеше да се съсредоточи както трябва. Пред очите му все бяха блестящите зъби... Най-последно се спря със смътното чувство за нещо недовършено. Какво трябваше да направи преди старта? Ах, да — картата на Япет.

Той включи фотоблинкстера, който носеше със себе си, към информационния канал на библиотечния дисплей и изгледа на екрана касетата с необходимия му подраздел на Лунния кадастър. Стометровата метеоритна яма номер 666 изглеждаше на картата по-малка от маково семенце. Рисуващото осветително устройство начерта по зададения радиус (от „маковото зрънце“ до външния гребен на басейна на Плеона) тънка синя окръжност — контурите на Петното. Сигурно най-лесно щеше да бъде да се приближи до кръглата мъглявина от югоизток — откъм долината Хиади. Не му се искаше да приближава до Петното, още повече да се пъха в мъглата. Изпитваше много силно желание да се върне на „Байкал“. Толкова силно, че цялата му готовност за десанта за момент увисна на косъм. Но той познаваше характера си и дори в тези мигове разбираше, че минутната слабост ще мине и нищо няма да бъде в състояние да го накара да отстъпи. Макар, откровено казано, да се страхуваше да приближи до Петното. Особено сега, когато и то, и страшните зъби на екзота се бяха слели като едно злоещо цяло в потресеното му съзнание.

По пътя за скафандровия отсек той почти сериозно започна да мисли дали да не употреби за десант тежък скафандър с противорадиационна защита от типа „Сентанк“. Тази безразсъдна идея бе отзвук от преживяната паника. Чудовищната броня на „Сентанк“ е добра защита, дума да не става (издържа на лъчевото натоварване в работната секция на стеларатора), но това е и всичкото ѝ предимство. Андрей си представи как ще се чувства в неповратливата бъчва на „Сентанк“ в кабината на катера. Мда... по-сигурен начин да се затрие

в долината Атлант май не можеше да намери. Е, ще трябва да облече обикновен корабен скафандър от типа „Снегир“. Веднъж вече бронята на обикновения „Снегир“ бе отразила атаката на „меките огледала“ (дори екзотът се бе учудил), защо пък да не продължи в същия дух? Разбира се, когато десантчиците срещнат до Петното разузнавача в „Снегир“, ще се спукат от смях в своите разкошни „Дегу“, „Вишну“, „Шизеку“, „Витязи“ и „Селени“. Впрочем едва ли ще им бъде много весело. И сигурно ще им се наложи да работят не в „Селени“ и „Дегу“, а в тежкоподвижни скафандри с абсолютна защита от типа „Суперцеброн“: тежка и също не много удобна черупка, но с нея поне човек може да лети без особени опасения.

Ветротунелът го препрати направо до вратата на междинното коридорче. Вратата се отвори плавно и той полетя по инерция в тесничкото помещение, където преди час и половина бе манипулирал с копчетата за санитарна обработка, и в движение се залепи до стъклото на квадратния илюминатор: в скафандровия отсек беше светло и чисто. Нещо го накара да погледне екрана за аварийно оповестяване и почувствува как косата му се изправя. В небесносиния екранен правоъгълник зееше антрацитночерна петопръста дупка — сякаш някой бе пробил с лявата си длан повърхността на екрана. О, велики Космосе!...

Но това не беше дупка: илюзията за вдлъбнатина се създаваше от контрастния черен цвят на плоския отпечатък върху светещата синева. Андрей веднага разбра всичко, отскочи инстинктивно назад и си удари силно главата в носещия се във въздуха фотоблинкстер: „По дяволите!“ Свали блокировката от автоматичната ключалка на вратата на скафандровия отсек и бързо напусна коридорчето, сякаш се спасяваше от пчелен рой.

Вратата се задействува зад гърба му с бързината на гилотина: „ппфф-крък!“ Като дойде на себе си, той се извърна във въздуха и се долепи до илюминатора, за да погледне отново черната длан — все още не можеше да повярва на този кошмар. Отдалече „черната следа“ вече не приличаше на дупка — беше плоска. В преддверието и през ум не бе му минало да сравни размера на отпечатъка с дланта си. Трябваше да сравни... както си му е редът... обаче той твърде добре разбираше, че няма да го направи. Няма да се докосне до черния силует. За нищо на света. Пък и нямаше смисъл. Преди час и половина,

излизайки от преддверието, той се бе отблъснал с лявата си ръка от екрана. Щом видя дяволския отпечатък, си спомни и разбра всичко, но едва сега намери в себе си смелост да си признае. На борда на „Анарда“ той бе видял една-единствена „черна следа“ — своята собствена... Много мило!

Андрей се отблъсна с крака от преградката и заплува покрай шкафчетата в гардеробното помещение.

Ръцете му извършваха машинално предстартовата подготовка. Мозъкът му бе парализиран от мисълта за пълната необратимост на положението, чувствата му — от ужас. Също като при падане в пропаст: летиш в условията на безтегловност, но прекрасно знаеш как всичко ще свърши. Тогава, в Хималаите, за щастие падането свърши с дълбоката преспа на склона и с изподрасканата му физиономия. Тук безнадеждността беше пълна. „Меките огледала“ го бяха докоснали през скафандъра и сега той всъщност беше от един бранш с Аган и другите екзоти. „Черната следа“ е аргумент, против който не можеш да риташ. Всъщност всичко, с което живееше и дишаше първият пилот на „Байкал“ Андрей Тоболски, се бе строшило на парчета... Сега, прекривайки комингса на шлюзовото преддверие, измъквайки се от тъмния вакуумствор, той мислеше само за това. За нищо друго не можеше да мисли в момента.

В затворения вакуумствор бе много тъмно — в очите ти да бръкнат, няма да видиш. По думите на Аверян екзотите виждали в тъмнината. Той нищо не виждаше. Абсолютно нищо... През цялото време претегляше вътрешното си състояние на везните на усещанията, опитвайки се да улови някакви признаци на екзотични изменения. Нямаше никакви признаци. Абсолютно никакви. Дори от прословутия отровно-железен вкус на езика нямаше и помен. Не беше го почувствувал в командната кабина, не го чувствуваше и сега. Но вече поне знаеше как стоят нещата. Нали Копаев му бе казал, че чрез докосване до действащ екран екзотите могат да се освобождават от „чуждия заряд“. За известно време. Именно това им бе позволявало да минават без усложнения медицинските прегледи на специалната карантина. Такива ми ти работи, експерте... Както ти предсказваше Аган, най-интересното те очаква занапред.

— КА-девет. Контакт. Отвори хермолюка.

Бордовите сигнали на „Казаранг“ пламнаха в тъмнината.

— Светлина — добави Андрей.

Примижавайки от силната илюминация, той огледа стената, където допреди малко блестяха огледалните петна. Нямаше никакви следи — сякаш изобщо не бе виждал тук блестящата гадост.

Андрей влезе в кабината на дракара, придвижи се напред до пилотското кресло, закрепил фотоблинкстера, затегна се за седалката, с помощта на пневмостяга регулира габаритите на облегалката по габаритите на скафандъра си. Включи щепселното съединение на комуникациите. Поразмърда се, да провери дали се движат свободно ръцете и стъпалата му. Раздвижи ръчките на управлението в краищата на жлебообразните облегалки за ръцете, изпробва как реагират под пръстите му дифузори и лостове (реагираха добре, меко) и даде команда да се затвори хермолюкът. Изведнъж съвсем ясно си представи, че някой седи в креслото на втория пилот.

Преодоля изкушението да се обърне веднага (второто кресло се намираще малко зад него и вляво), но издърпа от облегалката полутвърдия статив на огледалото. В огледалния овал се отрази задната половина на кабината: багажният твиндек[□] с товарните фиксатори, отместени към левия борд поради ненужност; отдясно — затвореният люк със зелените светлинни сигнали за херметизацията; горе — част от блистера, през чиято керамлитова обвивка като през мръсно стъкло се мержелееха щангите за захващането и едва се виждаше таванът. Естествено, креслото на втория пилот беше празно. „Нервите ми не са наред“ — помисли мрачно Андрей, премествайки контактните плъзгачи на ръчките в предстартова позиция. Кабината се преобрази: сякаш полупрозрачната обвивка на блистера се смъкна пред очите му и откри бедния интериор на вакуумствора; появи се и екранните прозорци (като широки петна разтопен сняг) в корпуса под блистера и откриха за обзор изпомачканата палуба — Андрей не можеше да има претенции към работата на оптичните репликатори[□]. Той огледа комплекта фигурни светлинни сигнали, блуждаещите светлинки на показателите по вертикалните скали и внезапно осъзна, че не възприема добре предстартовата информация. Свикнал с мигащите цифрово-буквени данни на сфероекрана, леко объркан, сега той възстановяваше в паметта си курсантските знания за светлинно-сигналната информационна система. Толкова остаряла вече, че съвременните пилоти бяха успели да я забравят.

В режима на „предстартова готовност“ катерът подаде автоматично сигнал на сервомоторите на вакуумствора — щитът изпълзя в тавана и звездно-черната пропаст се разтвори. Андрей погледна към съзвездието Дева. Очакваше го приятна изненада: редом с лъчистата Спика се появи стълбче контролни цифри за работата на флаинг-моторите. И на това да е благодарен — той въздъхна с облекчение. Шумът от въздишката му накара да трепнат крилата на зелената пеперуда на индикатора за звукозапис (на дракарите гласът на пилотите се фиксира). При някои десанти оцелялата бронирана касета с няколко само фрази на пилота е единственият ключ за разгадаване обстоятелствата около катастрофата на десантния катер.

— Информационната система действа нормално — каза Андрей. — Излизам в позиция на старт.

Катерът се разтърси. Телескопичните щанги на захващането започнаха бавно да се удължават и изведоха машината извън вакуумствора. Андрей огледа чернеещата се под катера нощна страна на Япет и се учуди на глухата тишина на шлемофона: цвърченето не се чуваше. И изобщо нищо не се чуваше. През цялата си летателна практика още не бе имал случай на такова идеално радиобезмълвие. Страшнички радиометаморфози имаше на този планетоид...

— Стартова позиция. Нищо не чувам — пълно радиомълчание. Ако се съди по индикаторите, системата за връзка работи.

Последваха три почуквания в шлемофона (сигнал за минутна готовност) и секундните мерки на времето замигаха. Андрей издърпа кабела на дистанционния контрол, огледа по навик цялата картина на индикацията, улавяйки най-главното — синхронното нагряване на стелараторите на двата флаинг-мотора. Всичко беше нормално. Ненормално беше само едно — безмълвието в шлемофона. Не бе свикнал с това, липсваха му диспечерските гласове. На стартовата позиция пилотът трябва обезателно да се чувства в центъра на събитията, иначе деветдесет и девет на сто е сигурно, че не е готов за старта.

Спомни си как при буксирното тръгване на „Байкал“ от аванпорта на лунноорбиталния терминал „Восток-околоземен“ той се страхуваше, че мислите за Валентина ще му попречат да навлезе веднага в работния ритъм на вахтата. Но достатъчно бе само да приеме

запитването от терминала, да отпрати кратък, по същество формален отговор и душевната му болка се плъзна някъде дълбоко вътре в него, сякаш улучена от струя упойващо средство. Мозъкът му попиваше автоматично информацията, бързо реагираше на радиогласовете, дозираше времето на разговорите: на един — кратък отговор, на друг — подробен рапорт. Нямаше никакво време да размишлява за своите си неща и колкото и да бе странно, винаги успяваше да доведе контактуването си с всеки от радиоабонатите до логическа развръзка, макар между тях да имаше и такива, които не отстъпваха, докато не изстискат от него всички подробности на „текущия момент“. А „текущият момент“ не бяха само голи цифри. В него влизаха и позлатеният от слънцето краешник на Луната, която доскоро заемаше повече от една трета от обзорната сферокартинна в кабината, и докладът на командира на ескадрилата влекачи и ювелирно тънкия процес на отделянето в набелязаната зона, минутата на сбогуването с пилотите от влекачите, техните вечни шеги (не току-тъй ги наричаха папатаци), капитанската „десетминутка“ с късите рапорти за готовността по сектори, когато последната дума има първият пилот и се чува как диспечерите на Околоземието предават ръководството на движението на кораба на диспечерите от стартовия коридор и как старт-диспечерът веднага те предупреждава за приближаването на туер-ускорителя. „Разбрано, готов съм за скачването!“ Включваш автоматичната програма за сближаване („Има зонално захващане!“), даваш на сфероекрана фрагмент от обзора на опашката, разменяш с диспечера промеждутъчна информация и шариш с очи между мигащите стълбици на цифрово-буквените редове. А ето го и него, озареният от слънцето помощник. Първо той е просто звезда, астероид, после — сребрист осмогълник с вдлъбнати навътре стени и при сближаването дълго не ти се удава да откриеш малкия нос на миниатюрния пилотажен туер върху блестящия силует на неговата необикновена кърма. Най-после проблясват мустачките на параваните на скачващия възел. Традиционна размяна на поздравя между пилотите и капитаните, последна корекция, ален светлинен надпис „Акостирание“, мек, солиден тласък, забележимо разклатил огромния „полилей“ „Байкал“. „Допиране! Механично захващане! Скачване!“ По-нататък всичко останало става по командата на диспечера: корекция по оста в стартовия коридор, преминаване на осемте ходови двигателя на туера

към режим на принудително форсиране, съгласуване параметрите на действителната и проектираната траектория, отделянето. И в две десети от астрономическата единица над еклиптиката се разнася: „Приятно пътуване!“, „Желаем ви синхронна безекция!“, „Благополучен рейс!“ Маршът „Сбогуването на славянката“ — подарък от борда на току-що отделилия се туер, фойерверки и видеотранслация на готовия за активно засилване „Байкал“. Отстрани контейнероносецът гигант изглежда просто божествено: залян със светлини кристален полилей под звездно-черния купол на безкрайния Космос. И дори „индустриалната“ на вид колона на безектора с бялата фуния на масоприемника отпред ни най-малко не разваля общото впечатление. Корабът е невъобразимо красив. Има в него нещо от романтичното великолепие на ветроходите в земните морета. Но времето не чака — тънките линии на белия кръст на колиматора² съвпадат с жълтите, почервеняват и главният етап на форсирането по курса започва...

Край, Андрей Василиевич, разбира се, налетя се. Кой ще повери суперконтейнероносец на един екзот. „Казаранг“ е последното ти космическо конче, а този десант — последният пилотиран от теб полет...

Дълбоко в съзнанието му като смътна сянка се плъзна някаква недобра мисъл. Той не успя да я проследи — изщракването в шлемофона и светлинният надпис „Захващането е чисто“ моментално превключиха вниманието му на друго. Снежен облак от изгорелите газове на стартовото катапултиране обви катера, напречният наклон се увеличи. Вляво от борда се издигна черната стена на планетоида, над главата му се виждаха бордовите светлини на „Анарда“. С моторите за реверса той ориентира допълнително „Казаранг“ по каналите на курса и тангажа (така че катерът да бъде с кърмата напред до носа на „Анарда“) и даде спирачен импулс за излизане от орбитата. Претоварването заби тялото му в амортизаторите на креслото. Пулсиращите носови светлини на танкера незабавно се отдръпнаха някъде в звездните висини и започнаха да изостават — като намали скоростта си, катерът задмина „Анарда“ в плоскостта на орбитата (привиден парадокс, пред който здравият разум на човек, слабо запознат с динамиката на орбиталните полети, обикновено пасува).

— Първият спирачен импулс е изпълнен нормално. Излизам на траекторията на приближаването, давам втори.

В шлемофона му нещо тихо звънтеше. Много тихо — някъде на границата на доловимото. Слабичкият звук (по-добре е да се каже сянка на звук) потъваше в меката като памук тишина и Андрей съжали, че не бе напълнил кабината с въздух. Поне свистенето на флаинг-моторите щеше да се чува по-отчетливо. Сега вече бе късно — от смяната на температурата току-виж се запотило стъклото на хермошлема му. „«Снегир» си е «Снегир» — разсъждаваше той, — не си струва да експериментирам.“ Беше готов да мисли за каквото и да е, само да не допусне да се появи онази недобра мисъл. Но скоро разбра, че не е така лесно да се отърве от нея. Бръмчи като муха, проклетата! И то напразно бръмчи. Само му пречи. Да я смачка и край! Но как? Опитай се да смачкаш обратната страна на собственото си „аз“... Обратната страна ли? Андрей Тоболски няма обратна страна. Андрей Тоболски винаги, навсякъде, целият във всичко е като на длан.

Той не счупи екрана, не се опита да унищожи своята „черна следа“. И за в бъдеще няма намерение да постъпва другояче. Наистина съвсем не му е ясно как ще живее в кожата на монстър-екзот (и щеше ли да живее изобщо?), но няма да почне да се крие от хората, да лъже, да манкира при медицинските прегледи — в това беше сигурен. Скритият от хорските очи тайнствено-ужасяващ живот на Аган и другите „оберонци“-екзоти определено не беше за него. „Но нали всъщност освен шока от появата на «черната следа» не си почувствувал още нищо екзотично-странно — като досадна муха бръмчеше някакъв вътрешен глас. — Още не ти е известно какво ще стане и в момента чувствуваш, мислиш и решаваш като човек... А къде е гаранцията, че тази твоя сегашна решимост няма да се изпари, когато съвсем потънеш в още непознатия за теб свят на усещания, желаня и настроения на екзот?...“ Не, това няма да го бъде, дявол да го вземе! Той ще даде да го нарежат на парчета, само и само хората да разберат какво става и да успеят да обезопасят своя свят от „мекоогледалната напаст“. Блестящите зъби на екзотите не разкрасяват човечеството.

— На вниманието на функционерите на МУКБОПР — каза Андрей, поглеждайки към оживено запърхалите крилца на индикаторната пеперудка на звукозаписа. — Важно съобщение. Моят

контакт с „меките огледала“ във вакуумствора не се оказа безрезултатен — открих в себе си способността да оставям върху екран черни отпечатъци на дланта си. Не съм забелязал никакви други екзотични изменения в организма си. Край.

„Невъзвратимият“ рапорт до МУКБОПР не му донесе нито удовлетворение, нито особено облекчение. Чувството за катастрофа отстъпи място на чувството за някаква мъчителна опустошеност — това бе всичко. Сякаш бяха заменили смъртното наказание на невинно осъден с доживотен затвор в подземие. Андрей определи местонахождението си по височината, изключи флаинг-моторите и обърна катера с носа към курса. До повърхността на планетоида имаше не по-малко от дванайсет километра. Първият слънчев лъч удари иззад хоризонта в блистера на машината с внезапността на взрив. Гарвановочерното кълбо на „затъмненото“ Слънце изгря над Япет в пламенеещ обръч и започна да се издига по вертикална линия (рязката светлина на диска му буквално беше „изядена“ от поляроидния филтър). После сред звездите в кадифеночерното небе изгря в пълна парадна форма и самият владика на този край — Сатурн, гладък като глобус с лъснатата до бисерен блясък остра шпага на Пръстена.

Спускайки се надолу, дракарът пресече с инерциален полет преградата на сенките в граничната зона между тъмнината и светлината и се понесе над озарената от слънцето и обезобразената от неравностите на релефа и дупките на кратерите пустиня.

Детайлите на релефа навяваха униние. Краските бяха еднообразни, мътни (пълна палитра на „безцветността“ — от черно до светлосиво) и също навяваха униние; от време на време долу изплуваха участъци, скъпернически покрити с малки бели преспи замръзнали газове. Но местността като цяло не бе унила — тя бе страшна. Въображението подсказваше какво е ставало тук в онези времена, когато са буйствували колективно сеизмичните конвулсии на недрата и метеоритната бомбардировка. „А какво ли ще бъде, след като се развихри смерчът?!“ — помисли си Андрей, когато видя на хоризонта светлата ивица. И едва не трепна от изненада: в ушите му прозвуча хрипкава кашлица. Странният звук се люшна странно по вълната на трептящото ехо и изчезна. После се повтори. Андрей погледна с подозрение светлата ивица, по-точно хълма, който

забележимо се бе надигнал на хоризонта на Петното. Помисли си: „Това са радиофокуси на Пудинга. Или електрически изправвания. А може би и с мен започва онова?...“ Сърцето му се сви от неприятно предчувствие. Достраша го. Но както и преди не усещаше отровно-железен вкус в устата си. Впрочем Аган може просто да е измислил „вкуса“, за да се изплъзне например от въпросите. Да предположим, че екзотите така се шегуват.

След една минута шлемофонът му започна да пропуска треперещи ехокашлици не само в солово изпълнение, но и като дуети, трио, а понякога квартети. И то доста редовно. Крилата на индикаторната пеперудка трептяха — значи ехокашлиците се записваха, а това вече беше добре. Може би специалистите-акустици ще си кажат думата. Много странни звуци...

— Инерционен полет, височина — осемстотин. Първият радиозвук съвпадна с момента, когато горният край на Петното се показва в зоната на лъча на пряката видимост. Ясно виждам дъгата на югоизточния фронт на Петното, готов съм за маньовъра сближаване и кацане. Включвам системата за видеозапис. („Впрочем има ли какво да включва? Има. И най-поразителното е, че работи!“) Височина — шестстотин и деветдесет. Изпълнявам маньовъра.

Черната сянка на дракара прелетя като бръмбар по дъното на коритообразната и сякаш небрежно асфалтирана долина Хиади.

Вкопчил се с гекорингите и куките на крачещите механизми в леда, „Казаранг“ стоеше пред стената от мъгла. Исполинският диск започваше някъде на височина повече от три километра с удебеление на свлеклия се корниз и се спускаше от тази височина като хълмисто-нагъната пропаст — приличаше на вертикален разрез на необятен облачен масив, белезникав, плътен, абсолютно непроницаем за погледа: мраморна, засланияща всичко останало стена. Подножието на тази стена опираше в почвата (по-точно в ледорита^а), като свлякъл се склон, който от половинкилометровата дистанция приличаше на хаотично струпани „мраморни“ облаци — на места кълбовидно-купести, на места сплеснати като питки, а другаде разтеглени, преплетени или разслоени в израстъци и дори разкъсани на парцали. Вцепенен, Андрей гледеше достъпната за погледа му част на колосалната и съвсем неуместната на Япет планина Мъгла. Не можа веднага да съобрази защо това облакоподобно Нещо изглежда

монолитно и неестествено плътно. Изведнъж разбра: естествените облаци и мъгли се движеха на кълба. Вдигаха се на кълба, пълзяха, разширяваха се, стопяваха се променливи и подвижни. Планината Мъгла беше олицетворение на статиката. Окото не улавяше тук никакво движение, никакви изменения. Тайнствените сили, които бяха успели да формират на повърхността на този колос хълмове, корниз, гънки и свлачища, или бяха свършили работата си, или я вършеха сега с незабележимо бавни темпове.

Чрез ехокашлиците шлемофонът му напомняше периодично за себе си. Андрей намали силата на звука и реши да опипа мъгливия масив с лъчите на локаторите. Екраните бяха празни, нямаше отразен сигнал — сякаш планината наистина се състоеше изцяло от мъгла. Нямаше и намек за това, че лъчите я безпокояха поне малко — дори параметрите на ехокашлиците не се измениха. „Хич не я е еня за мен и локаторите ми“ — помисли си Андрей и включи крачещия механизъм на „Казаранг“.

Поради крайно слабото притегляне на Япет катерът можеше да се придвижва напред само с бавна крачка (на жаргона на десантчиците — със „скорост на магаре“). Поклащайки се бавно, сякаш беше във вода, машината преместваше ритмично краката си, като забиваше в податливия ледорит куките на фиксаторите. Колкото и малка да бе „скоростта на магарето“, дракарът стигна до подножието на свлачището по-бързо, отколкото Андрей искаше. Той чувствуваше, че още не бе узрял психически за „контактното разузнаване на смерча-феномен“ и спря своето конче-вихрогонче на ръба на кратерната яма, отвъд която вече започваха владенията на „мраморните“ облаци. Инстинктът му подсказваше, че обстановката е сложна и не трябва да избързва. Добре, няма да бърза. Но какво да прави? Да стои на едно място ли?... На това инстинктът не можа да му отговори. Почувствувал сухота в устата си, Андрей напипа долната част на облегалката за лявата ръка и потърси полетния НЗ.^[1] Вместо пакет в бокса за продукти цареше пълен вакуум. Правилно! Трябваше да го очаква от стопаните на „Анарда“. Впрочем сам си беше виновен — нарушил бе една от заповедите на космодесантчиците: „Тръгнеш ли за едно денонощие, готви се за една седмица.“

Осигурявайки стабилизацията на излитането с реверс-моторите, той даде импулс вертикална тяга и като се отдръпна от корниз

(огромен отблизо като флангово крило на буреносен облак), издигна машината над горния кант на Петното. Погледна безкрайно широкия „покрив“ на диска и подсвирна. „Покривът“, който от орбитата изглеждаше като плоска, леко хълмиста равнина, сега явно показваше склонност към издуване. Сигурно това необозримо струпване на белезникава мъгла бе решило сериозно да се превърне от диск в изпъкнала леща. Неоформеният мениск на лещата беше силно нагънат и при известно въображение можеше да се приеме за разпрострял се под звездното небе масив земни облаци, залени от ярката светлина на крайземно-спътниковите огледала-доставчици на допълнителна топлинно-светлинна радиация за селскостопанските земи нощем.

От предпазливост Андрей мина високо над Петното — отначало по хордата, после рязко се сниши и зави към централната група хълмове, които бяха забележимо по-високи от периферните и заемаха сравнително неголяма площ — около дванайсетина квадратни километра — на върха на мениска на лещата. „Ако ще е разужаване, да е! — помисли си той, отпъждайки съветите на Аган и Март Фролов да не се приближава до центъра на Петното, и едва сега забеляза мимоходом, че ехокашлиците бяха замлъкнали. — Виж ги ти какви съветници!... Нито единият, нито другият никога не са имали работа с Петното. Ами ако на самия Фролов му се случеше да бъде сега в тази кабина? Сигурно би се втурнал презглава в мъглата. Има в него нещо такова... присъщо на силните натури.“

„Казаранг“ увисна над крайния хълм от централната група. Нищо не се случи. Андрей отпусна малко мускулите си и слезе с дракара по-ниско. От малката височина се виждаше как на склона на хълма от струята поддържаща тяга се образува продълговата яма. Мъглата отстъпваше неохотно на натиска и вдлъбнатината се затваряше веднага при най-малкото отдалечаване на катера — като млечен кисел, когато духаш отгоре му. Фролов непременно щеше да измисли съответните термини: „ефект на кисел“ в началния стадий на еволюцията на „смерча-феномен“. Нещо от този род. Поразително лепкава мъгла...

Андрей забеляза малко встрани тъмносива ивица, широка един метър. Тя се открояваше ясно на еднообразния белезникав фон на мъглата и беше твърде дълга, за да не привлече вниманието му. Андрей се взря — страшно му приличаше на следа от електрическа шейна

върху мек сняг. Една дълбока бразда, изровена от гъсеничната верига на някаква транспортна машина. Интересна илюзия... Той приближи катера и отново свирна от учудване: под напора на струята браздата само се огъна и пак легна (като че ли нищо не се бе променило) върху стените и дъното на кръглата вдлъбнатина. Стана му ясно, че „следата от шейна е недобре затворен процеп на разчупване в тялото на Петното.“ „Разчупване... — помисли си той. — А за какъв дявол «ефектът на кисела» пасува пред разчупването?...“

— Тръгвам по следата — каза Андрей, като правеше завой с катера. — Линията на разчупването ме води в меридиална посока: юг-север.

Това не беше съвсем вярно. По-точно — беше съвсем невярно.

Лъкатушейки като горска пътечка, пресичайки сенките на хълмовете и отклонявайки се постепенно на северозапад, браздата водеше заинтригувания следотърсач по дъга, която заобикаляше централния участък. После тя се отклони на запад, а по-нататък — на югозапад... Като да правеше кръг. Андрей реши, че обхващайки целия аномално хълмист връх на мениска на лещата, разчупването вероятно очертава дълбинното огнище на силовата дейност на планината Мъгла. В такъв случай радиусът на огнището би трябвало да бъде сравнително малък — около два километра. Наистина при условие, че процепът на разчупването се спуска дълбоко в Петното като цилиндър...

Всички предположения се изпариха моментално от главата му, когато видя още една бразда. Около един километър старата и новата „гъсенична следа“ вървяха успоредно, после неочаквано се преплетоха и изведнъж се разделиха от двете страни на насрещния хълм. Следотърсачът се обърка. Издигна се вертикално нагоре и погледна от високо. Видя много бразди. Лъкатушейки сред хълмовете, те образуваха в централния участък едва забележима объркано-дантелена шарка от вълнообразно деформирани, тук-там преплитаци се окръжности — една твърде сложна система от концентрични разчупвания. Впрочем дали бяха концентрични?... Той се вгледа внимателно и разбра, че нямаше никакви окръжности. Браздата беше една-единствена, навита небрежно към върха на Петното в многостепенна спирала. Сякаш някакво огромно същество, държейки с колеблива ръка градинарския маркуч под силен напор, бе въртял дълго

струята в кръг, докато улучи нужната точка. Впрочем ето я и нея, тази черна точка между хълмовете... Приличаше на око на ураган. Едно такова миниатюрно оченце. Дупка в мъглата. Ето я началната точка, откъдето процепът на разчупването започваше своя налудничав танц — спирално кръжение...

Андрей се спусна с катера до върховете на хълмовете и все още предпазливо, готов всеки момент да се издигне нагоре, пресече първия от „дупката“ кръг на спираловидната бразда. Сърцето му се свиваше от необяснима тревога, появи се странно предчувствие за нещо опасно. Обаче хипотетично опасната местност не реагира на маньовъра на дракара. От двайсетметровата височина „оченцето на урагана“ приличаше просто на сондажен отвор в тялото на Петното, на тесен — малко по-широк от браздата — кладенец. Сондажният отвор не се хареса на Андрей — въпреки че и той не можеше да си обясни причината. Близко до „дупката“ намали скоростта практически до нулата, канейки се да приложи своя курсантски трик — вис с диферент на носа: нямаше друг начин да надникне в кладенеца. Но щом носът на катера се наклони, блесна зелена мълния и страшен удар преобърна машината.

Заслепен от мълнията, той потисна в себе си рефлексивното желание да насочи катера наслуки встрани; усещайки въртеливото падане на машината, той взе да брои секундите (като при нокдаун) и слепешката започна да подава с реверсивните мотори къси импулси за стабилизиране, докато не усети, че въртенето бе спряло. Пред очите му плаваха цветни петна-фантоми, но нищо не виждаше, не можеше дори да си представи как пада надолу машината (странично ли, с носа или с кърмата?) и това мъчително броене на секундите беше за него единствената възможност по някакъв начин да преценява в състоянието на безтегловност метрите на намаляващата височина. Сега той добре разбираше, че ако позволи на дракара да докосне с носа си мъглата близо до предателския кладенец, това ще бъде игра на чифт-тек със смъртта.

Петната-фантоми изчезнаха навреме — стената на мъглата с браздата и черния „кладенец“ вече закриваше всичко отдясно и отгоре, — той рязко насочи катера с лоса към Слънцето и форсира. Силното претоварване му върна самочувствието на господар на полетната ситуация.

Спря катера високо над аномално хълмистата зона и едва сега забеляза, че долният ляв екран беше изгаснал. Екранът... Леко се бе отървал. Именно тук, в лявата скула на дъното, беше ударил лъчът от кладенеца. Или мълнията? Кой знае... Но изглеждаше като удар в бокса с дясна ръка отблизо. Някакво огромно същество му бе нанесло мълниеносно кроше, и то с доста твърда ръка... А катерчето излезе юнак. Такъв нокдаун претърпя и пак нищо му няма. Че окото му е подпухнало? Нищо — дребна работа! Можеше да бъде и по-лошо. Важното е, че моторите са в изправност. Всички основни системи, изглежда, работят нормално...

Андрей включи вентилацията на хермошлема да изсуши изпотеното си лице и потърси черната точка между хълмовете. Там всичко си беше на мястото, без никакви изменения: хълмът, браздата, „кладенецът“.

Нека да надничат вътре автоматите на Фролов. Нека самият Фролов наднича, ако не му харесват съветите на Аган. Аган, изглежда, знае какво говори. „Не минавай над центъра на Петното...“ Друг е въпросът откъде знае, но е факт — знае отнякъде... „Сега е наш ред да узнаем“ — помисли си Андрей и доложи на глас резултатите от разузнаването на върха на белезникавото чудо.

Завърши рапорта си с предположения:

— Мисля, че сърцевината на Петното представлява вертикално ориентиран цилиндър с четирикилометров диаметър на основата, пронизан от осов сондажен отвор и процеп на спирално разчупване. Всъщност това е геометрията на рулото. В периферната си зона рулото мъгливообразна маса, изглежда, е изрязано силно от взаимните пресичания на спираловидните кръгове на разчупването — както е нарязана или по-точно разслоена на венчелистчета пъпката на розата. Ударната вълна от отвора... наричам условно това нещо лъч, ми се струва, че има същата природа, както и лъчът, който улучи „Анарда“. Най-малкото и тук, и на танкера явлението бе съпроводено от яркозелена мълния. Ударните свойства на тукашния изстрел обаче са два-три пъти по-мощни. Лявата скула на дъното на дракара сега вероятно е покрита със слой огледална субстанция. За резултатите от оглеждането на дъното ще съобщя при кацането.

Зави с катера на югоизток и неочаквано видя долу една самотна бразда — вече от друг тип. Сякаш се бе откъснала на свобода от

лудешкия танц на кръговете на обърканата спирала и бе хукнала презглава към южния край на Петното — идеално права, като че ли с линейка прекарана. Андрей веднага направи един кръг над аномално хълмистата зона и се убеди, че извън границите на спиралата разчупването се развива по права линия само в южна посока. „Вече изследвах твърде смело началната точка на разчупването — помисли си той, устремявайки катера по протежението на браздата. — Какво ли ме очаква в края му?“

В края го очакваше кацане върху ледорита. Докато парата под корема на катера се разсейваше, Андрей оглеждаше тъмния дълбок процеп — почти клисура в облакоподобния масив на свлачището. Браздата пресичаше „покрива“ на Петното като негов южен радиус, след това слизаше безпрепятствено в пропастта (тук нямаше деформиран корниз) и разширявайки се постепенно, се спускаше по строго вертикална линия като пукнатина в стената на мъглата, а най-долу благововете да се полюбувате! — се превръщаше едва ли не в клисура. Общо взето, всичко това приличаше на несполучлив удар с брадва по боров кютюк, когато кютюкът се пука радиално, но не се разпада. Интересно с каква „брадва“ бе направено разчупването в лепкавата мъгла, и то отдолу...

— КА-девет, отвори хермолюка!

Андрей провери по навик ключалката на стъклото на хермошлема и скочи през люка. Забавено падане... След като стъпи на ледорита, включи гекорингите и се изправи. Олюляваше се — в почти пълна безтегловност.

Мимолетната мисъл, че това е вече третата луна от системата на Сатурн, където оставя следите си, не го развълнува особено. Той обмисляше тактиката на предстоящото „контактно разузнаване на смерча-феномен“ и откритият в монолитната стена на мъглата процеп му се стори като подарък на съдбата. Най-малкото поне имаше шанс да надникне във вътрешността на белезникавата грамада. Друг бе въпросът, дали щеше да е достатъчно навътре, но във всички случаи щеше да надникне. Да се пъха слепешката в този ужасен „кисел“, в който лъчите на радиолокаторите и лидарите затъваха, изглеждаше безнадеждна и вероятно безсмислена авантюра.

Лявата скула на дъното беше абсолютно чиста: нямаше никакви фрагменти от голяма, както очакваше, крЪпка огледална субстанция —

нито едно петънце... Това го озадачи. От момента на удара над отвора до огледа бе изминало малко време — много по-малко, отколкото на танкера. По-бързо ли се стопяват тукашните „меки огледала“? Не е изключено. Както впрочем не е изключено изобщо да не е имало помен от тях... Прекрасно! Отсъствието на блестящата гадост бе добре дошло за него.

Той огледа бордовите первази, кърмата, краката и се отдалечи на няколко метра от катера да хвърли поглед на забелязаната по време на кацането права браздичка, прерязала ледорита.

Вместо браздичката видя права пунктирана линия от идеално кръгли дупки с конусовидни дъна и още от пръв поглед всичко това страшно не му хареса. Пунктирът започваше от разчупването в свлачищния склон, минаваше покрай катера и строго спазвайки взетата посока, изчезваше на петстотин метра зад един полегат хълм. Много странен пунктир. По-странен и по-неприятен май от всичко останало...

Андрей се наведе ниско над една от дупките, но ухапаните от геокорингите участъци ледорит се начупиха под него като крехка снежна кора и следотърсачът бавно се катурна на четири крака. Естествено, не беше красиво, но затова пък бе удобно. И имаше съвсем малка вероятност, че позорните отпечатъци на разперените му пръсти ще останат тук за смях на бъдещите потомци: смерчът щеше да излапа всичко. Както бе излапал цялата местност от сто и шейсет километра на Оберон.

Впрочем нямаше особена нужда да пълзи над загадъчните вдлъбнатини. И без това се виждаше, че всичките са еднакви по размер (двете му длани закриваха изцяло една дупка). Интервалът помежду им навсякъде бе спазен с машинна точност. Сякаш отгук бе минало огромно колело с шипове по шината си. Андрей се изправи и погледна хълма, зад който то бе изчезнало. Въображението му моментално възпроизведе зримо многоръките фигури на пъплещите в мъглата чуждозвездни пришълци: те си разменяха ехокашлици, препускаха по спиралата със своето превозно средство на едно колело, набираха скорост и се понасяха нанякъде в човешкия свят със своите нечовешки задачи. Впрочем защо тук не се чуват ехокашлиците?

— Затуй, защото пришълците са си заминали — пошегува се той на глас.

Мъртвата тишина в мъртвата пустиня му бе опротивяла и крачейки покрай пунктира към хълма, той се вслушваше в поскърцването на гъвките сглобки на скафандъра си. После чу дишането си. Беше му трудно да върви — ледоритът не бе навсякъде достатъчно твърд за гекорингите. Ландшафтът под черното небе с редките звезди и „прожектора“ на Слънцето напомняше предизвикателно Гобийското плато нощем при изкуствено осветление. Впрочем не — онова плато изглежда по-живописно. А тукашното ледорадо (така селенолозите наричат повърхността на ледените спътници на планетите-гиганти), по-точно ледорадото на водещото полукълбо поради порестия, потъмнял от метеоритния прах и радиационните ефекти ледорит имаше твърде непривлекателна цвetoва гама на стар, небрежно зелят асфалт.

Той се изкачи на хълма и огледа местността в контурите на близкия тук хоризонт. Хълмът се оказа част от насипа на недълбок, изглежда стар кратер. Нямахше смисъл да върви по-нататък. Веригата от дупки, все така строго спазвайки южната посока, пресичаше дъното на кратера и отново изчезваше зад хълмовете на противоположната страна на насипа — Андрей я гледаше с тревога. Трябваше веднага да си изясни накъде бе протегнало Петното своята дълга лапа. Накъде и най-главното — с каква цел... Обърна се назад. Отдалеч дракарът приличаше на безпомощно насекомо, спряно от необозримата стена на белезникавата грамада. Унесен, Андрей заповяда:

— КА-девет, приближи се до мен!

„Казаранг“ дори не помръдна „ушите“ на локаторите си.

Проклинайки мислено „мръсните радиофокуси“ на този „хибрид от буреносен облак и обърната наопаки копаня вмирисан кисел“, Андрей се потътри обратно. Едва се удържа от съблазънта да скочи. Знаеше от опит, че „кенгуруто“ (обикновеният начин на десантчиците да се придвижват в условията на слабо притегляне) не му подхожда. Оставаше само да си изкълчи ставите. Или още по-лошо — да си счупи костите: така или иначе общата му маса беше почти четвърт тон. Десантчиците можеха да скачат — те имаха зад гърба си години наред специални тренировки, а на гърба си луннодесантни скафандри. Щяха здравата да поскачат тук.

Андрей се движеше по веригата загадъчни вдлъбнатини, гледаше я внимателно и постепенно в него се появи усещане, че очите му

виждат нещо много познато. Ах, дявол да го вземе!... Той замря на място. Подозрението му го стъписа. Този пунктир приличаше на пунктира огледални петна във вакуумствора... Обърна се с лице на юг и си представи без особен труд къде е била „Анарда“ в момента, когато лъчът бе улучил вакуумствора. Всичко беше вярно, нямаше никакви съмнения. Сега бе безсмислено да търси края на пунктира на юг. Вече нямаше значение. Дошлият отнякъде лъч бе докоснал борда на „Анарда“, мазнал бе Япет и след като бе стигнал до Петното, бе затанцувал в централната му зона по вълниста спирала. А после се бе съсредоточил в мястото, където сега се очертаваше сондажният отвор. Буквално като в аналогията с градинарския маркуч... Но твърде бе възможно Петното да се бе появило не преди, а след танца на лъча. И най-вероятно е било така. Дали затова го бяха забелязали от орбиталните станции по-късно?... „Е, следотърсачо — помисли си Андрей, връщайки се при машината, — струва ми се, че добре си вършиш работата.“

Коланите са стегнати, люкът — затворен, резултатите от пешеходната разходка — доложени. Вглеждайки се в непроницаемостъмната глъбина на процепа, Андрей не чувствуваше ни най-малко желание да насочи дракара нагам. Бавеше се. Имаше още въпроси, над които мислеше усилено. Защо над сондажния отвор ударът не беше нанесен отгоре, а в дъното на машината? Къде се бе дянал дошлият от не знам къде си лъч? Забъркал тази страхотна каша и си угаснал спокойно ли? Или се е прехвърлил неизвестно къде?... Ударът отдолу свидетелствува определено, че Петното е способно да генерира лъчи с мощни ударни свойства. Половин беда ще е, ако дупката в центъра на този страхотен облак е единственият канал за разпространението на лъчите. Ами ако каналите са няколко? Или, да предположим, че ударите се спотаяват по цялото протежение на разчупването? Че се спотаяват във всяка дупка, направена от дошлия лъч? Глупости! Той бе пълзял над дупките и нищо такова... Пунктирът е просто следи от ударите на вече познатите му „меки огледала“ в повърхността на планетоида. Просто ли?... Тук, извън контурите на белезникавото чудо, те действително бяха просто дупки... Вътре можеха да бъдат всичко.

Андрей зави надясно, заобикаляйки стремително стената на пропастта. За кръгов полет над Петното щеше да загуби четвърт час.

Шлемофонът закашля. Млъкна. Отново закашля. Андрей забеляза, че ехокашлиците се чуваха само покрай участъците на пропастта, над които надвисваха свлачищните корнизи. Обаче това за нищо не му говореше. Катерът се гмурна в сянката на северната страна на Петното като в дълбока вода — над главата му блесна обсипаната с елмазени трошички лента на Млечния път. Той включи фаровете и трепкащите им светлини върху неравната стена дълго съпровождаха машината. После видя залените от слънцето върхове на външния хребет на Плейона, а над тях — изящни като мачта на катапултер вертикал на Пръстена. Местността беше живописна. Особено там, където ледените скали на хребета се допираха със стената на мъглата и с „мраморните“ облаци на високия тук свлачищен склон. Непримирият Япет бе забил смело в дошлата кой знае откъде мъгла бивните на своето ледорадо. Не, с това не можеше да изплаши смерча.

Андрей погледна обкръженото с ярък кант кълбо на „филтрираното“ Слънце и кацна до прокараната от „меките огледала“ пунктирана пътека. Изхвърли на ледорита осветяващ маяк с бронирани касети за видео и звукозапис вътре в него и включи крачещия механизъм. Процепът беше твърде широк — два пъти по-широк от дракара. До входа му Андрей погледна накриво кръглите (отляво) и рогатите (отдясно) грамадни издатини на облациите. Страшилищата отдясно се издигаха досущ като стражи в замъка на людоеда от приказките. С тази разлика само, че тук людоедът се казваше смерч-феномен... Светлината от фаровете прободеше тъмнината на клисурата.

---

[1] НЗ — неприкосновен запас. ↑

II ЧАСТ

1. ЖИВИТЕ МЪРТЪВЦИ

Мъф Аган изнемогваше в борба с глухотата. Отчаяно отблъскваше първите набези на Мъртвата тишина, съпротивяваше ѝ се, но губеше сили. Цялото му тяло — всеки мускул, всеки нерв — участвуваше в тази съпротива...

Тоболски трябваше да е забелязал усилията му и, изглежда, се бе изплашил. Не беше от страхливите, но как само го гледаше, когато си тръгваше! Нищо, нека сега да гледа. И да не си прави илюзии. Ама че мерзавци — защо точно Тоболски изпратиха на танкера?...

Още малко да издържи — да види старта на „Казаранг“. Знаеше, че ако Мъртвата тишина го обземе, с очите му ще започне някаква дяволщина и не ще види нищо друго освен лъскавото блещукащо пространство и отвратително жълтата пяна...

Дали да не си залепи дланта на екрана? Не, не, за нищо на света! Ако ще наопаки да го обърне и на двоен възел да го завърже, няма да отнеме от Живия мъртвец нито минута. Но защо се бави Андрей? Трябва вече да стартира! Никой да не остане на борда...

Тежестта в тила му беше като гира.

— Няма да ме победиш!... — процеди той през стиснатите си зъби и с изработеното през многогодишната практика своеобразно усилие на волята прогони поредните пристъпи на глухотата. Тресеше го. Тялото му се гърчеше.

Почти несъзнателно запрати нанякъде надуваемото кресло, с хриптене напълни дробовите си с въздух и едва не се задави от изнемощелия си вик. Беше му противно, отвратително, но помагаше, когато му трябваше отсрочка... Добре, че тук нямаше кой да го чуе.

Отпусна малко мускулите си. Сърцето му биеше някъде съвсем в гърлото, но общо взето... Нищо. Понасяше се. Тежестта в тила бе същата. По дяволите! Все едно нямаше да изчезне, докато това не свършеше... Изтри с длан челото си. Дланта му блестеше. Не му трябваше никакъв хладилник. Днес всичко щеше да тръгне като по вода. Идеално... Днес това действуваше напористо. Приближаваше се като ураган. Естествено — Петното бе на две крачки. Предсмерчие...

„Ето ти още един термин — помисли си Аган. — Да не вземе да закипи по-рано на Япет този проклет котел. Предсмерчие...“ Огледа с възпалените си очи командната кабина. Ушите му бучаха. Струваше му се, че дори въздухът е просмукан от тътен и блясък. И че хищната дума „предсмерчие“ кръжи като акула... Думата „смерч“ той бе употребил, когато описваше катастрофата на Оберон. Не можа да намери друга по-подходяща.

Погледна към тъмния Япет и съзря виолетовата струя от спирачния импулс на „Казаранг“. Придържайки с ръка тежкия си като гира тил, страхувайки се да се наведе, той придвижи с коляно креслото до щурманския ротопулт, седна и включи информационната автоматика.

В звездно-черното пространство ляво от борда се появиха линиите на ярко-пъстри диаграми: ходографът на скоростта, векторът на кинетичния момент, проекциите на проследената траектория на катера, цифри. Безстрастен език на равнодушни уреди. Векторно-цифрово съпоставяне на действителните параметри с оптималните и никакви емоции. Само пилот можеше да оцени изящството на интуитивното решение на маньовъра, извършван от друг пилот. Мъф го оцени и измърмори:

— Браво, момче, отлично!... По всички параметри ще излезеш оптимално до Петното. Желая ти меко кацане!

Опита се да осъществи връзка с борда на „Казаранг“. Андрей не му отговори. Цареше пълна радионепроходимост...

Мъф трепна. Стори му се, че отстрани някой много отчетливо му каза: „Защо го пусна сам?“

Почувствувал внезапен недостиг на въздух и ударите на голямото си, тежко сърце, Мъф разхлаби горното си копче. „Сам. Без връзка. На стара машина. И това Петно!...“

Той скочи и се олюля. Краката не го слушаха. Познатото изтръпване на бедрата. Тила... Оо, дявол да го вземе, тила! Раменете, гърба... Дотътри се до пилотското кресло и се отпусна в него, опирайки се с изтръпнали ръце в жлебовете на облегалките. Забърбори бързо, сякаш се оправдаваше:

— Нямах да мога да го задържа. И никой не би могъл. Безсмислено беше да опитвам. Всичко ще мине добре... Този първи пилот на разкошния свръхкораб е смело и умно момче, внимателно и

предпазливо. Разумно предпазливо. И знае какво нещо е смерчът. Наистина само теоретически, но нищо... Елдери и останалите заплатиха с живота си, за да знаем за смерча поне теоретически. Лошото е, че Андрей ще прави десант без партньор... Но не е чак толкова голяма беда. Ще издържи едно денонощие, докато дойдат професионалистите.

През самотните месеци Аган бе свикнал да разговаря сам със себе си, позволявайки си да мисли на глас. „Изкуфял старец — мърдаше той беззвучно устните си. — Сам на опустелия кораб.“ Така си мислят за него. Нека. Той не страдаше от самотата. Нека мислят каквото си искат... Кой знае защо, му бе много неспокойно в пилотското кресло. Отдавна не бе сядал в него, но не се чувствуваше стар.

Пипна неволно блещукащата ръчка на главния ключ за пускане на двигателите — изтръпналите му пръсти едва усетиха докосването. Ръчката беше красива — розова, с лъскаво-матови преливащи се петна. Най-безполезната ръчка на „Анарда“. Впрочем...

— Може да ми се наложи да се гмурна в Черната брада — процеди Мъф през вдървените си устни. — Барба негра... Горивото ще ми стигне. Дори е предостатъчно...

За пръв път го помисли на глас.

Тънка златиста линия обхвана хоризонта на Япет — първият слънчев лъч пламна и моментално потъна в защитните слоеве на светофилтрите. Мъф поглади розовата ръчка. На „Лунна дъга“ ръчката на главния ключ беше тюркоазена. Веднъж я удари с юмрук и я повреди. Оттогава не обичаше нищо тюркоазено. Дори собствените си очи. Когато срещнеше отражението им в огледалото, ги гледаше питащо, със студено и отмъстително любопитство. След години се примири донякъде, като си спомни веднъж как помръкнаха тези очи, когато загина Юс. А ей тия ръце го бяха убили...

— Не! — изхриптя Мъф. — Проклетие... Не!!!

„Да. Нещо повече — опитвайки се да спасиш Елдери, ти уби Николай Асеев.“

Вкопчил се трескаво в облегалките за ръцете, той стана. Омекналите му крака с мъка го повлякоха — по-надалеч от пилотското кресло, да не счупи нещо по ротопултовете в припадъка си. Усещаше главата си като чужда. Не глава, а натъпкана с лед и сняг възглавница. В гърдите му тежко се събуждаше вулкан. Тялото му все още се

съпротивляваше рефлекторно, но Мъф знаеше, че вече дори и да иска, дори и двете си длани да залепи на някой екран — нищо няма да му помогне. Той се вслушваше тревожно в непонятната за самия него бурна мобилизация на скритите сили на организма му. Стотици пъти му се бе случвало това, но все не можеше да свикне. В такива минути винаги го беше страх, а днес — особено много. Чувствуваше, че пружината е опъната до краен предел.

Нещо студено връхлетя отгоре му като ураганен вятър, оглуши го с тишината си и се понесе нанякъде. Върна се, плисна в очите му течно стъкло и пак се понесе, за да дойде обратно вече много по-бързо отпреди. Същинско гигантско махало със замиращи движения. Сърцето му биеше лудо, мозъкът му като че ли се плъзгаше напред-назад в лъскаво-пихтиестата, непроницаема среда. От всички страни на огромни парцали запада отвратителна жълта пяна... Но не това беше най-страшното. Ето... „Махалото“ замря — ледените пръсти на задуха и ужаса стиснаха грубо гърлото му, нещо лепкаво с мек удар накара сърцето му изведнъж да спре и някъде от невъобразимо далечното пространство запълзя, изпълвайки целия космически свят, всеобхватната Мъртва тишина...

Затънал дълбоко и безвъзвратно в задушавашата го глъбина на вселенското безмълвие, той разглеждаше призрачния свят, изпълнен с необяснимо призрачен блясък и пяна, и чувствуваше, че умира и че някаква мъничка частица в замъгленото му, но неискащо да се предава съзнание напразно се мъчеше да пресъздаде в полуугасналата памет някакъв, какъвто и да е, звуков образ. Не, звуковата му памет се оказа изцяло ампутирана и това, кой знае защо, го ужасяваше повече, отколкото самата смърт... В тези няколко ужасни мига на странното полунебитие у него на всичко отгоре се появи едно граничещо с увереността чувство, че Мъртвата тишина разтваря нещастното му тяло в безкрайното пространство. И в момента, когато за пълното унищожаване на личността му като че ли бе достатъчно да угасне последната искра на съзнанието, отдолу нагоре по вече почти мъртвото му тяло премина спасителната вълна на самопроизволни мускулни свивания. Спазъмът помогна на съзнанието му да се изкатери до смътно осезаемата граница между слабия проблясък на живота и абсолютното небитие. Импулсната вълна раздвижи изтръпналите му мускули и премина в обкръжаващия го свят. Това беше истински

катастрофален катаклизъм: пространствената безпределност с всичкото си съдържание започна стремително да се свива. И сякаш да докаже, че няма такова усещане за ужас, след което да не е възможно друго, още по-силно, призрачно-лъскавата субстанция внезапно придоби убийствено-материални свойства: бързо се стъсти в някакво блестящо вещество и от всички страни стовари върху многострадалното му тяло потоци от нещо живачно-огледално; безжалостно смачкан, обезумял от болка, задавен от мъчително хриптене, натъпкан, буквално пресован в изчезващо малък обем, за миг преди смъртта той се почувствува ядро на огледално-гравитационния колапс... Но смъртта и този път го отмина. Макар да можеше да се закълне, че сега тя надникна в очите му много внимателно... И отново на помощ му се притекоха серия самопроизволни мускулни свивания...

Те бяха за него избавление. Блясъкът изчезна, тежестта също. В очите му плуваше отвратително мътна мъгла с цвят на кафе. Краката, ръцете, главата, раменете му се тресяха и гърчеха безпощадно, но това не го тревожеше особено. Знаеше, че скоро всичко ще свърши. Преди изнурително бурният пристъп на „треската“ го плашеше с неуправляемата си динамика, но постепенно с времето, чувството му за страх се притъпи и сега този изнурителен завършек представляваше за него просто заключителна фаза на напрегнатата работа на мускулатурата му, краен етап, който оправдаваше всичко. Той дори можеше да си представи как изглежда всичко отстрани: гърчейки се в конвулсии сякаш под ударите на електрически изпразвания, полумъртвото му тяло се освобождава от лепкаво-плътните обятия на току-що родения Жив мъртвец. С мъка се отлепят една от друга левите ръце. С по-малко усилие разкъсват „лепилото“ десните ръце. Отлепват се краката и торсовете. И всички тези части се люлеят ужасяващо, махат, тъпчат на място и треперят, пречейки си взаимно, стабилизират се, търсят опора. Пигмалион по неволя... Уф, край! Най-после край! Да може да напипа креслото... О, дявол... не е ли още краят? Какво става? „Кафяната“ мътилка както преди продължаваше да замрежва очите му и той чувствуваше, че започва отново да се гърчи.

Фазата на изнурителната работа на мускулите му се повтори с всички детайли. А след нея, без да му дава да се опомни, се надигаше трета... Обхвана го паника. Сякаш бе започнал безсмислена борба под

водата с многобройно стадо октоподи и тя му отнемаше последните сили. Четвърта фаза... Пета... Остана съвсем без сили и не можеше да мисли. Вече всичко му беше безразлично. Не помнеше кога и как изгуби съзнание.

Мъртвата тишина се смени от звънко многогласие и то го накара да дойде на себе си. Мъф отвори едното си око (другото, кой знае защо, не се отваряше). Видя розова пелена... Лежеше по корем на нещо кораво, забил дясната си буза в някакъв мек, розов предмет. В измъченото му тяло бе заседнала тъпа болка, както става обикновено след прекомерно физическо натоварване. Мъчеше се да разбере къде е и какво става с него. Ушите му пищяха. Бледата розова светлина (или цвят?) му се струваше позната... Ами да, разбира се, креслото! Значи е тупнал на пода с глава върху облегалката на събореното надуваемо кресло. „Трудно излизаше днес от мен, Живи мъртвецо...“ — помисли си Мъф, притваряйки клепачи. Не му се мърдаше, но го глождеше да разбере кой е днешният „новороден“. Добре би било да е Юс. Напоследък, кой знае защо, най-често се появяваше Мстислав.

С неимоверно усилие Аган повдигна главата си. В двойното кресло седеше Юс.

Елдер имаше навик да седи така — с лакти, опрени в коленете, гледа изпод вежди и разтрива китките си. Юс обичаше точността и за сигурност носеше и на двете си ръце часовници. Така беше преди. Сега вместо ръчни часовници там блестяха маншети. Костюмът му изглеждаше странен. Всъщност не беше костюм, а... Елдер бе сякаш облепен от главата до петите с тънки, преливащи се слоеве огледален блясък — на места по-силен, на места — по-слаб. При най-малкото движение блясъкът забавно се преливаше и имитираше гънките и другите детайли на истинския костюм, а в покой се стопяваше и стичаше на гладки потоци и обрисуваше релефа на великолепната му мускулатура. Мъф си спомни как през нощта на борда на „Лунна дъга“, в каютата си, за пръв път видя Живия мъртвец Елдер и на съвсем естествения му възглас „Юс, ти си жив и здрав, приятелю!“, Елдер му се усмихна съвсем естествено и му кимна непринудено; в първия момент той беше сигурен, че чисто и просто е полудял от умъртвяващата тишина и от всякакви други подобни неща, а след минута бе убеден, че Юс по някакво чудо и съдейки по неземния му костюм, с нечия помощ, изглежда, се бе измъкнал от пагубната

оберонска история. По-късно разбра, че за съжаление всичко това бяха глупости. Нито полудяването, нито фантастичното спасение — нито едното, нито другото имаха нещо общо с това... Значи нещо трето, но какво точно — трудно беше дори да си го представи. Логиката и въображението отказваха да му се подчиняват. Страшно се объркваше, защото призраците на загиналите бяха призраци от плът и кръв. Можеше да ги пипне, чувствуваше добре топлата им жива миризма — така миришеше всичко живо. Не знаеше какво да мисли. Какво ли не му минаваше през ум.

Мъф се надигна на ръце, присви непослушните си крака и преодолявайки гаденето, се настани полуседнал върху меката облегалка на събореното кресло — с лице към Живия мъртвец. Пищенето пръскаше черепната му кутия, пред очите му току падаха тъмни щорички — съвсем като на спяща кукла с електрически клепащи. Чувствуваше се отвратително — изстискан до последен предел като лимон. След Мъртвата тишина обикновената нормална тишина му се струваше непоносимо звънка. Нямахше смисъл да ѝ обръща внимание — още дълго щеше да пици и звъни.

Юс Елдер седеше в щурманското кресло, откъдето преди малко бе станал Андрей. Разтриваше по навик китките си и гледаше приятеля си в очите. Погледът му беше спокоен, доброжелателен. Сякаш нямаше нищо по-естествено от това да се появяваш, след като вече те няма, на тоя свят, да седиш в креслото час — час и половина и да гледаш спокойно... „Може наистина да съм някакъв рядък психопат? — помисли си Аган. — С необикновена, феноменална способност за зрителни халюцинации?...“

Стара мисъл. Стара и безплодна като кух орех.

Но колко все пак си приличат те външно — десантчикът от „Лунна дъга“ и пилотът на „Байкал!“ Мистична прилика, ужас да те обземе! Наистина Юс изглежда по-стар. А всичко останало — телосложението, косите, дори прическите им... — е еднакво, да не говорим за чертите на лицата им. Тоболски е цяло копие на трийсетгодишния Елдер. Интересно е, че лицата им нямат израза на хипертрофираната мъжественост и упоритост, присъщи често на хората със силна воля и атлетическо телосложение. Изглежда, трапчинките на бузите и приятната линия на брадичките им придават нестандартната, симпатична мекота на твърде ярката мъжка красота на

Елдер и Тоболски. И белезите на левите им бузи са еднакви... А по характер са различни. Тоболски е по-спокоен от Елдер, по-рационален, по-самолюбив и като че ли с признаци на затвореност и високомерие. Далеч не всеки капитан на десантен рейдер може да се похвали с осанка като тази на Андрей и не всеки командир на военизиран крайцер на МУКБОПР има неговата стойка. Общуването с Тоболски е сложно нещо. Никога няма пръв да почне разговор — седи си в креслото изправен и мълчалив като Буда и гледа някак си особено, сякаш му е известно нещо, което никой друг не знае. Не, Юс изглеждаше по-обикновен. С него всичко беше леко и ясно... Всъщност защо „беше“? Юс и сега всичко чувства и разбира. Само не може да говори — отговаря с мимика, с жестове. И почти никога не става от креслото. Но така дори е по-добре — не се вижда колко се е смалил предишният му богатирски ръст. Ала тук вече нищо не може да се направи, това зависи от обикновения, среден ръст на матрицата...

— Здравей, Юс! — прошепна Мъф в звънящата тишина.

В отговор — кимване.

— Приятно ми е да те видя — каза Мъф малко по-високо (страшно беше разтрисането днес, дори гласът му бе пресипнал). — Изглеждаш великолепно. Цветът на лицето ти... и изобщо...

Посетителят погледна странно някъде над главата му и не отговори нито с усмивка, нито с жест. Днес всичко беше по-иначе, не като друг път... „Но защо всъщност съм решил, че моето бърбрене го развлича?“ — за пръв път си помисли той. Помисли си още, че беседвайки с Живия мъртвец, той, от една страна, измъчва самия себе си, а от друга, се защитава от мълчанието, което при такива екзотични обстоятелства е много по-тежко от словесното изтезание. Впрочем Мъф беше свикнал да се самоизтезва.

— Ти не се променяш, Юс. И аз почти не старея, но мен и „Анарда“ ни свалиха от междупланетните линии... Прости ли ми?

Живият мъртвец спря да разтрива китките си и се изправи.

— Аз — не — каза Мъф. — Аз не съм си простил.

По напрегнатия поглед и стиснатите устни на гостенина той разбра, че не трябваше в никакъв случай да го казва.

— Не, не — добави припряно той, — не търся съчувствие. Просто минутна слабост. Много ми се насъбра. Годиците минават, а да свикна... когато идваш ей така и мълчиш... Впрочем друго исках да

кажа... Не зная, може би е настъпило време да си направя равносметка? Пред себе си и пред хората. Пред вас...

— Не бива, приятелю — каза тихо Живият мъртвец.

Мъф замря с отворена уста. Счу ли му се? Проклет звън!

— Не си виновен за нищо — добави ясно Елдер. — Тъй ще ти кажат и другите. Не съм дошъл сам.

Рискувайки да падне, Мъф стана, вдигна в полусъзнание розовото кресло и го отместа встрани. Притъмня му пред очите. Пипнешком се свлече, по-точно рухна в раковината на надуваемата седалка и известно време нищо не виждаше — чуваше само звъна. После му попремина и той ги видя всичките: Рамон Джанела, Николай Асеев, Аб Накаяма, Леонид Михайлов, Мстислав Бакулин... Тъжна картина...

Сигурно го бяха поздравили вече и сега стояха и го гледаха (само Мстислав седеше в пилотското кресло — крак връз крак и с юмруци на коляното). Бяха абсолютно еднакви на ръст, с блестящи псевдокостюми... Само Аб Накаяма съответствуваше напълно на предишния си облик. Възслабите Мстислав и Рамон бяха забележимо по-къси отпреди. В този смисъл най-зле бе положението на Асеев, Михайлов и Елдер. Мъф с усилие преглътна нещо, което му пречеше в гърлото. Това бяха майсторски шаржирани ексгиганти, джобни херкулесовци... За пръв път ги виждаше така — всички заедно — и чувствуваше, че в очите му напират горещите сълзи на съжалението, срама, унижението. И на ненавистта. Без колебание би смачкал авторите на това ужасно и същевременно изтънчено издевателство над хората — живите и мъртвите. Незлобив поначало, той десет години носеше в себе си идеята за отмъщение на огледалоглавите (кой знае защо, мислеше, че авторите на жестоките чудеса са огледалоглави) и бе готов на всичко. Но времето минаваше и в края на краищата надеждата да срещне в Пространството въображаемите огледалоглави се смени с подозрението, че наивно одухотворява някакъв сложен, неясен природен процес. С други думи, ненавистта му беше без адрес, нелепа. Нямаше на кого да си отмъщава. И ето днес тя пак го обзе — до ужасяващо притъмняване в очите, до обезсилваща лудост. Но отново без адрес и нелепо... Проклето да е това аморфно Нещо!...

Притиснат в креслото от мъчителната слабост, Мъф чуваше през звъна нечий познат басов глас. Забеляза, че Николай Асеев го гледа.

Взря се в дълбоко хлътналите му очи, голямото, оплешивяло чело, в мърдащите се устни... Чуваше думите, но смисълът им се плъзгаше покрай съзнанието му. Мускулестите му ръце, тъй яки в миналото, бяха скръстени по познатия начин на гърдите... Не можеше да улови нито дума, но по посоката на погледите на Асеев и на другите разбра, че говореха за него. Това го накара да мобилизира волята си и да се съсредоточи. Почувствува, че нещо се измести в главата му — сякаш се претърколи гладка метална топка. И веднага след това чу последните Асееви думи:

— ...Затова така смятам.

„За какво става дума?...“ — учуди се Мъф, отдъхвайки си след изнурителното усилие.

— Благодаря, командоре, твоето мнение е ценно — каза Мстислав, както е прието обикновено да благодарят председателите по време на командни съвети. — Кой е следващият? Говори, Рамон.

Рижият дълголик Рамон размърда плавно рамене:

— Какво да говоря? Началникът каза всичко.

— Нямах ли лично мнение?

— Лично, безлично... Аз съм обществено същество. На Оберон ужасно не ни провървя и точка. За какво да говорим? Такава е професията на десантника.

— Фаталист — процеди през зъби Накаяма и разтърси черната си грива. — Фаталист и позъор. Дълбокото ти разбиране на спецификата на нашата професия хвърли Мъф в трепетно изумление, така ли е?

— Както винаги, казано на място и остроумно — процеди Рамон, пародирайки интонацията на Накаяма. — Аб, ти закъсня малко за началото на този мач и ще трябва да се ориентираш коя врата къде е.

— Риж котак, чер котак, кой, по дяволите, ще ги разбере — Бакулин се намръщи. — Я да се махате от главата ми!

— Бакулин! — укори го Асеев.

Мстислав огледа всички поред.

— Пред нас е пилотът Мъф Аган, наш приятел, наш другар, участник в злополучното ни кацане на Ледената плешивина. Ние сме неговата десетгодишна болка. За Мъф е важно да знае дали е могъл да направи на Оберон повече, отколкото е направил. Началникът на рейда отговори с мотивирано „не“. Джанела избегна прекия отговор. Елдер

мълчи. Михайлов зяпа настрани, сякаш разговорът не го засяга. Искате ли да знаете какво мисля аз по въпроса?

Мстислав каза какво мисли.

Мъф не усещаше да диша. Опипа с пръсти гърлото си — там бе заседнала тежка буца. Мътносива пелена се люшна пред очите му. Ще мине... Ако не прави резки движения, ще мине...

Някой изкоментира думите на Мстислав.

— Малко думи, но с тежест. Като удар с чук по главата.

Пелената се разпръскваше — Мъф видя неприятно изменилото се лице на Рамон.

— Вижте какво — каза тихо десантчикът. — Вие не знам, но аз нямам намерение да бъда „десетгодишна болка“. Не желая да изгубя уважението на Мъф към себе си. Смятам, че спектакълът, който се замисля, е оскърбителна и глупава мелодрама.

Бакулин пробождаше Джанела със заплашително втренчения поглед на безцветните си очи. Юс наблюдаваше всичко това абсолютно спокоен — сякаш не бе очаквал нищо друго.

— Мисля, че Мстислав напразно раздухва страстите — каза Михайлов.

Полуобърнат към събеседниците си, той разглеждаше с присъщия нему снизходителен израз Петното. — Според моето скромно мнение на Мъф не му е нужен нито съд, нито театър. Всеки от нас действуваше на Оберон съобразно обстановката. Мъф не беше изключение. Той направи само онова, което му продиктуваха обстоятелствата.

— Не само... — възрази Накаяма. — Мъф спаси седем души: Кизимов, Симич, Нортън, Йонге, Винезе, Лоре...

— И самия себе си — добави флегматично Михайлов. — Мъф беше седмият, но, кой знае защо, смята, че е тринайсетият.

— Тринайсети в групата ни беше Аб — не пропусна случая да вметне Джанела. — Ужасно нещастно число.

— Не, той днес е непоносим! — каза Накаяма. — Мстиславе, ще продължаваме ли да го търпим?

— Не — отсече Бакулин.

Михайлов се усмихна едва забележимо. Сега той гледаше към Сатурн.

— Умници — рече Асеев. — Мъф би дал живота си за всеки от нас. Той и тъй стартира в последната частица от секундата. Забавяше старта колкото можеше, рискувайки себе си и онези, които все още бе в състояние да спаси. Дори викът ми не му подействува.

— Вярно е, Коля — Михайлов разглеждаше обувките на Аган. — Ние с Джанела казваме същото, само че с други думи. Казвам още, че е по-добре да не говорим за това. Малко ли са другите теми?

— Например? — попита Накаяма.

— Ами... не знам... В известна степен зависи от Мстислав. На него сме поверили да ръководи разговора.

— Що се отнася до мен — каза Джанела, — бих предпочел приятното дружеско бърбене.

— Ти — да — рече Накаяма. — Ти всяко нещо си готов да погребеш под купчина анекдоти. Какво остава за днешния деликатен разговор!... А някога всички бяхме единни...

— Ти... какво предлагаш? — осведоми се рязко Рамон.

Аб гледаше Бакулин, без да отговори.

Настъпи неловка пауза. „Заради мен! — в изблик на срам и разкаяние мислеше Мъф. — Аз ги накарах да се измъчват. Защо?! Но откъде да зная, че Юс днес не е сам!...“ Да стане и да извика: „Скъпи мои приятели, недейте така!“, но не можеше да се помръдне.

— Добре — каза Мстислав. — Виждам, че кръгът се затваря с мен, но аз ще го разтворя. — Огледа събралите се с мрачен поглед. — Нека всеки от нас се порови в паметта си и честно да изложи всичко, без нищичко да скрива.

Накаяма попита с недоумение:

— Какво да изложи, какво?

Асеев помръдна неспокойно глава, сякаш се канеше да погледне Елдер, но не го погледна.

— Това, което сам счита за своя грешка — досети се Джанела.

— Не е лишено от... — измърмори Михайлов. — Поне Аган в този смисъл няма за какво да си спомня. Кой ще бъде пръв?

— Може би Елдер?... — попита неуверено Рамон.

— Елдер е пристрастен, не бива да бъде той — каза разсъдителният Накаяма. — Ще поеме всичко върху себе си. Нека да започне командорът.

Асеев потърка с длан брадата си.

— Аз бях началник на рейда и аз отговарям за всичко.

Рамон погледна Мстислав:

— Това ли искаше?

— Стоп! — каза командорът, изпреварвайки готовата да пламне полемика; отворените усти на опонентите се затвориха. — Ние с вас сме една кръв, аз също съм бивш десантчик и предварително зная какво искате да кажете. Е, чуйте тогава и мен... Моята професия ме задължава да предвиждам и предусещам. Да, да, да предусещам, предвиждам и предчувствувам. За тази цел между впрочем съществува в космофлота и длъжността началник на рейд. Нашата експедиция имаше характер на спасителна операция и уменията да се предвижда беше в нея особено нужно. Но ще кажа откровено: когато „Лунна дъга“ се приближи до Оберон и стана ясно, че няма кого да спасяваме, аз се обърках...

— Ние всички се объркахме — вметна Джанела.

— Вие можехте да си позволите този разкош, но аз — не. От една страна, ми се струваше твърде вероятно, че екипажът на „Леопард“ е направил опит да кацне с рейдера на Ледената плешивина, от друга — смущаваше ме пълната липса на каквито и да е било признаци на кацане. А сега ми е ясно, че имаше. Аз дори, може да се каже, ги държах в ръцете си, но не ги виждах... Дистанционното разузнаване, както помните, не изясни обстановката. Изпратените на планетоида киберразузнавачи потвърдиха, че пред нас бе обикновена, скована в многослойна ледена броня водно-метаново-амонячна луна. И нямаше нищо такова... подозрително. Наистина, бяха замлъкнали двата кибера, изпратени на разузнаване в центъра на Ледената плешивина — в твърде странния й Кратер. Но това не обезкуражи никого, тъй като орбиталната локация бе показала, че Кратерът е доста дълбок, а на дъното му е натрупан хаотично фигурален лед с огромни арки и кухни. Пък и на първо място нас ни интересуваше не Кратерът, а районът на Ледената плешивина, където капитанът на „Леопард“ бе възнамерявал да кацне със своя рейдер...

— Район А — уточни Михайлов. — Между другото, този район според мен с нищо не изпъкваше върху еднообразните простори на тепсиестата Ледена плешивина — все същите светли жили по замръзналата ледена броня, същите отломъци...

— Уви, всички бяхме хипнотизирани от еднообразието. Сравнявайки предадения от борда на „Леопард“ видеозапис на Ледената плешивина със самото място, аз си мислех, че разглеждам оригинала и неговия портрет. Това беше първата ми и очевидно основна грешка. Не мога да кажа, че не бях доловил известна разлика в малките детайли, но без никакви съмнения ги отнесох за сметка на различния ракурс на обзора, на другите светлинни условия... С една дума, интуицията ме подведе.

— Не е убедително — каза Джанела.

— Защо?

— Всички видяхме този видеозапис. Не знам каква интуиция е трябвало да имаш, за да уловиш наистина „разликата в малките детайли“ между портрета и оригинала.

— И аз мисля така — рече Накаяма. — Качеството на „портрета“ не беше задоволително.

— Същото може да се каже и за качеството на моя анализ на видеозаписа — отбеляза разсеяно командорът. — И тъй като главното бе останало за мен в сянка, аз така или иначе не можех да контролирам уверено оперативния механизъм на експедицията. Всичко, с една дума, ставаше на самотек, а на мен ми се струваше, че ситуацията е в ръцете ми... Бях убеден, че „Леопард“ не е кацал на Оберон, и очаквах потвърждение от десанта. Предчувствието и интуицията ми стигнаха само да ви накарам да опипате преди началото на основната десантна операция Ледената плешивина с краката на „Казаранг“. И още — успех да наложи на участниците в първото разузнавателно кацане — Бакулин и Аган — две задължителни условия: при никакви обстоятелства да не напускат едновременно кабината на дракара и да стартират и при най-малкия намек за... дори привидна опасност. Елдер не придаваше голямо значение на разузнавателния авангард и за съжаление излезе прав.

Всички обърнаха неволно глави към Елдер.

— Не, командоре — обади се Бакулин. — Условиата бяха три. Забрави да кажеш, че ни забрани да изследваме Кратера. Ако бяхме пренебрегнали забраната ти, сигурно много неща щяха да се изяснят.

— С цената на два човешки живота — отбеляза Асеев. — Сигурно.

— На два — съгласи се Бакулин. — Не на шест, а само на два. И в това е целият въпрос.

— А аз... — промълви Накаяма, събрал веждите си на носа — имах непредпазливостта да мисля, че камикадзе отдавна са успели да изплатят варварския си дълг. Най-малкото, страшно се надявах, че е така.

— Правилно, Аб — каза Елдер. — Мстислав трябва непременно да се извини на Асеев.

Мстислав помисли малко и предложи своя вариант на извинение:

— Извинявай, командоре. Сигурно не съм прав, но държа на своето... дори и да е погрешно мнение.

Елдер се намръщи, но не каза нищо. Останалите също мълчаха.

— Протестирам! — опомни се Рамон. — Бакулин заема позата на герой.

— Не е вярно — каза Мстислав. — Нямам нищо против героизма, но днес обсъждаме професионалните си грешки.

— Не преиначавай — възрази му Михайлов. — Професионалната грешка съвсем не значи немарливост. Като професионалисти ние действахме грамотно. Друг е въпросът, дали имаше много полза от това. Та никой не е виновен, че миналият ни опит не ни послужи на Оберон и че там фактически ние действахме слепешката. Според мен онзи, който си удря челото в тъмнината, не извиква: „Виновен съм — професионална грешка!“, а по-скоро: „Ах, дявол да го вземе!!!“

— ...И в специални случаи проклятието веднага се сбъдва — не пропусна да допълни Джанела.

Оценявайки репликата му, Леонид показва на Рамон вдигнатия си над юмука палец без да погледне някого и сякаш без желание (така само той умееше да разговаря), продължи:

— Нямах професионални грешки — излишно е да спорим. А разговори от рода на „предчувствието ме излъга, интуицията ме подведе“ лично мен ме потискат. В тях има някаква поетична неподвластност на здравия разум. Разбирам, Коля, защо измисляш съчинения за своята длъжност, но нали в нея всъщност има само зрънце поезия, а всичко останало е сурова проза. Длъжността началник-рейд на специален кораб е нужна на УОКС главно за да има кого да дере за несполучливите експедиции, и това за никого не е

тайна. И никой от нас няма да повярва, че загазахме в оберонския капан само защото на проклетия планетоид ти не си могъл да бъдеш „по-чувствителен“ от мен или „по-интуитивен“, да кажем, от Рамон. Работата е съвсем друга!...

— И ти, разбира се, знаеш каква... — вметна Рамон.

— Представи си — зная. Не е сложно: Загазахме, защото не можехме да не загазим.

— Задоволява ли ви мнението на Михайлов?

— Да — отговори за всички Накаяма. — Леонид е прав, наистина е просто. Ние попаднахме в оберонския капан, защото затуй бяхме дошли. На кого всъщност са нужни десантчици, които предпочитат да си седят спокойно в орбита — в комфортните кабинни на „Лунна дъга“?...

— А между впрочем — каза Леонид, — да се измъкнем без загуби от капана ни попречи смелостта. Ако бяхме страхливи газели — всичко щеше да бъде много добре. Защото можехме да се спасим единствено с незабавно бягство. С паническо, ако щете. Беше въпрос на секунди. Но не, десантчикът не умее така. Него и дяволът не може да го накара да бяга, без да се обръща — той трябва първо да го погледне в лицето. Дългогодишните тренировки и придобитият опит ни научиха да се ориентираме бързо във всякаква обстановка и да парираме мълниеносно внезапните удари — ако изобщо могат да се парират. Само на едно не ни научиха: да офейкваме бързешката. На всичкото отгоре Асеев и Елдер не можеха да си позволят да офейкат първи, преди останалите, и самообладанието на командирите подействува съответно и на подчинените им. Петте пропуснати минути се оказаха достатъчни — Михайлов разпери ръце. — Та кой очакваше някаква клопка от един обикновен планетоид. Особено след като разузнавателният авангард в крачещата сокоизстисквачка с името „Казаранг“ тъпчеше безнаказано с краката си зловредното ледорало...

— Прав си. Леонид — прошепна Мъф с изтръпналите си устни, без да чува и без да се надява, че другите ще го чуят. — Но и Мстислав е прав: по-добре да бяхме загинали с него в разузнавателния авангард.

... Мъф приземи „Казаранг“ на три километра от Кратера. Приземи го без особена предпазливост, бързо, използвайки маньовъра „лоу-спид“. Направи така, за да не виси дълго на финала в облака пара

над кипящите кални локви, разтопени от горещите спирачни импулси. Той не обичаше бързите кацания, но нямаше друг изход. Иначе върху леда щеше да има не машина, а замръзнало в калта, съвършено безпомощно, сляпо, бяло в пухкавата шуба на скрежа чучело...

Помнеше всичко, което беше свързано с разузнавателния авангард на Оберон. Всяка дреболия. Помнеше така ясно, сякаш беше станало вчера... Не — днес, сега!...

2. ОБСТРЕЛВАНЕТО НА ДРАКАРА

Докосването до планетоида беше рязко: амортизаторите на краката изскърцаха остро, поели върху себе си дванайсеттонната маса: катерът хлътна дълбоко, за малко не удари дъното си и подскочи. Последва бавен многометров отскок-прелет към върха на изпъкналата ледена броня. Второ докосване. Краката одраскаха гладката повърхност. Ноктите на фиксаторите им изровиха фонтани ледени парчета и спряха рязко движението — машината зави в страни и замря. Десантчиците наричат стремителния „лоу-спид“ с отскок „птичи рикошет“ или „кайт-рибаунд“. „Птичият рикошет“ бе изпълнен блестящо.

— Пристигнахме, командире — съобщи той на Бакулин, вдигайки стъклото на хермошлема си. — Оберон, Ледената плешивина.

— Наистина ли? Стори ми се, че е Луната, Морето на спокойствието. — Мстислав също вдигна стъклото си и както правят десантчиците веднага след кацане, разкопча коланите и закопчалките-фиксатори (без закопчалката на дясното бедро малко по-нагоре от коляното му, която можеше да отвори всеки момент, удряйки я ребром с дланта си).

Граховото зърно на миниатюрното Слънце висеше в черното небе ниско над хоризонта и сенките на Ледената плешивина бяха дълги, остри и много гъсти, като нощни сенки в хълмиста местност, озарена от лъчите на силни прожектори. Кинжалите на сенките сочеха към Кратера, който впрочем не се виждаше от това място, макар от върха на ледения оток, където бе спрял „Казаранг“, обширната равнина да се откриваше необичайно надалеч. Наблизо, на двайсетина метра от ледената покривка, се издуваше живописно осветен облак пара, който приличаше на раздърпана, почерняла по краищата гигантска зелка. Мястото в облака, откъдето бе изскочил катерът, можеше да се определи по яркочялото, очертано от полукръга на многоцветна дъга петно бързо кондензирала се снежна пудра.

— Ти си първокласен пилот, Мъф — призна Бакулин. — Трябва ти само една „дива котка“ на ръкава — и хайде в нашия отряд.

— Ще се задоволя и с цивилизования албатрос. Е... а понататък? Накъде ще заповядаш?

— Трябва да огледаме район А в диаметър.

— Бих искал да знам къде е тук диаметърът.

— Карай по-надясно на около трийсет градуса по посока на сенките — посъветва го Бакулин, като включи автокартата на маршрутното съпровождане. — Ако сгрешим, началниците от орбитата ще ни поправят.

— Ще ви поправим — обеща гласът на Елдер. — При следващия кръг. А сега не губим надежда да чуем доклада на командира.

Мстислав бе принуден да докладва строго по форма за кацането. Елдер одобри:

— Браво! Направили сте елегантно „кайт-рибаунда“. По оптическите преобразуватели няма сняг, дори оттук се вижда, че изображението ви е като през чисто стъкло. Е, това е добре дошло. Изминете около два километра, огледайте района, докато ние тук подготвим всичко за основния десант. Довиждане!

— Довиждане. Мъф, я пришпори нашето магаренце!

— С удоволствие, но в коя посока?

Бакулин махна с ръка някъде напред. Светлата чертичка на ясно открояващата се сред звездите „Лунна дъга“ изчезваше отвъд хоризонта.

Поклащайки се плавно, „Казаранг“ закрачи по диагонал към оградата на сенките. Чуваше се как ноктите на фиксаторите се забиваха с хрускане в порестия лед, как поскърцваха амортизаторите и тракаха тяговите ядра на крачещите механизми.

Ледената плешивина, която отдалеч приличаше на гигантски светъл диск под черното небе, продупчен по средата и обсипан гъсто с парчета счупено цветно стъкло, отблизо представляваше добре осветена от някаква странична светлина мрачно-хаотична грамада от големи и малки отломъци мръсен лед. С изключение на смолисточерните сенки и яркobelите малки по площ участъци, напудрени с метанов и водно-амонячен сняг, краските на този вледенен ландшафт бяха доста бледи. Наистина някои пукнатини и шуплести срутвания на силно повредената (да не кажем обезобразената) ледена

броя, отделни големи отломъци и езици надробен, чакълороден лед правеха впечатление с жълтата си, дори йодова окраска. Но преобладаваха мръснозелените, сивите и тъмносиви детайли на релефа. Ледените израстъци над бронята бяха по-светли: мръснобели, бледожълти и синкавобезцветни. Мъф се стремеше да кара по тези замръзнали многоетажни гънки на изтеклата някога от пукнатините течност — тук „Казаранг“ вървеше по-лесно. От време на време далече напред нещо силно проблясваше — сякаш там имаше поставени огледала. Дали не бяха ледени парчета?... Поразителен, контрастно осветен свят.

Срещаха се забавни ледени образувания, които приличаха на сладкиши с чудновата форма, други — на замръзнали локви, а трети не приличаха на нищо. Понякога машината сякаш се озоваваше на зимна изложба на ледени и снежни съоръжения, предназначени за развлечение. Стълбове във вид на обгорели свещи, прегърбени тайнствени фигури с бели наметала, пещери, гигантски бели раковини с невероятно дълги шипове, виадукти-арки на изумително тънки подпори... Човек не можеше да повярва, че тези архитектурно-художествени шедьоври на Далечния космос са всичко на всичко резултат от изтласканите фонтани глъбинна течност от недрата на Оберон. Отначало фонтанните струи са кипели, естествено, като гейзери във вакуума, а след това са се превръщали на лютия студ в странни стъкловидни изделия. И всичко е ставало в условията на много слабо, а затова и твърде благоприятно за монументално-декоративно творчество поле на притегляне. На фона на черното небе ледените изваяния и конструкции изглеждаха необикновено ефектно. Искаше им се да спрат машината и мълчаливо-неподвижни дълго да разглеждат ледената фантазмагория. Имаше в нея нещо привлекателно-омайващо, плашещо-хипнотично... Сякаш човек надзърташе, без да иска, отвъд позволеното.

— Кълна се в Уран, че „Леопард“ никога не е кацал тук — измърмори той.

„Казаранг“ скърцаше монотонно и вземаше полегатия наклон по протежението на една плоскодънна падинка. Мстислав не каза нищо. Ледената покривка бе напудрена със сняг. Ладийката опираше в грамадна (висока, кажи-речи, колкото пететажна постройка) ледена арфа с три пухкави от скреж „струни“. Веднага след „арфата“

падинката ставаше равна и минаваше през смешно тънките като ледени висулки опори на някаква грандиозна естакада.

„Арфата“ беше много красива, жал му бе да я разрушава, но тясното разстояние между „струните“ не позволяваше на дракара да премине през тази изящна конструкция, без да закачи с бордовете си заскрежените стълбове, а да ги заобиколи, не бе много удобно. Нещо изскърца отляво, изхрущя отдясно — и пътят към естакадата беше открит.

— Ти си първокласен пилот, Мъф — повтори Бакулин. — Но не си десантчик. Я спри дракара.

„Казаранг“ спря послушно.

— Какво има?

— Сега ще видим.

Дъното на падинката се разтърси от конвулсията на срутване, машината потрепера. Парчетата от рухналата „арфа“ зачукаха по краката, по дъното и кърмата. Той погледна в огледалото и срещна погледа на неприятно безцветните, сякаш избелели очи на командира си. На лявото слепоочие на хермошлема на Бакулин пулсираше пурпурна светлинка.

— Гледай напред — каза Бакулин.

Там, бавно разпадайки се на отделни късове, величествено се срутваше гигантската „естакада“. Продължителната конвулсия на многотонното срутване, изглежда, бе раздвижила всичко наоколо. По повърхността на падината се появи пукнатина.

— Нищо особено няма! — каза той. — Досега двайсет пъти да съм стартирал. При това щях да успея и да се наспя преди старта.

Мстислав не му отговори. Няколко минути изчакаха, докато машината спре да трепери и се улегнат добре големите ледени блокове и стъкловидните снопове начупен лед. Над мястото на поразителното срутване на „естакадата“, породено от падането на „арфата“, се издигаше нашироко искрящ облак ледени кристалчета, обкръжен с троен многоцветен ореол. Без „естакадата“ и „арфата“ под черното небе стана неуютно, пусто...

— Колко сме извървели вече? — попита Мстислав.

— По права линия един километър. Ще продължим ли по-нататък?

— Разбира се. Защо питаш?

— Единственото интересно нещо тук е падащата от небето архитектура... — въздъхна той.

— Тогава ни е спукана работата — десантът не е развлечение.

— По-нататък ще бъде все същото. Не виждаш ли, че „Леопард“ не е кацал тук?

— Странно същество е пилотът десантчик! — учуди се Бакулин.
— Дисциплинирано, предпазливо, търпеливо.

— Някой само преди минута казваше, че не съм десантчик.

— По същност. А по функции — щеш или не щеш, си... Кой те е молил да надминаваш Накаяма в тестовите за бързина на реакцията?

— Мислиш ли, че тук моята реакция ще потрябва? — разсмя се той.

— Чукни на керамлит — каза Бакулин.

— Не съм толкова суеверен, пък и няма защо — да не съм десантчик.

— Чукни — повтори Мстислав.

— Моля — той чукна по блистера, погледна яркочервения, с бели ивици ръкав на своя неопикуемо разкошен „Шизеку“ и каза: — Ама нашите „витязи“ и „шизеку“ са наистина екстра класа. Мускулни усилватели, автоматика, логика, моторчета за скачане и спиране... Комфорт, хигиена. Чувствувам се като витяз в тигрова кожа. Цял живот не бих излязъл от него. Много е удобен.

Най му харесваха оптичните репликатори на хермошлема: изобщо не чувствуваш пред очите си лицевото стъкло. След „Витязите“ и „Шизеку“ всички корабни скафандри (дори и най-новите „Снегири“) му изглеждаха като от миналото хилядолетие.

— В тигровата кожа, колкото и да е странно, най-добре се чувствуват тигрите — отбеляза Мстислав. Тупна пилота по дясната ръка и посочи някъде встрани: — Виждаш ли онзи блок, който прилича на ламантин?

— Не може ли по-просто сравнение — възрази той. — Никога не съм виждал ламантин.

— „Тюлена“ виждаш ли?

— Продълговатия блок с „глава“ ли? Виждам го.

— Карай право към него!

„Казаранг“ слезе от ледената тераса и се насочи към набелязаната точка. Вляво от блока блесна светлият метал на някакво

куцукащо на паешките си крачета произведение на човешките ръце...

— По Оберон бродят призраци — забеляза той. — Познавам твоите подчинени по изящната им походка.

— Намали атмосферата! — разпореди се Бакулин. Затвори стъклото на хермошлема си и с удар на дланта откопча закопчалката. Пошегува се преувеличено весело: — Ами ако е чужд?!

Явно се надяваше да срещне тук кибер разузнавач с надпис на бронята: „Собственост на рейдера «Леопард»“. Я да видим...

Той веднага отвори хермолюка, за да не образува излизацият въздух лед върху клапите. Взривната декомпресия така наду гъвкавите сглобки на скафандъра му, че и четирите му крайника се изпънаха. Мстислав се изпари навън заедно с въздуха: студената пелена в кабината се сгъсти и веднага се посипа като снежна пудра.

Мъф най-после видя в натура знаменитото „кенгуру“ на лунните десантчици: Мстислав полетя под тъгъл напред и нагоре и ловко-бързо се приоберони под носа на паякообразния автомат. При твърде слабото тукашно притегляне целенасочената стремителност и точността на скока можеше да бъдат осигурени единствено от монтираното в скафандъра ССУ (скачачно-спирачно устройство). Десантчикът трябваше да умее не само да пилотира катер, но и да бъде пилот на собствения си скафандър!

Сребристосиният „Витяз“ с ярки сини катофоти, със сини и пурпурни светлинни сигнали по удължения към тила хермошлем, рамената, лактите и колената изглеждаше необичайно ефектно сред струпаните огромни ледени блокове. И дори страшно. Като бойна машина на чуждопланетни същества. Или най-малкото като тежко въоръжен спейссолджър-войник от някаква безсмислено агресивна централногалактическа цивилизация, създаване на телевизията с ироничното съкращение БАЦ. Войникът от БАЦ се наведе миролюбиво над автомата-разузнавач и му даде да помирише показващия се от ръкава му лъскав лост. Киберът помириша предложения му предмет, подскочи на място от възторг, помига жизнерадостно с разноцветните си сигнали и се запъти важно на тънките си крачета по разузнавателните си задачи — така поне изглеждаше отстрани. Бакулин се върна в кабината и измърмори:

— Може да не затваряш хермолюка. — Затегна закопчалката на бедрото си. — Собственост е на рейдера „Лунна дъга“.

— Без атмосфера не е уютно — опита се той да възрази на командира си (пилотите на рейсовите кораби не обичат да работят в разхерметизирани помещения).

— Без атмосфера ли?... — В гласа на Бакулин зазвучаха весели нотки. — Ох! Сега чак до самата „Лунна дъга“ няма да покажеш носа си навън!

— Орбитата отново поздравява екипажа на „Казаранг“ — вклини се гласът на Елдер. — Какво става при вас?

— Бунт на борда — разсмя се Бакулин. Той доложи накратко за резултатите от разузнаването, за излизането си на повърхността и добави: — На пилота не му е уютно без общия контур на херметизацията. Настоява за атмосфера.

— Мъф — обърна се към него Юс, — за какъв дявол ти е притрябвало да миришеш амоняк?!

— За какво говориш? — учуди се той. — Какъв амоняк?

— Ами този, който Мстислав е домъкнал с гекорингите на обувките си. Там навсякъде е пълно със замръзнал амоняк. Като се разтопи — без специална дезодорация няма да можете да дишате от зловонието му!

— Добре, Юс, той вече разбра всичко — каза Мстислав. — Какво да правим, да огледаме ли района докрай? Според мен е безполезно.

— А ти какво би искал?

— Да получа разрешение за свободно търсене.

— И Асеев е против. Кратерът безспорно е интересен във всички отношения, но нали „Леопард“ не е кацал там. Или смяташ Елингхаузер за идиот?

— Не, смятам го за гений. Да изчезне така гениално...

— Туй е Космос, Мстиславе. И то Далечен.

— Точно така. А вие, гениите на разузнаването, не искате да ни дадете десет-дванайсет часа за проучване на Кратера.

— Когато заредим фугаса, по сеизмограмата на Ледената плешивина ще научим за Кратера повече, отколкото би ни дало вашето рисковано спускане в преизподнята. Вие си свършихте вече работата.

— Да, „проверено е, мини няма“.

— И за това сме ви благодарни. Изглежда, ще се наложи в други кътчета от системата на Уран да търсим мястото, където се е взривил

рейдерът... Накратко: разрешавам ви да отидете до Кратера за видеозапис, но не ви разрешавам да се пххате в калдерата^а. Чакайте ни в южната зона на район А. Преди началото на десанта ще задействуваме орбиталния мост за връзка и ще ви се обадим преди кацането на „Циклон“. Довиждане!

— Довиждане! Мъф, завий с магаренцето по курса.

— Как ще се движим? С краката или с флаинг-моторите?

— С краката. Имаме време. Може по пътя да срещнем нещо интересно...

По пътя им ги съпровождаше ледена покривка с неизчерпаемо разнообразни форми, но едва ли Мстислав ги отнасяше към понятието „интересно“.

Колкото повече се приближаваха до отвора на Кратера, толкова по-малко ставаха хаотично натрупаните големи ледени блокове, а ледените тераси и участъците, покрити с чакълородобни ледени парчета, се увеличаваха. „Казаранг“ започна да се придвижва полесно. Струваше им се, че дракарът отдавна върви по наклон. Обаче истинският наклон, когато действително започна, не закъсна да заяви за себе си с рязкото потъмняване на леда, със сгъстяването на сенките и пълното им сливане накрая с разлялото се до самия хоризонт море на тъмнината. Ако се съдеше по картата, до пропастта в калдерата оставаше повече от километър, но се наложи да спрат машината. Понататък можеха да се движат само с включени фарове.

Противоположният склон на Кратера, осветен от слънцето като от прожектор, приличаше на далечна позлатена ивица суша, издигнала се леко над гладкото нощно море, в чиито мъртви води не се отразяваше нищо... Нито звездите, нито позлатените несъществуващи дюни на илюзорната ивица суша, вдадена във водата — нищо, абсолютно нищо не се виждаше на тази неподвижна графитеночерна повърхност. Бреговата линия вляво и вдясно се открояваше необикновено контрастно благодарение на веригата огрени от прожектора-слънце върхове на ледените куполи, отрязани равно отдолу с линията на черната вода. Фантасмагоричните фигури на заледените фонтани на материка изглеждаха ефектно, още по-ефектни бяха те покрай брега, но най-зашеметяваща бе гледката на белоснежните или полупрозрачните, като осветено стъкло, „стълбове“, „колони“, „арфи“, „естакади“, „обърнати нагоре ледени висулки“,

„букети“, „раковини“ и „гъби“ в непроницаемо тъмните простори на мъртвото море. Сякаш бяха заскрежени, полузатънали руини на изкуствени съоръжения или показващи се наполовина по време на отлив колосални скелети на измрели свръхдинозаври. И човек трябваше да направи усилие над себе си, за да се освободи от хипнотичната власт на грандиозния мираж и вместо мъртвото нощно море да види, по-точно да почувствува затъмнената до пълна невидимост пустота на една планетарна яма.

Изненадани от живописното вълшебство на Оберон, разузнавачите се взираха вцепенени в изпъстрената със светли ивици тъмнина. Пръв дойде на себе си Бакулин и попита тихо:

— Не може ли по-близо?

— Може. На фарове. Но дали трябва?

Мълчаха около минута.

— Да — помисли на глас Бакулин, — не трябва... Може да има сипеи.

— Как мислиш, Мстиславе... защо ли пък се е появила тук тази симпатичничка пропаст?

— Кратерът ли? Мисли малко по-нашироко — попитай ме защо се е появила тук Ледената плешивина?

— На този въпрос засега нито един селенолог не знае отговора.

— Кое е вярно, вярно е. Когато учените пресметнали колко енергия е била нужна да бъде откъснат от ледената броня на Оберон сегмент, голям колкото Ледената плешивина, и да бъде запратен дявол знае на кой край на света, вдигнали рамене.

— Може да е било взрив на паднал астероид.

— Взрив с такава мощност би направил Оберон на парчета.

— Е... възможно е да са били няколко взрива.

— Във всеки случай повърхността на планетоида извън границите на Ледената плешивина щеше да бъде затрупана с планини от отломъци. Къде са се дянали тези отломъци? Къде изобщо са се дянали отнесените от Оберон милиарди тонове мръсен лед?

— Мда...

— Мъф, под носа ни, може да се каже, са откраднали парче луна. Събитието е сериозно. Дори в мащабите на Слънчевата система. А ние гледаме с уважение в някаква си яма.

— Някаква си! Има трийсет километра диаметър и без малко десет километра дълбочина.

— Все едно, Мъф, в сравнение с Ледената плешивина дори пропаст от такъв мащаб е жалка яма.

— Защо тогава те влече към Кратера? — учуди се той.

— Защото тук няма нищо друго.

При други обстоятелства Мъф би приел отговора на приятеля си за нелоша шега.

На десния траверс сред звездите бавно се спускаше към хоризонта светлата чертичка на „Лунна дъга“. И през ум не му минаваше да съжالياва за решението си да замести Накайма при първото излизане на планетоида, но веднага след като „Лунна дъга“ се скри зад хоризонта, към чувството му за неуютност се прибави неизразимо острото чувство за пълна откъснатост от света на хората.

За пръв път в живота си той разбра, че е безкрайно самотен, осиротял...

Веднъж някой от приятелите му се беше изказал в негово присъствие, че най-добри космодесантчици трябва да бъдат именно селенгените — сиреч във всяко кътче на Космоса селенгените са си като у дома. Той не помнеше добре Луната на своето детство — бе твърде малък, когато го изпратиха на Земята; най-ярките образи в спомените му бяха безкрайно дългите стъклени коридори, където винаги миришеше на нещо тръпчиво-студено и безброй големи широколистни растения стърчаха от стъклени зеленокафяви качета. За втори път той се запозна с Луната в курсантските си години, когато започнаха стажантските полети, но нямаше чувството, че се е върнал в родината си. Съвипускниците му го смятаха за стопанин на тукашните места, но на него самия му се струваше, че случайно е попаднал на територията на болницата, където някога за малко не бе умрял. Във всеки случай тук за малко не бе умряла майка му. Младите жени, дори с много по-обнадеждаващи от нейните физиологически данни, когато щяха да стават майки, без много разговори ги изпращаха от Земята в Лунния филиал на Световната организация по здравеопазването (единствения от филиалите на СОЗ, където в комплекса мерки за запазване на бъдещото дете можеше да се включи и шесткратното намаляване на силата на тежестта). На Мъф не му се щеше много да вижда запомнените от детството дълги стъклени коридори на

болнично-клиничния Медицински консорциум, но нямаше как — трябваше да посети един роднина, за когото лунното притегляне поради заболяване на сърцето се бе оказало по-за предпочитане от земното...

Преди години този роднина — Балтазар Етимон — беше член на колегията на тясно свързания със СОЗ Международен детски фонд, а в апарата на ООН беше голям авторитет по въпросите на световното здравеопазване и разговорите с него бяха интересни, но страшни.

Балтазар Етимон можеше с часове да говори по проблемите на оздравяването на цивилизацията, като използваше зашеметяващи цифри и факти — той добре познаваше предмета, за който говореше. Знаеше къде и как функционират филиалите на СОЗ и зависимите от тях институти, клиники, болници, профилакториуми, в които въоръжената до зъби армия медици водеше дълбока отбрана на три фронта: патологичната анатомия, патологичната физиология и патологичната психология. Познаваше без изключение всички специализирани лечебно-оздравителни и оздравително-възпитателни детски домове, интернати, балнеотерапевтични, горски и крайморски училища-санаториуми. Знаеше какъв процент (Етимон го съобщаваше този „ужас-процент“) малки граждани на планетата до днес се разплащаха със здравето и умствените си способности... (това дори бе малко!), а понякога и с живота си за двестагодишния период на глобално недояждане.

Де да беше само това наследство от миналото. Ами страшният размер на безпрецедентната употреба на тютюн, алкохол, наркотици от жителите на XX век! Ами професионалната несъстоятелност на геополитиците, които дълго време смятаха за възможно да засилват планетарно-смъртоносната надпревара във въоръжаването, която нанесе дори само със своята астрономически висока цена изключително тежък удар на световното здравеопазване. Ами дълбоките последствия от екологическата неграмотност на много поколения от миналото! Процентът бе толкова висок, че някои социолози трансформираха термина „оздравяване на цивилизацията“ в „спасяване на цивилизацията“ едва ли не уповавайки се единствено на всемогъществото на инженерната генетика. Обстоятелството, че с общите усилия на обединените в Медицинския консорциум генетици, имунолози, патолози и физиолози „ужас-процентът“ бе поне замразен,

Балтазар Етимон отнасяше категорично към най-големите постижения на съвременния научно-технически прогрес!...

Между другото, родените на Луната представляваха основната част на „ужас-процента“. И дори селенгените-щастливци, които не влизаха в този проклет процент, нерядко биваха измъчвани от подозрения, че техният неземно-клиничен произход е признак за някаква скрита непълноценност. Той също се измъчваше. Когато разбра, че по ръст и физическо развитие е някъде на последно място сред връстниците си — момчетата родени на Земята, подозрението спрямо собствената му непълноценност го разтревожи не на шега. Сигурно затова момчето-селенген Мъф Аган с рядка за възрастта му упоритост и страст се стремеше към спортните победи и ги печелеше, а когато порасна, намери своето място в космофлота. И какво? Общо взето — нищо, но... Понякога отново се виждаше на опашката. Ето и днес също. Кой знае защо, той, селенгенът, не можеше да се почувствува на този див, полутъмен, заледен и пълен с амоняк Оберон поне наполовината така уверено, делово и спокойно, както землянина Мстислав Бакулин. Веднага щом Слънцето и „Лунна дъга“ напуснаха правия лъч, настроението на селенгена изцяло се развали. Тук му беше ужасно неуютно, самотно, тъмно и тревожно.

— Значи така — каза Мстислав. — Издигаме се на осемдесет метра и вървим по диаметър. Хвърляме един АИСТ, чакаме резултата и правим видеозапис на видения от него център на калдерата.

— Къде? — попита той. Не му се искаше да насочва „Казаранг“ към гъстата тъмнина.

— Какво „къде“?

— Видеозапис на центъра може да се направи над Кратера, в Кратера и на дъното на Кратера. Та аз питам: къде?

— Химелсрайх!^[1] — откъсна се от Бакулин любимото възклицание на Елингхаузер...

Мъф погледна в огледалото неподвижната зад ръчките на управлението фигура на командира, наместил се в креслото като в калъф: по контурите на скафандъра му пулсираха сини и пурпурни светлинки, върху лицевото стъкло се отразяваха разноцветни петна. Почувствувал погледа му, Бакулин почука по слепоочието на хермошлема си:

— Да не беше ставал десантчик, Мъф. Тук бързо ще ти отрежат служебната виза. Пък и дори само заради езика ти.

— Е... успя да ме убедиш. — Той включи машинално бордовите мигачи за стартово предупреждение: силните яркомалинови светлини запориха тъмнината ту отдясно, ту отляво. „Само заради Елдер се набутах в тази котешка компания — мислеше той, издигайки внимателно катера над повърхността. — За последен път ще ми е. Те си имат свои ценностни системи и отношения.“

Отвисоко планетарната яма още повече приличаше на колосално разляла се и замръзнала черна вода. Мстислав сподели предчувствието си:

— Чувствувам с подкорието си, че в тази яма е ключът към тайните на Ледената плешивина.

— По-добре да беше помислил за съдбата на „Леопард“.

— ...Каза пилотът-десантчик Мъф Аган — изкоментира с ирония Бакулин. — И веднага проличава, че Мъф Аган не е мой приятел. Мъф е приятел на моя командир. Той и Юс виждат, мислят и говорят поразително еднакво. Долетяхме — видяхме: „Леопард“ го няма на Оберон — сбогом! — пренасяме търсенето на другите луни. С чувство за изпълнен дълг. А какво ще кажете двамата с Елдер, ако нашите смели повърхностни запознанства с останалите луни от системата на Уран не изяснят съдбата на „Леопард“?

— Не мислиш ли...

— Мисля. След като не намерихме рейдера тук, на друго място едва ли ще го намерим.

— В края на краищата може да се допусне и това, но... къде е вината на Елдер?

— Не вината, а бедата. Нима той е виновен, че в отношенията си с Космоса е рицарски честен и прям? Нашият командир е прекрасен тактик, но слаб стратег. Не се опитвай да ми възразяваш — такава е голата истина.

— Не ти възразявам. Нещо повече, бих искал да попитам: а защо му е на Елдер да бъде силен стратег?

— Шегуваш ли се?

— Не. Наоколо ми е пълно със стратегии. Началникът на рейда е стратег, капитанът на кораба, щурманът... Е, някой трябва да бъде и тактик.

— Ние с тебе двамата.

— Не споря. Обаче характерът на разговора ни ме кара да мисля, че единият от нас също е стратег. Или най-малкото е със страшно големи амбиции да бъде.

— Браво — похвали го Бакулин. — Зъбат си. Умееш да защитавааш приятелите си... дори когато никой не ги напада. Но капитанът и щурманът не се нуждаят от защитата ти: Молчанов и Дитрих си свършиха работата, а стратегията на търсенето не зависи от тях.

— Защо? Тя зависи от всички ни.

— Стратегията ли? Грешиш. Зависи от Асеев и Елдер. И докато Асеев е объркан и не знае какво да предприеме, Елдер действа. Действа активно, самоуверено. Той и Дитрих вече стърчат пред дисплея, обсъждат навигационните модели на полетите в системата на Уран, боботят за енергетично изгодни траектории, скорости, срокове. Елдер не е успял още да приключи тук с формалностите на задължителното типово разузнаване, а мислите му са вече на Титания... или... закъде се канеше да полети най-напред?

— За Умбриел.

— Да, за Умбриел. Отгатни кое ще стане по-напред: дали Асеев ще се опомни и ще определи стратегически грамотно посоката на търсенето, или... Едно от двете.

— Говори докрай, Мстиславе. Или?

— Недей да крещиш, шлемофонът ми е в изправност. И защо толкова се вълнуваш? Сам виждаш, че „Леопард“ го няма на Оберон. И няма никакви следи от него. Тогава защо вие — Джанела, Нортън и ти — се съмнявате в целесъобразността на намеренията на Елдер?

— А, ето какво било! Не се ли съмнявам само аз?... Е, така ще ми бъде по-леко...

— Кое ще ти бъде по-леко? Предлагаш ли нещо? Питам те не само като приятел на Елдер, но като човек, комуто не е безразлична съдбата на експедицията и който също би искал да се ориентира в ситуацията.

— Хм... — Бакулин се усъмни. — Ще се ориентираш, а после току-виж на командния съвет се обявиш против Елдер.

— Да, ще се обявя, ако ми стане ясно, че Елдер обективно не е прав.

— Хм... — продължи Бакулин. — В такъв случай нашият командир може да спи съвсем спокойно. Никой няма да обвини Елдер в субективност — той е абсолютно прав. Та „Леопард“ наистина го няма на Оберон, следи от хипотетичното му кацане действително не са открити. И няма никакви „обективни“ пречки търсенето да не продължи на другите луни.

— Тогава защо Нортън, Джанела и ти сте готови да изядете Елдер с парцалите?

— Недей да крещиш, слухът ми е наред. Какво са готови да направят Джанела и Нортън, засега не ми е известно. А лично аз съм готов да поясня какво не съм готов да направя. Не съм готов да приема идеята да търсим изчезналия рейдер на другите луни в системата на Уран.

— Какво ни пречи? Някаква особена информация ли?

— Да. Първо, съобщението на Елингхаузер за намерението му да кацнат на Оберон. Забележи: не на Умбриел, Ариел, Миранда или Титания, а именно на Оберон. Нещо повече — в съобщението беше посочен адресът на кацането: район А.

— Остроумно и ново. Второ?

— Второ, след оберонското съобщение връзката с „Леопард“ не бе възстановена. Отбележи си: след оберонското, а не след умбриелското. Накратко — не Умбриел, а именно Оберон е възелът на загадките, странностите и противоречията. Трудно ни е дори да си представим как е могла да се образува Ледената плешивина и ей тази колосална яма... Ама какво — на едно място ли висим над Кратера?

— Не, пълзим по диаметъра му — автокартата е под носа ти... Между впрочем, докато говорехме, сме отминали точката, където беше най-удобно да изхвърлим АИСТ-а.

— Никога не е късно да го изхвърлим.

Той видя в огледалото как Бакулин отмести встрани половината облегалка за ръката и натисна бутона за изхвърляне на активирания източник на светлина.

— Голяма работа — добави Мстислав, — че няма да улучим с един километър...

— Както кажеш... — измърмори Мъф и си помисли: „И с десет да не улучим, пак нищо особено няма да се случи.“

Блестящият на слънцето ръбест снаряд, досущ като щурмански молив в метално тяло, се отдели от катера и подчинявайки се на законите на балистиката в слабо поле на притегляне, дълго време се движи успоредно с машината. Неестествено дълго... Първоначално нищожното ускорение на свободното падане не можеше да придаде на снаряда забележимо вертикална скорост и се създаваше впечатление за орбитален полет по два паралелни курса. После „моливът“ сякаш си спомни за собственото си тегло и се запуска надолу, смалявайки се бавно на фона на кадифеночерната бърлога на тъмнината, и в един момент заприлича на златист продълговат кристал. Внезапно „кристалът“ се превърна в ярко блестяща четирилъчна звезда, едва до самата граница на невидимо пронизаното от слънцето пространство разтвори диска на рефлектора си и секунда след Бакулиновия възглас: „Ех, че красиво се движи!“, златният диск влезе косо в сянката на Кратера като в черна вода и моментално изчезна в тъмнината.

— Ако светкавицата му не откаже, ще снимем уникален филм — каза Бакулин. — Обявявам конкурс за най-добро заглавие.

— „Дяволският погреб“. Все едно никой друг освен теб няма да дойде да гледа филма. Дъното вече го видяхме с локаторите.

— Не е достатъчно само да го видим. Трябва да разберем какво виждаме.

— Точно така.

— Мъф, колко остана до центъра?

— Условната точка, хипотетично равноотдалечена от затворената крива, която... тази крива е графичен модел... Модел на какво?

— ...Графичен модел на контура на горния ръб на калдерата — завърши Бакулин, имитирайки интонацията на Едуард Йонге.

Те се посмяха, спомняйки си как Теди се мъчеше да се отърве от тази фраза по време на един бордов семинар.

— Всъщност ние сме вече в центъра. — Той погледна екранчето на лидера, на чийто фон бавно се стопяваше вишневочервеното кълбо на отлитащия в пропастта АИСТ. Отвори уста да попита в какъв флаинг-режим Бакулин смята да прави видеозаписа и едва не излетя от креслото — страшен тласък откъсна закопчалките на колана през лявото му рамо.

Сякаш дракарът бе налетял на прозрачна стена и тя, след като го бе отблъснала, бе изпразнила в дъното му яркозелена мълния. После,

естествено, той разбра, така му се бе сторило само, и заподозря, че машината бе обстрелвана от Кратера. Много приличаше на лъчев залп. Ударът беше тежък: ослепяваща мълния, дракарът залитна напред, късо „шварк!“ в шлемофона и ужасно силен инерционен удар в лявото слепоочие, рамото и лявото подребрие. Полузашеметен, без да вижда нищо освен стремителното редуване на разноцветни петна, той чувствуваше интуитивно как машината се преобръща в пространството. Цветните фантоми пред очите му и лупингите на „Казаранг“ се сляха в главата му в една буца, а от нея като игла стърчеше невъобразимо паникьорската мисъл: „Форсаж!“. Не разбра как успя да се удържи, но веднага щом се върнаха нормалните му зрителни усещания и в очите му вместо ярките фантоми се появи безцветният звездно-черен кръговрат, той моментално се сля с машината, без ни най-малкото намерение да отстъпва на стрелящата пропаст дори частица от секундата. Маневра „роулинг-брейк“, форсаж. Слънцето — направо по курса, много рязко претоварване. По-далече от предателската яма, по-далече и по-високо, високо-високо над ледените струи на замръзналите фонтани, над осветения ръб на калдерата. В старческите венци на хоризонта стърчеше зеленикавият зъб на нахапания Уран. Очите му щяха да изскочат, когато видя в огледалото, че креслото на командира е празно; парализира се от ужас, като откри, че Бакулин никакъв го няма в кабината. Докато мозъкът му установяваше логическата връзка между скъсаната закопчалка-фиксатор и отворения люк, мускулите му вече сами инстинктивно вкараха дракара във форсиран „брейк“ със завой.

Треперенето на ръцете му се предаде на машината — последваха тласъци на тягата на флаинг-моторите. Не помнеше как се върна в централната зона на Кратера и в какъв режим я пресече неколkokратно, опипвайки тъмнината с локаторите. Хвана с лидера далечното вишневочервено петънце на АИСТ-а, който все още не бе стигнал до дъното на проклетата свръхпропаст, намали малко скоростта, за да огледа пространството. Извика, изплака почти:

— Мстиславе!... Къде си, Мстиславе?!

За това време десантчикът не би могъл да падне в пропастта твърде дълбоко. Не бе успял вероятно дори да пресече осветеното от слънцето надкратерно пространство и да докосне сянката на ямата...

— Мстиславе, обади се!!!

Секундите в очакване на отговора сигурно бяха причина за първите му бели коси. Сред хаотичното прашене и радиошумовете в шлемофона се открии твърде отчетливо ритмично чуване и му се стори, че в него има нещо невъзможно познато... „кардиограмно“... удари на живо сърце!... Косата му настръхна. Помисли си, че полудява над кадифеночерната тъма, готова за нов изстрел, и съвсем ясно почувствува с всеки свой нерв как там, в дълбочината на ямата, някой се прицелва в дракара. Още секунда и...

Не се знаеше как би свършило всичко, ако не бе разбрал навреме, че очаквайки отговор на своя зов, той, без да забележи, бе включил до предел чувствителността на приемането в бордовия радиотелефон и сега наистина чуваше пулса или биенето на Мстиславовото сърце. Като допълнение успя да забележи далече долу блестяща искрица. Не почувствува тласъка на машината. Малката искрица приемаше стремително очертанятията на искрящ от слънчевите лъчи скафандър.

— Мстиславе, защо не отговаряш?

И отново — странични радиошумове. Окованият в броня десантчик падаше покорно в пропастта с главата надолу — ръцете и краката му бяха неподвижни. Дали не бе зашеметен от удара?

— Командире!...

Не последва отговор.

Оставаше само един изход: маневрирайки, да се опита да го хване в отвора на хермолюка — като риба със сак.

Едва успя да наклони машината и широко разтворените недра на Оберон го хванаха внезапно самия него в сака на своята тъма. Дявол да го вземе!... Потърси с поглед сините и пурпурните светлилки на Мстиславовия скафандър. Със същия успех щеше да шари с очи, ако се беше гмурнал в цистерна с мазут. Но фаровете уловиха в тъмното блестящия скафандър: „Витяз“ се намираще почти над главата му, на три метра от блистера. Това бе добре дошло.

Действайки предпазливо с моторите за реверс, той наклони „Казаранг“ наляво. Не беше достатъчно да изравни скоростта на машината със скоростта на свободно падащия в пространството десантчик — трябваше освен това да се прицели точно. Най-последващият улов се плъзна в хермолюка.

„Скафандърът на командира е започнал по-силно да блести — отбеляза машинално мозъкът му. — От какво ли ще е!“

С помощта на огледалото и с ювелирно-точни движения на ръчките за управление той ориентира кабината и така я приближи на заден ход до десантника, че безчувственото тяло на командира се премести от твиндека в носовата част и легна в креслото като в калъф. Сега му оставаше да затвори хермолюка, да изравни катера, да му придаде не твърде рязко ускорение (макар че направо изгаряше от желание да се махне оттук с форсаж). Когато наближи набраздената със сенки и надупчена с „ледени“ кости околност на ямата, отзаде му, далече долу, лумна бяло сияние. Той дори не се поинтересува какво бе осветил АИСТ-а. Включи автопилота и вече се канеше да освободи скафандъра си от фиксаторите, но огледалото го спря: Бакулин се размърда и сам се зафиксира в креслото.

Той не каза нищо на командира си. Знаеше, че ако сега произнесе само една дума, ще настъпи реакция и няма да може да изпълни точно маньовъра за кацане.

Машината се плъзна като със ски по полегатата страна на ледената тераса и спря. Едва сега той почувствува, че ръцете му треперят. Като си представи, че можеше и да не успее да хване командира над Кратера, целият се изпоти. Вторият лъчев залп от пропастта сигурно щеше да унищожи всичките му усилия... Погледна Бакулин в огледалото: странният блясък бе вече напълно изчезнал от небесносинята повърхност на скафандъра му. Сините и пурпурни светлинки спокойно мигаха по контурите на „Витяз“, като че ли нищо не се бе случило.

— Мстиславе, как се чувствуваш?

— Отлично.

— Не е вярно.

— А защо трябва да се чувствавам зле?

— Нали беше в безсъзнание няколко минути!

— Няколко ли?... На мен ми се стори, че само миг. Малко ми е замаяна главата... — Бакулин си пое прекъслено дъх, сякаш изхлипа.
— А иначе е... съвсем поносимо.

— Как ще е съвсем поносимо?... Замайването на главата е първият признак на мозъчното сътресение.

— Не крещи така из целия ефир. Те вече подготвят радиомоста, могат да ни чуят.

— И какво от това?

— Като ни чуят, ще заповядат да се връщаме.

— А ти не мислиш ли да се връщаш?

— Не — отрязва Бакулин.

— Мога ли да знам защо?

— Защото на Елдер ще му се посвиди времето да подготвим „Казаранг“ за основния десант и току-виж сметне за възможно да се оправи в такава обстановка само с „Циклон“. Може да не се съмняваш, че резервният „Циклон“ Юс ще остави на рейдера... Накратко, докато аз имам право да заповядвам тук, „Казаранг“ няма да полети към рейдера.

— Май не се доверяваш на Елдер...

— Да. Елдер твърде много се доверява на Оберон.

— А ти как би... на негово място?

— Аз ли? „Казаранг“ и двама десантчици — на Ледената плешивина. Напълно достатъчно е да се взриви фугас и да се получи сеизмограма на този район.

— Останалите — в Кратера ли?

— Не. Двама на „Циклон“ — за разузнаване на Кратера. Останалите — с втория „Циклон“ за подсигуряване на разузнавачите. Лъчев залп с такава мощност не е страшен за „Циклоните“.

— Не е страшен... Беше ли включен видеозаписът?

— Той и сега е включен. Защо?

Мъф не му отговори. Нека на борда на „Лунна дъга“ Мстислав сам, със собствените си очи види какво и как е било.

— Беше ли съпроводен залпът с нещо особено? — попита настоятелно командирът.

— А самия залп да не би да го смяташ за нещо обикновено?

В шлемофона се появи слаб звук, приличащ много на сподавен стон, и той видя в огледалото как Мстислав вдигна ръцете си нагоре. „Изглежда командирът силно си е ударил главата“ — помисли разтревожено Мъф. Квалифицираната помощ се отлагаше за неопределено време — безполезно беше да уговаря Бакулин.

— Къде се намираме? — попита командирът.

— Там, където ни е заповядано. В южната зона на район А. — Той стана от креслото.

— Мъф, къде?

— Трябва да изляза да огледам машината.

— Не съм ти давал разрешение да излизаш.

— Ами значи ще ми дадеш.

— Не, няма да ти дам. Благоволи да заемеш работното си място и да не го напускаш до края на десанта.

— Не може ли малко да се поразтърпчя?

— Може. Включи си електрогимнастиката и масажа.

От яд той едва не се изплю в маската на хермошлема. Обаче седна и направи всичко, каквото го посъветва командирът. По тялото му веднага плъзнаха вълните на електрическите убождания и самопроизволните мускулни свивания.

— Ако трябва — добави Бакулин, — аз сам ще огледам дракара.

— Не трябва — продума той. — Аз просто така...

Отказа се да му обяснява, че желанието да огледа машината се бе появило, след като го бе учудило странното усилване на блясъка по повърхността на „Витяз“. „Ударил си главата, едва обръща езика си, а се пъха сам навсякъде... — помисли той за командира с раздражение.

— Блюстител на инструкциите.“ И предложи:

— Да беше дремнал малко. Не се бой, никъде няма да отида.

— Не се боя, сам си се пази.

Мстислав млъкна за дълго.

Системата за електрогимнастика и пневмо-електромасаж в този вълшебен „Шизеку“ работеше прекрасно. Той шареше с поглед в звездно-черното пространство над главата си и му се струваше, че по загорелите му мускули се търкалят металически топчета. Най-напред забеляза плаващата сред звездите искрица на радиосондата „Ехо-РЛ“. След нея премина светлата чертичка на „Лунна дъга“. Изключи масажа и я изпрати с поглед чак до хоризонта. После проследи изчезването на искрицата на втората сонда „Ехо-РЛ“. Бяха направили радиомоста по всички правила, но в шлемофона му цареше някаква изключително зловеща тишина. Никой не ги викаше за връзка. Той също реши да не предприема радиоинициатива, за да не безпокои предполагаемия сън на командира си.

Слънцето осветяваше с далечния си, но мощен прожектор левия борт на „Казаранг“. Пред тях се светлееше плосък леден език, сякаш нарязан от траншеи и дълги тъмно-гъсти сенки. Той преминаваше като мост над една голяма пукнатина, спускаше се надолу на дъговидни тераси — истински замръзнал поток, и изчезваше под барикадите от

мръсножълти и йодовокафяви ледени блокове; по-нататък (чак до самия хоризонт) чудноватите детайли от релефа на Ледената плешивина се сливаха в дребни шарки върху една равнина с цвят на старо сребро и просто не бе за вярване, че някъде съвсем близо на десния траверс — само на три километра оттук, е зейнала колосалната непроницаемочерна пропаст. Той гледаше звездно-черното небе над хоризонта и отнякъде в него отново се прокрадваше страх — сърцето му се свиваше от неизразимо мъчително усещане за глуха пустота. За самота на край света. Дремещият или затворилият се в себе си, в своята болка капитан все едно че го нямаше. Странно: той виждаше в огледалото неподвижния скафандър и не усещаше присъствието на човека в него. Сякаш скафандърът бе празен. Изглежда, затова десантчиците рядко работеха по двама, а по-често по трима. И най-често — на групи. Интересно защо се бави групата? Когато няма връзка, започваш да се съмняваш дали изобщо ще се появи.

А може би командирът пак е загубил съзнание?

Ами ако Мстислав умира?

Ами ако вече...

Ами ако, ами ако, ами ако... Стоп! Селенгене Мъф Аган, прекрати паниката! Какво общо имаш ти, селенгенът, с този землянин? Бакулин е роден в друг свят, развивал се е и е раснал на дъното на синята като мечта, тежка, но мека като одеяло, гъста и ароматна като мед атмосфера. На него, землянина, са пеели птиците и ветровете, за него са зеленеели просторите, големи колкото цели континенти, а ти, селенгенът, заплака от страх, когато за пръв път те поведоха за ръка към шумните птичи волиери в украсените с широколистна растителност и уголемени от огледала болнични фойета. А после, вече на Земята, в продължение на цяла година трепваше при вида на всяка летяща във въздуха перната твар, свиваше инстинктивно глава в раменете си, защото летящата птица на теб, селенгена, ти се струваше хвърлен подире ти камък. И досега чувствуващ, кой знае защо, смътно безпокойство, когато над главата ти прелита ластовичка. Та какво общо имаш ти, селенгенът, с този землянин?... Стига, не трябва да се перчиш пред самия себе си и да се правиш на храбър. При това Оберон също не е твой свят, не е твоята луна. Тук с Бакулин сте равни. А в някои отношения ти дори си по-назад от него. Признай си, че завиждаш на мъжкото упорство на светлоокия землянин, на умениято

му, по-точно на потребността му да бъде непреодолимо упорит не толкова заради самия себе си, колкото заради своята тежка планета. Къде ще се мериш с него ти, представителят на малкото, оцетено в много отношения племе на селенгените... По години си май най-старият на „Лунна дъга“, но в отношенията си с всеки от екипажа се чувствуваш като пъргав племенник-мъник пред солиден чичко тежка категория. В най-добрия случай — като по-малък брат пред по-голям. Има много причини за това, но главната е, че селенгените по-остро, по-заинтересовано, по-тънко и по-пристрастно анализират кръвната си връзка с майчиното тяло на земното човечество и... засега не могат да намерят своето място в него. И което е характерно: никой не си е направил труда да им помогне да го намерят. Никой не е отишъл подалеч от думите: „Вие, селенгените, сте деца на космическото човечество, първият космически стадий в биографията на могъщия хомо галактикус.“ Което трябва да се разбира така: „Вие, селенгените, сте деца на галактичните лебеди“. Какво е това — глупаво комедиантство ли? Или успокоителна лъжа за грозни патенца, които осъзнават, че никога не ще станат нещо повече от обикновени диви патици. Та за всеки е ясно: самият факт, че не са родени на Земята, още не е повод за космически амбиции. Но, от друга страна, всичко, което съпътствува този факт, внася остро (да не кажем болезнено!) своеобразие в психиката на селенгена. Хайде да погледнем истината в очите: в Слънчевата система изобщо и на Земята по-конкретно се е появила и расте количествено нова психораса. Като отхвърлим високопарното словесно дърдорене, ще признаем: новата психораса не намира подходящо за себе си място във витрината на постиженията на световния прогрес. Засега не е известно какви ще бъдат селенгените в следващия космически стадий на своето съществуване, но днес се чува много ясно, че в сравнение с истинския землянин роденият не на Земята е ако не крачка назад по пътя на „галактичния лебедизъм“, то поне със сигурност — крачка встрани...

— Виждам ви, виждам — прозвуча неочаквано в шлемофона гласът на Бакулин. — Защо не се свързахте с нас преди кацането?

Гласът на командира му подеждува успокоително. Сякаш тежък камък падна от раменете му.

През горната предна част на блистера той също видя бликналите като трилъчева звезда виолетови плазмени струи — следите от

спирачния импулс на „Циклон“.

— Не ми е ясно — измърмори той, наблюдавайки как от звездите се отдели и почна да се спуска един искрящ като рубин триъгълник. — Защо са решили да кацат тихомълком? Дайте връзка, „Циклон“, връзка, отговаряйте!

В ефира не се чуваше нито звук. Беше тихо, както нощем в пустиня. Той хвърли поглед върху контролната индикация и потърси командира в огледалото. Апаратурата работеше нормално.

— Не се паникьосвай — продума Мстислав.

— Радионепроницаемост ли е?... — разтревожи се той.

Блестейки с разноцветните си полетни и спирачни светлинни сигнали, пирамидообразният дракар пресече линията на хоризонта и открил се контрастно на фона на огрените от слънцето равнини на ледорадото, заприлича на паднал от черното небе елмазен черен кристал. Недалеч от „Казаранг“ тази странна на вид флаинг-машина заби като триножник в леда косите си струи виолетов пламък и кацна между трите езика пара, наподобяващи венчелистчета на лотос... Всъщност след три-четири секунди парата се превърна в ледена пудра и снежен прах. Мъртвият в началото на кацането ефир неочаквано оживя: в шлемофона се чу шумолене (сякаш някъде съвсем близо започнаха да се свличат към пропастта струйки сух едрозърнест пясък), после — пращане. През шума и пращането внезапно си проби път гласът на Елдер:

— ...Ако ни чувате, мигнете с фаровете.

— Чуваме ви, чуваме! — каза Бакулин. — Мъф, мигни им с фаровете!

Тъкмо щеше да мигне, но Елдер изпсува с облекчение и даде отбой:

— Няма нужда, сега и ние ви чуваме. Защо, по дяволите, нямахме връзка?

— Защото имаме работа с Оберон, Юс — с тон на изморен човек му отговори Бакулин, сваляйки фиксаторите си. — Мъф, благодаря ти за добрата работа. Отвори ми люка.

Мъф го отвори. Едновременно от хермолюковете на „Циклон“ заизскачаха и започнаха бавно да падат върху леда фигурките на десантниците в разноцветни скафандри. Той погледна с тревога отразения в огледалото гръб на Бакулин.

— Не бързай, командире...

— Твоят командир е Елдер — възрази му Мстислав, напускайки борда на „Казаранг“.

— Мъф, изглежда, няма нищо против — някак много разсеяно процеди през зъби Елдер.

Чувствуваше се, че странното произшествие с радиовръзката бе развалило настроението му. Елдер можеше да се разпознае по златистия „Витяз“ с оранжеви катофоти.

— Мъф няма нищо против — обади се Джанела. — Мъф знае, че все едно нещата не могат да се изменят. — В бяло-зеления „Шизеку“ Джанела приличаше на жабче.

— Защо не си гледаш здравето, Рамон — посъветва го жълтоскафандровият Йонге. — Тук може да не разберат шегите ти.

---

[1] Химелсрайх (нем.) — Царство небесно. ↑

3. ТИГРОВАТА ЯМА

Десантчиците се отдалечиха от дракара и както си му е редът, се построиха в извита като полукръг верига. Приличаха на рицари, които трябваше да пазят шатрата на сюзерена. Бакулин се нареди на левия фланг. На десния се извисяваше ярко открояващата се в лилава „Селена“ богатырска фигура на Асеев.

Елдер посочи с ръка вдясно от ледения „мост“.

— Първо звено — Кизимов, Йонге, Джанела — опипайте с лидарите дълбочината на процепа. Вашият участък е в рамките на един километър.

Тримата десантчици вдигнаха мълчаливо ръце към лицевите стъкла на хермошлемовете си — сиреч задачата е приета за изпълнение и придържайки към бедрата си белите кобури на портативните лидари, приличащи на многозарядни палери, тръгнаха, по-точно заскачаха по протежението на пукнатината с почти синхронни движения тип „кенгуру“.

— Второ звено — Винезе, Симич, Лоре — Елдер посочи вляво. — Задачата ви е аналогична, но вашият участък е по-къс. Не излизайте извън границите на терасата.

Полукръглият строй се разпадна.

— Звеното на взривачите — Михайлов, Нортън, Бакулин — гответе фугаса.

Звеното на взривачите забърза към „Циклон“.

— Пилотите остават в дракарите и следят за промените в ситуацията в работната зона на разузнаването. За всяка промяна да се докладва незабавно. — Елдер направи пауза и добави с въздишка: — А ние с теб, Коля, ще събираме гъби като пенсионери.

Да, десантчиците никак не обичат да събират и капсулират образци. Наричат това „женска работа“ или „пенсионерско събиране на гъби“.

Краските бяха наситени, резки. Ледът блестеше, луминесциращите скафандри искряха с разноцветни пламъци, белият скреж като че ли излъчваше светлина, сенките бяха сякаш нанесени с

туш. Съгласно инструкцията неговият сектор обхващаше цялата местност вдясно от осовата линия на „Казаранг“. Тази линия опираше в „Циклон“ с Накаяма в пилотското кресло и звеното на взривачите, които бяха някъде в търбуха на товарния твиндек. Вдясно второ разузнавателно звено на Симич скачаше над пукнатината и клатушкайки се, крачеше, съпровождан от тънконог кибер Елдер. В отворения отгоре контейнер проблясваха главичките на капсулите. Отзад нямаше нищо — само наполовина скритата в сянка куполообразна ледена тераса, но Мъф не гледаше натам. Той изпращаше с поглед Елдер и изпитваше неприятното чувство, че нещо не е наред. Не можеше да разбере Бакулин, неговото мълчание. Накаяма извика на Елдер от борда на „Циклон“:

— Командире, Бакулин си направи отвод — не иска да бъде в звеното на взривачите.

— Защо? Какво има?

— Не знам. Михайлов и Нортън пренесоха Бакулин в креслото. На въпросите им Мстислав отговори: „Дяволски ми се вие свят. И нещо става с очите ми. Предайте на Елдер самоотвода ми.“

Мъф видя как командирът, Асеев и двете звена десантчици прекратиха работата си и замряха. Асеев попита разтревожено:

— Мъф, ами ти как се чувствуваш?

— При мен всичко е наред. Обаче мога да... — искаше да каже: „... Мога да кажа какво се случи с Бакулин“, но Елдер внезапно изкрещя:

— Моля всички да мълчат! Аб, дай ми Бакулин!

Последва пауза и после — гласът на Михайлов:

— Командире, не трябва да безпокоите Мстислав. Той не бива да разговаря — изглежда, има сътресение на мозъка.

— По дяволите!... — измърмори Юс.

Паузата сега беше дълга — десантчиците, огрени от светлината на ниското слънце, стояха, без да помръднат.

— Кой има професионална медицинска подготовка? — попита риторично Асеев.

Винезе заподскача като заек към „Циклон“.

— Какъв смисъл има... — каза Джанела, — когато дори стъклото на хермошлема му не бива да се отваря...

— Глупости — възрази Лоре. — Винезе поне знае кой вътрешноскафандров инжектор трябва да задействува...

— Млъкнете и двамата — намеси се Симич (Асеев бе вдигнал нагоре леко разперените си встрани ръце). — Слушаме те, командоре!

— Десантът продължава — изкомандува Асеев. — Аз оглавявам първо звено, Елдер — второ. Тимур, помогни на взривачите.

Този път към „Циклон“ заподскача Кизимов. Началникът на рейда и командирът на групата оглавиха осиротелите звена. Асеев попита:

— Мъф, какво е станало с Бакулин?

Той му разказа.

— Сигурен ли си, че е било лъч? — попита командорът.

— Да, лъчев удар в дъното. Залп.

— Искаш да кажеш, че прилича на преднамерена атака ли?

— Едва ли. Нищо не пречеше да продължи докрай, но никой повече не ни докосна.

— С други думи, имаше достатъчно време за повторна атака ли?

„Повече от достатъчно“ — помисли си той. И отново езикът му не се обърна да даде гласност на драматичния епизод с ловенето на Бакулин над пропастта. Пък и кому ли бе нужно сега?

— Имам хипотеза! — каза Джанела. — Било е залп на ледазер. Думите „лед“ и „лазер“ са синтезирани в една. Означават рядко природно явление. Същността му се състои в това, че вътрешните напрежения на планетоида стотици, може би и хиляди години са „изпомпвали“ с електрическа енергия някакъв блок свръхчист лед на дъното на Кратера...

— А когато на блока му омръзнало „да се напомпва“ — намеси се Асеев, — на пътя на „ледазерния“ лъч случайно се оказало дъното на дракара.

— Добре — съгласи се веднага Джанела, — явлението не е рядко. Съкращавам срока до няколко месеца. Или дни.

— Или минути — не закъсня да добави Накаяма. — Но въпреки всичко ти си гений.

— Той е прав в едно — възрази му Йонге, — на този дяволски планетоид не е съвсем чисто...

Ситуацията над пукнатината, където пълзеше с лидарите звеното под ръководството на Елдер, не се променяше. Затова пък до

отворения люк на „Циклон“ се показаха фигурите на десантчиците, които този ден трябваше да бъдат взривачи. (Звеното свалеше на леда някакви кръгли кутии — вероятно части от фугаса.) Мъф беше неспокоен, дори малко шокиран от мълчанието на Елдер.

— Юс! — извика Асеев на командира. — Струва ми се, че намерихме това, което ни трябва: лидерът показва дълбочина, шест хиляди метра.

Чу се как някой подсвирна.

— Не може да бъде — усъмни се Лоре.

— Намерихме входа на преизподнята! — тържествуваше Джанела. — Моят лидер показва шест хиляди и единайсет. Да се проваля в дъното на планетоида, ако фугасът не отиде надолу по пукнатината на около пет километра.

— Да извикам ли всички да дойдат тук? — попита Йонге.

— Недей — каза неочаквано Елдер. — Аз ще помогна на взривачите, а първо и второ звено — да събират и капсулират образци. Да не се отдалечават в радиус на повече от километър и половина.

Докато Михайлов, Нортън, Кизимов и Елдер монтираха и спускаха взривното устройство на петкилометрова дълбочина, „гъбарите“ си вършеха мълчешком работата. Никой от тях не проявяваше склонност „да се отдалечава в радиус“ дори на километър и половина. Изглежда, никой тук не се чувствуваше особено добре. Само Джанела, съпроводен от вярното си куче, киберконтейнера, продължаваше да върви по издадената напред тераса. Тъй като десантчикът беше в поверения му сектор за наблюдение, Мъф не свалеше очи от него: страхуваше се да не го изгуби, ако той неочаквано намислеше да скочи от терасата, но когато Джанела измърмори тихо: „О, струва ми се, че това е елмазен лед!...“, а после сдържано се засмя на нещо и още по-тихо добави: „По-нататък, кученце, ние с теб няма да вървим...“, той се успокои и премести погледа си към групата на взривачите.

— Аб — попита Елдер, — Клим чува ли ме?

— Бордът на рейдера приема — потвърди дежурният координатор Клим Рокосуев. — Както виждаш, не задавам въпроси, но одисеята на момчетата ти наблюдавам и на седемте екрана.

— А моя график на десанта го проверяваш по осемте таймера — допълни Елдер, поемайки от ръцете на Нортън луминесцентноаления

като жив пламък малък цилиндър на РИФ-а (радиоинициатора за взривяването на фугаса в нужния срок).

— Няма що — служба — отвърна Клим.

— Какво ще кажеш за пръснатите по Ледената плешивина сеизмодатчици?

— Нищо лошо не мога да кажа — транслират нормално контролния сигнал на борда.

— Когато почнат работните сигнали, тогава ще даваш оценка на качеството им.

— С удоволствие. А кога ще почнат?

— След хиляда секунди — Елдер направи нещо с малкия ален цилиндър и го запрати надолу. Сякаш отърси от ръката си езиче пламък в тъмнината на процепа. Спазвайки установения ред, изкомандува: — Всички да напуснат зоната на огъня!

Прогърмялата по целия Оберон команда се отнасяше само до командира и тримата изправени до него десантчици.

— Аз да тръгвам към дракара — каза Михайлов, очиствайки с десантния нож залепналите ледени парчета по оранжевия си ръкав. — Трябва да отпусна товарните фиксатори — стърчат там като рога. Ще събера и опаковката. Кацнали-некацнали още, а я колко боклук се насъбра вече около „Циклон“...

— Да, не е хубаво — съгласи се Юс, очиствайки по същия начин коленете и върховете на обувките си. — Представяте ли си какво щеше да стане, ако тук бе кацнал „Леопард“?

Десантчиците не казаха нищо.

— Не си напрягайте умовете, защото виждам знамение и предричам — намеси се от разстояние Джанела. — Ще стане също като на нещастния планетоид Европа. Четири пъти съм правил десанти там и уви! Зад монбланите от боклук нито веднъж не съм видял естествения му хоризонт. Страх ме беше да ходя по него.

— Джанела, както винаги, сгъстява краските — каза Кизимов. — Но по принцип е прав. Бил съм на този планетоид...

— Всички, които са били на Европа — каза Нортън, — говорят едно: че е най-голямото бунище на Космоса.

— А кой е виновен? — попита Михайлов, прибра ножа си и отскочи към „Циклон“.

— Страх ме беше да ходя по него — повтори Джанела. — Особено след като научих, че основното количество фугас в европейските пукнатини е било заложено от Михайлов и Нортън.

— Нека ни замери с камък всеки, който няма отношение към боклука на Европа — каза Михайлов и се обърна назад, сякаш обгръщаше с поглед присъстващите в район А. — Няма ли такива? Искрено съжалявам.

— Той е прав — каза командирът. — Нелепо е да се занимаваме с търсенето на виновниците, когато те са тук, един до друг. И сами пред собствената си съвест. — Елдер свърши да се чисти и посочи с ръка „Казаранг“ на Нортън и Кизимов: — Винезе, аз и вие ще бъдем комисия по освидетелствуване последствията от залпа. Хайде да огледаме дракара на Аган.

Спряха се пред носа на машината. Командирът — в преливащата се златиста броня на скафандъра, Тимур — синьо-бяло-аления „Шизеку“ и Дейвид Нортън — в небесносиния сребрист като на Бакулин „Витяз“.

— Мъф, къде ви улучи?

Той им обясни.

Юс включи фаровете на раменете си и изчезна под Дъното.

— Не виждам никакви следи от залп. Дейв, Тим, а вие?

— Нито обгаряния, нито вдлъбнатини от у дари — каза Кизимов.

— Чисто е — потвърди Нортън и полюбопитствува:

— Мъф, каква сила имаше ударът?

— Колкото при засилване с коленете в брадата — отговори той и в същия момент усети как машината трепна и се поклати върху амортизаторите на краката.

Над участъка, където беше зареден фугасът, от процепа се издигна към звездното небе силно искрящ откъм слънцето грамаден облак, който много приличаше на сноп сребристокбели, сиви, черни и златни пера. Върху просторите на западния сектор в район А падна сянка.

— Машината ще остане в сянка — отбеляза Юс. — Аб, включи светлините.

От върха на „Циклон“ светна прожекторен лъч и в него се появи Марко Винезе. „Селената“ му пламтеше с виолетовосин пламък.

— Командире, след телеметричната диагностика медикът смята, че не трябва много да забавяме препращането на Мстислав на борда на рейдера.

— Насила ли да го препратим? — осведоми се Юс.

— Защо насила?

— Защото не го познаваш. Мстислав умишлено е преминал от борда на „Казаранг“ на борда на „Циклон“. Така ли е, Мъф?

— Не знам — отвърна разсеяно той, — възможно е...

— Мъчеше се да разбере какво става със зрението му: лъчите на прожекторите и фаровете му изглеждаха странни — в тях неприятно пулсираха зеленикави петна. „Може би съм получил отравяне“ — мина му през ума. Гадеше му се, усещаше в устата си отровно-железен вкус.

— Ето че цялата комисия е налице — каза Елдер. — Мъф, приемай гости... Не, ще ни бъде тясно четиримата наведнъж. Първо — аз и Винезе, останалите — после.

Юс и Марко опипаха креслото на втория пилот.

— Мъф, повтори как стана.

Той повтори. Докато разказваше, слънцето се показа през един прорез в перестия облак, озари неочаквано ледената кора пред „Циклон“ и се скри, а на другата страна сянката се сгъсти и там вече нищо не се виждаше, освен пронизващата зеленикава светлина на фаровете и прожекторите.

— Мъф! — удари в тъпанчетата му гласът на Накаяма. — Дежурният координатор моли за бърза връзка с командира!

— Като моли, ще я има.

— Ким, какво става при теб? — попита Елдер. — Не при мен, а при теб. По-точно — при вас. Такива сеизмограми, откакто съм жив, не съм виждал.

— Какво има?

— Ако не знаех на какво разстояние от мястото на кацането ви се намират сеизмосондите, щях да си помисля, че някой ги рита с крака! Юс, струва ми се, че трябва да повторим сеизморазузнаването на Ледената плешивина. Макар че Оберон звъни като пукната камбана...

— Ще го повторим — обеща командирът. — Ще организираме нов десант и ще повторим разузнаването.

— Искаш да кажеш, че няма да бъде днес ли?

— Да. Днес са ни нужни най-вече образци от ледорита от цялата територия на район А. Всичките ни понататъшни планове зависят от това дали ще намерим в образците изотопни микроследи от работата на двигателите на „Леопард“.

Докато Елдер разговаряше с координатора, Мъф мигаше усилено, мъчейки се да се избави от дяволската зеленина. И изведнъж почувствува два тласъка. Катерът се олюля силно и автоматиката на крачещите механизми накара „Казаранг“ да отстъпи малко назад с диферент на кърмата. Чу се викът на Елдер:

— Мъф, какво става?!

— Не знам. Изглежда, ледената кора се слегна.

Видя в огледалото как Елдер бута нетърпеливо Винезе към изхода.

— Командире! — отново проглуши ушите му гласът на Накаяма. — Бакулин иска нещо да ви каже.

Елдер замря в отвора на люка.

— Юс — изрече Бакулин, с мъка обръщайки езика си, — заповядай на момчетата... по-бързо до „Циклон“. Изглежда, с Оберон шега не бива. Струва ми се, че открих: не взрив е отнесъл леда от планетоида... И изобщо никъде не е отнесен — карстът го е погълнал. Ледената плешивина е леден карст. Кратерът е ледено-карстова яма... — Поемайки си дъх, Бакулин направи пауза, от която никой не се възползува. — Разбираш ли, цялата ледена маса е вътре... сякаш е потънала вдън недрата.

— Глупости — измърмори някой.

И изведнъж всички заговориха едновременно:

— Защо да са глупости?

— Така де. Тази мисъл е интересна...

— А известно ли ти е колко милиарда тона лед е имало в сегментната шапка, която Ледената плешивина е загубила? И цялата тази маса да се е бухнала вътре в Оберон?

— Защо непременно да се е бухнала? Може би като процес... постепенно...

— Можеш ли да си представиш необходимото количество вътрешни вместилища с достатъчен обем за това?

— С достатъчен обем пустота ли?

— Не пустота, не недра, а именно вместилища. Какви, по дяволите, пустоти в полутечния планетоид! Недра — това, разбира се, е внушително понятие, но бих искал да зная физическия им механизъм.

— Виж го ти какво му се приискало!...

— Както щете извъртайте, но Мстислав е задълбал надълбоко този проблем. Няма що — Кратерът наистина страшно прилича на карстова яма. Необичайна дълбочина при сравнително малък диаметър, почти отвесни стени и без задължителния за взривните и ударновзривните кратери пръстеновиден насип...

— ...за това пък е налице свършено незадължителният за карстовите пропасти залп от измисления от Рамон ледазер.

— Напразно иронизираш моя ледазер, напразно. Като не можете да измислите нещо друго, нека бъде ледазер.

— И на мен, момчета, не ми харесва сеизмоактивността на тази ледена чиния. Нещо много дълго се разхожда под леда ехото на нашия взрив... Гледайте, пак ни разтърси!...

— Ами нали Клим каза, че цялата луна звъни като спукана камбана.

— Ще позвъни и ще престане.

— Нека си звъни. Ние да не зазвъним.

— Повече работете — по-малко говорете и колената ни ще престанат да треперят.

— Ти не се перчи с безстрашието си — такива смелчаци на гробищата ги има колкото щеш — по тринайсет в дузина. — Вярно е. Тази луна, момчета, изглежда свръх-подозрителна. С премного странности, ако не и чудеса...

— А какво мисли за чудесата самият Мстислав?

— Не го закачай напразно! Той между впрочем е за пръв път на тази луна и не е виновен, че тук стават такива... своеобразни процеси. Например ледът се свива, потъва някъде навътре, а излишъкът от енергия избива навън... със залпове.

— Свива ли се?

— Престани, да не съм глациолог!

— Точно така.

— Мъф, чуваш ли ме! — попита Бакулин.

— Да.

— И ти ли имаш проблясващи петна в очите?

— Да.

— Туй може би ще ни е за цял живот, а? — Мстислав се разсмя тихо, неестествено и грозно.

Мъф не му отговори. Вдясно, там, където сред ледените тераси и блокове се бе затаила невидимо исполинската пропаст, светваха и изгасваха зелени мълнии. Нещо ставаше в района на Кратера, впрочем както навсякъде по Ледената плешивина. Нещо, неясно какво... Ледената равнина сякаш се покриваше с димна пелена — цялата се бе набръчкала, надиплила, изгърбила и размърдала. Той, разбира се, не можеше да види лицето на замрелия в отвора на люка Елдер, но кой знае защо, бе сигурен, че Юс е в състояние на шок. Командирът не беше готов за усложненията. Те го бяха изненадали. Не беше ги очаквал. Ледът трепереше под краката на „Казаранг“, мъглата бързо се сгъстяваше — Мъф изпитваше почти мистическото чувство, че Ледената плешивина разперва черните си криле...

— Пази се! — прошепна някой.

— Остави работата! — заповяда с тревожен глас Асеев. — Елдер, къде си? Всички по машините! Аган, дай светлина!

Той включи пълната бордова илюминация и видя, че Юс успя да скочи при стоящите на групичка Нортън, Винезе и Кизимов. Силен страничен тласък накара машината да се олюлее на левия си борд. Втори, още по-моцнен тласък я обърна на около шейсет градуса вдясно; четиримата десантчици изпопадаха един върху друг като шахматни фигурки от наклонена дъска.

— Всички на „Циклон“! — извика Елдер. — Остави оборудването! Стартова готовност!

Една пукнатина като крива сабя пресече осветената от фаровете ледена тераса и отдели десантчиците от „Казаранг“. Търсейки Рамон, той прокара лъча на прожектора по края на терасата и краката му отмаляха: на нейното място зееше огромна яма колкото морски залив; над нея се виеха струи снежен прах, а от мътните ѝ гълбини изплуваше безтегловно нагоре, към черното небе, рогът на ледена скала...

— Командире! — извика той. — Джанела е изчезнал!!!

— Всички на „Циклон“!!! — командуваше яростно Елдер, блъскайки десантчиците. — Мъф, ние с теб ще стартираме след „Циклон“.

Потресен от реакцията на командира, той изпращаше с поглед дългите, уродливо деформирани сенки на Винезе, Нортън и Кизимов, които запълзяха бързо към зеленикавата светлина на фаровете и прожекторите на „Циклон“. „Как така?! — мислеше той страшно объркан. — Излиза, че всички моментално се примириха с гибелта на Рамон? Може би нещо не разбирам?...“

— Рамон! — извика той без капчица надежда, съзнавайки вече, че няма да стане чудо и че Джанела не ще се обади.

Последва серия удари отдолу. Отпред избликна фонтан ледени парчета и той видя през блестящата от лъча на прожектора струя как временният обелиск-рог над гроба на Рамон внезапно се разпадна и как огромни отломъци, странно променяйки очертанията си при припламванията на зелените мълнии, се отчупваха и отплаваха встрани. Ледената плешивина, бързо потъмняла и помътняла от снежния прах, се озъби със струи газове и ледени изригвания, с айсбергоподобни грамади, с изтласкани от пукнатините ледени кори, парчета и плочи ледена броня. Той гледаше как видимото пространство потъва моментално в мъгла, как всичко наоколо се чупи и троши; усещаше как трепереха краката на машината, а после усети и безтегловността — няколко мига безтегловност и удар — катерът сякаш по своя инициатива скочи в дълбока яма и силно си удари дъното. Ударът беше страшен. Искри изскочиха от очите му...

Устата го болеше, беше му горчиво и солено („Само да не протече в маската, дявол да го вземе!“), устните и долната му челюст бързо изтръпваха. Той се вцепени, когато се огледа и не видя прожекторите на дракара. „Циклон“ го нямаше, хората бързаха обратно; зад гърба им в каньона, образуван от срутването, се виеше ужасяващо зеленикав „дим“ и всичко наоколо се свличаше там в мощен ледопад. Веднага разбра, че „Казаранг“ сега е единственото спасително средство за хората от разярения Оберон, и увеличи до краен предел яркостта на прожекторите.

— Мъф! — извика дрезгаво Елдер. — В теб ни е надеждата!

Пръв скочи в кабината Йонге. След него — Симич. Кизимов се претърколи през люка, нарамил нечие неподвижно тяло в оранжевобял „Шизеку“. Дали не беше Лоре?... Освобождавайки място за другите, десантчиците сложиха Лоре в креслото на втория пилот. Нечий глас предупреди: „По-внимателно, има счупвания!“ Май че беше гласът на

Винезе. След Винезе в кабината стана тясно. Тежък удар отзад — машината вирна високо кърмата си, но устоя — не падна. Ставаше много опасно...

Мъф изчакваше. Пръстите му бяха застинали на ръчките, приготвени за стартова позиция. С крайчеца на окото си видя как Елдер изтласка Нортън към люка и се пристегна с десантния колан към предния крак на дракара. В кабината можеше да се побере само още един човек, не повече...

Поради кълбата леден и снежен прах, който блестеше многоцветно на светлината на прожекторите, видимостта на неголямото пространство, озарявано от зелените мълнии, намаля до няколко десетки метра. Извън границите на ялната видимост се чувствуваше преместването на някакви застрашително огромни маси, бавно се търкаляха или проплаваха покрай блистера големи ледени блокове, в шлемофона му нещо дращеше, хриптеше, трещеше, ледът под краката на машината трепереше и се пукаше, струваше му се, че дракарът потъва нанякъде. Мъф изчакваше. Слял се в едно с лостовите на старта и форсажа, той усещаше, че силата на тласъците нараства и че с всяка измината секунда ситуацията става по-сложна.

Мъф следеше траекторията на движението на най-големите отломъци и изчакваше. Най-после в прорезите на снежнодимната завеса се показва Асеев, нарамил Михайлов. Мярна се в миг на скок и изчезна, а през завесата, осветен от лъча на прожектора, щръкна белопенестият гръб на огромна кипяща вълна!... Викът на Елдер разтърси нервите му:

— Нортън, назад!!!

Той видя как Нортън, подчинявайки се на заповедта, спря и как вълната се разпадна в движение на снежни шапки и парцали, които ставаха на преспи. После тя изтласка на леда някакъв десантчик в бял скафандър — от главата до петите облепен с искрящ скреж — и когато този десантчик с познат жест очисти лицевото стъкло и ловко се отдръпна от един заблуден отломък, му стана ясно, че зараждащият се воден фонтан бе изхвърлил само Асеев. Без Михайлов. През хриптенето и пращенето Мъф чу гласа на Елдер:

— Николай, Дейвид, в люка! По-бързо!!!

Като че ли ударът беше разцепил планетоида на две. „Казаранг“ бе затънал надълбоко с кърмата си. Плъзгайки се на предните крака,

подскачайки и треперейки, машината се мъчеше да се измъкне от ледения капан. Чу гласа на Асеев:

— Мъф, сам виждаш: няма кой друг да дойде. Старт! В кабината нахлуха отблясъците на синьовиолетовия пламък — лостовете на стартовата тяга бяха натиснати до упор. Парализиран от ужас, той чувствуваше, че задните крака се бяха безнадеждно заклинили. Вибрирайки от напрежение, машината вирна носа си, но не помръдна. Под дъното ѝ, заливайки всичко наоколо с непоносима виолетова светлина, пулсираше плазмен смерч, зад тях буйствуваше ураган от лилав огън и пара, отпред като загърнат в бяло призрак-великан се издигаше фонтан от пяна, над блистера, сякаш чайки на птиче сборище, се носеха ята отломъци и огромни блокове. Всичко наоколо мърдаше, движеше се, подскачаше, плаваше, търкаляше се.

— Изстреляй краката! — изрева Асеев. — Старт!!!

Ръката му, която стискаше лоста за изстрелване, не се подчини на заповедта. Да убие Елдер, за да спаси останалите... Но ако ей оня търкалящ се леден блок удари блистера — край на всички...

Не успя — да го пресрещне от люка изскочи някаква фигура в заскрежен скафандър. Късото „ъх!...“ съвпадна с рубиновия сигнал за разблокирването на фиксирания лост и с приличащия на агония спазъм на изстрелването. Настъпи смазващо претоварване; светна очертаният с алени букви надпис „Хермолюкът е затворен“; озарената от зелените мълнии бяла мътилка потъна някъде и просторът на звездно-черното небе неочаквано се разтвори. Над ширналия се хоризонт блесна граховото зърно на Слънцето... Изтръпналите пръсти на лявата му ръка се разтвориха, пуснаха ненужния вече червен лост и хванаха вдървено ръчката за управление на катера. Нещо стана със зрението му: зеленикавият сърп на Уран сякаш се разслои на ледени пластинки и се покри с лъчисти ресни — пред очите му всичко помътняваше и губеше очертанията си.

— Ей, да дойде някой!... — извика той. — Вместо мен... Няма да мога да акостирам.

— Не ставай идиот — каза, дишайки тежко, Лоре.

— Мъф, да нямаш намерение да ни убиеш на финаша? — полюбопитствува Нортън.

Останалите мълчаха.

Той си спомни за вентилацията в шлема и я включи. Облиза разбитите си устни, погледна отвисоко Ледената плешивина. Кратерът не се виждаше, цялата централна част на ледения диск бе покрита с набраздена димна пелена, която отдалеч много приличаше на овча козина. По-точно — сякаш някаква овца бе легнала в огромна плоска чиния. Значи тъй бе загинал „Леопард“... Всъщност Ледената плешивина се оказа Ловджийска яма-капан. Бездънна яма, покрита с леден слой — Бакулин беше прав. Капан. Тигрова яма...

По-късно, вече в орбита, когато зашеметеният екипаж осигури на „Казаранг“ радиус-полет в режима на зонално захващане, а напрежението след манювъра поспадна, той с огромни усилия си възвърна самообладанието и разбра какво трябва да прави. „Ще ги закарам — и обратно — мислеше трескаво. — Дори в тая каша може... Още може и трябва да ги търся. Поне един от тях да намеря... Ако не ми дадат резервния «Циклон», ще избягам с «Казаранг» — никой няма да посмее да ме задържи.“

Посмяха обаче. Във вакуумствора, при отворения люк на „Циклон“, той дълго се бори с Нортън, бе победен и пленен. Държа се глупаво и агресивно. Сякаш някой на рейдера му беше виновен за нещо. После притихна — веднага след като почувствува своята ненормалност. А когато пред него за пръв път изникна Живият мъртвец, съвсем си подви опашката. Веднага съобрази: Ледената плешивина не е обикновена тигрова яма, а капан с някакъв немислимо сложен, фин механизъм за заклеявяване на пуснатите от него жертви. Разтревожен до краен предел, той се мъчеше да предвиди в каква посока ще се развият събитията, когато „нормалната“ част на корабния екипаж забележи странностите на „заклеймените“. Можеше да не се съмнява, че това щеше непременно да доведе до разделянето на корабния екипаж на два лагера — между тях най-малкото щеше да се издигне стената на отчуждението. Да, най-малкото. Няма и не може да има никакви гаранции, че силата на страха и отвращението на „нормалните“ от „заклеймените“ не ще достигне критична величина. Затова няма и не може да има твърда гаранция (особено при такива обстоятелства и на такова разстояние от родната планета!), че обикновените, нормални хора, които на борда са много повече, не ще решат да очистят рейдера от екзотичното малцинство. Ще отворят вакуумствора по-широко и ще им кажат: „Вие не сте от нашето племе,

благоволет да си отидете там, откъдето сте дошли.“ Как да постъпи в такъв случай? Да се съпротивлява ли? Само едно движение да направи — моментално и най-главното безжалостно ще го пребият, нали очите на страха са големи. Още повече на страха, умножен с отвращение. Да апелира към чувството за хуманност? Но хуманизмът е категория на чисто човешките отношения и да разчитат те, „нечистите“, на него е, така да се каже, най-малкото рисковано... Мда, работата вземаше извънредно опасен поврат... Оставаше много слаба надежда да се апелира към разума на „чистите“. Но по логиката на обстоятелствата именно разумът на екипажа трябва да стане източник на тревогата за безопасността на Земята! При това в еднаква степен за лагера на „чистите“ и за лагера на „нечистите“.

Това беше свършено нова за него област на размисли върху общочовешки теми и първоначално той бе потресен и объркан. Не беше в състояние да дойде до някакво определено решение и отвратителното, а сега на всичкото отгоре и хилядократно усилено усещане за собствената му непълноценност отново се появи. Стана така обаче, както съвсем не очакваше: никой от екипажа не се втрещаваше изпитателно в него, никой не забелязваше екзотичните безобразия на борда. Нямахме нито един недоверчив поглед! Съчувствени — колкото щещ, но подозиращи — нито един!... Така летяха — тихо и мирно. „Чистите“ се отнасяха към „нечистите“ много доброжелателно, сърдечно и си обясняваха тяхната настръхнала затвореност с преживяното на Оберон, а „нечистите“ идваха на себе си, започваха да чувствуват почва под краката си, изработваха си методи за запазване тайната на своето уродство и спазваха принципа „ще поживеем — ще видим“... Май бе настъпило време да въздъхнат по-свободно. Той така и направи. Но веднага почувствува, че простосърдечното безгрижие на екипажа го учуди неприятно. „Ами ако наистина е станала подмяна! — мислеше той. — Ако наистина в състава на човешкия екипаж към Земята лети и група нехора? Не се знае как е на другите кораби, но на борда на «Лунна дъга» нехората биха се чувствували съвсем непринудено...“ Впрочем още беше рано да съди за своята човешка или нечовешка същност. Трябваше добре да се взре в самия себе си, в новите потресаващи свойства на своето тяло... „Ще поживеем — ще видим — мислеше нощем той, плувнал в студена пот. — Ще поживеем — ще видим...“

... Осъзнал, че отново лежи на твърдия под, с лице върху розовото пневмокресло, Мъф отвори очите си, размърда се и седна. В командната кабина вече нямаше никой. Измъчващата го тежест в тила бе изчезнала, общото му състояние беше по-добро, но днес това, кой знае защо, не го радваше.

Седнал в пилотското кресло, Мъф дълго гледа Япет — върхът на Петното се издуваше над чертата на хоризонта като бележникав воден мехур. Той размишляваше, разтривайки и масажирайки пръстите си машинално.

Всъщност нямаше защо да изпада в дълбокомислие. Не искаше вече да мисли — и така всичко му бе ясно. Колкото можеше, с всички възможни средства той се мъчеше да се вкопчи в орбиталната база. Но идеята му да остане легално на почти безлюдната орбитална база в системата на Сатурн се проваляше. Обстановката тук ставаше такава, че след едно денонощие нито Живите мъртъвци, нито той самият щяха да си намерят място на „Анарда“... Трябва да се гмурка в Черната брада — няма друг изход. Няма да го оставят на мира. Имаше солидни основания да предполага, че МУКБОПР го е отписал.

Мъф гледаше Петното и за последен път претегляше всичките „за“ и „против“. Впрочем на чашата на везните с надписа „против“ беше само Тоболски. „Но «Анарда» все едно ще пъпли около Петното, докато дойде «Вивера» — мислеше Мъф. — Аз и «Анарда» не сме нужни на Андрей. Може да се каже, че пъпната му връв с «Анарда» е отрязана: нямаме нито връзка, нито резервен катер. А на борда на люгера има два превъзходни дракара от типа «Мистрал» и минимум двайсет десантчици-професионалисти. Пък в края на краищата и «Байкал» ще докарат тук... Общо взето, едно денонощие Андрей лесно ще издържи. А за едно денонощие аз мога да отида много далеч. И ще съм сигурен, че няма да ме хванат. Няма с какво и най-важното, няма защо. Ако «старият, изкуфял капитан» насочеше своя танкер към Земята, целият Космос щеше да се паникьоса. А в диаметрално противоположна посока — карай, действуй, заминавай си, отивай си — на никого не си нужен, оберонски монстр...”

— Открадването на „кашалота“ няма да разстрои особено никого, освен селенолозите — помисли на глас Мъф. — А функционерите от службата за космическа безопасност само ще се

зарадват... Нали не мога да живея без жилище, без покрив над главата си. Вместо тази прашна развалина оставям на хората цялата Слънчева система.

Той изтегли в положение „предстартово загряване“ розовата ръчка на главния ключ за основния двигател.

Черната брада... Барба негра, Коул Бейсмент, Дяволският погреб, Зоната на мрака... Е, какво като е Барба негра? Слънцето той и тук фактически не го вижда. Само малък, тънък обръч... А там, в обширните простори на самия край на Системата, в Зоната на мрака, сред милиардите ронливи, прахообразни отвъдплутонови астероиди ще му свети винаги една удивително ярка звездичка.

4. ГАДАЕНЕ ПО ЛИНИИТЕ НА ГЪРБА

Когато Андрей чу за пръв път свръхскърцането, всичко вътре в него сякаш се скъса, преобърна и застина. Уплахата му беше смразяваща, тежка. Облян в студена пот, той спря „Казаранг“ и дълго се вслушва в тишината, от която го боляха ушите и слепоочията. Осъзна, че на няколко пъти бе започвал да чука по слепоочията и тила на хермошлема си — почукването звучеше глухо и не пораждаше нищо друго освен добре познатото му чувство за самота. След двайсет минути рязкото скърцане се повтори със същия ефект: Андрей бе смразен, потресен. Той впери очи в дълбокия тъмен процеп между осветените от фаровете хълмисти повърхности на разсечения на две облакоподобен масив. Стиснал зъби, изчакваше процепът да се върне на мястото си — да заеме подобаващото му вертикално положение, — и мислеше, че ако тази дяволщина си играе все така с нервите му най-малко по три пъти на час, той ще се побърка, преди да успее да свикне с нея.

Свръхскърцането започваше с унило скриптене на ръждиви панти на стара градинска порта, преминаваше бързо в отвратителен вой, от който косата му под шлемофона настръхваше, и завършваше със скърцане на такава висока, нетърпимо режеща нота, че дъхът му спираше. Само това да беше... Но от петте секунди физическо съществуване на свръхскърцането последните две бяха съпроводени от съвършено необяснимо явление: сякаш дракарът и скафандърът му внезапно се разтваряха и за миг изчезваха някъде. А после, веднага щом като се върнеха от странното небитие, настъпваше ужасяваща тишина и със зрението му започваше да става нещо непонятно: не можеше да се избави от впечатлението, че тъмнеещият отпред процеп се наклонява ту наляво, ту надясно на десетки градуси. Истинска фантазмагория... Преди той не бе имал сериозни разногласия между съзнанието и усещанията си, но ето че сега имаше. Мъчейки се да преодолее пространствената илюзия, успя само да стигне дотам, че машината му изглеждаше преобърната с дъното нагоре. Сякаш се намираше на тренажора за пилотиране, но там поне разбираше какво

става. Той си помисли как би се чувствувал тук, в такава обстановка, един нетрениран човек. Устните му под кислородната маска неволно се усмигнаха, когато си представи Фролов на своето място. Би дал всичко сега тук, в креслото на втория пилот, да беше Фролов. Март Фролов, когото не бе виждал нито веднъж в живота си. Впрочем Фролов сигурно още повече би желал това.

Поглеждайки розовите, ежесекундно припламващи с алена светлина цифри на таймера, Андрей седя така почти неподвижно около половин час. При продължителна неподвижност инерционните сили бездействуват (мускулите, естествено, нямат натоварване, тегло практически също няма) и тялото „забравя“ за собствената си маса. Той се чувствуваше по-лек от сапунен мехур. Изчака точно трийсет минути и реши, че повече, изглежда, няма смисъл да чака. И така — втората двайсетминутка не завърши със свръхскърцане, илюзорните преобръщания в пространството бяха изчезнали, всичко се бе успокоило и утихнало. Нямахше причини да не тръгва. Той провери индикацията на системата за гласово-командно управление на катера и каза:

— КА-девет, ходом марш!

Гласът му прозвуча неузнаваемо, глухо — сякаш бе затънал в плътните слоеве на тишината. „Казаранг“ помръдна, потрепера и закрочи, поклащайки се ритмично, успоредно на веригата дупки между еднообразно белезникавите и еднообразно грапавите скали. Наблюдавайки как неясната граница на сенките изчезва в дълбочината на неприятно тесния, прав като следа от удар на брадва процеп, Андрей размишляваше. Започна да подозира, че чрез свръхскърцането (или радио-акустичния удар, ако щете) смерчът-феномен реагира на всеки негов опит да проникне в мъглата. Наистина той не бе предприемал опити да навлезе в киселно-облачния лепкав коктейл, но напълно бе възможно защитните сили на загадъчния колос да реагираха със свръхскърцане дори на опитите му да сондира мъгливата стена с пипалото на манипулатора. Нали докато гледаше да мине по веригата дупки колкото се може по-навътре и не пипаше нищо, машината бе успяла безпрепятствено да измине три километра в процепа. Ала щом повярва в стабилното еднообразие на обкръжаващата го обстановка и бодна два пъти в движение с манипулатора дясната стена — получи в отговор две солидни

радиоакустични плесници... Изложи подозрението си на трепкащата пеперудка на индикатора за звукозапис, изруга и добави, че за съжаление е принуден да направи върху себе си допълнителен експеримент.

Честта на разузнавача го задължаваше неумолимо да провери догадката си чрез експеримент. Страхувайки се да не размисли, Андрей включи манипулатора и в движение потопа гъвкавия му, извит като кука край в киселно-облачната, гъста и лепкава маса вдясно от борда.

Толкова бърз отговор, да си признае, той не очакваше: свръхскърцането удари по нервите му само след минута... Удари много тежко. Много по-тежко, отколкото последния път, да му се не види макар!...

Едва опомнил се и вече без да обръща внимание на пространствената илюзия и без да спира „Казаранг“, Андрей запрата манипулатора в обратна посока — вляво от борда. Метализираното пипало потъна в мъгливо-лепкавото вещество на стената. „Отляво е все същото — помисли си той, прибирайки манипулатора в корпуса на дракара. — След минута ще дойде и ударът по тила.“

Но му се наложи да чака по-дълго. Минутите минаваха една след друга-пет, шест, седем, осем — и нищо особено не ставаше: „Казаранг“ продължаваше да се движи бавно по пътя си. Андрей вече се бе поокопитил малко — повярва, че лявата стена може да се пипа безнаказано с манипулатора. А на деветата минута (ето ги!) ръждивите панти заскърцаха...

„Стига ми толкова — реши той, успокоявайки дишането си след радиоакустичния удар. — Не, стига толкова, стига!“

Чувствуваше, че измъчените му нерви страшно се нуждаят от отдих. Да можеше да спре машината за два-три часа, нищо да не наблюдава, нищо да не чака, за нищо да не мисли. Поне за час. Поне за трийсет минути... Той не биваше да спира движението на „Казаранг“ дори за минута. Нали не заради собственото си любопитство се бе напъхал тук. Лично на него много по-интересно би му било да разглежда планината Мъгла отвън, отколкото отвътре. Във всеки случай по бе за предпочитане. Но като разузнавач на смерча-феномен той просто бе длъжен да върви напред, докато обстоятелствата позволяваха. Та нали не се знаеше колко време щеше да съществува

процепът — единствената достъпна за машината пролука към сърцевината на киселно-мъгливата грамада. Ами ако стените неочаквано се слепят? Изобщо, ако стане така, положението му ще бъде опасно. Или по-точно — безизходно. Той се мъчеше да не мисли за това.

Още при входа в процепа му мина мисълта да издигне дракара с флаинг-моторите, да измине, без много да се бави, достъпното за машината разстояние между стените и час по-скоро да се върне обратно назад. Но зад кърмата бяха останали вече километри от веригата дупки (беше ги извървял с крачещите механизми) и нещо не му се искаше да използва тук флаинг-моторите. Добре, че не поиска. Щом този киселно-мъглив „коктейл“ реагира така нервно-болезнено на убожданията на манипулатора, трудно е дори да си въобрази човек реакцията му на плазмените струи. Стига експерименти! Нервозният „коктейл“ бе позволил на дракара да се движи в неудобно тесния за такова посещение процеп, да измине в мъгливия му търбух няколко километра, и то с оптимална за тукашното притегляне скорост („с бързина на магаре“) — да се благодари и на това. С изключение на свръхскърцане нищо засега не пречеше на дванайсеттонното „магаренце“ да върви нормално напред. Дано все така да върви. Поне в същите условия. Щом си на чуждо място, трябва да се съобразяваш...

— Временно — поправи се на глас Андрей, безсилен да овладее обхваналото го чувство на непримиримост към мъгливата грамада.

Това чувство му вдъхна бодрост. Сега той знаеше, че вътре в него няма нищо от чужденците. Те бяха успели да го облеят с огледалната Гнусотия от главата до петите и дори може би да го напълнят с нея догоре, но да преправят чувствата и мислите му по свой образец, както те си искат, за някакви свои чуждозвездни нужди, не им се бе удадо. И никога нямаше да им се удаде. Ако, разбира се, можеше да се вярва в искреността на адресираните към чужденците проклетия на Мъф Аган...

Веригата от дупки-следи и образуваният от нея процеп водеха все по-надалече, километър след километър, по неравния, мръсен и крехък лед, изкачваха се по хълмовете и се спускаха в падините. Безкрайното еднообразие на пунктираната пътека и теснотата на процепа действуваха угнетяващо. От нея не можеше наникъде да

свърне, както и да се мъчеше. Впрочем достатъчно бе, че тя поне водеше нанякъде.

„Казаранг“ преодоля поредното изкачване — външния склон на насипа на един голям кратер, — лъчите на предните му фарове осветиха в дъното на процепа някакво сиво пирамидално съоръжение... Много приличаше на извехтяла, орфана палатка на туристи ветерани. Андрей се взря неспокойно в нея. Опипа странното препятствие с лъча на лидара. Най-после разбра — това беше връхът на централното възвишение в твърде дълбоката, лежаща в сянка калдера. Впечатлението за необикновеността и дори донякъде изкуствеността на открилия се пред погледа му пейзаж идваше единствено от това, че, първо, връхът на възвишението много точно съвпаднаше с вертикално-осовата плоскост на процепа, еднакво отдалечена от двете стени, а второ, веригата изкачващи се по възвишението кръгли следи се сливаше в непрекъснатата, добре видима отдалеч черна линия и връхът изглеждаше като разрязан по вертикал. Андрей беше неприятно учуден от лекотата, с която в него се породи зрително-асоциативният паралел между ледоритовия мехур и туристическата палатка. Нямаше нищо подобно, по-скоро това нещо приличаше на два еднакви, симетрично доближени сиви клина, забити акуратно в процепа някъде отдолу. Очите на пилота нямат право да грешат.

Той включи фотоблинкстера, освети южната точка (входа в процепа) върху очертания със синя окръжност участък на картата и я съедини с небесносиня линия с центъра на Петното. Небесносинята линия пресичаше по диаметър само кратера с централното възвишение — двукилометровия кратер № 590. Като пресметна по картата размерите на спирално завитата сърцевина на смерча-феномен, Андрей премести озадачения си поглед върху забележимо нарасналия в светлината на фаровете конус на препятствието и спря машината. Още отгук се виждаше, че този хълм замръзнала гадост е твърде стръмен за краката на дракара.

Ще не ще, дявол да го вземе, трябва да използва флаинг-моторите...

Андрей се бавеше, оглеждайки препятствието; пръстите му в ръкавиците поглаждаха двете ръчки на управлението. Ни най-малко не се съмняваше, че прелитането по протежението на процепа ще мине

безнаказано, че последствията дори от краткия прелет ще бъдат вероятно ако не катастрофални в пълния смисъл на тази дума, то непременно сериозни и сурови — не очакваше други. Ах, този дяволски мехур!...

— Правя флаинг-маньовър — съобщи той за намеренията си. — Излитане над централното възвишение на кратер номер петстотин и деветдесет, импулс за балистично прелитане по диаметъра на кратера, кацане на външния склон на северната страна на пръстеновидния насип. Правя маньовър с предпазна програма за автокацане — всичко може да се случи... Мисля, че близо до мястото на кацането ще мога да видя първата извивка на пунктира от кръглите следи — тоест първия кръг около сърцевината на смерча-феномен.

Стартов тласък. Андрей примижа: тъмната ивица ледорит долу още не бе успяла да изчезне, а площта на стените, които отразяваха светлините на катера, се увеличи почти два пъти. Представи си много ясно как изглежда отстрани в такава обстановка излитащият „Казаранг“ — като изплашена от виолетовата мълния огромна, блестяща с разноцветни светлини пеперуда, разперила исполинските си, немислими по размах бели крила...

Изпращайки с поглед отдалечаващото се под корема на катера възвишение, Андрей забеляза на мръсното му теме студен, остър блясък, но не му придаде голямо значение. Учуди го и го обезпокои внезапно изтръпване на краката му по време на старта: то се разпространяваше бързо от стъпалата към бедрата. Веднага разбра, че това е прелюдия към по-съществени неприятности. Изглежда, за разлика от наказанието за своеволията с манипулатора, „сметката“ за флаинг-маневрата му се търсеше незабавно. Чувствайки, че съзнанието му неудържимо помътнява и се изплъзва, той с интуитивно движение на ръчката успя да насочи дракара към мътносивото петънце отразена светлина на предните прожектори (петънцето-мишена, както му подсказваше лидарът, се намираще там, където процепът бе оголил хълмовете на пръстеновидния насип) и успя да помисли с надежда: „Още не съм загубил напълно съзнание.“

Съзнанието му наистина не бе помръкнало изцяло, но скоро — веднага след обръщането наопаки — трябваше да съжалява за това. Ще съжаляваш, разбира се, ако внезапно, без всякакво предупреждение, някакъв побъркан фокусник издърпва изпод теб

машината, с един замах разпаря и обръща наопаки скафандъра ти, а теб самия, безпомощния, съвършено замаяния, запраща със сила в необятния простор на някакъв необикновен пихтиесто-лъскав свят... И в този свят, след като избият от главата ти девет десети от останалите в нея мисли и изключат напълно кислорода, щафетата на мъченията се поема от още по-жестоки, налудничави хора: смачкват те на топка, превиват те, разтягат те на мегапарсеци, пресоват те в една точка и накрая те взривяват. Политат милиарди блестящи парчета, взривеният ти мозък изведнъж без всякаква причина си спомня, че на Оберон лилавият скафандър на Асеев преди гибелта на командора бе станал бял... Последен спомен. И изобщо последен проблясък на съзнанието. По-нататък всичко потъва в смолистоплътната мъгла. Абсолютна тишина, абсолютна тъмнина. Абсолютно безвремие...

Дойде на себе си — сякаш току-що се бе събудил. Помръдна краката, ръцете си доста свободно и леко. Протегна се с удоволствие. Чувствуваше приятна отмала в мускулите, пълно безгрижие. Като след две седмици отпуск на Земята. Отдавна не бе изпитвал такова прекрасно чувство. Не искаше за нищо да мисли. Смътно помнеше, че бяха го изтезавали безжалостно в някаква непонятна пихтиесто-лъскава среда... Нямахше смисъл да си спомня в детайли този задушаваш кошмар. Може и да е опасно. Вероятно мозъкът затова се защитава чрез забравата. Ох, затова...

Андрей отвори очите си, видя процепа „нагоре с краката“ и пак притвори тежките си от приятното безразличие клепачи. Като че ли с подсъзнанието си чувствуваше нещо недобро и мислено се проверяваше. Не, май всичко беше наред... Е, нямахше желание да се мърда, да гледа тези люлеещи се белезникави стени — но какво толкова? Бяха му омръзнали. Ще почака, докато се успокоят, а през това време ще обмисли текста на съобщението. Стените са си стени, отмалата — отмала, но от каторжната необходимост да изложи ясно в устен доклад странните събития не може да избяга... Две обстоятелства пречеха много на размишленията му. Първо: така не му се искаше да мърда езика си, че не знаеше дали ще може да изговори и една думичка. Второ: нямахше никакво понятие за същността на екзотичния спектакъл, в който току-що бе участвувал.

Както се казва, буквално с усилие на волята Андрей се отскубна от полуидиотското състояние на еуфория; отвори очите си, увеличи

притока на кислород в дихателната смес (няколко дълбоки, до болка в гърдите вдишвания). Удари с длани облегалките за ръцете. Това най-обикновено, чисто импулсивно действие имаше, кой знае защо, много по-голям ефект от всичко останало: вълна на тревога изтри остатъка от сънливото му благодушие. Бързо огледа индикаторите — основните системи на дракара бяха в изправност. Погледна напред, после — надолу, нагоре. Видът на процепа се беше изменил. Автоматиката бе избрала за кацане един участък почти напълно черен ледорит, изровен от малки дупки-кратерчета, и процепът тук беше по-широк. Дявол да го вземе този процеп!...

Все още позамаян, но вече твърде обезпокоен от нещо („От какво, да му се не види, от какво?!“), той погледна отражението си в огледалото, докосна статива с намерение да измени ъгъла на обзора на кабината, но така и замря с протегнатата ръка. Отражението не беше неговото!

Андрей инстинктивно направи опит да скочи — фиксаторите не му позволиха. Онзи в огледалото продължаваше да седи неподвижно — ръцете му си почиваха в жлебовете на облегалките, лицето му не се виждаше — по стъклото на хермошлема му пълзяха и трептяха многоцветните индикаторни светлини. Без да откъсва поглед от огледалото, Андрей освобождаваше закопчалките на фиксаторите. Разкопча ги, с мъка изви тялото си надясно и впери очи в пришълеца. По-точно — в появленеца. Неизвестно откъде появилата се в креслото на втория пилот фигура беше в скафандър тип „Снегир“. „Дали не е десантчик от «Вивера»?! — помисли обезумял Андрей. — В корабен скафандър?“ От долу до горе — от гекорингите до хермошлема — „Снегир“ блестеше с несвойствен за него лъскав блясък.

„Може да е само калъф без фигура?“ — помисли си той.

Поради пълната си неподвижност „подхвърленият“ скафандър изглеждаше необитаем. А поради странния блясък на горната топлоизолационна обвивка — нов и съвършено чист... „Стереοизображение е — сети се изведнъж Андрей. — Сингул-хроматични ефекти.“ Естествено той не можеше да си представи механиката на тукашните „телепосещения“, обаче пълната идентичност на „Снегирите“ в лявото и дясното пилотско кресло затвърди подозрението му, че той все пак разглежда собствения си стереопортрет, появил се по някакъв начин отдясно (сигурно по време

на обръщането наопаки) и стабилно фиксираше се там. „Тук, изглежда, това не е сложно — помисли си Андрей. — Да се появиш с «телепосещение» пред самия себе си е нищо и никаква работа — все едно да кихнеш.“

Стереобразението на колената му беше съвсем близко. Андрей протегна ръката си и с думите „Да се запознаем, приятно ми е“ побутна с пръстите си лявото коляно... Шегата настрана: коляното на „стереопортрета“ беше твърдо, а най-важното — красноречиво масивно! Да, шегата настрана!

Появенецът, сякаш събуден от побутването, стана тежко и не много уверено. Опитвайки да се изправи, той удари главата си о блистера. После заобиколи стърчащата на края на облегалката за ръцете ръчка за управление и тръгна несигурно по прохода. Преливащо-лъскавият ръкав на скафандъра на „подхвърления“ гостенин се мярна пред лицевото стъкло на вцепенения от ужас стопанин — Андрей съзря овала на ръчния му часовник върху ръкава, квадратите с показанията за налягането, ромба на радиометъра, ръкавицата и позлатената гривна-катианар на съединителния маншет. Клатушкайки се и едва ли не падайки, появенецът слезе тронаво в твиндека и дълго, сякаш слепешката, напипваше нещо с ръка около капака на люка. Хермолюкът се отвори, машината потрепера и се олюля, когато псевдодесантчикът скочи зад борда.

Андрей гледеше празния товарен отсек. Веднага щом се върна способността му да мисли свързано, първото нещо, за което съжали, бе, че след обръщането наопаки не бе пуснал в касичката на звукозаписа нито една дума. Но чувствуваше, че няма да може да говори — беше пряко силите му. Той гледеше светещите контури на отворения хермолюк и разбираше, че трябва да се застави да стане. Стана. Появенецът не можеше да е отишъл далеч.

Забавено падане върху ледорита; Андрей огледа внимателно мястото на кацането: веригата кръгли следи не се виждаше никъде. Процепът — доколкото светлината от фаровете на „Казаранг“ му позволяваше да види — бе престанал да бъде идеално прав, неприятно стеснен коридор. Той бе изчезнал изобщо. Вместо него се разкриваше нисък, непривично широк и неравен отвесен пролом в облаците; над главата му се разстиляше повсеместна белезникава мъгла, а отпред, там, докъдето стигаше светлината от носовия прожектор, се редуваха

твърде равномерно светли и тъмни вертикални ивици и приличаха на колонада в мъглата. Стената на пролома вдясно от борда напомняше по нещо пищна, силно измачкана полупрозрачна завеса и тук-там през нееднакво плътния мъглив воал прозираха големи Нежнозелени петна — като луминесциращи лишеи. Фигурата на лъскавия „Снегир“ креташе по диагонал към стената с курс към най-близкия „лишей“... Андрей приклепна, изключи гекорингите и скочи.

Преобръщайки се в пространството, той осъзна, че в момента на старта бе допуснал няколко мускулно-силови грешки едновременно (динамични лапсуси, иначе казано) и перспективата да се вреже в движение в пламтящия с оранжеви катофоти гръб на умопомрачителния пешеходец го разтревожи сериозно. Вече бе готов да отвори устата си и да извика: „Пази се!“ — но се вряза в ледорита, и то така силно, че отнесе върха на едно поресто, тъмно хълмче, подобно на купчина шлак. След като преобърна наопаки неочаквано бялата вътрешност на маскираната като купчина шлак преспа, той включи гекорингите. Появенецът дори не се и обърна — продължаваше да крета целенасочено към драпираните с полупрозрачния воал на мъглата „лишей“. Андрей махна от лицевото стъкло ледените парченца и догони осветената от фаровете на „Казаранг“ фигура на псевдодесантчика. Сребристият надпис „Лунна дъга“ на капака на скафандровия люк се бе набил в очите му още в кабината на дракара; сега, като видя отблизо под раменния катофот индекса на корабния номер на скафандъра, той неволно забави крачката си: АН-12 ДКС №1.

Същият индекс и корабен номер бе означен под левия раменен катофот на собствения му „Снегир“. Сякаш оглеждаше тилната страна на своя скафандър. Всичко беше еднакво освен названието на кораба... Надписът върху капака на люка на неговия „Снегир“ беше друг: „АНАРДА“. „Овеществено, автономно действащо стереокопие на моя скафандър — мислеше Андрей — в съчетание с названието на знаменития рейдер... Какво означава това?“ Чувствуваше, че означава много неща, но засега те бяха извън пределите на неговото съзнание. Единственото, за което можеше да се залови, макар и не много надеждно, бе прозрачният намек на Аверян Копаев за реално съществуващия шанс да срещне призрак от плът и кръв... Това, ако не му позволяваше да контролира логиката на обстоятелствата, поне му помагаше да запази присъствието на духа. Не беше маловажно

обстоятелство. Особено ако се имаше предвид, че корабният скафандър не може да тръгне от само себе си, тъй като цялата му кинематика е отражение на силовите и логическите качества на неговия пълнеж (на този, който е вътре в него). Тук се откриваше широк простор за догадки и предположения. Твърде широк. По-добре щеше да е, ако този простор бе по-малък.

Скафандърът с неизвестното съдържание достигна подножието на пищната „завеса“ и неочаквано, без да се бави нито секунда, както вървеше, протегнал ръкавите си с ръкавиците напред, се притисна с ризницата към полупрозрачната стена и с видимо усилие бавно потъна в мъглата. Не много плътният от гледна точка на оптичката проницаемост воал бе, изглежда, твърде плътен и лепкав от гледна точка на физическата проходимост — фигурата в скафандъра си пробиваше бавно път в мътния сивокафяв слой, сякаш парче нагрят метал бе попаднало в парафин.

От „гадаенето по линиите на гърба“ нищо не излезе. Подчинявайки се на някаква не съвсем осъзната подбуда, Андрей влезе след скафандъра в мъглата. „Безумие! — натрапчиво, като светване на авариен надпис, пулсираше в главата му, — Безумие!“

Твърде скоро той разбра, че инертно-лепкавата среда се пробива по-лесно в посоката, по която се движеше неясният силует на псевдодесантника. Загадъчната субстанция отстъпваше неохотно на натиска, но все пак отстъпваше, а Андрей напираше с всички сили срещу нея с хермошлема, ръцете и гърдите си, за да увеличи поне малко костенурковото „надбягване с лидера“. За разлика от гъстата мъгла в тесния процеп леко замъглената стена на пролома не реагираше на чуждото (при това двойно!) проникване в нея. Само от време на време покрай него прелитаха като метеори ослепително ярки искри. Странни, действащи болезнено на очите искри. Невъзможно му бе да определи цвета им: изглеждаха ту жълти, ту сини, бели, виолетови... В един и същ момент бяха многоцветни и това, кой знае защо, го караше да ги проследява с поглед и да ги чака.

Неясният силует на „лидера“ неочаквано се сви и изчезна — сякаш се стопи на фона на зелените мълнии. Промъквайки се... не — пробивайки си път към мястото, където лидерът бе изчезнал, Андрей удвои усилията си и... се изгърколи от мъглата.

Падайки на ледорита (ако плавното преобръщане презглава можеше да се нарече падане), той забеляза, че партньорът му в екзотичния преход-пробив лежи по диаметъра на една кратеровидна яма, начупил снежната кора по краищата ѝ. В положение нагоре с краката Андрей успя да огледа просторната кухня сред живописно струпаните купести облаци, мраморно тежки, излъчващи от всички страни нежнозелено сияние.

При тукашното нищожно притегляне не беше просто да станеш от пропукания ледорид дори с помощта на гекорингите. За появленеца тази задача се превърна в изпълнено с драматизъм действие и Андрей със смесено чувство на уплаха, жалост и уважение към мощта на неговите крайници наблюдаваше как скритият в скафандъра Някой буквално пореше ледорита наоколо си, вдигайки ледени пръски, и упорито се стремеше да приеме характерната за хуманоида вертикална поза. Накрая този някой се изправи на краката си, след което, без да се бави нито секунда и без да се оглежда, закрета по-нататък. Андрей тръгна подире му. Спря се. И едва тогава видя веригата кръгли следи.

Той бе забелязал вече тази прекрасно открояваща се върху тъмния ледорит лъскавозелена, неравномерно широка ивица, но чак сега се сети, че вижда пунктира от дупките в ледорита, през които бе станало самоизливането на огледалното вещество върху повърхността. Сега разбра от какъв род бе студеният блясък, забелязан от него на върха на централното възвишение... От няколко метра разстояние лъскавозелената ивица много приличаше на пътечка разлята по кратерчетата и хълмчетата луминесцентна боя, но щом само появленецът насочи към нея озъбената си с гекорингите обувка — отражението ѝ веднага показва, че това е огледална повърхност. „Меките огледала — досети се Андрей. — Кръг от спиралата в централната зона на смерча-феномен.“

Появленецът не можа (или не поиска) да прекрачи ивицата, отразяваща обувките му и блестенето на облациите. Разпери треперещите си ръце встрани — както прави човек, когато трябва да влезе в ледена вода, и стъпи до коляно в огледалния „ручей“... И когато, омагьосан от странността на случилото се, Андрей се приближи до мястото на събитията, псевдодесантчикът в още по-силно заблестелия скафандър се обърна наляво (като че ли да погледне по-добре по протежението на „ручей“), заопипва с ръка дясната страна на

ризницата си (сякаш търсеше регулаторите на топлообменния режим) и замря така, продължавайки бавно да потъва...

При разровената кратеровидна яма Андрей, преди да влезе в мъглата, се обърна назад. Помисли потресен: „Мир на праха ти, който и да си ти...“ От фигурата в скафандъра по средата на „ручей“ бе останал лъскав, постепенно стопяващ се бюст-хълм. Андрей изтърси машинално от ръкава си полепналите ледени зрънца и очаквайки да срещне лепкаво съпротивление, навлезе в мъглата с протегнати напред ръце. Не почувствува никакво съпротивление... Беше тъмно... Пред очите му се сипеха едва видими в тъмнината парцали „сняг“. Само да не се загуби... Той включи раменните фарове. В лъчите им „парцалите“ падаха по-нагъсто — като при обилен снеговалеж, но „снегът“ валеше отдолу нагоре и това създаваше у него подсилената от слабото гравитационно поле илюзия, че пада през виелица с дълго неразтварящ се парашут.

Имаше и друго усещане — сякаш на всяка крачка нещо през цялото време го побутваше по гърба. Той се обърна и направи откритие: лепкавостта се появяваше при най-малкото движение назад. Веднага след нея следваха метеори от ослепителни искри с неопределен цвят. Сякаш през заслепяващо ярката белота прозираше многоцветна подоснова.

Като свърши с експеримента, Андрей погледна часовника и индикатора с кислородното налягане и продължи „полета“ си във „виелицата“.

Внезапно „снеговалежът“ престана. Сърцето му се сви. Разбра веднага, че бе преминал дебелината на „завесата“. Пред него беше тъмно и пусто. Обърна се назад. Лъчите на раменните му фарове осветяваха с мътни конуси мъглата, но дори и те не му пречеха да вижда през мъгливия воал зеленото зарево. Чувствувайки как го побиват тръпки, Андрей се огледа наоколо. И преди му се струваше странно, че никъде не вижда заревото от катерните прожектори, обаче си обясняваше това с неизвестните оптически свойства на мъгливия воал в съчетанието му с „метеоритните“ искри и „виелицата“.

Синкавото сияние на раменните му фарове се плъзгаше по тъмния ледорит със слаби отблясъци и потъваше в мрака. Яркото върху тъмния фон петно на фосфорнобелите вътрешности на разровената преди малко преспа го убеждаваше, че не се е загубил.

При тези обстоятелства му оставаше само да търси следите от краката на машината. Замаян от случилото се, Андрей почти без да мисли, като насън мина през преспата, чийто рохкав „сняг“ бе успял, колкото и да е странно, да замръзне. Светлината на фаровете неочаквано изтръгна от тъмнината безтегловно висящ над ледоритовите хълмове продълговат бял леден блок. Андрей не повярва на очите си. Вгледа се вцепенен, преглътна нещо заседнало в гърлото му и бавно, сякаш се страхуваше да не изплаши плахото привидение, започна да се приближава към обраслия със скреж „Казаранг“.

— КА-девет — извика той, опипвайки металическия крак през пухкавия скреж. — Контакт!

Някъде в далечината блесна и угасна мълния.

— Светлина! — заповяда Андрей.

Отново припламна трепкаща мълния — той дори не погледна натам. Тръгна покрай борда, примижавайки, чистейки с две ръце скрежа от оптическите репликатори, от лицевата повърхност на фаровете. Като че на борда на катера се бе взривил целият запас от кислород. На изживелите времето си машини човек винаги трябва да се бои от подобно нещо.

— КА-девет, отвори хермолюка!

В кабината нямаше скреж.

Андрей се фиксира в креслото и погледна остатъците от индикаторните сигнали. Ориентира се донякъде: въздушните и кислородните хранилища на борда бяха цели, но в тях нямаше нито въздух, нито кислород. Бяха отворени всички клапи освен една. Андрей придърпа към себе си гъвкавия хранващ маркуч, съедини щепселите и докато изпомпваше кислорода от балона на НЗ в набедрения балон на скафандъра си, се мъчеше да си спомни след колко часа от момента на пълното отсъствие на човешки команди логиката и автоматиката на десантния катер ще превключат самостоятелно всички бордови системи в режима на полуконсервация: след триста и десет или след петстотин и деветдесет? Във всеки случай след повече от дванайсет денонощия. Чувствуваше такава силно желание да изтръгне логическите капсули от недрата на автоматиката, че пръстите му самопроизволно се свиха в юмруци. Застави се да се успокои.

Пресметна и сега вече знаеше точно, че кислородът в балоните на скафандъра ще му стигне за двацет и три и половина часа. Плюс, както се шегуват десантчиците, „последното желание“ — осемнайсет минути кислородно поддържане след взривяването на аварийния патрон. „Снегир“ не е „Шизеку“, в който може да се надява на аварийна анабиоза. Не е „Витяз“ и дори не е „Селена“. Ако обстоятелствата не му позволят да отвори хермошлема максимум дванайсет минути след взривяването на патрона, „Снегир“ ще се превърне в саркофаг.

5. КРАТЕР №666

Трябваше да загуби около половин час за разконсервирането на катера и очистването на блистера от скрежа с помощта на манипулатора. Докато вършеше това, Андрей оглеждаше притиснатата от всички страни с мраморно-неподвижни облаци кухня на пролома и решаваше как да действа по-нататък. Но най-напред освети на часовото табло за обратно пресмятане горната граница на своето пребиваване в скафандъра: 23,00 часа. Времето на „мача“, загубата на който съвсем тривиално е равна на смърт.

Кой знае защо, беше почти сигурен, че „Казаранг“ бе прелетял над първия кръг на пунктира от кръгли следи, а той самият бе успял да се добере пеша до втория. По всяка вероятност дракарът се намираше в промеждутъчна кухня. Изглежда, цялата сърцевина на смерча-феномен се състоеше от междуоблачни кухни, различни по размер, форма и осветеност. Възможно бе мъгливите прегради-мембрани, през които тук се процеждаше зелената светлина, също да се различаваха по лепкавост и дебелина. Добре щеше да бъде, ако дебелината им намаляваше по посока на центъра. Или поне да не се увеличаваше. Интересно, защо мъглата на „мембраната“ се различаваше от мъглата на стената? Защо при визуално наблюдаваната буквално мраморна неподвижност на облациите видът на тази кухня за няколко минути, отишли за догонването на лидера, се бе изменил забележимо? Във всеки случай вместо доста стройното редуване на вертикални тъмни и светли ивици, което бе създавало илюзията за забулената в мъгла колонада, в дълбочината на кухнята се виждаше нещо като хоризонтално-процепени ниши или проходи под ниско надвисналите кълба купести облаци... Изглежда, интериорът на смерча-феномен имаше склонност към скокообразни изменения.

— Склонност към изменения зад гърба ми — измърмори Андрей.

Една зеленикава мълния трепна и угасна. Той погледна индикатора за звукозаписа и тихо подсвирна. Вместо крилцата на сигналната пеперудка трептеше червена точка. И тук значи край...

— Е — промълви Андрей, — значи няма да губим време за доклади. Още повече че смерчът-феномен реагира нервно на всяка моя дума.

Мълниите припламваха над хоризонтално-процепените ниши — сякаш купестите облаци се нажежаваха мигновено отдолу и пак тъй мигновено изстиваха. „А пък ние няма да отидем там — мислеше той, прибирайки манипулатора в корпуса. — Ние ще отидем при «ручечя» на моя без време загинал «партньор»... Или тъкмо навреме?...“

Нежнозеленото зарево растеше, приближавайки се с всяка крачка на дракара. Там, където биеха преките лъчи на фаровете и прожекторите, изпъкваха мътни белезникави петна. Воали... Най-после „Казаранг“ докосна мъгливата завеса — Андрей почувствува как се напрегнаха метализираните мускули на краката му — корпусът затъна. „Ще тръгне — мислеше той с тревога и надежда. — Трябва да тръгне. Само да не се случи нещо като онова обръщане наопаки. Стига ми толкова...“

Нямаше обръщане наопаки. Това беше просто един продължителен, труден за катера преход. По-точно — пробив. Основното свойство на мъглата — нейната лепкавост — и в кабината, и зад борда се чувствуваше еднакво. Но ако той не мърдаше в скафандъра, фронталното налягане на лепкавата субстанция се възприемаше само като трикратно претоварване.

Насреща му и във всички посоки летяха лъчисти фойерверки — не, вече не искри, а ивици, дълги и широки (колкото бордюр на шосе), изпокъсани и с неопределен цвят. Очите го заболяха да гледа, но зрелището, общо взето, беше занимателно... Едновременно с придвижването на дракара радиантът на фойерверките се изместваше постепенно нагоре и така се създаваше прекрасната илюзия за скоростно излитане с набиране на височина — отначало под малък ъгъл към хоризонта, после все по-нагоре и по-нагоре. Ще не ще, трябваше да загаси фаровете: главозамайващата скорост на излитането към нежнозелената заря не се връзваше с костенурковото пропълзяване на черните пукнатини, тъмните гънки и хълмовете върху долните екрани — гледката им беше непоносима.

Илюзорната височина растеше, скоростта — също. И изведнъж — „катастрофално спиране“ на пълна скорост — сякаш някой плисна в блистера зелена боя. Пристигнаха...

Краката на машината затъваха дълбоко в ледорита, корпусът ѝ вибрираше от напрежение, а прорезът в осветената от зеленото сияние кухня се разширяваше мъчително бавно. Андрей почувствува, че той самият бе напрегнат до краен предел: мускулите му се бяха вдървили от нелепия стремеж да помогне на машината по-бързо да изтръгне кърмата си от лепкавата среда.

— Да се понапънем малко! — каза то и след това дъното изби с глава. — издекламира той с малки изменения познатите му от детството редове. Замълча, взирайки се в светещите облаци: каква ще е реакцията?

Нямаше никакви сериозни ефекти. Наистина по облаците премина вълна искрящ блясък. Премина и толкоз. Нищо повече... Май че Пушкин не хареса на смерча-феномен.

Машината пропадна надолу и рязко се наклони; измъкна се, опирайки с дъното си в ръба на кратерната яма, изправи крака и тръгна напред с нормален ход. Андрей огледа огледалния „ручей“ по протежението на кухнята: самотният хълм, който му приличаше на разтопила се фигура на човек, вече бе изчезнал — цялата повърхност на „ручей“, от единия до другия му край, беше набучена равномерно с нещо, което приличаше на огледални кегли. На око разстоянието между тези неща като че ли не бе по-голямо от разстоянието между дупките на пунктира. „Бива си го гръбначният стълб“ — помисли Андрей и премести поглед към долните екрани. Твърде тънък беше този гръбначен стълб за такъв колос като смерча-феномен... Но истината бе, че на него очевидно се крепеше всичко...

Когато дракарът прекрачи безпрепятствено подложения на „гръбначна“ еволюция кръг на спиралата, Андрей почувствува нерешителност. Кое щеше да е по-целесъобразно: дали да не насочи машината по кръга и отново да започне да пробива мъгливите „мембрани“? През тях пътят беше много по-къс... Не искаше да признае дори пред самия себе си, че се страхува от обръщанията наопаки, които бяха напълно вероятни по този път. Но той се страхуваше от тях.

Погледна часовника и нерешителността му се изпари моментално. Времето беше въздух!

Андрей огледа скупчилите се пред блистера облаци. Нямаше нищо, което да прилича на „мембрана“... Той реши да кара по-вляво и

поведе „Казаранг“ покрай една грамадна и на вид монолитна облачна тераса, подобна на нащърбен зеленикав айсберг. Дракарът я заобиколи и се вмъкна под негладкия корем на някакъв мъждиво-светещ облак, надвиснал толкова ниско над ледорита, че започна да се съмнява дали габаритите на машината отговарят на височината на прохода (като че ли тук имаше широк, но нисък проход). Трябваше да лавира, за да не докосне с чашите на горните лидари изпъкналите части на тавана... Проходът не беше единичен, а разклонен лабиринт от проходи (високи, ниски, широки и тесни) и ако под краката на дракара не беше тъмна, цялата в ями, буци и пукнатини ледоритова основа, той лесно можеше да загуби чувството за реалност. Сякаш си пробиваше път сред дъждовни облаци, осветени зеленикаво от тлеещи електрически изпразвания и, кой знае защо, абсолютно неподвижни. А, ето и една „мембрана“... На фона на луминесценцията, с която очите му вече бяха свикнали, несветецият мъглив воал изглеждаше безцветносив, като стара паяжина, покрита с прах. „Успех!“ — мислено се окуражи Андрей и включи предните и бордовите фарове.

Същият метод на пробиване, същите болезнени за очите му искри и накъсани ивици, същата илюзия за полет и претоварване. Липсваше само нежнозелената заря. Но ето нещо ново: независимо от илюзията за излитане ледоритовият път водеше нагоре. Дракарът се изкачваше по пръстеновидния насип на голям кратер. Очевидно кухнята бе разположена вътре в кратера... Лошо. Излишна загуба на време. Времето е въздух. На превала, преди спускането в кратера, машината, измъквайки кърмата си от мъглата, трепереше и се олюляваше — светлините на фаровете се мятаха в мрака по облачните издатини на двукатната кухня. Андрей гледаше изтръпнал напред: право по курса се преливаха в различни цветове тясно групирани в хоризонтална ивица вертикално удължени (като в линеен спектър) светлини: лилави, изумрудени, небесносини и яркочервени... Но веднага щом спря машината, светлините престанаха да преливат една в друга. Той се вгледа в застиналото многоцветие и най-после разбра, че ослепителнобелите светлини бяха отражение от фаровете на „Казаранг“, а цветните — от бордовите сигнали. Над тази отразяваща ивица фосфоресцираха зеленикавите петна на „мембраните“.

Дъното на кратера бе обезобразено от ямите на отдавнашна метеоритна бомбардировка — трябваше да насочи машината малко по-

вляво и да ги заобиколи по плътния лед на пръстеновидния насип. Отразените светлини съответно се придвижваха наляво, но някак си странно, на две проблясващи групи: едната по-бързо, другата — с малко закъснение. Когато Андрей се приближи, разбра защо стана така: в тъмнината ефектът на двойното блестене идваше от сравнително близките един до друг паралелни или почти паралелни редове огледални „кегли“.

И наистина скоро той стигна до мястото, където разстоянието между кръговете на небрежно запокитената върху Япет пунктирана спирала не бе по-голямо от дължината на катера. Зрелището можеше да се нарече истинска феерия. Илюминацията на „Казаранг“, раздробена и хилядократно увеличена от двата реда блестящи кеглообразни огледала, хвърляше живописни отблясъци върху издатините на облачните тераси. Дори Али Баба не бе сънувал подобна колекция от скъпоценности. Това беше храм. Изумителен храм, посветен може би на богинята на северното сияние... Интересно беше да разбере на кого в действителност бе посветен той...

Когато дракарът прекрачваше огледалните „гръбнаци“, Андрей, разглеждайки на долните екрани кеглообразните „прешлени“, изведнъж започна да подозира, че те нарастват от кръг на кръг. „Изглежда, гръбнакът на смерча-феномен расте“ — отбеляза той.

„Мембрана“ с нежнозелена светлина. Кухина с луминесциращи облаци. „Мембрана“ като стара паяжина. Тъмен, но с феерични отблясъци храм. Отново „мембрана“...

Не помнеше при кой по ред преход откри, че в централната зона на смерча-феномен успоредно със спиралата се простира една и съща кухня — грамаден коридор; геометричният вид на отделните ѝ участъци зависеше от това, в каква степен бяха притиснати те от скупчилите се облаци и как бяха осветени от застиналите, сякаш замръзнали в момента на светването мънии. Той не би могъл ясно да обясни какво го бе навело на тази мисъл — беше нещо като интуиция. Сякаш внезапно бе прозрял с вътрешното си зрение инфраструктурата на мъгливия колос. Обаче нито вътрешното зрение, нито шестото чувство не му помогнаха да разсее недоумението защо при преходите от кръг на кръг среща ту осветени със зелено сияние, ту неосветени облаци? Да можеше да мине поне веднъж по дължината на цял един кръг, но не биваше. Времето е въздух. Трябва да се движи само напред!

Лошо е, когато няма от кого да заемеш поне един килограм течен кислород.

От кръг на кръг... от кръг на кръг... Като от вълна на вълна. Тъмно — светло, светло — тъмно; феерия от огледални отражения светещи облаци. От кръг на кръг като от цвете на цвете. Ден да мине — друг да дойде... А между впрочем, колко ли е отмерил с мигането си светещият часовник, не е ли вече време да се връща обратно?... О, време е, любезни господа, и още как... Това, от една страна. А от друга, господа, как да обърна назад, като още нищо не съм си изяснил? Ще заповядате ли да вървя по-нататък? Но кому всъщност е нужен разузнавач, който ще изясни всичко и ще загине, без да остави дори устно съобщение? А на всичко отгоре толкова е гладен... и жаден.

Езикът му беше като гласпапир. Чувствуваше деряща сухота в устата и... отровно-железен вкус. Аган не бе го излъгал. Но сега това не предизвика в него никакви емоции. Просто много му се ядеше и пиеше.

Андрей все по-често поглеждаше часовника. По редица признаци до кратер номер шестстотин шестдесет и шест оставаше около един километър — беше недопустимо да се връща обратно само на километър от целта. Още повече че останалият път натам и обратно обещаваха да бъде по-лек: в посока натам дебелината на „мембраните“ постепенно намаляваше, а в посока обратно изчезваше лепкавостта им. Освен това автоматиката помнеше всеки метър от обратния път — което също бе солидна икономия на времето-въздух. Разбира се, всичко можеше да се случи... Ако непредвидените обстоятелства не бъдат чак толкова неблагоприятни, можеше да се случи кислородът да му стигне. Но и най-малкото „усложнениец“ щеше да зачеркне всичко — кислородът му беше крайно недостатъчен. Не можеше и да помисли да се махне отгук с флаинг-моторите. Само с крачетата. Бавничко така, поклащайки се, внимателно, раз-два... Давам половин царство за литър кислород! Ако искаш: тъмно със светлинки, ако искаш: нежнозелено — избирай!

Подозрението му, че кеглите растат от кръг на кръг, премина в увереност. Не беше нужна особена точност на окомера, за да види, че сега те бяха високи повече от метър. А диаметрите на основите им толкова се увеличиха, че страните им се докосваха — истинска ограда от „слепени“ огледални стълбчета, завършващи с топки, които

отразяваха светлините на „Казаранг“. Ами ако стълбчетата там, близо до центъра, избуют в стълбове?

Това, кой знае защо, го разстрои. Започна, без да иска, да размишлява над въпроси, каквито нямаше намерение да си задава до края на разузнаването. Осъзнал, че финалът на десанта, уви, е непредсказуем, той, опирайки се на получените впечатления, се опита да реши за себе си към коя от същностните категории трябва да отнесе смерча-феномен като явление?

Мисълта, че смерчът-феномен може да бъде биологичен обект, бе отхвърлена веднага — тези купища облаци по нищо не приличаха на организъм (или колония от организми). Огледалната субстанция, изглежда, също нямаше пряко отношение към биообектите, но... мишката бе родила планина — планината Мъгла. Нямаше съмнение, че същността на явлението се криеше в огледалните капки на пунктираната спирала. Те бяха способни лесно да размекнат (без последствия!) метал, да разтопят (без остатък!) появленец заедно с твърдия му скафандър, да изменят (чисто и просто) природната същност на хората, като им посребрят мимоходом устните с огледален налеп. Най-после способни бяха да се изпаряват като замръзнала въглекиселина или да се просмукват в ледорита и отново да избиват навън в хилядократно увеличен обем. На какво още бяха способни „меките огледала“?... Не, това не бе вещество. Никое вещество, дори най-сложното, не може да притежава такъв богат комплект от потресаващи свойства в съчетание с висока степен на поведенческа свобода. „Меките огледала“ бяха само един от достъпните за наблюдение резултати от действието на някакъв екзотичен, още непонятен на хората физически процес... Ето например торнадото: не е достатъчно да се види в „мекия“ цилиндър на зловещо-черния му стълб сместа от вещества на въздушната среда и от продукти на изветряването. Много по-важно е да се прозре в невидимото за око: страшната сила на смерча е резултат от стихийни процеси в неспокойните дълбини на наситената с енергия атмосфера.

Разбира се, рано е да се говори за стихийност на „меките огледала“. Първо, няма решаващи доказателства, че за десет години никой от екзотите не е могъл да се убеди в обратното. Второ, има косвено доказателство, че земляните се сблъскват с резултатите от насочено срещу Слънчевата система някъде отвън технологическо или

по-точно — техногенно въздействие. Та нали не можем да приемем просто така двете попадения — става вече подозрително. Особено ако се има предвид, че второто попадение в Слънчевата система е станало много по-близо до центъра ѝ. Къде ще бъде третото? На една от луните на Юпитер ли? И кога? Може би след десет години или по-рано?

Първо попадение — изчезва парче от Оберон: пет процента от масата му, една двайсета част от планетоида. Сега ще изчезнат пет процента от масата на Япет. А може и повече. Във всички случаи обаче това много прилича на програмирано от някого отвън ограбване на Далечния космос. Твърде вероятно е той да се цели и в Близкия космос — прав е Фролов, хиляди пъти е прав!...

Пробивайки поредната „мембрана“, Андрей мрачно пресмяташе какви шансове има човечеството в борбата с луноедите. С други думи — какво оръжие... Той вече предвиждаше, че Земята ще бъде принудена да строи флотилии от скъпо струващи свръхкрайцери, въоръжени с не по-малко скъпи АМБА (апланати на магнитнобезекторни анихилатори), между другото съществуващи засега само в теоретически разработки, и осъзнаваше колко ще се забави мирното усвояване на Слънчевата система. Но дали това оръжие ще бъде ефективно в борбата с луноедите?... Съмнително е. В борбата с тях може една след друга да бъдат унищожени всичките луни и пак да няма никакъв резултат. Мда...

Когато в края на миналия век човечеството най-после осъзна бедата — когато забеляза, че почвата под краката му се е превърнала в покрив на общопланетарен оръжеен склад, а небето над главата му вече е готово да стане купол на най-съвършения крематориум — лазерен и анихилационен, то предпочете глобалната демилитаризация пред глобалната кремация и свикна да решава световните проблеми на „кръглата маса“. Колко по-просто би било да се накарат сега луноедите да седнат на „кръглата маса“ и да бъде призована тяхната чуждозвездна съвест, техният чуждозвезден разум. Но никой никога не бе виждал тези „грабители“. Дори Аган, екзотът с десетгодишен стаж, не ги беше виждал. Съдейки по яростта на неговото проклятие, чуждозвездният разум не бе направил даже опит да установи контакт с него, капитана на „Анарда“. Не бяха по-добре нещата в този смисъл и тук, в сърцевината на смерча-феномен...

„Казаранг“ проби „мембраната“ — Андрей примижа. Беше много светло. Заля го обилна зелена светлина. За пръв път катерът бе преминал от светла кухня отново в светла, без „промеждутъчна“ тъмнина — изглежда центърът беше близо. Интензивността на зеленото сияние на облаците толкова се бе увеличила, че Андрей неволно погледна светлинните показатели за радиацията. Нивото ѝ бе скочило с една степен по-високо от естествения фон. Засега обаче нямаше нищо страшно.

Приближавайки се до гъстата ограда от тясно притиснати един до друг огледални стълбове с „големи глави“, Андрей се огледа внимателно. Облаците тук не бяха като другите... Във всеки случай интериорът на долния етаж бе придобил някакво подобие на архитектурни форми, несвойствени на тежките облачни маси на смерча-феномен. През огромните отвори и дантелени прорези, които не бяха забулени с воала на „мембраните“, прозираше следващата кухня и личаха още няколко, съседни. Впрочем... това май бе цял комплекс от големи „зали“, или по-точно секции на грандиозна (вероятно, централна) „свръхзала“, отделени криво-ляво една от друга с небрежно моделирани от облачния материал и безразборно набучени криви арки, димообразни стълбове, карикатурно издути „падащи“ кули с накривени подпорни ребра и дъги на аркбутани. Основите на „архитектурните детайли“ не образуваха „подметка“ върху тъмния ледорит (което би било естествено за облакоподобната субстанция), а влизаха в него отвесно, сякаш бяха причудливо-порести колове от опушено стъкло, забити в насип овъглен шлак и излъчващи зелена светлина...

Андрей рязко спря машината и се вгледа в контурите на огледалната редица „стълбове“. Ах, дявол да го вземе!

Отдалече му се струваше, че пред катера се бе изправила гъста редица от блестящи скафандри.

Я да видим отблизо. Съвсем отблизо. Така!... На долните екрани блестяха като огледала фигури-близнаци, високи колкото човешки бой, повтарящи абсолютно точно всичките типологични особености на скафандъра „Снегир“. Всъщност наистина бяха „Снегири“, направени от необичаен блестящ материал; всички до един бяха категорично ориентирани по протежението на вече ясно видимия кръг на спиралата. Абсолютна еднаквост, многократно повтаряне на една и

съща фигура, дублиране... И позите на дублираните фигури съвпадаха: дясното рамо бе малко повдигнато, лявата ръка — леко отметната встрани. Краката им бяха потопени в „ручей“ до колената (набедрените балони висяха ниско над повърхността, която отразяваше зелената светлина). Това беше позата на потъващия появленец... Впрочем сега май обратното — на изплуващия... Нямахме време за размисли.

Андрей накара машината да се издигне на цялата дължина на краката си и да прекрачи внимателно монолитната редица загадъчни витязи в огледални доспехи. За да не спира катера, освети задния обзор на долните екрани. Десните ръце на всички участници в богатирската редица бяха притиснати до гърдите с познат, жест — приблизително там, където в „снегите“ са монтирани регулаторите на топлообменния режим. „Едно зърно само — и такъв урожай!...“ — помисли си Андрей, оглеждайки редицата.

Дракарът заобиколи един изкривен „контрафорс“ и закриволичи сред сталактито-димообразните „колони“. И когато мина през една тясна арка и тръгна покрай някаква ребристо-изпъкнала преграда, Андрей в първите секунди я взе за поредния изкривен „контрафорс“, наклонен вдясно и нагоре. Но това бе поредният кръг на спиралата... Заблуди се, изглежда, защото по светлите, „боядисани“ със зелено сияние триметрови „Снегири“ почти никъде нямаше живачно-огледален блясък. Само тук-там се виждаха съвсем малки петна... Затова пък всички детайли на скафандрите личаха прекрасно — дори част от надписите на капаците на люковете: „ЛУН... ДЪГ...“. А най-важното — под златистия катофот на лявото рамо се четяха виолетовите букви: АН-12 ДКС №1...

Андрей погледна над богатирските рамене и трепна:
— О, велики Космосе!

Грамадният светъл монумент, който той бе взел отначало за една от димообразните „кули“, се оказа „Снегир“ — исполин, висок около двайсет и пет метра. Исполинът завършваше крайния кръг на спиралата. По-точно, оглавяваше милионнофигурния строй...

Андрей се справи криво-ляво с изумлението си и подкара „Казаранг“, заобикаляйки последния кръг, без да откъсва поглед от исполинския хермошлем — по лицевото му стъкло (голямо колкото блистера на катера) се преливаха зелени светлини. Забеляза, че под

хермошлема на гиганта виси вертикално в пространството някакъв странен предмет от рода на лостове — тесен, дълъг и лъскавочерен. Приличаше на твърде малко за такъв свръхгигант копие от черен стъкловиден плексиглас.

Докато дракарът заобикаляше фронта на леко разперените встрани ръце с блестящи катофоти, гривни-ключалки и метализирани ръкавици, а заобикаляйки ги, естествено, се приближаваше до означения с фигурата на гиганта център на спиралата, Андрей продължаваше да се взира внимателно в копиеобразния предмет. Впрочем той не запази за дълго тази си форма: когато „Казаранг“ се изкачи на хълма, откъдето свръхвеликанът се виждаше добре в профил, в средата на „копието“ се показва някаква топчеста издуптина... После централната фигура закри „копието“ с нанизания на дръжката му „черен портокал“ и Андрей трябваше да измине целия кръг на спиралата и плътния строй на постепенно увеличаващите ръста си гиганти, за да го види отново.

И така, в самата сърцевина на смерча-феномен се виждаше загадъчно „черно вретено“...

Андрей почти не се съмняваше, че посоката на това нещо съвпада с оста на стрелящия кладенец в планината Мъгла. „Дали не е гравитон? — опита се той да отгатне функционалния смисъл на притежаващото свойството безтегловност «вретено» — хибрид между гравитон и квантов генератор?...“ Той огледа облачния „таван“ и никъде не намери дори намек за вход в „стрелящия кладенец“. Е, какво пък, това нещо в края на краищата можеше да бъде всичко: генератор на облакоподобната маса, инкубатор на „меките огледала“, инициатор на зеленото сияние. Но най-вероятно беше нещо такова, което съответствуваше на функционалния смисъл на самата идея за сътворяването и съществуването на смерча-феномен. Можеше да е например някакъв екзотичен кондензатор на откраднатото вещество...

„Впрочем — размишляваше Андрей — кондензацията на веществото не изчерпва всичко. По принцип при тотален космически грабеж луноедите трябва да имат твърде оперативен и достатъчно съвършен, икономичен начин за прехвърляне на ограбеното.

Земляните засега могат да си представят само три начина за възможна реализация на импорт на междузвездни разстояния.

Първият начин (използуването на традиционните за земляните транспортни средства) отпадна веднага. Беше свръхнеикономичен. Вторият (превръщането на материята от формата на вещество в транспортируема форма на поле и обратно) не отпадна веднага, но все пак отпадна. С такива неща беше много по-изгодно да се действа близо до безплатния източник на енергия — местното светило. Тоест много по-лесно, по-просто и най-вече по-изгодно би било да се граби Меркурий отколкото Оберон. За третия начин (прехвърляне на вещество от една планетна система в друга чрез «хиперпространствено катапултиране») можеше да се съди само по информационни източници с популяризаторски характер. Но май бе полезно да се сравнят пропускателните възможности на «ХП-катапулти» на изследователския комплекс «Зенит» — «Дипстар» и на смерча-феномен. При един сеанс на транспозитация «Зенит» е способен да прехвърли от Меркурий до Сатурн не повече от триста килограма маса: максимум двама души в леки скафандри. А пропускателната способност на смерча-феномен е милиарди тонове на разстояния, измервани очевидно в парсеци. «Хрус!» — и Япет отслабва с цял кубически километър... При това залпът от планината Мъгла беше слаб — дори катерът устоя на него. Ако именно това бе залпът на «ХП-катапулта» на смерча-феномен, енергетичната му мощ е въздишка на комар в сравнение с мощта на «ХП-катапулт» на «Зенит», комуто, за да се задейства, е нужен океан от енергия. Къде е логиката?... Логиката накуцваше с четирите си крака. Това — от една страна, А от друга — кой ще гарантира, че на хората вече са известни всички пространствено-временни закономерности? Никой. Сътрудниците от групата на Калантаров, които работят на «Зенит», знаят колко енергия е нужна за сеанс транспозитация на девет астрономически единици, но на никой от тях не е известно колко енергия изисква Хиперпространственото пренасяне на девет парсека. Или на деветдесет. Може би за такива разстояния енергията на залпа от кладенеца на смерча-феномен е напълно достатъчна. А след като мине известно време, ще открият неочаквано, че за разстояние деветстотин деветдесет и девет парсека ще бъде напълно достатъчна и енергията на джобно фенерче. Още не се знае какви открития ни очакват, след като бъде построено изцяло великото здание на физиката на Вакуума...”

Най-после Андрей стигна до мястото, където правата редица на високите витязи пресичаше границата на кратер №666 и насочи катера по протежението на пръстеновидния насип. Не искаше да се пъха в кратера, чието дъно му се струваше необяснимо светло на фона на тъмния ледорит, пък и, изглежда, нямаше особен смисъл да го прави. Достатъчно бе да измине четвърт от окръжността на насипа — до точката, откъдето фигурата на свръхвеликана щеше да започне да се вижда в профил. С други думи — „черното вретено“ щеше да стане достъпно за обзор.

— Гледай ти! — неочаквано се изтръгна от устата му.

Спря „Казаранг“ и впери очи в „черната лилия“. Бе готов да се закълне, че в момента на неволния му възглас китката на леко отметнатата встрани ръка на главната фигура отпусна леко окованите си в бронята на ръкавицата пръсти, но това по-малко го поразя, отколкото еволюцията, която бе претърпяло „вретено“. Чувствуваше колко е безпомощен. За втори път по време на „контактното“ разузнаване на планината Мъгла му се налагаше да бъде нищо неразбиращ свидетел на ефектни метаморфози във владенията на смерча-феномен. Вместо сравнително неголямото „вретено“, което той се канеше да види, пред обърнатия сега в профил гигант се извисяваше нещо много по-голямо — то страшно приличаше на силует на стилизирана лилия.

Реакцията на ръцете сякаш изпревари реакцията на мозъка му: Андрей рязко зави машината и я подкара по-далеч от кратера.

Стоп! Можеше да спре дотук — някои неща от еволюцията на лилиеобразното нещо му се бяха вече изяснили. Поне сега с помощта на задния обзор той наблюдаваше с очите си как ставаше това (наистина в обратен ред): „черната лилия“ се събираше в „пъпка“, която твърде бързо се преобразуваше в „копие с портокал“ или „вретено“, а после просто в „копие“ без ни най-малък намек за „портокал“. Хайде да потегляме обратно!...

Андрей погледна мрачно показателя за кислородното осигуряване, още веднъж проследи как малкото „вретено“ набъбва в голяма „пъпка“ и как от нея разцъфтява едро лилиеобразно „цвете“. Помисли си: „Какъв ли ще бъде плодът?“ — прехвърли катера през неравния пръстеновиден насип и вече без да мисли много, го насочи към кратера. Към кратер №666.

6. РАМОТО НА ГИГАНТА

До фигурата на „командира“ на най-многобройния отряд „космодесантчици“ отгук имаше около четирийсет метра. Дракарът не бе успял да измине и десет, а Андрей почувствува нещо недобро. Струваше му се, че спускането по вътрешния склон на пръстеновидния насип към плоското и относително равно дъно продължава. По време на движението „черната лилия“ се преобразува в огромно, засланищо половината околност „черно ветрило“, украсено с неவிждано големи кристали синкави топази. Долната част на неудържимо растящата дръжка на „ветрилото“ стана яркобяла, толкова ярко, че дори заработи светозащитната автоматика на блистера. Заинтригуван от поразителната еволюция на черното чудо, Андрей не обърна веднага внимание как се бе изменила фигурата на „командира“. Гигантът стоеше сега в наклонено положение — като „падаща кула“ — и ръстът му най-малкото се бе удвоил... С пространството също ставаше нещо. Какво именно — Андрей не можеше да разбере. И с полето на притегляне ставаше нещо. То отслабваше предателски незабележимо, но тренираното чувство на пилота усещаше промяната. Искаше му се да спре дракара и спокойно, без да бърза, да обмисли ситуацията. Андрей прехапа устната си под маската: страхуваше се да погледне показателя за кислородното осигуряване.

„Спускането“ в илюзорната вдлъбнатина на съвършено плоското дъно на кратера завърши с излизане на стръмен участък. Нагорницето не бе много голямо, но като че ли беше истинско, а не илюзорно. Андрей погледна далече напред — към обекта на „изкачването“, и почувствува, че му се завива свят, макар в това положение „падащата кула“ да изглеждаше почти паднала. Той не бе забелязал кога „Казаранг“ бе започнал да крачи по светлата повърхност на скафандъра на гиганта покрай огромния като цистерна набедрен балон, изпъстрен с цифри и букви (датата на техническия контрол, индекса, марката, техническия ресурс). Забивайки гекорингите си в невидимите за очите неравности, „Казаранг“ се движеше под исполинската ръкавица. Не беше много приятно — леко разперените и

свити над блистера пръсти изглеждаха удивително живи. Ръката на гиганта като че ли специално се бе вдигнала да хване дракара. Току-виж го хванала и смачкала като бръмбар...

Илюзията за изкачването изчезна, след като дракарът мина по бедрото покрай огромната сребриста скоба. На обикновените скафандри тази скоба е част от закрепващото устройство на резервните акумулатори. Работният режим на крачещия механизъм на катера практически с нищо не се различава от този в условията на безтегловност: сякаш се движеше покрай корпуса на танкер от класа на „Анарда“. Пък и размерите на супер-скафандъра бяха съпоставими с размерите на кораб за далечни рейсове — разликата не беше голяма.

Андрей подкара вляво от гигантския ръкав — бе решил да стигне до виолетовата издатина на местния „хоризонт“, за да погледне от другата страна на тялото на „командира“ и след това веднага, без да се бави, да се върне обратно. Той не се съмняваше, че тази овална, искряща с ярка белота по контурите си издатина е огромно копие на пръстеновидния държател, монтиран в нагръдно-страничното устройство на електро- и пневмокомуникациите. Сигурно така и беше, но не можа да докара машината до издатината: погледна заления с яростна синкавобяла светлина край на ръкава и разбра, че не трябва да наднича „от другата страна“. Автоматиката на блистера нямаше да може да се справи с такъв интензивен светлинен поток. Светлината от термоядрения (а може би дори и от аниhilационния) котел не беше по силите на блистера. Спомни си своите предположения за слабата енерговъоръженост на смерча-феномен и му призля.

Движението на „Казаранг“ към рамото на гиганта се съпровождаше от твърде бързо редуване на зелено сияние с пламтящосиньо — отначало различно оцветените участъци бяха зашеметяващо живописни, а след това настъпи пълна смяна. Синьото сияние се излъчваше от множество лампи и лампички, групирани в нееднакви пръстени около центъра на продължаващото да се разширява „черно ветрило“. И колкото повече „Казаранг“ се приближаваше до надписа на великанското рамо, толкова повече се проясняваше отпред някаква грандиозна картина и светоносните шарки се подреждаха стройно върху кадифеночерния фон, но... Андрей напразно се мъчеше да схване конструктивната същност на предмета на своите неволни наблюдения: ту му се струваше, че вижда

пред себе си декоративно изображение на спирална галактика (с неярко ядро и, обратно, с много ярки ръкави), ту че някой го дразни с вида на необикновено илюминирания със сини светлини полилей на „Байкал“ (вида откъм опашката на безектора). Лампите светеха право в лицето му.

Дракарът пресече огромния надпис АН-12 ДКС №1, а след това и широката, приличаща на парков килим-тротоар, стъклено блестяща ивица на катофота. Кръглият „хълм“ на рамото постепенно измени геометричната си форма: над заоблеността като над малък хоризонт „изгря“ правоъгълната издатина на раменния фар. Андрей спря машината и отвори хермолюка. Придърпа внимателно дъното на катера плътно до заляната със синя светлина повърхност. Излезе навън. Краката на дракара стърчаха с коленните си панти нагоре като крака на скакалец.

Почувствува се лилипут на рамото на Гъливер. Усещането не беше приятно. Погледна монтираните в ръкава на своя скафандър уреди, машинално отбеляза повишения фон на радиация и започна да се катери към плоския връх на правоъгълната издатина. Оттук „черното ветрило“ изглеждаше по-иначе: беше се издигнало, отпуснало краищата си някъде дълбоко надолу и, естествено, беше преместило пъстро-светлинните си владения по-близо до зенита.

Андрей вече се бе досетил, че „ветрилото“ е просто една голяма дупка в облачния свят на смерча-феномен, един изход, отворен в космоса, и сега чувствуваше ясно, че догадката му е вярна. Той бе развълнуван, но нещо съдържаше радостта му. „Твърде много са тия дяволски лампи“ — мислеше си той, в движение подготвяйки за работа извадената от фотоблинкстера кутия на видеомонитора. На птичите сборища, естествено, не слагат капани за мишки, но това все пак е по-добре, отколкото нищо. Може пък дори такава видеофиксация на „лампено-галактичния полилей“ нещичко да подскаже на вечно страдащите от недостатъчна информация специалисти.

Андрей насочи видеомонитора от долу на горе и от ляво на дясно. Оглеждайки с интерес грамадния като скала хермошлем на великана, обкръжен по контурите с ивица бяла, непоносимо ярка светлина, той направи крачка напред и в същия момент собственият му хермошлем бе разтърсен от взрив.

Зашеметен, почти контузен, хванал с ръце хермошлема си, той затъпка несъзнателно на място. Така бе свикнал с абсолютната тишина, нарушавана само от дишането му и от поскърцването на сглобките на скафандъра, че внезапно нахлулата в неизвестно защо оживелия шлемофон лавина от радиозвуци го оглуши като взрив. Трябваше му една минута, за да преодолее болезнената реакция на слуха и да бъде в състояние да улови сред звуковия хаос отделни ноти.

Дойде бързо на себе си и се успокои. Много от „нотите“ му бяха добре познати. Във всеки случай хоровото цвърчене на милиардната армия насекоми — „жътвари“ не го чуваше за пръв път. От хаотичното множество разнообразни и разнохарактерни съзвучия при известно усилие можеше да отдели по-тесни и асоциативно по-разбираеми акустични „пакети“. Не му беше трудно да разграничи сред тях „цвърчене“ (караха се врабци), глух „рев“ и нетърпеливо „ръмжене“ (стадо гладни лъвове атакуваше биволи), заглушили за няколко секунди дори хоровете на „жътварите“, гръмоподобен „плясък“ (паднал айсберг), чукане на „дървени камбани“ (квакане на тропически жаби), сънливо „жужене“ (лято, пладне, пчелни кошери), еднотонно и вибриращо свирене...

Като допълнение изостреният му слух явно доведе до изостряне на зрението: сякаш пелена падна от очите му и той най-после разгледа в детайли над главата си пъстро-ламповото съоръжение — ПЛС (по пилотски навик Андрей веднага съкрати названието до три букви). Но по-лесно щеше да бъде да измисли за него стотици нови названия, да ги римува, да ги запомни и изпее на два гласа, отколкото да асимилира мисълта и да се примири с нея, че не бе виждал нищо по-поразително, и най-главното, нищо по-грандиозно от ПЛС. Земната цивилизация никога не бе съзиждала нещо по-грандиозно. Какво можеше да противопостави тя на ПЛС? Всичките градове на Земята и градовете в Космоса, всичките бентове, кули, мостове. Всичките космотехнически обекти, целият космофлот. И щеше ли да бъде достатъчно — кой знае...

В основата на конструкцията на ПЛС лежеше не твърде правилна спирала. Тя започваше някъде толкова далеч, че не бе възможно да се каже със сигурност каква повърхност обрисуват кръговете ѝ — цилиндрична или конична. Абсолютно неправдоподобното, невероятното, неизвестно как и от кого

шлифованото някъде в космическите глъбини спирално съоръжение от свръхпланетарен мащаб толкова щедро отразяваше слънчевите лъчи, че на кадифеночерния фон на обкръжаващото го пространство не се виждаха звездите. Освен една. Освен тази, чиито лъчи ПЛС отразяваше и която за удобство той трябваше да нарича местно слънце.

Между другото Андрей забеляза, че ивицата бяла, непоносимо ярка светлина по хермошлема на суперскафандъра бе станала по-широка и по-ярка. За всеки случай отстъпи назад от линията на горнопредния прорез на рефлекторите на фара. Като всеки пилот професионалист той добре знаеше какво значи да погледнеш слънцето в открито пространство с лошо защитени очи. Още повече когато това слънце е синкавобяло... Опасенията му се потвърдиха: отразеният (той веднага разбра, че е такъв) син лъч удари отгоре и отляво сякаш с камшик по очите му — да се благодари, че светозащитната автоматика на лицевото стъкло заработи моментално. Той прикри очи с ръка и погледна в същата посока изпод дланта си. До него, буквално на около пет метра от собственото му рамо, в синята сянка на главата-„скала“ бавно се въртеше около своята... изглежда, диагонална ос някакъв странен синьо-зелено-черен предмет, не по-голям от „Казаранг“. А може би само отломък от предмет?... Трудно бе да се каже какво представляваше. Приличаше най-вече на сандвич. Между двете негладки, лошо изпечени „филии“ с грапава тъмносиня (като обгорен метал) повърхност преливаше със сини и зелени петна някакъв твърде дебел слой вещество, което много приличаше на живак. Огледалната субстанция, изглежда, играеше роля ако не на продължение на вътрешната повърхност на „филиите“ на сандвича, във всеки случай на здраво свързваща ги съставка. Това се виждаше и по вдлъбнатия от всички страни мениск на слоя и по това, че „филиите“ не спазваха твърде точно ориентацията си в пространството една спрямо друга. Между тях ясно личеше някакъв пространствен луфт. Дори по време на бавното въртене се виждаше как „филиите“ се плъзгаха по огледалната „възглавница“, притискаха я или я разтягаха. Опитай се да разбереш какво е. Машина ли? Детайл на машина? Отломък? Форма на чуждозвезден живот ли? Същество? В скафандър? Без скафандър? Разумно ли? Примитивно ли?

Андрей вдигна ръката си с висящия на верижка видеомонитор, за който бе забравил, и извика:

— Ей, ти!

„Сандвичът“ моментално престана да се върти и замря. „Интересно — учуди се Андрей, — как това нещо може да се фиксира в пространството?“ Обаче след рязкото спиране на въртенето „сандвичът“ демонстрира още по-учудващ кинематичен трик: горната „филия“ се отлепи от мястото си и светкавично отскочи далече напред, като изтегли след себе си блестяща лента огледален слой. Само след част от секундата покой долната „филия“ блесна с „обгорената“ си повърхност и повтори скока на партньорката си. Блестящата лента се прибра стремително — същински ластик, и се вмъкна в предишния обем огледален слой: след като отскочи на около сто и петдесет метра, „сандвичът“ възвърна първоначалния си вид. Нямаше и намек за реактивен начин на придвижване... В компактен вид „сандвичът“ заплува бавно по дъга, канейки се вероятно да се присъедини към голямата група подобни нему екземпляри.

Андрей хвана видеомонитора. Честно казано, той бе изгубил ума и дума, докато това чудо висеше редом с него и сега се радваше, че се махна. Ако представителите на чуждозвездната форма на живот бяха страхливи, това бе добре дошло за него.

— Ей, ти! — звънкото ехо отекна в шлемофона му. — Ей, ти!

Андрей се загледа подир отплаващия „сандвич“.

— Ейти-ейти-ейти!... — като скороговорка звучеше в шлемофона му и компанията сандвичообразни екземпляри (по брой навярно няколко хиляди) за миг се превърна в ярко и пъстро проблеснало ветрило от сребърни стрели.

Това действие му напомни нещо до болка познато... Ах, да! Разбира се! Така се разбягва на разни посоки в плитчините изплашеното стадо малки рибки... От какво или от кого се плашеха тукашните стада? Може би от приказливите си събратья?

Докато търсеше изпадналата в корпуса на видеомонитора черна бленда, три „дребни рибки“ (вече в компактен вид порядъчни „сандвичи“) влязоха в сянката на главата-„скала“ и се фиксираха като стъпала на подвижна стълба. Всяка от „дребните рибки“ бе два пъти по-голяма от първата посетителка. Зает с видеозаписа, Андрей не забеляза веднага появата на още една посетителка. А когато я забеляза, замаха с ръце и завика високо, със заплашителни интонации:

— Ей, ти!!!

Нито високият му глас, нито заплашителните интонации дадоха резултат: огромният „сандвич“ с тъмни многоъгълници вместо „филии“ (поради това приличаше на нахапано от всички страни парче пирог) продължаваше да се приближава с предишната си скорост, като се поклащаше в движение. Андрей се поправи:

— Ей, вий!...

Реакцията беше мигновена: три сребърни стрели прободоха пространството отляво и изчезнаха някъде зад гърба му. А огромното „сандвичище“ метна исполинска перлена лента сякаш над половината свят. Метна я и също тъй бързо си я прибра обратно. А след това вече на същото разстояние изглеждаше просто като синкава точка.

— Ейви-ейви-ейви!... — донесе ехото. И отново — още по-бързо, задавяйки се, на по-висок тон: — Ейви-ейви-ейви!

— Bravo! — каза Андрей малко объркан от стремителното развитие на събитията. — Наричам ви ейви! От нине и от веки веков!

— Ейви-ейви-ейви!... — чу той в отговор. — Веков-ве-ков-веков...

В черните дълбини на космическия океан току проблясваха като безпорядъчни фойерверки страхливи стада „дребни рибки“.

— От какво сте така изплашени?... — помисли на глас Андрей, а наум си помисли: „Съвсем чужд е този свят, да му се не види. Абсолютно чуждо пространство.“

— Плашени-плашени-плашени... — зазвуча пространството.

Някъде наблизо с гръмоподобни плясъци паднаха един след друг наведнъж четири айсберга. След това някой промърмори:

— Щом се пробуди Зора розовопръста, родена из здрача...

Андрей позна гласа си, но собствените му интонации, кой знае защо, не му харесаха. Гъсто населеният бързив свят притихна и сякаш застана нащрек.

— Какво е това цвърчене при теб? — попита гласът на Мъф Аган. — Откъде е това пращане?

Думите му звучаха ясно, веднага се разбираха, а въпросителната интонация беше неестествено вяла, безцветна, безжизнена. „Сякаш от оня свят — помисли си Андрей. — Трябва да се махам отук, докато е време, докато не ме е сполетяло нещо...“

Отстъпвайки назад, той се стараше да обхване с обектива цялата видима сферокартинна. Надяваше се, че може би ще успее да зафиксира

някои нейни участъци. Не му оставаше нищо друго, освен да се надява. Дори в сянката на исполинската фигура беше светло от заревото на синьобялото (а значи високотемпературно) местно светило. Самото то се намираше някъде далече долу, а ослепително белите ресни на короната му се виждаха едва ли не на нивото на маската на великанския хермошлем. Плюс много ярките светли петна отгоре. Оставаше му да се надява, че най-важната съставка на успеха на замисления видеозапис — слабичката светлинна защита на обектива на битовия видеомонитор — няма да го подведе поне в някои ракурси.

Разбирайки, че такава възможност може повече и да не му се удаде, Андрей, с приближаването си към дракара, продължаваше да лови в обектива всичко, на което се спираше погледът му. Случайно вдигна глава и забеляза на голямо разстояние колосално блестящо стадо „дребни рибки“. Ейвите се пръскаха стремително, само че не като ветрило, а във всички посоки. В кръг. Както децата рисуват лъчите на слънцето. Нещо ново... Сред бягащите ейви имаше много седефени ленти. Но най-голямата, най-ярката лента „димеше“ неподвижно (друга дума не можеше да се подбере) в центъра на всеобщото кръгово бягство. Напрягайки до болка очите си, той изведнъж разбра, че това е блестящият край на някакъв голям обект, изграден от множество ейви, събрани на едно място. „Димът“ се състоеше от сребрист „прах“, а всяка прашинка, без съмнение, беше ейв. Хиляди ейви бързаха да се слоят със строителите на обекта, а милиони други по непонятна причина малко преди това бяха хукнали презглава в противоположна посока. „Странни закономерности на чуждия свят“ — помисли си Андрей, спря се и вече с по-други очи погледна пламтящите със сини отблясъци-„лампи“ правоъгълни израстъци... Дали не бяха милиарди ейви? Спираловидно сборище? И нищо друго освен ейви ли? Той се обърна на другата страна. Помисли си тъжно, че ако с помощта на този примитивен видеозапис му се удаде да предаде поне една десета част от тукашните образи и впечатления, отдавнашната романтична мечта на човечеството за междузвездни контакти лесно може да се превъплъти в своята непривлекателна противоположност. Ако, разбира се, му се удаде... Той погледна обречено часовника. Опита се да задържи дишането си. Помисли си: „Къде е обещаната от Аверян способност дълго да не дишам? Или аз не съм още напълно узрял екзот?“ Цифрите на

часовника свидетелствуваха безстрастно: не беше дишал точно две минути и половина. Никакво постижение... И скоро щеше да му се наложи да съжалява, че екзотичната зрелост при него бе закъсняла. Улисан, той тъжно, но дълбоко, с пълни гърди въздъхна — съвсем неикономично. Излапа най-малкото двуминутен запас от кислорода.

Мехурът на блистера вече бе „изгрял“ над малкия (като играчка!) изпъкнал „хоризонт“, когато Андрей изведнъж забеляза, че звукът на непростително мощната му въздишка се бе сякаш запънал в ушите му: ни назад — ни напред. Нещо повече: започна да расте, заглушавайки останалите шумове. Заприлича на безкрайно тъжен шум, пукот и страшен тътен на задвижила се лавина. Звуковата картина се усложняваше от тревожното пръхтене на конски табун. Тътен, пръхтене, цвилене, тропот... Очевидно в пълно съответствие със зараждането на тези лавинно-табунни съзвучия иззад хоризонта изплува и се проточи вдясно над блистера колосално стадо „компактни“ ейви. Те се носеха бързо, твърде плътно един до друг, блестяха под лъчите на своето яростно светило и нямаха край. Неестествено синята сянка на свръхвеликана, трептейки, потъвайки някъде и отново изплувайки, се открояваше ефектно сред мозаичните сборища участници в грандиозния прелет на стадата. В това стадо склонността на единичните ейви да се слепват в плоски, сякаш отчупили се ледени блокови образувания беше очевидна. Впрочем от време на време в потока „ледени блокове“ със случайна геометрична форма неочаквано се показваше дълга, идеално правоъгълна „платформа“, която блестеше с огледалните си ръбове. Връщайки се при машината, Андрей бе принуден отново да пусне пътем в ход видеомонитора: надяваше се, че бе успял да хване в обектива мярналата се сред „ледените блокове“ огромна скоба за закрепване на резервните акумулатори...

— КА-девет — прозвуча в шлемофона. — Контакт.

Катерът изпъна краката си и потъна неуверено на място, мигайки със светлинните си сигнали. „Ох, дявол да го вземе!“ — изуми се Андрей и изрева:

— Стоп!!!

— Стоп! — спокойно го дублира шлемофонът. Машината замря на място. В бързината Андрей придвижваше краката си без „залепване“ на гекорингите и имаше момент, когато се завъртя на

единия си ток и едва не падна от рамото на исполина — ако това се случеше, щеше да лети дълго. Не беше проблем да полети в „Снегир“, по-сложно бе да се върне.

— Вдигни предните си крака — спокойно и властно каза познат глас.

Андрей онемя за няколко секунди: „Казаранг“ размърда лидарите си и наистина вдигна предните си крака. Корпусът на дракара се люлееше опасно над зелената пропаст, обхваната от пламтящо изумрудения пръстен на облаците; тялото на свръхвеликана стърчеше от пропастта като половината на танкер при изхода от горивозареждащия тунел на някой аванпорт. Той хвърли бегъл поглед на заледените гекоринги на машината и почти без да диша, изкомандува:

— Свали краката си.

— Добре, свали ги — позволи снизходително гласът.

Андрей се хвана за долния край на хермолюка и като пружина изхвърли своите без малко четвърт тона в твиндека. Удари се в отместените към борда товарни фиксатори; интуитивно почувствува, че машината мръдна от мястото си. Нищожната сила на тежестта му пречеше да се обърне. Китката на лявата му ръка се бе закачила в нещо — без да гледа, той скъса това нещо и добирайки се до креслото, видя смяната на картините от предния обзор: лампите на ПЛС отпред, блестящото стадо ейви, пламтящо изумрудения кант на ямата. Машината се обръщаше бавно, като крава върху лед, и се плъзгаше на разкрачените си крака. Стана това, от което се страхуваше: гекорингите практически бяха престанали да я държат. „По дяволите!“ — помисли си той, съобразявайки как при тези условия да не изпусне от контрола си движението на „Казаранг“. Машината се плъзгаше по посока към зелената, пропаст — много добре, значи — към къщи, но се плъзгаше твърде мудно. С три микроимпулса той я изравни по курса, затвори хермолюка и нарушавайки всички инструкции, без да прибира гекорингите, увеличи скоростта на плъзгането. Край на гекорингите, разбира се. „По дяволите!“ — помисли си той още веднъж. Толкова му бе омръзнало това равномерно крачене с металическите патерици, че при всичкия драматизъм на положението се радваше — вече не можеше да се надява на нищо друго освен на флаинг-моторите. Ако му е съдено да загине тук, ще умре като пилот в

полет... Наистина той не бързаше да минава на флаинг-моторите и да умира в полет. Отлагаше до последната възможност. Важното бе да се измъкне от чуждото пространство. Ако ще и на четири крака. За нищо на света не бе съгласен да загине в чуждото пространство.

— Доволен ли си? — внезапно го попита гласът на Мъф.

— От какво? — любопитствува собственият му глас.

— Ами, общо взето... от поведението му.

— ...И ако летателните му качества не бъдат по-лоши...

„Точно така“ — помисли си той. Почти не се вслушваше в папагалския брътвеж на чуждия радиоэфир, цялото му внимание бе насочено към движението на катера. Машината се плъзгаше по края на суперскафандровия люк два пъти по-бързо, отколкото при ходене (сякаш вместо гекоринги на краката ѝ имаше ски), а той искаше това да става още по-бързо — нямаше търпение да стигне поне до нивото на пламтящо изумрудения облачен пръстен. Не знаеше дали съществува в действителност ясна граница между двата свята, но този пръстен от облаци създаваше визуално впечатление за нея. Струваше му се, че под това ниво цвърченето и брътвежът на чуждото пространство трябва мигновено да изчезнат. Нищо подобно.

— Зара, Бара, бзис бой! — продължаваше да вика с различни гласове пространството. — Защо са тези маньоври?! Защо-защо-защо-защо... Прикрий тиловете, следи фланговете, а аз отговарям за фронталния пробив! Шедьоври трябва да се създават, шедьоври!

7. СНЕЖНАТА РОЗА

Скоростта на плъзгането растеше; вече нямаше съмнение, че полето на притеглянето на Япет влияеше върху засилването на „Казаранг“. Дракарът се гмурна в зеления полумрак под ръката на свръхвеликана. Време беше да даде спирачки. С лошо предчувствие Андрей започна внимателно да изтегля навън ноктите от петите на машината. Така и стана: скоростта рязко нарасна. Той почувствува увеличаващия се наклон и разбра, че лявата двойка крака е загубила контакт с повърхността на плъзгането. За секунда се обърка: нямаше никакви, дори курсантски навици за рационално спиране чрез триене.

— Капчица тщеславие, сигурна съм, че няма да ти навреди — заяви пространството. — Ди-ди-ди-ди...

Вирнала внезапно кърмата си, машината вече започваше да се преобръща през носа си, когато Андрей, разбрал явната безполезност на каквото и да е друго свое противодействие, реши да даде плазмен изстрел. Шпагите на виолетовите мълнии блеснаха над главата му, едно виолетово копие полетя напред и последното, което видя ясно, преди машината да се завърти като пумпал, беше стремително приближаващия се към него нашарен с цифри и букви набедрен супербалон-цистерна, обхванат от бледолилав пламък. Андрей се помъчи да отгатне кога ще последва ударът. Очакваше го отляво, но той се стовари на десния борд. Много тежък удар. Катерът спря.

— Ах, защо си ми такъв обикновен?... — тъжно попита пространството. — Ен-ен-ен-ен-ен...

Разтривайки мястото на хермошлема, под който сигурно щеше да се появи огромна цицина, Андрей разглеждаше замъгления от зелените струйки пара супербалон, димящата (очевидно точно тук бе попаднала плазмената струя) дупка във великанското зареждащо устройство. Пръстеновидният държател на зареждащия маркуч беше сплескан от едната страна при удара, предпазният капак — откъснат, но стърчащата от дупката игла на инжектора бе оцеляла. Андрей премести погледа си върху показателя за кислородното осигуряване, после върху цифрите на часовника и му стана ясно, че бе сгрешил в

изчисленията си с повече от половин час. Микросирената щеше скоро да завие...

Той вдигна глава, огледа познатия му облачен интериор (в сектора от върха на супербалона до протегнатата длан на свръхвеликана) и почти не го учуди твърде бързо изменилият се характер на светлината: нежната зеленина бе отстъпила мястото си на мрачен мъртвешкосин цвят. Андрей ни най-малко не се съмняваше, че неприятната промяна бе резултат от действието на плазмените изстрели. Смерчът-феномен ужасно не обичаше да го безпокоят. И най-нетърпимото за него безпокойство бяха ударите на плазмените струи. „Няма да ме пусне той да излетя оттук с флаинг-моторите — помисли си тъжно Андрей. — Тази синя мътилка ще е отреденото ми възмездие. Не остава нищо друго освен да чакам някакво суперпреобръщане.“

— А ако там, на танкера, ти стане непоносимо — продължаваше да глаголствува радиоэфирът, — ще ми съобщиш за това така: „Тъгувам за вас, много тъгувам-ам-ам-ам...“

Сирената зави. „Толкова весело още никога не съм тъгувал“ — помисли си Андрей, опитвайки се да си спомни къде е монтиран в „снегирите“ прекъсвачът на това гръмогласно микрочудовище. Докато си спомняше, следейки разпространяването на синята мътилка, сирената млъкна. И така — пет минути нормално дишане плюс осемнайсет минути за „последното желание“... Той накара „Казаранг“ да опъне крака, изстреля от корпуса пипалцето на манипулатора и го пъкна в дупката на зареждащото устройство.

— Увх-увх-увх... — задави се с финален вик пространството. — Спокойно, Льоха, спокойно!

Мисълта да се зареди с кислород от супербалона му дойде в главата още при първите метри пътуване покрай суперскафандъра. Не, дори по-рано, когато му се стори, че исполинът размърда ръката си. Куриозната възможност „да вземе назаем“ някой друг литър кислород от свръхвеликана бе погъделичкала въображението му и толкова. А сега със смесено чувство на неверие и налудничава надежда следеше как под натиска на манипулатора „иглата“ на инжектора се забива в муфата...

— Моя топко, веселяк, накъде заскача пак-пак-пак... Тате, гледай! Диви патици! Там! Там-там-там-там...

Не успя да прибере манипулатора — всичко стана мълниеносно. Само видя как от края на „иглата“ се изтръгна и бликна, кой знае защо, напреки струя бяла пяна. Внезапно инжекторът, пък и самата дупка на хранващото устройство изчезнаха със скоростта на взрив, той не успя дъх да си поеме — пред него вече бушуваше белопенест вулкан. По-точно, само му се мярна картината на бушуващ вулкан и веднага видимостта падна до нулата — отначало сивата мъгла покри блистера, а след това настъпи непрогледна тъмнина... И отново, както миналия път, реакцията на ръцете му изпревари реакцията на мозъка му: те инстинктивно извършиха някаква работа — повърхността на блистера се оцвети от нетърпимо ярка живачновиолетова светлина, машината подскочи вляво, но някаква по-мощна, страшна сила я подхвана, преобърна я грубо и след като я разтърси жестоко, я запокити в ревящото езеро от разтопен метал.

Последва рев, гръмовен грохот и непоносим вой.

Свръхскърцане!...

Тишина.

Струваше му се, че машината плава в тъмен тунел и леко се поклаща. След свръхскърцането това дори бе приятно. По вдлъбнатата повърхност на блистера и екраните се отразяваха шепа разноцветни сигнали, припламваха отблясъците на мигащите цифри-секунди. „В задгробното царство също има време“ — помисли си Андрей, внезапно осъзнал, че изобщо не диша. Някакъв спазъм в гърлото му бе затворил дихателните пътища — дробовете му сякаш бяха забравили да изпомпват въздуха. Но достатъчно бе да вникне в този поразителен факт и изпита мъчителна необходимост да диша. А нямаше какво...

Взриви аварийния патрон за кислородното поддържане. Главата му се проясни. Но не чак толкова, та да разбере къде, в кой затънт край на смерча-феномен бе запокитена машината. Наоколо нищо не се виждаше... Подозирайки, че вулканоподобното изригване на белопенестата маса има все пак отношение към течния кислород, той помръдна пипалото на манипулатора, раздвижи го пред носа на дракара (то се движеше леко) и го опря в издатината на блистера. Опитът да разчисти с пипалцето поне малко „прозорче“, беше неуспешен. Чувствуваше как машината се поклаща, как се върти около надлъжната си ос (без съмнение, имаше някакъв поток) и в същото време чувствуваше стремителното отслабване на и без това нищожната

сила на притегляне. Не беше ли признак за падането на катера? Не, просто... Динамичната картина на придвижването на машината беше сигурно идентична на падането ѝ в струите на водопад или върху срутвачката се в пропаст снежна лавина. Но всяка пропаст има дъно... Той се помъчи да отвори хермолюка — не искаше да се пребие със завързани очи. Капакът на люка не се отваряше.

Андрей изкриви в усмивка вдървените си под маската устни и благодари на съдбата за своите трийсет и три години прекрасно изживян живот. Помисли си, че идващите след него разузнавачи ще бъдат (непременно трябва да бъдат) по-късметлии, вдиша два пъти с пълни гърди боцкащия кислород и дръпна оранжевия лост на изстрелването.

По корпуса на „Казаранг“ премина лека тръпка — неочаквано блистерът се откъсна и полетя нагоре като бяло корабно платно. Андрей очакваше да види всичко друго, само не и това, и две-три секунди се взира объркано в добре познатия му кратериран ландшафт.

— Уррааа!... — замаян от радост, извика той, вдигнал нагоре разперените си ръце, прегръщайки заляното от слънцето просторно ледорадо на Япет, цялата система на Сатурн и целия Космос наведнъж.

Но след като поздрави родното пространство, той отново хвана ръчките, защото долу наистина зееше пропаст и катерът пропадеше в нея заедно с гребена на лавината. Вирнала нос и потопила дълбоко кърмата си в кипящите преспи снежен прах, машината се олюляваше, трепереше и се въртеше, падайки по такъв стръмен склон, че движението ѝ бе равносилно на свободно падане. Смеейки се като в щастлив сън, Андрей на пълна тяга се издигна над склона.

По време на десанта смерчът-феномен от пудинг с увиснали краища се бе превърнал в идеална колосална полусфера. В чудовищно яйце, потънало до половина в тъмния ледорит сред равнината Атлант... При излитането от белезникавия купол-исполин Андрей не можеше да откъсне погледа си от набъбващото на върха му необикновено красиво порцеланово-крехко образувание, което по форма много приличаше на роза. Обкръжена от десетки неярки дъги, снежнобялата красавица хвърляше многокилометрова черна сянка в северна посока, а южният склон бе залян от яркobelите езици на свличащите се лавини. Общата маса на вдигнатия от загадъчния взрив

леден прах навеждаше на мисълта, че цял отряд великани бе дал своя „кислороден дял“ за създаването на розоподобната суперскулптура.

Нахлулият в кабината след изстрелването на блистера снежен прах покри с плътен слой индикаторите и светлинните сигнали — нищо не се виждаше. Андрей навлезе интуитивно в траектория на доближаване до светещия над Япет „Байкал“ и форсира. А при орбиталната маневра, когато планетоидът се изправи като стена вдясно от борда, той забеляза в пространството между два кратера при източния склон на смерча-феномен космодесантен лагер и подсвирна. Такъв голям стационарен лагер... „Юначаги! — помисли си той. — Сигурен съм, че «Снежният барс» е пристигнал тук в пълен състав. Браво, Фролов! Това се казва оперативност!...“ После съзря около беззвучното чудо с бялото „цвете“ на върха множество светещи точки и чертички и уважението му към Фролов още повече нарасна.

При приближаването си до рендел-хангара на „Байкал“, възбуден, препълнен от радостно нетърпение, той за малко не катастрофира: забрави, че твиндекът е пълен със загребан от лавината сняг и при спирачния маньовър целият този товар снежен прах се строполи върху главата му. Очисти с ръкавицата криво-ляво лицевото стъкло и с мъка успя да издигне машината над правоъгълния отвор на вакуумствора. Повтори приближаването и тогава почувствува, че няма какво да диша.

Андрей не помнеше добре как вкара машината във вакуумствора, как откопча фиксаторите и направо от кабината скочи в розовия квадрат на отворения люк на междинния коридор. Скочи благополучно. Като видя висящата на лявата си китка скъсана верижка на видеомонитора, му мина през ума, че най-несполучливият му скок по време на десанта бе скокът в твиндека... Без да чака да светне пред очите му надписът: „Барично равновесие“, Андрей напипа закопчалката и отвори стъклото на хермошлема — горещият въздух с остра миризма на амоняк опари дробовете му. Кашляйки, с насълзени очи, той прекрачи комингса на скафандровия отсек и подхванат от транспортиращия механизъм, се озова в гардеробната скафандрова клетка. Изхлузи се от опротивялата му лепкава, пропита с амоняк, бронирана черупка и се спусна, олюлявайки се (не бе успял още да се адаптира към корабната гравитация), в банята. Едва под струите на ароматизираната вода намери време да анализира запечаталата се в

зрителната му памет картина: „Казаранг“ без блистер, побелял от снежния прах, като изпочупена от арктически бури лодка, каца на чистата, огледално лъскава палуба на рендел-хангара в съседство с два новички дракара. Такъв модел космодесантни катери още не бе виждал. Нещо средно между „Буран“ и „Казаранг“, но със свои особености: много ярка луминесцираща окраска (изумрудена с огненооранжево и бяла със сребърно); два чифта къси (вероятно прибрани наполовина в корпуса) крака; три ски (едната отпред, двете на кърмата); спретнати правоъгълни кошове на издадените от двата борда мотори за реверс... Неизвестният му модел (ако не го лъжеха очите) се наричаше „Вюга“. Беше чувал това название от проектантите на малкотонажни машини, но обстоятелството, че ескадрилите на „Снежният барс“ са вече снабдени с „вюги“, го озадачи. Впрочем нима можеше всичко да знае... Представи си колко ще бъдат учудени пилотите на новите дракари, когато видят заскрежените останки на изпомачкания музеен експонат, и се намръщи ревниво.

„Байкал“ се оказа учудващо немногочислен. Отивайки към своята палуба, Андрей забеляза през светлите прегради на прозрачните многослойни ветротунели над главата си само две прелитащи фигури (десантчици, ако се съдеше по сините им костюми и по начина на плуване в безтегловността с опънати ръце не встрани като всички, а напред). Пред вратата на капитанската каюта срещна свързочника Круглов. Поздравя го зарадван и попита:

— Какво правите, как вървят работите ви тук?

Круглов не му отговори. Стоеше, бръкнал дълбоко с ръце в джобовете си, гледаше го безмълвно, а на леко подпухналата му физиономия бе застинал изразът на печално-скръбно смирение. Изглежда си бе изпатил здравата за нещо от Ярослав.

— Валаев в каютата си ли е? — попита Андрей вече не толкова дружелюбно.

Свързочникът извади неохотно ръцете си от джобовете и направи вял, неопределен жест. „Какво ме зяпа това момче?“ — учуди се Андрей и веднага се сети за тридневната брада по лицето си. Опипа се с погнуса. Никой никога не бе виждал на борда на „Байкал“ първия пилот небръснат и немарлив, без униформа.

— Извинявай — не съм бръснат — каза той и забърза покрай анфиладата на слънчевите „пещери“ — да не би да срещне още някого.

Внезапно някакъв необикновен звук го накара да се обърне и да погледне Круглов, който стоеше с гръб към него. Свързочникът се смееше. До ушите на Андрей стигна нещо подобно на кокоше кудкудякане и тих възглас:

— Представете си — не бил бръснат!

Круглов изчезна зад завоя. Андрей почувствува как мускулите му се вдървяват. Влизайки в каютата си, помисли: „Добре те посрещат приятелите ти, първи пилоте! Сърдечно!“

В центъра на помещението се бе изправил някакъв човек в бял костюм.

— Тринайсет-девет, посещението се отменя — каза бързо Андрей. И едва след това проумя, че вижда собственото си стереоизображение.

Вгледа се — сякаш сънуваше. Това беше мемориална каюта. Каюта-паноптикум... Навсякъде по лъскавите вдлъбнатини на специално затъмнените стени се виждаха слаби отражения на неподвижната централна фигура. Неговата фигура. Четири декоративни квадрата-кладенци в прозрачните дълбини на стъкления масив сипеха отгоре скръбно-златиста светлина във вид на отвесни лъчи. Като допълнение помещението неочаквано се изпълни с тържествено-печалните звуци на органна музика. На фона на звездно-черното небе от каютата в открития Космос заплуваха светлинни редове, разказващи за подвига на първия пилот на суперконтейнероносеца „Байкал“. Година на раждане, година на смъртта.

— Какво е това!... — измърмори Андрей. Мина му мисълта: — „Да не са се побъркали всички тук?!“ — Тринайсет-девет — извика той. — Светлина. Спри музиката.

Нищо не се промени.

— Информация, контакт! — кипна вече Андрей.

Музиката млъкна, автоматът отговори с женски глас:

— Информационно бюро на база „Япет-орбитален“.

— Каква е фразата за обръщане към битовия автомат в каютата, откъдето се обаждам?

— Дванайсет-единайсет.

— Сменете индекса дванайсет-единайсет с тринайсет-девет.

— Прието за изпълнение.

— За незабавно изпълнение — подсказа Андрей. — Повече не ми трябват, край на връзката. Тринайсет-девет, махни изображението в центъра на каютата, музиката да не се включва. На прозореца дай морски пейзаж. В продължение на един час да се блокират всички канали за връзка, на запитването на който и да е клиент реагирай със сигнала „заето“.

Изображението на бялата фигура изчезна. В каютата стана светло: из цялото помещение се пръснаха, затанцуваха отразявани от вълните на приборя горещи слънчеви петна, в „прозореца“ нахлу ярка морска синева. Беше твърде тихо... Безупречно обученият автомат със старата си памет бе дал пейзаж без звуков съпровод.

— Шум на прибор — добави Андрей. — Малко по-тихо!... Така. На борда на кораба вече има ред. — Влизайки в битовия отсек, процеди през зъби: — Ще ви дам аз една „база“.

Хвърли авралния си комбинезон и още веднъж с голямо удоволствие се окъпа под душа, взирайки се внимателно в огледалата. Постоя малко в сушилнята. После бавно, старателно си възвърна вида на първи пилот на свръхскоростен суперкораб. Впрочем това се отнасяше само за физиономията му, защото първият пилот нямаше какво да облече: в гардероба намери само пакети комплекти формено облекло на космодесантчик с муцуната на снежен барс на ръкава... От минутата, когато срещна Круглов, не можеше да се отърве от впечатлението, че Валаев го няма на борда на „Байкал“, макар че по логиката на нещата абсурдността на това впечатление можеше да се смята стопроцентова. Никаква логика обаче не можеше да го избави от чувството, че на борда нещо не е наред.

Андрей отхвърли пакетите, понечи да отвори уста да накара автосистемата на битовия сектор да свърши необходимото и изведнъж се олюля: за миг му причерня и тялото му се отпусна в много странен, дълбок покой. Сякаш бе заспал за секунда, стреснал се бе и вече събудил. Погледна се отново в огледалото (мускулест, загорял, по бански гащета), сметна за по-добре да отложи разправията с битовата автоматика и по-скоро да отиде в спалнята.

Лежеше по гръб, наблюдаваше сновящите слънчеви петна по „сталактитите“ на тавана и се вслушваше във вътрешното си състояние. То не беше нормално. Отпуснеше ли се малко, и в ушите му внезапно нахлуваха многохилядни звукове и съзвучия — необятен

гласовит свят... Сякаш Галактиката, кой знае защо, приличаща на колосална пеперуда, с един многоцветен замах на крилата си бе измела остатъците от бента монолитна тишина и всичко, което преди се удържаше от този бент, се бе отскубнало на свобода с разюздано ликуване. И неспокойните му мисли, възбудени от многоцветния глъч, забързаха за някъде... Забързаха, забягаха, сплитайки се в колела, и се затъркаляха в огромния, умен, създаден за великани свят...

„Стоп!“ — каза си Андрей и с някакво неосъзнато, като че ли спазматично усилие се върна в обикновеното си състояние. Заповяда на битовия автомат да даде в „прозореца“ пейзаж на зимна гора. Гледайки потъмнелия таван, той разбра, че завръщането му в обикновеното „нормално“ състояние на нервите и чувствата не бе го успокоило и зарадвало. Стана му тъжно — имаше чувството, че бе захвърлил в дълбокия сняг току-що намерен на горската пътека приказан скъпоценен камък.

Опитвайки да се отвлече от новите си усещания, той попита:

— Тринайсет-девет, кой смени индекса ти с дванайсет-тринайсет?

— Операторите от централното информационно бюро.

— Аха, естествено... Кога го смениха?

Битовият автомат назова деня, месеца и годината.

— Виж ти — промърмори Андрей. — Ами ерата?

— Нямам сведения — възрази автоматът.

— Вярно, ти не можеш да имаш такива сведения — Андрей мислено произнесе присъдата над битовия автомат в каютата си: „Трябва да те ремонтират или да те сменят.“ За всеки случай се поинтересува: — Кое число сме днес?

Автоматът отговори.

— Месец? — добави Андрей.

Автоматът отговори. Андрей се усмихна

— Година?

Автоматът отговори и изказа съжаление, че не разполага със сведения за ерата.

— Искаш да кажеш, че ние с теб не сме разговаряли повече от осем години ли? — усмихвайки се, го попита Андрей. И тутакси разбра, че бе истина...

„Магия на цифрите — помисли си, смаян Андрей. — Магия на цифрите, умножена по ината на битовия автомат. Май съм готов да повярвам!“ Опита се да си представи Лилия дванайсетгодишна.

— Тринайсет-девет, свържи се с кухненския разпределител. Искан студен брезов сок. И колкото може по-бързо.

След минута и половина до главата му дрънна калъфът на пневмопрепращащата система. Андрей извади студената прозрачна кутия, напипа с пресъхналия си език тръбичката за изливане на сока. Пи и вече се канеше да пъхне кутията в калъфа, но отново я доближи до лицето си и потърси с очи датата на производството... Пръстите му смачкаха кутията, ръката му омаля. Беше невероятно...

И когато тялото му започна да потъва в някаква мека белота, той разтвори пръстите си, отпусна се и успя само да помисли: „За осем години и половина мога да си позволя разкоша да поспя поне един път нормално.“

... Лавината го носеше в тесния проток между заледените скали. Не беше страшно. Той тичаше в бурния снежен поток срещу вятъра и се смееше високо. Викаше гордо, заглушавайки тътена на страшната стихия: „Старт! Старт, дива котко, старт!“ — и знаеше, че непременно ще се вдигне във въздуха, и виждаше как падат в пропастта отломки от скалите, а стъпалата на бързите му крака бяха по-големи от тези отломки. Вятърът му подложи яките си гърди — той полетя и смеейки се, разпротря напрегнатите си под напора на въздушния поток ръце над кълбата снежен прах в клисурата и белите върхове на Хималаите постепенно ставаха по-ниски от траекторията на неговия полет, а над тях разцъфтяваше исполинска снежна роза...

В тази поза се събуди — във въздуха, до тавана. Долу се белееше квадратът на леглото му. Но щом осъзна, че няма безтегловност, че с полето на изкуствената гравитация всичко е наред, загадъчната подемна сила моментално изчезна и амортизаторите на дивана със съсък приеха тежкото тяло на пилота.

Андрей седна зашеметен, опипа гърдите си, ръцете, колената. Погледна розовите цифри на часовниковото табло: беше спал всичко на всичко половин час, но се чувствуваше прекрасно.

— Тринайсет-девет... — каза той фразата за обръщение. Канеше се да поиска обикновени дрехи, но размисли. Сега вече нямаше значение какви ще бъдат дрехите му. Някой бе оставил в гардероба

пакети с униформа на космодесантчик от отряда „Снежен барс“ — така да бъде. Андрей Тоболски, бившият първи пилот на бившия суперконтейнероносец „Байкал“ със спокойна съвест можеше да носи униформата на „Снежния барс“. Нали беше десантчик с осемгодишен стаж. Още повече — суперконтейнероносецът „Байкал“ очевидно бе престанал да съществува. Вместо него имаше база... „Япет-орбитален“...

— Трябва ли ви нещо? — попита го автоматът.

— Да — продума Андрей. — Трябва да намеря мястото си в моя сегашен свят...

8. СВЕТЛАНА

— Здравейте! На кого съм притрябвал тук, кой иска да ме види?

Андрей огледа гостната на Грижас (нищо не се бе променило оттогава), погледна младата русокоса жена, седнала с подвити крака в широкото кресло край пламтящата камина.

— Добър ден — му отвърна приветливо тя. Извади ръката си изпод много тънкия плетен шал, посочвайки креслото до себе си: — Моля, седнете както ви е удобно.

Той седна. Наведе се към топлината, която излъчваха неизгарящите, вечни цепеници. Непознатата сякаш очакваше нещо. Андрей я погледна. Тя се усмихна — в сивите ѝ очи трепкаха езичетата на пламъците в камината — и каза:

— Чувствувам, че е време да ви се представя. Светлана Аркадиевна Фролова, бивша практикантка в базата „Титан-главен“, в настоящия момент — медик на базата „Япет-орбитален“.

— Много ми е приятно — каза той. — Андрей Василиевич Тоболски, бивш пилот, в настоящия момент — екзот. И може би с добавката „супер“...

— Бих искала наистина да ви е много приятно.

Той я погледна.

— Може ли да ви наричам просто по име? — неочаквано го попита тя.

— Моля, направете ми тази услуга.

— Но само срещу вашето съгласие също да ме наричате просто Светлана.

— Смятайте, че сте получила съгласието ми, Светлана.

— Благодаря. Така ще ми е по-леко да разговарям с вас като с равен — поясни тя.

— Разбирам ви.

— И нека веднага приемем аксиомата: добавката „супер“ у вас, Андрей, е без всякакви „може би“. Комплексът присъщи на вашия организъм екзотични свойства наистина е уникален. Добре, че това е

известно сега и на вас самия. Ненапразно експериментирахте със себе си почти едно денонощие...

— А вие, разбира се, сте ме наблюдавали — Андрей ѝ кимна.

Светлана слабо се усмихна.

— Всеки има право да наднича в мемориалната каюта.

— При това не е трудно да се забележи, че от момента на моето появяване мемориалната каюта се е превърнала в жилищна.

— Вашето появяване... Там е цялата работа. Трябваше да разберем кой сте.

— Така ли, дори това? Е и... какъв е изводът?

— Положителен, с една дума.

— Тоест, поне мога да се надявам, че вие не се каните да ме унищожите физически?

Сивите очи на Светлана се разшириха:

— Вие... сериозно ли? — попита тя недоверчиво.

— Напълно.

— Разбирам... вие сте раздразнен, но... извинявайте, Андрей, вашето раздразнение изглежда малко... — Тя направи пауза.

— Какво?

— Екстравагантно. Съгласен ли сте?

— Не.

— Защо?

Той не ѝ отговори — седеше и гледаше огъня.

— Бъдете откровен с мен, Андрей.

— Казвам това, което мисля. Не е ли достатъчно? — Той продължаваше да гледа огъня.

— Не. Нужно е доверие в отношенията ни. По всичко изглежда, на нас двамата ни предстои взаимно общуване и... недоверието ни един към друг може да го превърне в изтезание.

— Не ви ли е идвало наум, че с мълчаливия си заговор вие ми отровихте радостта от завръщането?

— С какво? — тя не го разбра. — С какъв заговор?...

— Цяло едно денонощие аз никому не бях нужен тук.

— Ах, да, но вие нищо не знаете...

— Моя ли е вината? Да сте ме посрещнали приветливо, да сте ми обяснили нещо?

— Андрей — прекъсна го тя. — Не иронизирайте. Хайде да обмислим всичко спокойно, делово. И най-важното — поред. Да допуснем, че всеки, който се появява на борда на базата, по принцип го наблюдаваме не по-малко от двацет и два часа. Ако, разбира се, искаме със стопроцентова гаранция да отделим зърното от плевелите. Това мое съобщение не поражда ли у вас категоричен протест?

— Продължавайте.

— Аз казах: „Трябва да го наблюдаваме.“ Но ние вече се изморихме от безкрайни наблюдения, съпоставки, експерименти, анализи и свикнахме повече да се доверяваме на опита, на интуицията си. За осем години човек може много неща да научи. На мен например ми е достатъчно само да погледна и... Вероятно ви е трудно да следите разказа ми?

— Да, но вие продължавайте. Засега ми е ясно едно, че моето появяване тук след осем... хм... осем години отсъствие е за вас най-обикновено събитие.

— Не е съвсем така — възрази му Светлана. — Поточно: съвсем не е така.

— Тогава аз нищо не разбирам — призна си Андрей.

— Ще ви обясня. Работата е там, че вашето внезапно завръщане е уникален случай, но за съжаление то бе възприето тук като обикновено събитие. Освен мене никой... Впрочем тук няма никаква логика. Вие се появихте извънредно ефектно: от облака на снежното изригване, възседнал лавина, трудно беше да познаем машината ви. Десантчиците от южния щурмови лагер не успяха и дъх да си поемат, а вие вече бяхте в хангара на „Япет орбитален“. Дали не забелязвахте опитите им да привлекат вниманието ви, или...

— Ами вие надникнете в хангара и се позаинтересувайте на какво съм долетял. На всичко отгоре и кислородът ми бе свършил.

— Какво съвпадение!...

— Кое е съвпаднало?

— Вашето съвсем неочаквано появяване, странното поведение на Япет и... Дежурните, които оглеждаха старинния ви, лишен дори от признаци на кислородно осигуряване скафандър без колебание ви взеха за ефимер. Няма нищо учудващо...

— За кого са ме взели?

— За ефимер. Екзотът може доста дълго да не диша, но изобщо без кислород не може. Освен това за разлика от ефимера... — Тя погледна Андрей и сама си изкомандува: — Стоп! Виждам, че този термин не ви е познат.

— Улавям смисъла му, но за пръв път чувам да го използват за човек.

— Не, терминът „ефимер“ не се използва за хора... Ето виждате ли какво става, когато човек се опитва да обясни всичко наведнъж. — Тя се усмихна смутено и потърка с пръсти слепоочията си. — Съвсем забравих, че когато сте се запознали с Кобаев, функционерите на МУКБОПР само се досещали за способностите на екзотите да правят матрично-ефимерни копия. И, разбира се, не са знаели, че ефимерните копия могат да съществуват само от час и половина до двацет и два часа — не повече. Всички ефимери прекъсват еднакво съществуването си: деформират се бързо, сякаш се стапят — и после спокойно се превръщат в блестяща локвичка... На първо време ние се чувствахме отвратително. После свикнахме. Свикнахме с честите посещения на субектите в блестящи одежди, остротата на реакциите ни се притъпи. Дотам, че понякога само плъзнем поглед и отминаваме край него, нещастния...

— В блестящи дрехи ли казвате?

— Да. Макар че през последната година и половина дрехите им престанаха да блестят. Нашите ефимеролози свързват това с някакви скокове в еволюцията на смерча-феномен. Специалистите от групата на Калантаров посочват други причини... Но във всеки случай удобният индикатор за визуалното разпознаване на ефимерите изчезна. Сега се налага да се вглеждаме във всеки срещнат. Пулим очи един в друг... На пръв поглед дреболия, а животът ни се усложни. Ето ви пресен пример: преди една седмица в северния щурмови лагер някакъв незабелязан навреме ефимер се качил на един катер, издигнал се с него, не се справил с управлението и разбил машината. Впрочем възможно е в същата минута той да е прекратил просто съществуването си, а машината сама да се е разбила...

— Доживяхме! — помисли на глас Андрей. — Призраци в пилотските кресла на дракарите!...

— Ефимерите не са призраци — възрази му Светлана с добре доловима нотка на тъга в гласа си. — Ние нямаме понятие защо се

появяват и защо изчезват, само... Всъщност за нас ефимерите са недълготрайни, но напълно веществени и външно твърде точни копия на един или друг човек... или да кажем, екзот. Ако щете, скулптурно точни копия.

— Външно — натърти Андрей. Пред очите му натрапчиво се мяркаше гърбът на псевдодесантчика в твърдия скафандър „Снегир“... — А вътрешно?

— Ефимерът копира не само облика, но и особеностите на поведението на оригинала. На живия оригинал или на отдавна загиналия — все едно. Някои от нас, общувайки с ефимер, понякога „чуват“ гласа на оригинала. Звукът тук наистина няма нищо общо с копието — илюзията за гласа, колкото и да е странно, се поражда главно от оптичните ефекти. Така че молим да ни извините — при нас има само една категория призраци — призраци на гласове.

— Много уклончив отговор. Предпочитам по-прямите.

— Моля заповядайте. Ефимерите не дишат. Температурата на тялото им е нормална, сърцебиене и пулс не се чуват.

— И това ли е всичко?

— Достатъчно е, за да отклоним нашия разговор. Андрей, вие ще научите всичко от беседите си с ефимеролозите и темпоролозите. И едните, и другите неотдавна стигнаха до извода, че начинът на съществуване на ефимерите по нещо прилича на начина на съществуване на смерча-феномен. Но по какво точно — не е в моята компетентност.

— Разбирам...

— Виждам, че сте разочарован. — Тя се усмихна приятно, меко. — Ще ви кажа под секрет: след разговора си с темпоролозите вие ще знаете за ефимерите много по-малко, отколкото сега... А, да си говорим сериозно, въпросите за физическото съществуване на смерча-феномен и ефимерите са толкова сложни, че само за правилната им постановка бе създаден някакъв специален раздел в теорията за спиралната структура на Пространството-Време. Представям си как искате да си изясните всичко, но не трябва да бързате.

— Жалко, че този полезен принцип не е бил спазван в момента, когато скорострелно са ме взели за ефимер.

— О, вие сте злопааметен!

— Да, имайте го предвид.

— Сега ми е ясно защо вие дори в качеството на ефирер ужасно сте объркали нашето началство. Не току-тъй главният администратор на базата ме предупреди: „Наблюдавайте го внимателно, това е ефирер от някакъв нов тип...“

— Кой е главен администратор?

— Андрей Степанович Круглов.

— А, ето каква била работата!... — изтръгна се от Андрей. — Кажете, Светлана, защо, наблюдавайки ме, не сте могли веднага да отделите зърното от плевелите?

— Аз знаех, че вие не сте ефирер. Мъчех се да убедя Круглов.

— Е, и?

— Нищо особено. Последва поредният никому ненужен конфликт. И аз с безумно нетърпение зачаках кога най-после ще минат тези двайсет и два часа изпитателен срок, за да имам правото да изкрещя в лицето на Круглов...

— Извинете, Светлана, защо са нужни такива изрази — „безумно“, „да изкрещя“, „в лицето“?

Тя помълча малко, намотавайки на китката си края на тънкия шал. Усмихна се и каза тъжно:

— Сигурно от премного чувства. Исках час по-скоро да се срещна с вас, да поговорим... Та аз знаех, че вие сте нормален екзот, че не ви е нужен изпитателен срок и че такъв срок дори е вреден, тъй като реакцията ви на продължителната самота ще бъде по-скоро негативна. — Светлана въздъхна и пусна края на шала. — По начало вие ме зарадвахте с това, че ви бе нужен сън — ефирерите не спят. После, левитацията при вас мина нормално. Вашето недоумение ми показа, че сте още неумел левитатчик. Но когато вие, експериментирайки със себе си, ми демонстрирахте способността си да минавате през стени, аз, да си призная, помислих... Не е трудно впрочем да се досетите какво съм си помислила в този момент...

— А, когато аз... от гимнастическото помещение в банята ли?

Тя кимна.

— Самият аз бях не по-малко потресен — призна си Андрей. — Не знаех, че ще излезе нещо... Просто цветът на стената ми заприлича на тъмна „мембрана“... и реших да опитам. „Мембраните“ са участъци от мъгливите стени между кухините в центъра на смерча-феномен...

— Но нали стените на вашия битов отсек са от метални листове?

— Знам. Разбирате ли... Аз някак си много сериозно си представих, че пробивам „мембраната“. Или обратното, някак много несериозно. Сега дори не зная... Нещо ме накара да опитам. Възможно е да съм опитал просто на шега... и неочаквано стана. Какво... Никой от екзотите ли не може така?

— През стената ли? Не... Вие сте единственият. Ако, разбира се, другите не се научат.

— Не бих ги съветвал — каза Андрей.

— Защо?

— С удоволствие бих се отучил. Усещането не е приятно...

— Болеше ли ви?

— Не, но... Знаете ли, сякаш някой ме обърна наопаки и ме нашиба с коприва по вътрешностите.

— А сега? Мина ли това усещане?

— Да, усещането за вътрешно изгаряне отмина, обаче, знаете ли, чувствавам сърбеж, някакви неприятни бодежи в главата и гръбначния стълб. Странно е и някак си тревожно... Ще ми подскажете ли, Светлана, как ще свърши всичко това?...

Тя се усмихна. После не издържа и се разсмя. Той я гледаше мълчаливо.

— Ох, Андрей, извинете, моля ви се! Глупав смях!... Преди осем години и половина, аз, още студентка, много исках да отида на медицинска практика в системата на Сатурн. Но нима можех тогава дори да си помисля, че тук ще трябва да изслушвам оплаквания на пациентите си от жълти петна в очите след екстрасенсорно пренапрежение; от удари при случайна левитация в полусънно състояние! От сърбеж след проникване... извинете, след „пробиване“ на метални листове! Е, какво мога да ви посъветвам като медик в такъв случай? Старайте се колкото се може по-рядко да минавате през стени. По-често използвайте вратата, преди употреба не забравяйте да я отворите. Или поне се опитайте да избирате за „пробиване“ неметални стени!...

— Вашите препоръки ми изглеждат твърде разумни — каза Андрей, — приемам ги. Наистина по мое време тук стените бяха само от метал... Вие сте права, всичко туй е смешно и следващия път непременно ще се постарая да почувствувам комичното в ситуацията.

— О, велики Космосе! Най-малко исках да ви обидя!

— Вярвам ви. Кажете ми, Светлана, кой още от екзотите освен мен и Аган се намира тук, на борда?

Светлана го стрелна с поглед. След това дълго гледа мълчаливо огъня — не бързаше да му отговори.

— Андрей, вие бяхте последният човек, който видя Аган.

— Така ли? Че къде се е дянал от „Анарда“?

— По-добре попитайте къде се е дянал заедно с „Анарда“. Следите ѝ се изгубиха сред ледените астероиди в Зоната на мрака.

— Избягал е значи!

— Преди пет години в посоката, накъдето Аган откара танкера, бе регистрирано подозрително избухване. Специалистите смятат, че то е имало характеристиките на термоядрен взрив. Вероятно това е бил взривът на безектора на „Анарда“.

Андрей стана и се приближи до „прозореца“. Зад тъмните силуети на боровете в заснежената млада гора догаряше пурпурно димната ивица на северния студен залез. Не можеше да си представи, че Аган го няма вече между живите. Още по-трудно му бе да си представи, че Аган го няма вече между живите цели пет години. Не скърбеше. Той вярваше безусловно на всичко, което казваше Фролова, но този разговор му приличаше на странен сън. Преди пет години, преди осем... Да, той със собствените си очи бе видял в долината Атлант стационарния лагер на космодесантчиците и разбираше, че не е възможно да се създаде такъв лагер за две-три денонощия. Да, бе видял в хангара новите „Вюги“, и знаеше, че такива катери чисто и просто нямаше в системата на Сатурн в деня, когато на Япет се появи Петното. Най-после бе станал страдащ очевидец на кошмарните изменения на борда на „Байкал“. Въпреки всичко обаче не можеше да се пренастрои съобразно с поразителното изместване на времето, а като се помъчи да се застави да го стори — изведнъж с отчаяние почувствува, че за пръв път в живота си е близо до истинската паника!... Или че всеки момент при него ще влезе Грижас и с идването му незабавно ще се изясни, че пилотът Тоболски е наивна жертва на хитро замислена и гениално осъществена мистификация, или...

— Разбирам ви, Андрей — чу се откъм камината. — Но дори да стане чудо и тук да влезе Грижас, който сега лети на „Тобол“, все едно тези осем години не могат никъде да се дянат. Осем години, четири месеца и деветнайсет денонощия...

Андрей впери очи в подаващата се над облегалката на креслото подстригана глава на Светлана. Попита я:

— Да не би да четете чуждите мисли?

— Не, но не ми е трудно да отгатна настроението ви. Всяко ваше движение, всеки жест, посоката на погледа ви говорят много...

— Особено когато седите с гръб към мен.

Фролова не се помръдна. Гледаше мълчаливо огъня.

— Моля да ме извините — минутна слабост... — каза Андрей.
— Капитан на „Тобол“, предполагам, е Валаев, нали?

— Валаев вече не лети.

Андрей реши, че не е чул добре и попита повторно:

— Как казахте? Валаев вече не лети ли?

— Вината за случилото се с вас той стовари върху себе си и си подаде оставката. Не успяха да го разубедят. Няма да мога да ви опиша състоянието му. Разпитайте тукашните десантчици — някой от тях ще ви разкаже с какви усилия задържаха катера, на който Валаев смяташе да пробие с таран погълналото ви чудовище...

Андрей седна слепешката в креслото.

— Къде и... какъв е сега?

— В Калуга, в академичния музей на космонавтиката. Научен сътрудник в отдела за извънземни открития по темпорология... или нещо от този род.

— Екипажът на „Байкал“... сега основно на „Тобол“ ли е?

— Беше, но къде са в момента не зная... Не забравяйте, Андрей, че всичко това се случи преди повече от осем години.

Замълчаха. Андрей огледа помещението с тъжен поглед. Потрепери, като си спомни, как, идвайки насам, надзърташе в командната, пилотската и навигационната кабина.

— Кажете, Светлана, ще се намерят ли тук заедно с мен и вас поне десетина души?

— Струва ми се, че вие още не сте узрели за общуване с многобройна група. Иначе бих отстъпила мястото си на други заинтересовани лица. Разузнавачът на смерча феномен се очаква с голямо нетърпение.

— Да, вярно ви се струва. А голяма ли е тази „многобройна група заинтересовани лица“!

— На борда на орбиталната база те не са много — около сто и петдесет...

Андрей погледна Светлана.

— На Япет — продължаваше тя — са три пъти повече. Точният брой на заинтересованите лица в района на Япет, включително и аз, разбира се, е шестстотин петдесет и шест.

Мъчейки се да скрие объркването си, Андрей се пошегува:

— Не достига една десетица — щеше да бъде пълно съвпадение с номера на централния кратер на смерча-феномен.

— С ваша помощ пълното съвпадение е налице! — подхвана Светлана. — Вие сам струвате колкото десетина. Поне най-малко.

— Ее... благодаря, разбира се, но откъде го измислихте?

— Моят брат все повтаря, че ако Земята е способна още да ражда хора от вашия тип, земната цивилизация може твърде уверено да плава и по-нататък напред към своя нееднозначен прогрес.

— Вашият брат ме цени високо.

— А знаете ли за кои ваши две основни качества?

— Не.

— За чувството ви за отговорност пред света и за верността ви към дълга.

— Хубави качества. Но тях ги притежава всеки землянин.

— Заблуждавате се.

— Трябва да ги притежава — уточни Андрей.

— Това е друго нещо — трябва... Кажете, Андрей, защо когато ви се представих, не ме попитахте дали не съм роднина на Март Фролов?

— Избягвам да задавам твърде често еднотипни въпроси.

— Твърде често ли?

— Имам такова впечатление... Като че ли съм разговарял с брат ви преди три денонощия. Доста странният му отговор е удивително свеж в паметта ми. Между другото моята памет е твърде силна — осемгодишният срок не значи нищо за нея.

Светлана се усмихна слабо.

— Зная какво ви е отговорил брат ми, но на него наистина му е омръзнало да отговаря на този въпрос. По онова време в системата на Сатурн вече е имало около десетина наши роднини и еднофамилци, а като допълнение съм пристигнала и аз...

— Къде е сега Март?

— На Земята. В Института по пространството и времето той сега, може да се каже, е дясната ръка на самия Калантаров, един от водещите специалисти темпоролози. А всичко започна с това, че на бъдещия темпоролог му отнеха визата и му предложиха да напусне с танкера „Аелита“ системата на Сатурн. И той бе принуден да го направи. — Светлана погледна събеседника си отстрани и поясни: — Това беше, когато вие не се върнахте навреме и стана ясно, че нямате повече кислород.

— Разбирам. А имаше ли опити да се проникне след мен в недрата на смерча-феномен?

— Имаше. Безброй са опитите да се проникне там и с флаинг-машини, и с гъвкави манипулатори, и със снаряди със сондажни устройства. По различен начин се опитват да сондират вътрешностите на темпор-обекта... Моля да ме извините, но точно така наричат сега смерча-феномен. И до ден днешен за сондиране се изразходват много средства и усилия, а резултатите, както предсказваше Март, са скромни. Когато на Япет пристигнала „Вивера“, от процепа, за който вие сте съобщили, била останала само една плитка, запълваща се дупка. Космодесантчиците били вече готови да се спуснат в нея, но буквално на няколко метра от входа ѝ атаката се провалила. Започнали всевъзможни чудеса и десантчиците отстъпили назад, като пожертвували затъналия дълбоко катер. Добре поне, че хората успели да се спасят...

— Сврѣхскърцане ли е имало?

— И сврѣхскърцане, и обрѣцане наопаки, а най-неприятното — парализа на мускулите, които управляват движението на очната ябълка. За щастие всичко мина.

Андрей поклати глава.

— Тогава нищо ми нямаше на очите... А после? Процепът съвсем ли се затворил?

— Да. Всъщност с това започна и епохата на сондиране на темпор-обекта с всевъзможни апарати. Който и да е апарат, от какъвто и да е материал, потопен в това чудовище, от която и да е страна, под каквото и да е налягане, се движи в облакоподобната маса със смешна скорост: около една двайсета от километър в година. Ако се поинтересувате от дължината на кабелните шлейфове на първите ни

сонди, ще научите, че за повече от осем години сондите са навлезли в недрата на темпор-обекта на четиристотин метра...

— Казвате, че Март е предсказал това?

— Той много скоро разбра, че белезникавият колос не е просто екзотичен коктейл от добре познати физически свойства. Когато на „Титан-главен“ дойде съобщение за резултатите от изследването на „дупката“, той заподозря, че става въпрос за ясно локализиран обект от някакво видоизменено пространство-време! Март бе до гуша зает — изпращаше на Япет люгера „Вомбат“ с поредната група десантчици, но успя да подготви за екстреното заседание на научния съвет малък доклад, или, както сам казваше, „докладна бележка“. В тази „докладна“ феноменалното явление на Япет за пръв път бе наречено „Спирална структура на далечното действие на темпор-пространственото огъване“, а белезникавата повърхност на Петното — „оптическа граница на темпор-огъването с местен профил.“ Оттогава в научните кръгове смерча-феномен започнаха да наричат „темпор-обект“, а „Забележката на Фролов-Тоболски“ използват като увод в „Общата темпорология“.

— Какво общо има тук моята фамилия?

— Не толкова вашата фамилия, колкото вашите наблюдения — възрази Светлана. — Те помогнаха на Март да обоснове и защити пред научния съвет много нужната в ония първи денонощия работна хипотеза. Математическата обосновка на хипотезата си Март направил едва ли не в движение, докато изпълнявал организационните задачи час и половина преди изтичането на визата му, но тази обосновка сега се счита класическа в темпорологията... На същото заседание между впрочем научният съвет настоятелно поискал от УОКС да предаде незабавно „Байкал“ за орбитална база на разузнавачите на темпор-обекта. Още тогава било ясно, че на изследователската група ѝ предстои да расте количествено.

— Страстите, изглежда, са се били разпалили не на шега — предположи доста уверено Андрей.

Светлана кимна:

— Да, беше бурно време... Но някак си всичко се оправи. Колонията край Япет постепенно се стабилизира, Март свикна да ръководи работата на изследователите на темпор-обекта „дистанционно“, както сам казва. Впрочем дистанционният стил на

ръководство го измъчва и веднъж в полугодieto той неизменно подава заявление за преразглеждане забраната върху визата му. И всеки път УОКС му отговаря акуратно със стандартно-вежлив отказ.

— А той какво друго очаква?

— Виждате ли... Март, който знае защо, през цялото време бе убеден, че вие не сте загинали и че непременно ще се върнете. „Такъв човек няма да се загуби дори в гънките на темпор-огъването“ — казваше той за вас. По време на телевизионните сеанси той направи много опити да обясни с помощта на математически изчисления на мен и на другите, че еди-коя си формула предсказва в края на деветата година рязко свиване на границата на темпор-огъването и че вие имате шанс да издържите до този момент. Нищо не разбирах от доводите на математическата му логика, но те не ми и бяха нужни. Аз и така знаех, че вие ще се върнете. Чувствувах, че трябва да се върнете малко по-рано, отколкото обещавах формулите на Март!... В мене течеше някакъв странен ток на постоянно очакване.

„Наистина «Япет-орбитален» не е «Байкал» — мина му през ума, — а орбитална психолечебница.“

Светлана обгърна събеседника си с очарователния поглед на широко отворените си сиви очи и Андрей почувствува как клепачите му неволно трепнаха.

— Не се безпокойте — каза тя, — аз наистина не мога да чета мислите ви.

— Но можете да отгатвате настроението ми, а това е почти същото — възрази й той.

— Като медик съм длъжна да отгатвам настроението ви... Изглежда, ви смущава повишеният, както се изразява Март, потенциал на моите съпреживявания спрямо вас...

— Да, в определени моменти от нашия разговор започвам да се чувствавам, който знае защо, едва ли не ваш роднина. Но с Март сме поне задочно познати!

— Не мога още веднъж да не похваля вашата вече похвалена от самия вас силна памет — каза тя насмешливо и тъжно. — Надявах се, че нашето познанство ще бъде по-продължително...

— Извинете — прекъсна я той, — но стига сме говорили със заобикалки. Какво да правя — наистина не помня къде сме могли с вас да...

— Тук — промълви тя.

— Къде е това тук? В системата на Сатурн ли? Или в Далечния космос изобщо?

— На борда на „Байкал“, в приемния кабинет на Грижас, тоест в съседното помещение. Кога ли? Преди осем години и половина. Впрочем по вашата скала на времето съвсем наскоро... Минали са някакви си два месеца.

— А, ето коя сте била?... — Андрей с облекчение се разсмя. Той веднага си спомни корабния шампионат, втората си поред победа не по точки, а с нокаут, ироничните поздравления на Грижас, който преглеждаше в кабинета си пострадалия в суровия бой нос на победителя. Зад пулта на отворотелно съскащия физиотерапевтичен апарат асистираше дългокрако, от петите до главата забулено в бяло момиче, което Грижас, както обикновено, му представи твърде церемониално: „Струва ми се, че не се познавате, нали? Сега моментално ще поправим това. Моята млада колежка, медик-стажантка Светлана. Колежката временно — до пристигането ни в системата на Сатурн — изпълнява много отговорните и, направо казано, много почетните задължения на рейсов медик в сектор П. Но тъй като в пътническия сектор походите да демонстрира медицинското си майсторство са доста по-малко, отколкото в нашия, ние с колежката делим поравно плячката, която ни пада от време на време в двата сектора. Днес имаме късмет — в ръцете ни попадна най-големият албатрос на Далечния космос... Виждате ли, пострадала е хрущялната основа на носа му. Какво ще правим, колежке?... Тъй вярно — маска на Румкойл... Чувате ли, Андрей Василиевич? Колежката предлага радикален начин за лечение и след десет минути ще можем да ви поздравим не само с победата, но и с оздравяването ви. Ето че се запознахте. Моля да се обичате, няма да се побоя от думата, един друг, да си оказвате взаимно внимание. Убива ли ви маската?“ Грижас беше в добро настроение. Не бе изключено и настроението на колежката му да бе такова, но момичето много се смущаваше.

Пациентът също бе в добро настроение, та направи изпод маската на Румкойл някакъв подобаващ за случая комплимент. Не по нечий адрес, а изобщо за медицината. Обаче нещо стана с коефициента на разсейване и целият комплиментен заряд се стовари върху беззащитните емоционални центрове на младата, неопитна стажантка.

Това трябваше да се очаква: той бе твърде известен първи пилот на единствения в света „свр̀хполилей“, зрял мъж, с приятна външност, в разкошна униформа — на гърдите с албатрос и златна лилия, а тя — млада птичка, за пръв път изпърхала в Далечния космос. Разбра го, но беше вече късно. Опитвайки се да я погледне изпод неудобната маска, той само подсили ситуацията: все пак успя да види с крайчето на окото си нещо алено зад пулта върху бял фон. Никога не бе мислил, че нормалната човешка кожа може да почервенява до такава степен.

И ако Светлана не бе заговорила за това, той за нищо на света не би се сетил, че онова дългокрако, постоянно изчервяващо се (без особен повод!) неоформило се още момиче с поривисти движения и тази вече уверена в себе си, макар на вид още много млада жена, прелестен профил и плавни жестове, са един и същ човек!

Като обясни честно на събеседничката си своя тогавашен безпричинен изблик на веселие, Андрей ѝ се извини и изрази убеждението, че сега те като стари познати — почти приятели — много по-лесно ще общуват. Светлана, изглежда, разбра това по своему.

— Да, сега ние с вас сме почти връстници — промълви тя и събирайки безцелно в шепата си провисналия край на белия шал, добави тихо: — Много ви чаках... Много. През целите тези осем години улавях върху себе си съчувствени погледи... различни погледи, но вярвах, че ще се върнете. Знаех.

— Защо? — откъсна се от езика му съвсем неуместен, глупав въпрос и той изведнъж се почувствува истински глупак.

— Защото аз... ви обичам — каза просто тя. — И това започна при мен много по-рано, отколкото мислите.

Той не каза нищо. С бавно, меко движение Светлана свали от креслото дългите си, удивително стройни крака и плавно стана. Андрей се опомни, скочи също, неволно изправи раменете си и се изпъна. Ръстът ѝ го поразил. Разбира се, личеше, че удобно разположилата се в креслото жена е доста висока, но на него и през ум не му минаваше, че може да е почти колкото него.

— Не зная... изглежда, и така се случва: разглезен от внимание герой с приятна външност, известен пилот в красива униформа, с лилия на гърдите — продължаваше Светлана. — Да сигурно така се случва. Но при мен всичко бе по-иначе. Уплаших се, когато счупихте

перилата и паднахте в пропастта от високата тераса на нашата къщичка в хималайската туристическа база „Гъливер“. Още повече се уплаших, когато видях отблизо обляното ви със замръзнала кръв яке, окървавеното ви лице, парчетата биопласт по небръснатата ви буза. Беше много страшно, когато, преодолявайки слабостта си, вие с мъка вдигнахте глава, напъхахте в устата си с вдървена ръка шепа сняг и усмихвайки се със здравата си буза, попитахте едно от зяпналите ви момичета ще се намери ли в нашето бунгало телефон, чист биопласт и нещо по-подходящо за ядене от изпоплашените ученички. После цялата група ходихме да гледаме откъде бяхте „скочили“ в нашата долина. Човекът, който ни показва мястото, сигурно грешеше, защото оттам само птица можеше да долети...

Светлана се отдръпна към „прозореца“. Подчинявайки се на едва забележимия ѝ жест, добре запрограмираната битова автоматика смени бедния пейзаж на сивата зимна вечер с безбрежна звездна нощ. И Андрей отново неволно обърна внимание на осанката на събеседничката си. Плавните ѝ движения бяха грациозно-изящни... Създаваше се впечатление, сякаш от дълго време не е била на Земята и тялото ѝ вече е свикнало да живее изключително в условията на намалена гравитация. Но да не бъдеш толкова време на Земята, също е възможно само при изключителни обстоятелства. Да кажем, ако УОКС е разпуснал отделите си ОТ и ОЗ („Охрана на труда“ и „Охрана на здравето“). Гледаше я и чувствуваше, че е нещастен. Беше вече разбрал всичко и почти не я слушаше. Думите ѝ вече нямаха значение. Него във всеки случай те не трябваше да вълнуват.

— Пилотът с приятна външност — продължаваше Светлана — се появи в живота ми също много преди вие да заслужите златната лилия. В едно от предаванията на Агенцията за извънземна информация видях лицето ви и разбрах, че сте втори пилот на балкера „Фомалхаут“. Така се развълнувах — не ме свърташе на едно място. Дълго не можех да разбера защо... Поръчах си видеокопие на това предаване и оттогава стереопортретът на втория пилот на балкера „Фомалхаут“ бе постоянно с мен. И изведнъж — о, вълшебна случайност! — двамата се оказахме на един и същ кораб! Можех да ви виждам почти всеки ден, и то отблизо, понякога да разговарям с вас! А имаше и моменти, когато можех най-малко да се докосна до героя на моите девически сънища!... Знаете ли, бях щастлива. Сигурно ви е трудно да

разберете такова щастие, но повярвайте ми — аз бях щастлива. Внезапно вие заминахте на разузнаване — и се случи... това, което се случи. Направих всичко възможно да замина на Япет като помощник-медик на група десантчици с люгера „Вомбат“. Опитвах се нееднократно да превзема с атака непроницаемо-лепкавите стени на белия исполин и плачех от безсилие под акомпанимента на ехокашлиците. После, когато по време на една телевизионна среща Март ми обясни с много усилия физическия смисъл на идеята за темпор-огъването и ме посъветва да обърна внимание на скоростта на проникването на сондите, разбрах, че там не може да се проникне с груба сила. Трябваше някакъв друг начин. Но какъв?... „Ако темпор-огъването — мислех си аз — е резултат от дейността на неземец Разум, нима той няма да ме разбере?“ С часове стоях край-стените на чуждозвездната крепост, но и така не можах да видя нещо поне, което да прилича на вход в нея. Белезникавото чудо прояви пълно равнодушие към моите сълзи и молби... Като стоях пред стените му, аз често намирах съзвездието Дева, дълго гледах Спика — лъчите ѝ ми приличаха на струни, от които звучи омайваща мелодия... В края на краищата всичко това можеше спокойно да се припише на моето болно въображение, но само като споменах на Март за „звънкострунната Спика“, той ме погледна с несвойствен за него разсеян поглед и прекъсна връзката. Цяла седмица изчислявали нещо с Калантаров, вдигнали на крак всички в института, а после Март с учудване и възторг ми съобщи, че моята „звънкострунна“ най-добре от всички други звезди от този клас отговаря на условията за съществуване на вектор на далечното действие на темпор-огъването. Честно казано, така и не разбрах какво представлява „векторът на далечно действие“ в ракурса на теоретичната темпорология, но аз си имах свой ракурс. Просто чувствавах добре, че Спика звучи във въображението ми като струна, защото вие се движехте някъде там, в тая посока... Това е всичко... Останалото го знаете.

Тя млъкна неочаквано, сякаш се бе опомнила и съжеляваше, че бе дала воля на думите и чувствата си. Андрей очакваше това. Бе сигурен, че Светлана ще разбере: тя си е тя, а той е екзот и така всичко се изчерпва. Не са нужни лъжливи ситуации. Заради такива лъжливи ситуации между него и Валентина всичко свърши.

— Значи, казвате, Спика — продума той, за да наруши неловкото мълчание. — Като че ли е така. Когато експериментирах със себе си, се убедих, че възприемам ултравиолетовите лъчи като пламтяща белота. Ако се съпоставят океаните от пламтяща белота, които ме обгръщаха там, и обстоятелството, че Спика е аномално мощен източник на ултравиолетово излъчване, може с голяма вероятност да се твърди, че съм виждал именно Спика. По-точно — нейната ултравиолетова корона. Така предайте на Март при следващата ви телевизионна среща.

— Вече ще се наложи сам да обсъждате с Март подробностите от вашето разузнаване. — С леко махване на ръка Светлана върна зимно-вечерния пейзаж на „прозореца“ и добави: — При това днес, и то твърде скоро. Сякаш в отговор на вашия упрек по повод „заговора на мълчанието“ ние още днес ще започнем да ви включваме в сферата на намерените дискусии. След час и половина ще имате петдесетминутна връзка непосредствено с Института по пространството и времето.

— Да, време е да се запозная с брат ви — съгласи се Андрей и попита делово: — Кой ще бъде пръв?

— За какво говорите? — не го разбра веднага Светлана.

— За реда на връзките, естествено. Или на въпроса: „Как си?“, който отправяте към брат си, вие два часа чакате търпеливо отговор?^[1]

— Представете си — вече повече от три години между нас има двустранна връзка.

— Тоест как така?...

— Тоест приблизително със скоростта на видеотекторната връзка например между Москва и Ангарск — поясни тя. — Не ме гледайте така недоверчиво — не ви лъжа.

— „Зенит“ — „Дипстар“!... — досети се Андрей.

— Малко по-сложно: Земя — „Темп-2“ на Луната — „Зенит“ — комплекса „Дипстар“ — „Темп-3“ в нашата система. Свърхбързата двустранна връзка между Земята и системата на Сатурн е първият практически резултат от многогодишното изучаване на темпор-обекта.

— Не е малко.

— Да. Но Т-връзката е необикновено скъпо удоволствие и не я използват често.

— По време на Т-връзката ще се постарая да не допускам дълги паузи — пошегува се разсеяно Андрей.

— Но никой в целия свят няма да ви осъди, ако през следващите петдесет минути двустранна Т-връзка изобщо не спазвате регламента за паузите.

Андрей долови многозначителността на интонацията ѝ и разбра за какво намеква. Едва мърдайки неочаквано вдървените си устни, той попита с надежда:

— Кога? Още днес ли?

Светлана му кимна мълком. Без да сваля очи от нея, той попита:

— Лилия... сама ли ще бъде?

— Виждате ли, Андрей...

— Достатъчно. Може да не продължавате.

— Но вие трябва да знаете! — додаде рязко (почти извика) Светлана. — Когато на всички им стана ясно, че не сте ефимер, администрацията се опита да влезе във връзка с вашата — простете, ще говоря направо — бивша жена. Валентина Николаевна Гуляковска не можа да намери в себе си...

— Гуляковска ли? — прекъсна я Андрей. — Правилно ли чух сегашната ѝ фамилия?

— Да.

— Е... това е последното нещо, което исках да науча за Валентина Николаевна. — Андрей погледна часовника си. — Скоро ли е първата Т-връзка?

— След около четирийсет минути. След два часа пауза е втората. После, разбира се, ако нямате нищо против на първа палуба ви предстои среща с Аверян...

— Копаев ли?! Той тук ли е?!

— Тук са мнозина от вашите познати.

— Светлана, а къде са сега Кизимов, Йонге, Нортън, Лоре? Не питам от празно любопитство... Волю или неволю, но с тях четиримата, предполагам, сега съм в една компания.

— Разбирам ви — Светлана кимна. — Всички екзоти са тук — в този, както се изразяват десантниците, в този „измъчен регион“. Кизимов командува щурмовата група в южния лагер, Нортън — в северния. Йонге решава проблемите на десантно-техническото осигуряване на двата щурмови лагера. А пък Лоре (за учудване на всички) така се е увлякъл от темпорологията, че както казват, имал дори научни успехи. Поне аз съм чувала как Март в разговори с

местните темпоролози често се позовава на ефекта на „периферната T-дивергенция“, за пръв път описан от Жан Лоре. Между другото, именно ефектът на Лоре лежи в основата на изчисленията на темпор-вектора за T-връзка... Казвам ви всичко това, Андрей, за да ви убедя, че животът на екзота не е така ужасен, както си го представяте на пръв поглед.

— Благодаря ви, Светлана, за моралната поддръжка, но не е нужно да ме успокоявате. Насочвайки се насам, на среща с вас, за да не плаша много медиците, аз се освободих от чуждородния заряд, като докоснах с двете си длани екрана в гардеробното помещение на моя битов отсек. Но има ли голяма полза от това? Все едно аз нито за миг не забравям за „черната следа“ зад гърба си. Като ви слушам, не мога да не взема предвид, че вие по инерция все още виждате в мене човек и все още ме поставяте на едно стъпало със себе си. Но щом като само чуждородният заряд отново започне да се проявява, вие ще почувствувате монстъра в мен и с отвращение ще се отдръпнете. Аз съм екзот, Светлана. С други думи, аз съм монстръ сред вас — нормалните хора!...

— Тук няма хора — каза тихо Светлана. — Тук всички са екзоти.

— Как? И вие ли?

— И аз. И Круглов. И Копаев. С една дума — всички.

— Всичките... Шестстотин петдесет и шест ли са екзоти?!

— Шестстотин петдесет и седем — поправи го Светлана. — Тук има само екзоти...

---

[1] Информационните сигнали на който и да е вид електромагнитна връзка могат да преодолеят разстоянието между Земята и Сатурн за не по-малко от час дори при най-благоприятното разположение на тези планети относително една спрямо друга. ↑

„ВЕЛИКИЯТ ПРЕДХОДНИК“ ВМЕСТО ЕПИЛОГ

След прекрасно организираната от специалистите Т-връзка за телевизионната среща с Лилия Андрей напусна спортната зала, без да се преоблича, както си беше в бяло-аления тренировъчен костюм. Погледите на насрещните минувачи го накараха да обърне внимание на вида си и да се върне. Сега мина по друг път: през ветротунела направо в спортната съблекалня — не искаше да пресича пак опустялото и сякаш избеляло след сочните земни краски твърде просторно помещение. В главата му също беше някак си много просторно и празно... Той взе душ и облече непривичната за него униформа на десантчик. Извърши всичко автоматично, без да мисли. Не беше си възвърнал още способността да анализира състоянието си, да размишлява. Обзело го бе някакво странно спокойствие, граничецо със зашеметяване. Пред очите му — където и да погледнеш — блестеше със свежата си зеленина добре познатото им на него и на Лилия кътче в дендрариума, а посред алеята, в нажеженото петно слънчева светлина, стоеше непознато момиче: ни дете, ни девойка, несъразмерно, ъгловато, с изплашено лице и остри колене, като на сърничка. Една минута се разглеждаха един друг. После той го попита нещо — момичето не му отговори. Мълчеше, примижавайки раздражено от слънцето. Като всеки възрастен, объркан и разтревожен от упорството на детето си човек, той се мъчеше с въпроси да накара Лилия да проговори, но стената на отчуждението между тях изглеждаше непробиваема. Спаси го топката за тренировки. Той я подхвърли в ръцете си, удари я няколко пъти в пода и се постара да придаде на гласа си безгрижна интонация: „Моя топко, веселяк, накъде заскача пак?...“ Стената рухна: Лилия изтича съвсем близо до опънатите през алеята червени лентички (границата на действието на стереоефекта); той се взираше в непознатото лице на дъщеря си и не можеше да пророни нито дума. Нещо бе станало с устните му — не можеше да се застави да говори. Така и не си казаха нищо смислено.

Светлана беше права: петдесетте минути изключително скъпа връзка бяха запълнени предимно от разточително дълги паузи. Дванайсетгодишната Лилия се бе много изменила. Сега тя приличаше на братовчедка му Олга и на Валентина едновременно — някаква взривоопасна смесица... Андрей, който знае защо, се чувствуваше потиснат и разочарован. За петдесетте минути телевизионна среща с Март Фролов той получи от главния темпоролог чудовищен (иначе не можеше и да се каже) товар информация, тежък като ледена планина, но потиснат от тази тежест, все пак почувствува в себе си желание да мисли и да действа. Нищо че товарът на раменете му бе от рода на печалното бреме на легендарния месия, който го бе влачил по прашния път към добре познатия на цивилизования свят блискоизточен хълм. А след телевизионната среща с дъщеря си имаше чувството, сякаш и двамата ги бяха майсторски, хитро излъгали: на него му бяха подхвърлили чужда дъщеря, а на нея — чужд баща... Синовете и дъщерите на Земята отдавна вече, без да се срамуват, използват резултатите от уменията си да преодоляват смело твърде големи участъци пространство, но с резултатите от преодоляването на времето нещата стояха малко по-зле.

Както се бяха договорили, Копаев го чакаше до централния вход на Форума. Още когато Светлана му каза, че Копаев предлага да се срещнат във Форума, той се учуди, но не попита защо. Малко ли причини може да има, по които функционерът на МУКБОПР... бившият функционер на МУКБОПР да смята за удобно рандевуто под необятния купол на най-голямата зала на бившия кораб. Поздравиха се съдържано, без емоции — сякаш вчера се бяха разделили; с театрално-тържествен жест Копаев изкомандува на автоматиката да разтвори крилата на огромната врата и го покани да влезе пръв. Той погледна в залата и сърцето му неволно заби по-силно. Човек можеше да си помисли, че централният вход на Форума води в една от централните кухни на смерча-феномен...

— Откъде е видеозаписът? — попита Андрей.

Копаев го поведе мълчешком в дъното на залата — покрай извитата редица озарени от зелено сияние „Снегири“-исполини. Пръстите на великанските им ръце, отметнати по познат начин малко назад и встрани, стърчаха живописно в метализираните ръкавици. Андрей вървеше след Копаев и си мислеше, че всяка среща с

бронзовоухия блондин се съпровождаше неизменно от някаква изненада.

Седнаха в средата на залата — на двуместен диван с облегалки за ръцете.

— Откъде имате всичко това? — Андрей обгърна с поглед великанската редица на „Снегирите“.

— От съдържанието на твоя видеомонитор — каза Аверян. — Не го ли познаваш?

— Познавам го, но аз бях загубил видеомонитора си.

— В твиндека — поясни Аверян. — Беше замръзнал и залепнал за фиксаторите — едва го отлепихме.

— Ясно... Никога не бих и помислил, че един битов видеомонитор може да даде такова качество на изображението и да има такъв широкоъгълен режим на работа.

— Той не може — това е моя работа — възрази Аверян. — Не без помощта, разбира се, на висококоректурните устройства. Трябваше много да се потрудя, но затова пък има резултат! И на теб ще ти бъде по-лесно.

— В какъв смисъл?

— Нямах ли намерение да ни обясниш всичко това?

— А какво трябва да обяснявам? Очите ми там виждаха съвсем както твоите тук сега.

— Моите очи виждат тълпата твои ефимери — отбеляза Копаяев — и ми е интересно да узная как успя да ги наплодиш толкова много!

— Мои ефимери ли?... Сигурен ли си?

— О, велики Космосе! Да не би да са мои! Всеки има индекса и номера на твоя скафандър: АН-12 ДКС №1. Дори оттук се вижда.

— А името на кораба? Защо е „Лунна дъга“?

— Мислил си сигурно там за „Лунна дъга“, така ли е?

— За „Лунна дъга“ е невъзможно да не се мисли. Особено там — Андрей премести погледа си върху светлозелената кула на двайсет и пет метровия гигант. — Аверяне, ти по-добре се ориентираш от мен в генеалогията на ефимерите...

— Искаш да ме попиташ чий образ е бил скрит зад стъклото на хермошлема ли?

— Да.

— Разкажи ми при какви обстоятелства се надигна срещу врага тази страшна войска.

Андрей му разказа.

— Ясно... — провлачи Копаев, но веднага сам се поправи: — Ясно е само едно: твоят единствен нормален ефимер — да го наречем Н-ефимер — е попаднал в някаква възпроизвеждаща среда, която е изиграла ролята на размножителен агрегат. И в резултат — ето ти цяла армия производни. Да ги наречем П-ефимери.

— Ти не ми отговори на въпроса.

— Възможни са два варианта: в скафандъра може да е било копие то на Николай Асеев или твоето. Има ли голямо значение кое точно?

— Няма — каза сухо Андрей.

— Ти искаш твърде много от мен — продължи Аверян. — Лично аз съм склонен да отдам предпочитание на втория вариант. Иначе защо това чуждо пространство, без да се стеснява, високо, из цялата Галактика, може да се каже, е обсъждало интимните факти от биографията ти? Убедително е, нали?

— Не. Защо източникът на интимните факти да е било обезателно копие то? Защо да не е оригиналът? Както вече знаеш, и на мен самия ми се случи да бъда известно време в чуждото пространство.

— Твърде много искаш от мен — повтори Аверян.

Андрей го погледна. За осем години и половина Копаев като че ли не бе се изменил външно и му беше трудно веднага да определи какво липсваше на сегашния Копаев в сравнение с предишния, който там, на парапета на басейна, умееше с ловкостта на делфин да заобиколи какъвто и да е логически риф... Но явно нещо му липсваше...

— Губиш ловкостта си на функционер на МУКБОПР — помисли на глас Андрей. — Губиш формата си.

— Отдавна нямам нищо общо с МУКБОПР.

— За какво те...? — Андрей имитира звучна плесница.

— За същото, за което и теб сега... — Копаев издуха от дланта си въображаема пращинка. — По-далеч от пилотското кресло. Категорично и завинаги.

— Тук вие много интересно се заблуждавате, млади момко... Извинете, екзоте. Но няма да ви разочаровам.

Очите на Кобаев се присвиха от напрежение. „Ама веднага усети — помисли си Андрей. — Интуицията му както преди е наред.“

Стереоизображението на плътния строй на ефимерите-богатири се смени от стереоизображението на грандиозната спирала на пъстро-ламповото съоръжение — границите на залата сякаш се отдръпнаха в заляната със синьо сияние безкрайност.

— Грандиозно нещо — каза Аверян, гледайки ПЛС. — Просто не можеш да повярваш, че се състои само от... Впрочем ти успя ли там на място да разбереш от какво се състои?

— Да, от множество ейви.

— Как? Как ги наричаш?

— Ейви — повтори Андрей и обясни защо.

Кобаев го изслуша с интерес — разказът му направи силно впечатление. Попита:

— Разказа ли на Март? Какво мисли той?

— Не зная. Нямахме време за дискусии.

— А ти какво мислиш?

— Ще ми е по-лесно да ти обясня какво не мисля.

— Добре — моментално реагира Кобаев. — Какво не мислиш?

Андрей се намръщи, но като погледна Аверян в очите, разбра, че няма да може да отложи разговора „за после“ и каза:

— Не мисля, че ейвите могат да бъдат носители на Разум. Тяхното „интелектуално“ равнище не е по-високо от „интелекта“... мм, да кажем, на вируса на грипа.

— Така ли? Значи са примитивна форма на живот?...

— Знаеш ли... не съм сигурен, че са форма на живот. Разбира се, в нашата интерпретация на понятието „живот“. Не мисля, че начинът на съществуване на ейвите е близък до начина на съществуване на белтъчните тела.

— Да, май че е така — кимна му Аверян. — Той по-скоро прилича на начина на съществуване на електро-кондензатора. Или, да кажем, на електро-акумулатора.

— Не, и това не е.

— Позволете, но... ако тук не подхожда дори такова понятие като „примитивна форма на живот“...

— ...Значи има смисъл то да бъде заменено с понятието „сложна форма на предживот“ — прекъсна го Андрей.

— Какво означава понятието „предживот“?

— Нещо вече немъртво, но и още неживо според нашето разбиране.

— Мдам... — измънка Копаев.

Андрей го попита:

— Когато си правил корекцията на видеозаписа... забеляза ли там поне нещо, което да прилича на планета?

— Не.

— Аз — също. Налага се работната хипотеза: ейвите са продукт на еволюцията на извънпланетния предживот. Оскъдните запаси околосвездно вещество, където са „пасели“ колонии първобитни ейви, и щедростта на енергетичния поток са довели до необикновен поврат в еволюцията на протоейвите. Ще си позволим да пофантазираме малко... Да кажем, че в резултат на някакви гравитокинематични причини колонията протоейви преминава от стадий на хаотично натрупване в стадий на змиевидно проточено стадо. По-нататък става по-сложно: змиеобразната форма се преобразува в спирала. Тоест налице е основният компонент на темпор-огъването. Но какво представлява темпор-огъването от интересуващата ни гледна точка? Далечно действие. А практически далечното действие е най-неикономичният вид пренасяне на материята от една област на пространството в друга. И когато навитата на спирала колония протоейви най-неочаквано получава солидна инжекция от нужното ѝ вещество, развитието на колонията се извършва по пътя на затвърдяването на този полезен навик да се навива на спирала. По такъв начин протоейвите първо изсмукват цялото „безстопанствено“ вещество от околностите на своето светило. После се заемат с околностите на чуждите светила. Ето я, така да се каже, на пръв поглед... голата схема. Фролов в основни линии е съгласен с нея, макар че направо се ужасява от примитивизма ѝ. Но, както ти казах вече, ние нямахме време да дискутираме.

— Разбирам — каза Аверян. — За вас къде по-важно е било да обсъдите с всички подробности идеята за Външния приемник...

— А ти откъде знаеш? — любопитствува Андрей.

— Е... още не съм загубил някои и други навици.

— С всички подробности... За половин час, та дори и при превъзходна двустранна връзка, тази идея не може да се обсъди подробно.

— Точно така! Ние за седем години не можем да я асимилираме както трябва. Защо Март ти разкри веднага плана за организирането на Първа звездна с помощта на Външния приемник?

Андрей не му отговори. Оглеждайки стереоизображението на сините лампи на ПЛС, той чувствуваше върху себе си втренчения, пробуждащ поглед на своя събеседник.

— Можеш и да не ми отговаряш — каза Аверян. — Сега и на децата е ясно, че Външният приемник е дал първия си сигнал за готовност да работи в режима на далечно действие. Познах ли?

Андрей премълча отново. Не защото имаше намерение да крие от когото и да било получената от Март нова информация, а само защото пред далечен път не му се говореше за този далечен (та дори и да е звезден) път. Преди той не можеше и да мечтае за полети към звездите — пределът на мечтите му беше Далечният космос — и предложението на Март да оглави Първа звездна експедиция го завари неподготвен. Това внезапно предложение го зашемети: не знаеше дали да се радва, или да се ядосва. Но, от друга страна, вече му беше ясно, че независимо от собственото си желание ще трябва да участва в Първа звездна. Останалите екзоти също вече разбираха, че в името на безопасността на човешката цивилизация Земята не може, не бива да приема в своето лоно шестстотин и петдесет екзоти...

— И на децата е ясно — повтори Кобаев, като превключи нещо на облегалката за ръката, — че нашето пребиваване край Япет свърши. Сбогом, таборе мой... Гледай внимателно — показвам едно от компактните стада на твоите ейви в едър план. Какво ще кажеш?

— Какво трябва да кажа? — попита Андрей, разглеждайки стадото. В центъра му ейвите се бяха сплели в огромна, неравномерна по дебелина, леко изпъкнала платформа. — Искаш да ми дадеш да разбера, че централното струпване прилича на ръка в скафандрова ръкавица, гледана от страни ли?

— Защо да „прилича“? Та това е образувана от ейви китка на ръка в скафандрова ръкавица.

— Е, и? Аз видях там и други детайли на скафандъра „Снегир“, образуван от стотици и хиляди ейви.

— А цели „Снегири“ не видя ли там? Ето, полюбувай им се.

Кобаев рязко увеличи един от участъците на първия кръг на спиралата на ПЛС.

Андрей се вцепени.

По покрития със синкав „обгар“ участък се виждаха безброй правоъгълни ровове и хълмове, които много приличаха на полуразрушени стъпаловидни пирамиди; повечето от хълмовете служеха като постаменти за тъмносини скулптури — също полуразрушени. Оцелелите изваяния на „Снегирите“ стърчаха в безпорядък по ръба на една съвършено перпендикулярна пропаст — като истуканите от Великденските острови.

— Ръстът на „Снегирчетата“ е от порядъка на три километра — съобщи Аверян.

— Да — измърмори Андрей, — внушителни са...

Над скулптурите висеше сребристосин облак разпръснати ейви.

— Не ти ли се струва, че наблюдаваме процеса на саморазрушаването на спиралата?

— Ти така уверено зададе този въпрос, сякаш процесът на саморазрушаването не поражда в теб никакви съмнения.

— Не поражда — потвърди Кобаев, показвайки увеличението на диаметрално противоположния участък. — Ето, виждаш ли, навсякъде е същото. Твоят видеомонитор е запечатал трагедията на сдружението на ейвите.

— Как да разбирам това?...

— Като недвусмислена констатация на обстоятелството, че нашето нахлуване сериозно е повредило механизма на жизнеосигуряването на колонията чуждозвездни твари. И се страхувам, че процесът е необратим. Колонията агонизира, Андрей... Поне на мен така ми се струва.

— Ах, на теб ти се струва, ето какво било!... — Андрей почувствува остро желание да се окаже насаме с Кобаев в оградения с въжета квадрат на ринга.

— По-кратко! — каза му спокойно Аверян. — Няма да отречеш, разбира се, че широкомащабното слепване на безмозъчните твари в скафандрообразни скулптури сигурно е проява на масов екзотизъм в беззащитната им среда, нали? Представяш ли си за какво става дума? Масов екзотизъм! У нас е единичен, а у тях — масов! Онова, което

остави върху тялото на земната цивилизация малка, макар и доста болезнена драскотина, нанесе смъртна рана на тяхното стихийно завило се на спирала безмозъчно струпване.

— Измисляш си — промърмори неуверено Андрей.

Кобаев изкомандува на автоматиката на Форума да освети сферообзора. Андрей потърси с очи района на Япет с белезникавия купол на темпор-обекта и се намръщи. Онова, което вчера все още беше гладка, светла полусфера, сега приличаше на мръсносив, равномерно хлътнал остатък от стапяща се преспа...

— Механизмът на жизнеосигуряването на колонията ейви е сериозно повреден — повтори Кобаев. — Ти изпълни мисията си не само на разузнавач, но и на спасител на космическите луни. Япет във всеки случай е спасен — тукашният темпор-обект може смело да си поръча реквием.

— По моя вина загива чужд предживот?... — продума Андрей, гледайки Аверян и надявайки се тайно, че бившият функционер на МУКБОПР поне с нещо ще му възрази. — А може би работата е още по-сериозна — може би загива предтечата на чуждозвездна цивилизация?...

— Успокой се — възрази му Аверян. — Ние, земляните, бяхме принудени да се защитаваме. И после... кой ти каза, че спиралата е единствената колония в този район? Между другото, бих искал да предложи на вниманието ти една любопитна панорама... Може би ти ще я обясниш?...

Отначало той не разбра каква „панорама“ освети Кобаев на сфероекрана: видя пъстър, разноцветен свят, пронизан във всички посоки от блестящи нишки... Но като забеляза в краищата на някои нишки тъмни правоъгълничета, Андрей бързо се досети:

— Ейви! Нямам представа къде, в каква среда е направен видеозаписът, но това са ейви. Тоест — половинки на ейви.

— Този видеозапис е направен с помощта на микроскоп. Виждаш микроскопичните половинки на ейвите, открити от медиците в плазмата на кръвта на екзотите. Искаш да ме попиташ защо не са били открити веднага ли? Защото половинките ейви се сцепват здраво с тялото на екзота и в резултат взетата за анализ кръв по нищо не се отличава от кръвта на нормалния човек. Единствено само може би с повишеното съдържание на хормони. Екзотът затова и притежава

екзотични свойства, защото блестящото вещество на ейвите стимулира рязко почти всички жизнени процеси. Впрочем това странно вещество е способно да оказва въздействие не само върху живата материя — то дори кара металите да променят физическите си свойства.

— Може би успоредно с разрушаването на темпор-обекта вече се извършва и процес на разрушаване на чуждородния стимулатор?...

— Имаше такава хипотеза.

— Е, и?

— Не се потвърди. Вътре в нас нищо не се променя. Изглежда, така ще трябва да доживеем живота си. А той, както ни уверяват специалистите, ще бъде от порядъка на петстотин години. Най-малкото по около триста-четиристотин години на нас с теб са ни гарантирани.

Андрей подсвирна.

— Откровеност за откровеност — каза Копаев. — Получен ли е сигнал за далечно действие?

— Да.

— На какво разстояние е вече Външният приемник?

— На 250 хиляди астрономически единици.

— И така — до Проксима на Центавър остават около 20 хиляди... Далечко ще е новото светило, до което ще се добираме.

— Март казва, че е по-добре да не се бавим с прехвърлянето. На голямо разстояние у темпоролозите могат да възникнат усложнения.

— М-да... Значи скоро тръгваме на път... Кой ще бъде пръв?

— Аз.

— Ще влезеш в историята като първия човек, проникнал през хиперпространството в Свръхдалечния космос.

— Като първия екзот — поправи го Аверян.

— Мисля, че грешиш. Хората — нашите прародители, ще припишат на себе си тази заслуга.

— Имат пълното право — заслужили са го.

— Не съм на себе си — призна си Аверян. — Като при първия скок с парашут: докато се готвиш — ходиш с високо вдигната глава, а като погледнеш отгоре — коленете ти се разтреперват...

За да отвлече другаря си от лошите мисли, Андрей каза:

— В мълниеносния си разговор с Март аз не улових всички тънкости на механиката на увеличаването масата на кораба, който носи външния приемник. Нали ако ВП по принцип копира работата на

комплекса „Зенит“-„Дипстар“, работната маса на новия комплекс също не трябва да бъде по-малко от работната маса на „Зенит“.

— Какви ти тънкости! — намръщи се Копаев. — ВП е изстрелян към Центавър с новичък кораб-носител. А по успоредни курсове са изстреляни в същата посока в автоматичен режим кораби-ветерани. По брой са два пъти повече, отколкото е нужно, за да може поне половината от тях да стигнат до границата на 200-хилядите астрономически единици. За там заминаха добре познатите ти „Лунна дъга“, „Констелейшън“, „Варяг“, „Наутилиус“, „Спейсджампър“, „Глория“, „Есмералда“, „Грийн рей“, „Дисквъври“, „Мираж“, „Фомалхаут“, „Кавказ“... Дори службата за космическа безопасност отдели за това дело два свои крайцера: „Ийгл“ и „Агюмънт“. От новите заминаха „Амур“, „Вилюй“, „Иртиш“ и „Лена“.

— Уха! — искрено се учуди Андрей. — Истинска армада!...

— И цялата тази тълпа от летящи в автоматичен режим кораби в края на краищата трябва според плана да се съедини в едно цяло, да образува работна маса, за да заработи Външният приемник. Ще ни прехвърлят на борда на носителя на ВП като по видеотектор. Ще наречем своя свръхкораб с някое наше, родно име... да кажем, „Слънце“... и пилотируемият етап на експедицията ще започне. На Първа звездна експедиция... А теб, разбира се, ще те назначат капитан на „Слънце“.

— Някога ти ми предричаше, че ще стана капитан на „Тобол“. Помниш ли?

— Помня. Но сега не аз ти предричам, че ще бъдеш капитан на междузвездния рейдер, а...

— А кой?

— Твоята бъдеща жена. Светлана Фролова-Тоболска.

— Интересно — каза Андрей. — Защо си решил, че тя е моята бъдеща жена?

— Да не би... вече да е настояща? — премигвайки невинно, попита Аверян. — Е, стига, успокой се! За настоящата се пошегувах. А колкото до бъдещата... Не мисля, че самата Светлана се е шегувала. Всичко, което се отнася до теб, тя възприема напълно сериозно и това вече е доказано. Нали предказа годината, месеца и деня, когато ще изплуваш от белите дълбини на темпор-обекта!...

— Продължаваш ли да се шегуваш? — осведоми се Андрей със скучаещ глас.

— Съвсем не! Да не мръдна от мястото си, ако всичко не беше точно така. Да знаеш само какво беше тук, когато тя обяви годината, месеца и деня!... Започнаха всевъзможни приказки, слуховете плъзнаха като змийчета... Накратко казано, Круглов, разбира се, се разяри и се опита да изкорени „средновековното магьосничество“, „безцеремонното шарлатанство“, „гледането на кафе“ в базата, а когато ти наистина изплува в предсказания ден, те обяви за ефимер... Трябва да го извиниш, той действуваше честно, по убеждение...

— Ще го извиня. На междузвездния рейдер ще бъдат нужни добри свързочници. Както между впрочем и добри координатори.

— Добрите свързочници тук са колкото кратерите на Япет. А добър координатор... извинявай, има само един и това съм аз.

— Скромно и с достойнство казано — похвали го Андрей.

— Аз говоря сериозно! Свързочници в нашия табор има едва ли не повече от десантчици. Толкова много надойдоха за една година! Може и да не повярваш, но факт е, че мнозина буквално горят от желание да дойдат в нашата зона. Днес стана модно да си екзот. Особено когато се изясни, че екзотите са потенциални дълголетници. Смелчаците проникваха в Зоната по всевъзможни пътища, на какъв ли не вид транспорт, с всички позволени и непозволени средства. А веднъж целият екипаж на „Дипстар“ ни дойде на гости в пълен състав! С една дума, стигна се дотам, че след като пусна на Япет всички членове на семействата, службата за космическа безопасност затвори херметически зоната за всички останали. — Копаев помълча малко и добави: — Сега вратата на тази клетка ще се отвори, но по посока към звездите...

— Не, Аверян — вече без да слуша събеседника си, каза Андрей, — ние няма да наречем нашия междузвезден рейдер „Слънце“. Ще го наречем „Великият предходник“.

Андрей докосна с краката си стъклената, осветена в червено повърхност на централния кохертон^α и почувствува как лапите на транспортното захващане върху бедрата и раменете му се разтвориха. Горещ пламна зелена светлина. Андрей огледа сферообразната камера. В нея нямаше нищо особено. Освен може би двуцветното осветление и

прозрачните дискове на петте кохертонна, в центъра на камерата, които приличаха на подставки на обърнати нагоре с дъното чаши за вино на високи столчета.

Той се размърда по навик в скафандъра да провери дали са свободни движенията му, затвори стъклото на хермошлема си и каза тихо:

— Готов съм!

Отговориха му и още една минута той слушаше предстартовите наставления. Чувствуваше някакво неудобство. Потърси причината и разбра: не беше свикнал преди старта да стои прав, на крака, в нефиксиран скафандър.

— Всичко е наред — със спокоен глас изрече шлемофонът. — На добър път, Тоболски! Стартът е в момента „нула“. Изходът — през синия люк. След хиперпрехода чакаме връзка. Довиждане, капитане!

— Десет — каза автоматът. — Девет, осем, седем, шест...

По-скоро! Четвърт милион космически единици на един дъх!...

— Три. Две. Едно...

„Тръгваме!“ — успя да помисли Андрей и видя как зелената и червената полусфера си смениха местата. Зумерът записука. Последва пневматично изхвърляне. Отляво се отвори синият люк? Люкът на борда на „Великият предходник“.

След един месец екипажът на първия междузвезден рейдер „Великият предходник“ се готвеше да посрещне най-привилегированата група от състава на експедицията.

Андрей стоеше неподвижно в центъра на наблюдателната площадка на рендела. Стиснал зъби, гледаше звездите и чакаше новини от темпоролозите, които отговаряха за хиперпространствения преход. Боеше се дори да погледне часовника си. Когато му съобщиха, че преходът по някакви си причини е отсрочен с пет и половина минути, той се разпореди да предават всички акустични сигнали от приемната камера по канала на общокорабния шпикер и побърза да отиде в най-близкия до люка на ВП-комплекс рендел.

Долови зад гърба си някакво движение, обърна се и видя рендела така препълнен, че нямаше къде игла да падне. Пред него бяха напрегнатите лица на Кизимов, Нортън, Круглов, Йонге, Копаев...

Ренделите на борда на „Великият предходник“ бяха твърде големи, но този не можеше да побере всички желаещи да бъдат поблизо до люка на ВП...

Зумерът изписука. Напрежението достигна своя предел. И изведнъж... детски гласчета-звънчета. Бъбрене, смях. И гласът на Светлана:

— Не се безпокойте, всичко е наред! Просто Петенка за малко да падне от кохертоната. Къде ви е изходът?

— Стойте по местата си! — предупреди гласът на дежурния темпоролог. — Ще ви посрещнат и изведат.

В рендела зашумяха и се заусмихваха. Всичко беше наред — медикът и първата група деца по всяка вероятност бяха направили хиперпространствения преход благополучно.

Андрей погледна часовника, премести погледа си върху съзвездието Дева и заслушан в детските гласове, си помисли: „Е, започна се... Заселването на Галактиката...“

КРАЙ

ПРИЛОЖЕНИЕ

Космическата техника от последната четвърт на XX век, естествено, не дава още ясна представа за междупланетните пилотируеми космически кораби на бъдещето. Затова при описанието на междупланетния транспорт на бъдещето авторът на романа „Лунна дъга“ не може да се опира само на терминологията на съвременната космонавтика, а е принуден да използва отдавна приети в речника на морския флот термини, на които придава обаче качествено ново съдържание. За удобство на читателите даваме кратък речник, поясняващ специализацията на космическите кораби (КК) и космическите катери, които се споменават на страниците на романа:

Балкер — товарен КК с трюмове за извънгабаритен и насипен товар.

Балкер-трамп — товарен КК от типа „балкер“, предназначен за рейсове по всички възможни посоки на Слънчевата система (за разлика от лайнера, който извършва рейсове по определени маршрути).

Гулет — малък спасителен безекипажен КК с мобилно базиране; гулетът се извежда в зададената орбита на патрулиране около някоя планета или планетоид и реагира автоматично на сигналите за бедствие в патрулирания район.

Дракар — общо название на космодесантни катери от всякакъв тип.

Крайцер — военизиран КК на службата за космическа безопасност.

Люгер — малотонажен КК за транспортни цели в пределите на лунните системи.

Рейдер — специално оборудван скоростен десантно-разузнавателен КК от висша класа за Далечния космос.

Тендер — малотонажен КК за транспортни цели в Близкия космос.

Туер — специализиран КК с мощни двигатели; използва се за принудителното засилване на КК за далечни рейсове в стартовия коридор.

С аналогична цел даваме и кратък речник на малко употребявани в практиката или измислени от автора термини:

Апарел — касетъчно-жлебов хангар (открит тип) за малкотонажни космически кораби (КК), лихтери и катери в големи орбитални бази и терминали.

Атриум — шахматообразно вътрешнокорабно пространство, съединяващо техническите, жилищните и битовите палуби на голям КК; атриумите се използват за междупалубна връзка с помощта на изкуствена гравитация и въздушни потоци, регулирани автоматично.

Безектор — централен корпус на многокорпусен КК, където е разположена групата на главния (основния) двигател.

Безекция — струйно-импулсно изхвърляне на плазма от стеларатора на основния двигател на КК.

Блистер — прозрачно покритие на кабините на летящите машини с авиационно или космическо предназначение.

Вакуумгифи — приемно устройство за автоматично изхвърляне или прибиране на маркучи и кабели в условията на вакуум и безтегловност.

Вакуумствор — покрита, но не херметизирана палуба на голям КК.

Видеотектор — видеотелефон, съединен с паметта на информационен център, която улеснява търсенето и включването на нужния абонат.

Космическо пространство — условно очертан обем пространство, достъпно за пилотираните КК; Близкото космическо пространство (Близкият космос) се простира до пояса на астероидите между орбитите на Марс и Юпитер. Далечният космос няма определени граници — те се разширяват успоредно с усъвършенствването на пилотираната космическа техника.

Гекоринги — специален влакнест материал, който се използва за подметки на скафандрите и краката на машините, за да се осигури достатъчно здраво сцепление с почвата, леда или дори с гладката

повърхност на палубната настилка в условията на безтегловност или слабо привличане.

Калдера — чаша на голям кратер.

Карпон — помещение на борда на многопалубен КК, където се пресичат пневмо-транспортните артерии.

Катофот — сигнален отражател, изработен от материал, който отразява равномерно светлината във всички посоки.

Керамлит — извънредно здрав прозрачен материал от модифициран кремък (силициев двуокис).

Клюз — отвор в борда на кораба.

Кохертон — устройство за фиксиране на космонавта в камерите за хиперпространствен преход.

Комингс — бордюрчета над палубата, ограждащи отворите (люкове, шахти и др.), или изобщо — високи прагове на борда на КК.

Колиматор курсов — електронно навигационно устройство, което осветява на екрана на пилотската кабина разноцветни нишковидни кръстове, определящи адекватността на изчисления и действителния вектор на курса.

Космен — професионален работник в космическото пространство.

Лазектор — мощен лазерен излъчвател за дистанционно предаване енергия на лихтерни двигатели.

Лацпорт — подвижен капак на голям трюмен люк или на бордово преддверие на КК.

Ледорадо — повърхност на ледените спътници на планетите-гиганти Юпитер, Сатурн, Уран, Нептун.

Ледорит — горният слой на кората на ледорадото, който се състои от порест, рохкав лед, на места твърде тъмен поради силикатни примеси, метеоритен прах, радиационни ефекти и микрометеоритна ерозия.

Лидар — лазерен локатор.

Лихтер — транспортен КК, чиито двигатели получават дистанционно енергия от външен източник — мощни лазерни излъчватели; лихтерите се използват за извеждане в орбита на товарни контейнери и пътнически сектейнери, за транспортно осигуряване на обратни товарни и пътнически потоци и за различни транспортни операции в ниски орбити.

Палер — система на импулсно-лъчев пистолет.

Параван — детайл от предпазно устройство в системата на механизмите за меко акостиране на КК към орбитални бази и терминали.

Плашер — горна плоскост на въртящ се кръг, на който са закрепени амортизаторите на съединените едно с друго кресла.

Пневмоски — ски на въздушна възглавница.

Потерна — тунел с квадратно сечение; тунелен преход-коридор (преддверие) с квадратно сечение.

Релинг — предпазна ограда (ограждане) във вид на бордюр или перила на корабите.

Рендел — наблюдателна площадка, наблюдателен, диспечерски или операторски пункт под прозрачно прикритие.

Репликатор — фотоелектронно устройство, осигуряващо почти стопроцентна прозрачност на материала, от който се изработват блистерите на кабините на космическите катери, покритието на ренделите, лицевите стъкла на хермошлемовете на скафандрите на космодесантчиците; когато репликаторът е включен, материалът с нормална прозрачност става практически невидим за човешкото око.

Римба — тропическа гора в Индонезийските острови.

Ротопулт — подвижен пръстен, образуван от блоковете на пулта; за удобство на оператора пръстенът на ротопулта може да се върти в хоризонтална, вертикална или наклонена плоскост спрямо операторското кресло.

Сектейнер — транспортен модул с херметизиран комфортен салон за пътнически рейсове в пределите на Близкия космос.

Селенген — човек, роден не на Земята.

Сунгул-хроматичен екран — телевизионен екран с толкова ясно изображение и точно предаване на цветовете, че у зрителя се поражда илюзията за непосредствено виждане.

„Желая ви синхронна безекция“ — пожелание, адекватно на „Приятно пътуване?“, разпространено сред пилотите от космическия флот; свързано е с обстоятелството, че нормалната работа на основния двигател на КК е невъзможно без синхронно подаване в стеларатора на микродози термоядрено гориво и без инициращите микровзривове на мощните лазерни импулси.

Скаф-ЗАХВАЩАЩО УСТРОЙСТВО — захващащо устройство за фиксиране на скафандрите в гардеробните помещения на КК.

Старт-люнет — специално поддържащо и насочващо устройство за привеждане на безкрилите йоносферни лайнери (иглолети) в строго вертикално стартово положение в пусковия канал на кулата на катапултара.

Стеларатор — пространство в двигателя на КК, където става иницирането на термо-ядрения взрив на работното тяло (най-често на микродозите от сместа на бор и водород); с помощта на свръхпроводящия соленоид около стеларатора се образува мощно магнитно поле, което изтласква високотемпературната плазма и нейното изтичане създава реактивна тяга, засилваща КК със скорост, достатъчно висока за стигане до лунните системи на Далечния космос за нормален срок.

Твиндек — товарно отделение в кабината на космическите катери.

Терминал орбитален — възлов пункт на космически линии, космодрум със специални служби, осигуряващи рейсовете на КК; в комплекса космотехнически съоръжения на орбиталния терминал влизат пристаните, хангарите, складовете, товароразпределителните и товарокомплектуващите складове (магазини), слънчевата електростанция, пътническата гара, помещенията за летателния и обслужващия персонал, едрогабаритните антени на връзката, аванпортът, работилниците, резервоарите за зареждане и др.

Тонфони — звукови колонки с насочено звучене.

Трегер — конструкция на опашката на еднокорпусен КК с навивки от соленоид, които обхващат безекторното пространство на основния двигател.

Турболет — машина (двуместна в повечето случаи) за вертикално излитане и кацане.

Флаинг-машина — едно от названията на малкотонажни летящи машини с авиационно и космическо предназначение.

Флаинг-мотор — мотор на космически катер, осигуряващ права тяга (за разлика от РЕВЕРС-МОТОРА, осигуряващ маневрирането).

Фотоблинкстер — портативен апарат за фиксиране и възпроизвеждане на холографски изображения.

Шиплойдери — товаро-разтоварителни и товаро-комплектуващи механизми в пристанищата и складовете (магазините), на орбиталните терминали и бази.

Екзоператор — оператор, който отговаря за балансирането на корабните маси, за общото състояние на корабната архитектура на МКК.

Списък на често употребяваните в текста съкращения

АИСТ — транспортъор на активиран източник на светлина.

МКК — многокорпусен контейнероносец.

МУКБОПР — Международно управление за космическа безопасност и охрана на правовия ред.

УОКС — Управление на обединения космофлот на Системата.

ФЛ-карта — физиолептическа карта, пълни физиологически данни за определен човек, фиксирани в определено време; ФЛ-карти улесняват медицинската диагностика и осигуряват ефективен медицински контрол.

Ф-връзка — фотонна връзка (информацията се предава чрез лазерно излъчване).

ВАЛЕРИЙ ЖАРКОВ

СТИХИИТЕ НА СЕРГЕЙ ПАВЛОВ

Сергей Павлов е роден в Бердянск. Израства край морето...

След завършване на средното училище Сергей постъпва в Московския инженерно-физически институт.

На младостта са присъщи жаждата за пътешествия, откривателският дух, стремежът към самоутвърждаване. Студентските аудитории са тесни за Сергей, вятърът на странствованията го зове в безкрайния Сибир. Юношата заминава за Красноярск — там изучава специалността на инженер-геофизик. Започват експедиция след експедиция. В тундрата, в тайгата, в пустините на Средна Азия...

Писател Павлов става неочаквано — и за своите приятели, и за самия себе си. Веднъж прочита някакъв научнофантастичен разказ, от който остава крайно недоволен. След това у него неочаквано се заражда увереността, че може да напише по-хубав. Пише и изпраща разказ (впрочем без особено да се надява на успех) за един конкурс в списание „Техника молодежи“. Журито награждава автора с поощрителна премия. Първият успех го обнадеждава, превръща се в своего рода катализатор.

Изглежда, пътешествията и експедициите наистина настройват за писане. В странствованията човек по-добре опознава себе си и света. Характерът се закалява, придобиват се знания и поглед за главното в живота. Появява се потребност и желание за самоизява. Да си спомним съдбата на Иван Ефремов. Той преминава трудната школа на експедициите, а след това става основоположник на новата вълна във фантастиката.

Юношеската привързаност към морето често напомня за себе си. Сергей Павлов пише научнофантастичния роман „Океанавти“ за усвояването на морските и океанските гълбини. Животът, зародил се някога в океана, се връща отново в своята люлка, но на качествено ново равнище, за да я опознае и усвои. Подводното бъдеще е

обрисувано от Павлов ярко, зримо, с кинематографична точност. Не случайно романът е екранизиран.

„Океанавти“ донася признание на писателя фантаст. Той е приет за член на Съюза на писателите на СССР.

Сериозното изучаване на океана и космоса започва почти едновременно. И това не е случайно. Стартът в космоса е своеобразен показател за технологическото развитие на земяните. Да, човечеството вече може да осъществява такива грандиозни задачи като усвояването на океаните — звездния и земния.

В новия роман дилогия „Лунна дъга“ е представена земната цивилизация в далечно бъдеще. Тя изследва и усвоява най-отдалечените планети на Слънчевата система. Какъв ще бъде човекът от това бъдеще? Ето въпроса, който най-много вълнува писателя.

Научно-техническата революция без съмнение влияе върху човека. М. Шагинян подчертава: „Настъпи време, когато силите, намиращи се извън пределите на човешкото възприятие — ултразвукът, който не може да се чуе, ултраскоростта, която човек не може да си представи, започват да служат на хората. Новите научни открития ни заливат, заливат нашата психика, чувства и мисли с огромна въздействаща сила и влияят не само на материалния свят — те превъзпитават човека, променят характера му, начина на мислене, навиците му, начина на живот.“

Но НТР не трябва да изменя нравствената същност на човека. Съвестта, благородството, чувството за дълг, хуманността, всичко, което е нравствена основа на моралния кодекс на строител на новото, комунистическо общество, човек ще запази и умножи в бъдещето.

Именно такъв е главният герой на „Меките огледала“ (втората книга на романа „Лунна дъга“) пилотът от космофлота Андрей Тоболски.

Струва ми се, че нито един фантаст не е създал досега образ на космически пилот на такова професионално равнище, каквото е успял да постигне Сергей Павлов. Не без основание авторът на фантастичния роман „Лунна дъга“ казва в един разговор за себе си: „Аз съм космонавт, който никога не е летял.“

С усвояването на космоса и хидрокосмоса (така понякога наричат подводния свят на моретата и океаните) са свързани бъдещите надежди на човечеството. Героите на фантастичните произведения на

Сергей Павлов покоряват тези стихии в името на човешкото благо, приближават ни до бъдещето, правят го зримо, ярко.

Издание:

Сергей Павлов. Лунна дъга II

Роман

Книгоиздателство „Георги Бакалов“, Варна, 1986

Библиотека „Галактика“, №74

Редакционна колегия: Любен Дилов, Светозар Златаров,

Елка Константинова, Димитър Пеев, Огнян Сапарев, Светослав

Славчев

Преведе от руски: Анастасия Цонева

Консултант: ст.н.с. к.и.н. Тилчо Иванов

Редактор: Ася Къдрева

Оформление: Богдан Мавродинов, Жеко Алексиев

Рисунка на корицата: Текла Алексиева

Художествен редактор: Иван Кенаров

Технически редактор: Пламен Антонов

Коректори: Паунка Камбурова, Янка Василева

Руска-съветска, I издание

Дадена за набор на 7.III.1986 г. Подписана за печат на 27.VI.1986

г.

Излязла от печат месец юли 1986 г. Формат 70×100/32 Изд.

№1969

Печ. коли 28. Изд. коли 18,13. УИК 18,11. Цена 2,50 лв.

Страници: 448. ЕКП 95963 5617–230–86

08 Книгоиздателство „Георги Бакалов“ — Варна

Държавна печатница „Балкан“ — София

С-31

© Анастасия Цонева, преводач, 1986

© Богдан Мавродинов и Жеко Алексиев, библиотечно оформление, 1979

© Текла Алексиева, рисунка на корицата, 1986

c/o Jusautor, Sofia

Сергей Павлов. Лунная радуга, книга вторая

© „Молодая гвардия“, Москва, 1983

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.